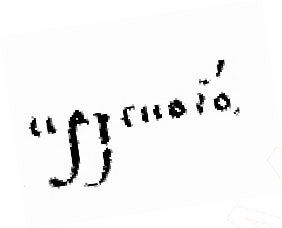

Ад укладальніка

Шаноўныя сябры! Вы трымаеце ў руках унікальны беларускі каляндар-даведнік. Канцэпцыя яго складання досыць простая — каб ён быў прыдатны ў кожны каляндарны год. Цягам дзесяцігоддзя аўтар натаваў славутыя і трагічныя даты беларускай гісторыі, адметныя падзеі і з’явы, дні нараджэння і смерці айчынных дзяржаўна-палітычных, рэлігійных і культурных дзеячаў, знакамітых людзей, якіх звязаў лёс з беларускай зямлёй і тых, што апынуліся за межамі роднай краіны, асобаў, што ў розных сферах праславілі Беларусь, паўстанцаў розных нацыянальна-вызваленчых чынаў і сціплых малавядомых рупліўцаў беларушчыны, імёны якіх, на жаль, яшчэ не змяшчаюць энцыклапедычныя выданні. У календары пададзены таксама некаторыя дзеячы іншых краінаў, што спрыялі беларускаму культурнаму ці нацыянальна-вызваленчаму руху. Пазначаны і розныя сусветныя і міжнародныя дні.

Безумоўна, выбар датаў і персаналій мае ў значнай ступені суб’ектыўны характар. Галоўным крытэрыем адбору асобаў служыла прыналежнасць да беларускага руху ў розных яго праяўленнях (удзел у нацыянальна-вызваленчых паўстаннях, падпольных рухах, палітычных, грамадскіх, рэлігійных, культурных арганізацыях; асветніцкая, душпастырская, навуковая, пісьменніцкая, публіцыстычная дзейнасць; спартыўныя дасягненні). У дачыненні да часоў сярэднявечча аўтар кіраваўся, так бы мовіць, “ліцвінскім патрыятызмам” (дачыненнем да Вялікага княства Літоўскага). Што датычыць падзей, то яны адбіраліся найперш паводле агульнанацыянальнай гістарычнай значнасці. Прытым каляндар змяшчае

і розныя падзеі лакальнага характару, якія, на думку аўтара, яшчэ не ацэненыя належна на агульнанацыянальным узроўні. Пададзены тут таксама даты адкрыцця розных музеяў і навучальных устаноў, выхаду з друку грамадска-палітычных выданняў, дні найбольш масавых мітынгаў і дэманстрацый навейшага часу, адметных культурных падзеяў, важкіх дасягненняў беларускіх спартсменаў.

Разам з тым, у календары не знайшлі адлюстравання многія значныя падзеі айчыннай гісторыі, найперш з прычыны адсутнасці зафіксаванай даты, “прывязкі” да канкрэтнага дня ці дзён. Тое ж датычыць і асобаў, даты нараджэння і смерці якіх невядомыя. Няма тут і жывых беларускіх дзеячаў, якія працягваюць працаваць у нашы дні.

У даведніку падаецца агульная і сціслая інфармацыя пра падзеі ці асобы. Пры разыходжанні звестак, пададзены альбо розныя версіі, альбо найбольш верагодныя даты і назвы мясцовасцяў. Акрамя дат змешчаны дакладныя ці прыблізныя месцы нараджэння і смерці людзей, калі яны вядомыя, а таксама месцы пахавання. Адно з найважнейшых заданняў календара — “прывязаць” падзеі і асобаў да канкрэтных мясцінаў. Даты падаюцца толькі паводле новага (грыгарыянскага) стылю. Калі дакладная дата нараджэння ці смерці невядомая, падаецца месяц і год альбо толькі год; калі невядомы і год, альбо ён выклікае сумненне — стаіць пытальнік. Пры адсутнасці дакладных звестак змешчаны прыблізныя (напрыклад, 1920-я гг.) або абмежавальныя (пасля 1940 г.). Вельмі верагодна, што ў каляндар не патрапілі пэўныя важныя падзеі і некаторыя вартыя ўшанаванні асобы. Дакладныя даты нараджэння і смерці многіх дзеячаў, на жаль, да гэтага часу невядомыя. Дадатковую складанасць часта стварае блытаніна старога і новага стыляў у розных крыніцах. Аўтар будзе ўдзячны ўсім за дасланыя ўдакладненні, папраўкі, прапанаваныя дадаткі, якія змогуць быць улічаны ў наступных выданнях. Ліставаць просьба на адрас: 230023, г. Гродна, а/с № 121, альбо праз электронную пошту: khilmanovich@tut.by.

У канцы 1990-х адна з пачатковых версій календара ў выглядзе цягам колькіх гадоў выходзіла ў тэлевізійным варыянце ў аўтарскай праграме “Кронан” па Гродзенскаму тэлебачанню.

Каляндар-даведнік адрасаваны перш за ўсё зацікаўленым у беларушчыне і нацыянальным Адраджэнні людзям — настаўнікам, краязнаўцам, навукоўцам, работнікам культурных установаў, сябрам грамадскіх арганізацыяў.

Хачу выказаць шчырую падзяку за прадастаўленыя матэрыялы і выданні, каштоўныя парады і сяброўскую падтрымку **Таццяне Казак** з Рыгі, **Алене Глагоўскай** з Гданьска, **Яўгену Вапу** і **Марціну Рэмбачу** з Беластоку, **Хведару Нюньку** з Вільні, **Віктару Сазонаву**, **Аркадзю Жукоўскаму**, **Янку Трацяку** і **Андрэю Чарнякевічу** з Гродна, **Лявону Карповічу** з Луны, **Сяргею Чыгрыну** са Слоніма, **Алене Макоўскай**, **Алегу** і **Наталлі Гардзіенкам**, **Сяргею Яршу** з Мінска.

Уладзімір Хільмановіч

БЕЛАРУСКІ

КАЛЯНДАР–ДАВЕДНІК

НА КОЖНЫ ДЗЕНЬ

Вільня, Gudas, 2007

УДК [274/278+94] (476)
ББК 63.3 (4 Беи)
Б 43

У к л а д а л ь н і к

Уладзімір Хільмановіч

Каляндар выдадзены па заказу Міжнароднага грамадскага аб’яднання «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына».

Міжнароднае грамадскае аб’яднанне “Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” і ўкладальнік Уладзімір Хільмановіч выказваюць шчырую падзяку за дапамогу ў выданні календара-даведніка Ірэне Калядзе-Смірновай, кіраўніку дабрачыннага фонду “Ethnic Voice of America”, ЗША.

ISBN 998-6952-02-2

© Хільмановіч У., укладанне, 2007
© МГА «ЗБС «Бацькаўшчына», 2007

KAMUNIKAT.org

СТУДЗЕНЬ

1 студзеня

1467 Нарадзіўся **Жыгімонт I Стары**, кароль польскі і вялікі князь літоўскі (1506–1548).

1831 Расійскія ўлады адмянілі дзеянне Статута Вялікага княства Літоўскага 1588 г. у Віцебскай і Магілёўскай губернях.

1861 Нарадзіўся **Яўхім Карскі** (в. Лаша, цяпер Гродзенскі р-н *), філолаг-славіст, мовазнавец, літаратуразнавец, фалькларыст, этнограф, палеограф, археограф, бібліёграф, педагог, заснавальнік навуковага беларусазнаўства.

1904 Нарадзіўся **Мечыслаў Багаткевіч** (маёнт. Крыкалы, цяпер Пастаўскі р-н), каталіцкі рэлігійны дзеяч. Расстраляны гестапаўцамі, пазней беатыфікаваны.

1919 У Смаленску абвешчана Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка Беларусь.

1919(?) У Вільні заснавана беларуская гімназія.

1920 Нарадзіўся **Барыс Рагуля** (в. Турэц, цяпер Карэліцкі р-н), дзеяч нацыянальнага руху ў 1940-х гг., намеснік прэзідэнта Беларускай Цэнтральнай Рады на Навагрудскую акругу (1944), дзеяч эміграцыі ў Бельгіі і Канадзе, віцэ-прэзідэнт Рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

1927 Нарадзіўся **Кастусь Рамановіч** (в. Лозкі, цяпер Навагрудскі р-н), удзельнік падпольнага Саюза Вызвалення Беларусі ў Навагрудку, вязень савецкіх канцлагераў.

1929 У Мінску адкрылася Беларуская Акадэмія Навук (з 1991 г. Нацыянальная акадэмія навук Беларусі).

1932 Нарадзіўся **Часлаў Цыбоўскі** (г. Смаргонь), удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смаргонях ў 1949–1950 гг. Памёр у польскім г. Дзержанюў (Dzierżaniów), дзе і пахаваны (1978).

1933 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Родны край”, орган Таварыства Беларускай Асветы (выдавалася да 29 лістапада 1936 г.).

1961 Нарадзіўся **Ігар Гермянчук** (в. Стракавічы, Светлагорскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, галоўны рэдактар газетаў “Свабода” (1991–1997), “Навіны” (1998–1999), часопіса “Кур’ер” (2000–2002).

---

* Усе месцы па магчымасці падаюцца паводле сённяшняга адміністрацыйнага падзелу.

Пячатка Сафіі Юр’еўны Алелькаўны, князёўны слуцкай

2 студзеня

1864 У Вільні павешаны **Ігнат Здановіч** і **Мечыслаў Дарманоўскі**, удзельнікі кіраўніцтва вызваленчага паўстання 1863–1864 гг.

1880 Памёр **Бранiслаў Залескі**, мастак, пісьменнік, удзельнік вызваленчага руху, палітычны ссыльны.

1920 У Янагрудзе на Полаччыне памёр **Францішак Будзька**, каталіцкі святар.

1928 Нарадзіўся **Уладзімір Цвірка** (да 1945 г. **Вадзім Сурко**; в. Беражное, цяпер Карэліцкі р-н), дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі, Бельгіі і Нямеччыне, журналіст.

1946 У Бутырскай турме (Масква) закатаваны **Фабіян Абрантовіч**, пралат, уніяцкі святар, грамадска-культурны дзеяч, філосаф, педагог.

1981 Заснавана беларускае выдавецтва для дзяцей “Юнацтва”.

1986 Памёр **Уладзімір Тарасевіч**, рэлігійны і грамадскі дзеяч эміграцыі ў ЗША.

2000 У Мінску скончыла жыццё самагубствам **Таццяна Самусенка**, фехтавальшчыца, трохразовая алімпійская чэмпіёнка (1960, 1968, 1972).

3 студзеня

1779 Нарадзіўся **Францішак Дзержынскі** (г. Орша), рэлігійны дзеяч, адзін з пачынальнікаў адукацыйнай сістэмы каталіцкай царквы, заснавальнік універсітэтаў у ЗША.

1905 Нарадзіўся **Уладзімір Хадыка** (в. Цітава, цяпер Пухавіцкі р-н), паэт, перакладчык.

1908 Нарадзіўся **Мікола Нікан** (Варшава), настаўнік, вайсковец, дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і Аўстраліі.

1918 Рада Усебеларускага з’езда абрала Выканаўчы камітэт.

1924 У Шаркоўшчыне памёр **Зянон Якуць**, каталіцкі святар.

1938 Расстраляны **Мікалай Багародскі**, гісторык і краязнавец.

1944 Нарадзіўся **Міхась Раманюк** (в. Кавалі, цяпер Брагінскі р-н), мастак, мастацтвазнавец, этнограф.

1956 Памёр **Павел Трамповіч**, грамадскі дзеяч, лекар, вязень савецкіх турмаў.

4 студзеня

1729 Нарадзіўся **Яўхім Храптовіч** (маёнт. Ясянец, цяпер Баранавіцкі р-н), грамадска-палітычны, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, публіцыст, паэт, перакладчык.

1869 Нарадзіўся **Ядвігін Ш** (сапр. **Антон Лявіцкі**; маёнт. Добасня, цяпер Кіраўскі р-н), пісьменнік, літаратуразнавец, грамадскі дзеяч.

1975 Памёр **Юрка Віцьбіч** (сапр. **Серафім Шчарбакоў**, на эміграцыі — **Юры Стукаліч**), пісьменнік,

грамадска-культурны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША).

5 студзеня

1810 Памёр **Казімір Рагоўскі**, тэолаг-езуіт, філосаф, педагог.

1875 Памёр **Адам Завадскі**, віленскі друкар і выдавец.

6 студзеня

1610 Памёр **Андрэй Волан**, грамадскі дзеяч, філосаф, правазнавец, пісьменнік. Пахаваны ў Біюцішках. Нарадзіўся ў маёнт. Біюцішкі, цяпер Ашмянскі р-н (1530).

1892 Нарадзіўся **Адам Станкевіч** (в. Арляняты, цяпер Смаргонскі р-н), рымска-каталіцкі святар, грамадска-культурны дзеяч, асветнік, культуролаг, літаратуразнавец, выдавец, публіцыст.

1914 Нарадзіўся **Тодар Лебяда** (сапр. **Пятро Шырокаў**, г. Віцебск). Пісьменнік, дысідэнт, вязень ГУЛАГу. Памёр у пач. 1970 г., пахаваны ў пасёлку Воршава (Пуцяцінскі р-н, Разанская вобл., Расія).

1919 Нарадзілася **Аўгіння Каранеўская** (дзявоч. **Воўк-Леванові**ч; маёнт. Ясны Лес на Бабруйшчыне), настаўніца, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1943 У Мінску ў турме памёр **Антон Неманцэвіч**, уніяцкі святар, царкоўны дзеяч, вязень савецкіх і фашысцкіх турмаў.

1945 У Швейцарыі памерла **Магдалена Радзівіл**, дзеяч культурнага руху, мецэнатка.

1963 У Падмаскоўі памёр **Андрэй Александровіч**, пісьменнік, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

2004 У Нью-Йорку памёр **Янка Юхнавец**, пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Паводле ягонага тастаменту, цела было спалена, а попел развеяны ў Нью-Йорку.

7 студзеня

Каляды (Раства Хрыстова) па праваслаўным (юльянскім) календары

1896 Нарадзіўся **Яўхім Кіпель** (в. Байлюкі, цяпер Глускі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1916 Нарадзіўся **Уладзімір Сіўко** (Мінск), дзеяч нацыянальнага руху, вязень ГУЛАГу, паэт.

1917 Нарадзіўся **Святаслаў Коўш** (мяст. Ілья, цяпер Вілейскі р-н), праваслаўны святар, пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1921 Нарадзіўся **Яўген Кавалеўскі** (Масква), драматург, культурны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Францыі. Памёр у Парыжы (1963).

1929 У Мінску пачалася Другая ўсебеларуская краязнаўчая канферэнцыя (доўжылася да 12 студзеня, прысутнічалі 72 дэлегаты), дзе вызначаны прыярытэты краязнаўчай працы.

1950 У Сіднеі (Аўстралія) пачаў працаваць першы Беларускі Клуб.

1964 Памёр **Янка Журба** (сапр. **Івашын**), паэт, перакладчык. Пахаваны на Ксавер'еўскіх могілках у Полацку.

1976 У Ельску адкрыўся краязнаўчы музей.

1991 Памёр **Кандрат Крапіва** (сапр. **Атраховіч**), драматург, паэт, мовазнавец. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1995 У Нью-Йорку памёр **Мікола Панькоў**, журналіст, бібліяфіл, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

8 студзеня

1879 Нарадзіўся **Флягонт Валынец** (г. Вілейка), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху.

1894 Нарадзіўся **Максіміліян Кольбэ** (г. Здуньска Воля, цяпер Лодзінскае ваяв., Польшча), рэлігійны дзеяч, святы каталіцкай царквы, замучаны ў фашысцкім канцэнтрацыйным лагеры. У 1922–1927 гг. служыў у Гродзенскім кляштары францішканцаў.

1911 Нарадзіўся **Уладзімір Дудзіцкі** (сапр. **Гуцька**; в. Дудзічы, цяпер Пухавіцкі р-н), пісьменнік, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Венесуэле і ЗША. Паводле некаторых звестак, у 1976 г. вярнуўся ў СССР і бясследна знік.

1936 Нарадзіўся **Генадзь Каханоўскі** (в. Дамашы, цяпер Маладзечанскі р-н), гісторык, краязнавец, літаратуразнавец.

1943 У савецкім канцлагеры памёр **Янка Бабровіч**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, публіцыст.

1980 Памёр **Кастусь Кіслы**, кампазітар, музыкант, дырыжор, дзеяч эміграцыі ў Бельгіі і ЗША. Пахаваны на праваслаўных могілках у Беластоку-Выгодзе.

9 студзеня

1747 Памёр **Ігнат Кульчынскі**, уніяцкі царкоўны дзеяч, гісторык. Нарадзіўся ў Гродне (1707).

1801 Нарадзіўся **Восіп Кавалеўскі** (г. п. Вялікая Бераставіца, цяпер райцэнтр Гродзенскай вобл.), гісторык, філамат, адзін з заснавальнікаў манголазнаўства.

1897 (ці 1 студзеня) Нарадзіўся **Васіль Шашалевіч** (в. Мхінічы, цяпер Краснапольскі р-н), драматург, вязень ГУЛАГу.

1902 Нарадзіўся **Антон Жэбрак** (в. Збляны, цяпер Зэльвенскі р-н), генетык, селекцыянер, грамадскі дзеяч, акадэмік.

1921 Расстраляны **Павел Чайка**, вайсковец, удзельнік Слуцкага

паўстання. Нарадзіўся ў в. Лютавічы, цяпер Капыльскі р-н (1889).

10 студзеня

1897 Нарадзілася **Юлія Бібіла** (мяст. Поразава, цяпер Свіслацкі р-н), бібліёграф, майстрыха мастацкага ткацтва.

1927 У Брэсце пачаўся так званы “працэс 31-га” — суд над групай дзеячаў Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі, арганізаваны польскімі ўладамі (доўжыўся да 17 студзеня).

1949 Трагічна загінуў **Міхаіл Сазыка**, вайсковец, спявак, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне.

1996 **Сямён Шарэцкі** абраны на пасаду старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

2004 Памёр **Алесь Усюкевіч**, настаўнік, адзін з кіраўнікоў Саюза Вызвалення Беларусі ў Навагрудку, вязень савецкіх турмаў. Нарадзіўся ў 1925 г.

11 студзеня

1864 У Вільні расстраляны **Цітус Далеўскі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1924 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Беларуская доля”, органа Беларускага Пасольскага Клубу (выдавалася да 22 траўня 1925 г., выйшла 36 нумароў, забаронена польскімі ўладамі). Рэдактар **Антон Пракапенка**.

1995 Міністр замежных спраў Беларусі **Уладзімір Сянько** падпісаў у Бруселі дакумент праграмы НАТО “Партнёрства дзеля міру”.

1996 У Вільні ўстаноўлена памятная дошка **Вацлаву Ластоўскаму**.

12 студзеня

1888 Нарадзіўся **Дамінік Аніська** (в. Слойнікі, цяпер Сакольскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), ідэолаг і ўдзельнік хрысціянскага руху, публіцыст, дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі.

1894 Нарадзіўся **Казімір Смулька** (в. Пруднікі, цяпер Міёрскі р-н), каталіцкі святар ордэна марыянаў, манах.

1906 Нарадзіўся **Язэп Малецкі** (в. Якузы, цяпер Міёрскі р-н), грамадскі дзеяч, публіцыст, мемуарыст, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1919 Нарадзіўся **Васіль Хомчанка** (в. Канічы, цяпер Касцюковіцкі р-н), пісьменнік.

1989 У СССР прайшоў перапіс насельніцтва, паводле якога ў Беларусі — 10 200 200 чалавек.

1994 На 151-ым прадпрыемстве Беларусі адбылася агульнанацыянальная забастоўка з эканамічнымі і палітычнымі патрабаваннямі.

2002 У Мінску памёр **Яўген Кулік**, мастак-графік, грамадскі дзеяч.

13 студзеня

1593 У Вішневе (Валожынскі р-н) памёр (паводле іншых звестак быў забіты) **Сымон Будны**, мысляр эпохі Адраджэння, асветнік, друкар. Нарадзіўся каля 1530 г.

1654 Памёр **Януш Кішка**, вайсковы і дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў 1568 г.

1660 Маскоўскае войска захапіла Берасце. Горад быў амаль цалкам спалены, а жыхары пагалоўна знішчаны.

1706 Пачалася двухмесячная аблога шведскім войскам Гародні, у выніку якой расійскі гарнізон адступіў, а шведы занялі горад.

1841 Нарадзіўся **Ігнат Здановіч** (г. Вільня), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1885 Памёр **Іван Хруцкі**, мастак.

1891 Нарадзіўся **Іпаліт Поляк** (в. Валянцей, цяпер Шаркаўшчынскі р-н), грамадскі дзеяч, педагог.

1991 У ноч на 13 студзеня савецкія войскі захапілі Віленскую тэлевежу і шэраг урадавых будынкаў, забіўшы 14 і параніўшы каля 700 цывільных абаронцаў свабоды і незалежнасці Літвы, сярод якіх былі і беларусы.

14 студзеня

1893 Нарадзілася **Канстанцыя Буйло** (па мужу **Калечыц**; г. Вільня), паэтэса.

1894 Нарадзіўся **Пётр Юргялевіч** (мяст. Трабы, цяпер Іўеўскі р-н), мовазнавец, педагог, вязень савецкіх канцлагераў.

1916 Нарадзіўся **Уладзіслаў Чарняўскі** (засц. Амбружын, цяпер Ашмянскі р-н), каталіцкі святар, перакладчык літургічных тэкстаў на беларускую мову.

1927 Нарадзіўся **Янка Філістовіч** (в. Паняцічы, цяпер Вілейскі р-н), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху. Расстраляны саветамі ў 1953 г.

1989 У Вільні на Другім вальным сейме беларускіх суполак (доўжыўся два дні) заснавана Канфедэрацыя беларускіх маладзёжных суполак (66 арганізацый).

1995 У Нясвіжы адкрыўся гісторыка-краязнаўчы музей.

15 студзеня

1582 У г. Ям-Запольскі падпісаны мір на 10 гадоў паміж Маскоўскай дзяржавай і Рэччу Паспалітай, які, фактычна, скончыў Лівонскую вайну.

1742 Нарадзіўся **Францішак Нарвойш** (Вількамірскі павет), асветнік, багаслоў, філосаф, матэматык.

1881 Нарадзіўся **Тадэвуш Грабоўскі**, польскі даследчык-славіст, які ў сваіх навуковых працах даказваў самабытнасць беларускага народа.

1885 Памёр **Антон Адынец**, паэт, філамат, перакладчык, выдавец.

1926 У Заходняй Беларусі выйшаў першы нумар сатырычнага часопіса “Маланка” (выдаваўся ў Вільні да 26 снежня 1928 г., выйшлі 43 нумары).

1927 Памёр **Давід Яноўскі**, адзін з мацнейшых шахматыстаў свету канца XIX – пач. XX ст., нараджэнец Ваўкавыска, які з 23 гадоў жыў у Францыі.

1933 Нарадзіўся **Арнольд Чарнушэвіч** (Мінск), фехтавальшчык-спартсмен і трэнер, бронзавы прызёр алімпійскіх гульняў (1960).

1959 У СССР прайшоў перапіс насельніцтва, паводле якога на Беларусі — 8 054 648 чалавек.

1968 Памёр **Язэп Стаброўскі**, археолаг, краязнавец.

1970 У СССР прайшоў перапіс насельніцтва, паводле якога на Беларусі — 9 002 300 чалавек.

1979 Памёр **Алесь Якімовіч**, дзіцячы пісьменнік, паэт. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1985 У Гродне адкрыўся Рэспубліканскі музей атэізму і гісторыі рэлігіі (з верасня 1989 г. — Беларускі дзяржаўны музей гісторыі рэлігіі).

1994 Памёр **Генадзь Каханоўскі**, гісторык, краязнавец, літаратуразнавец. Пахаваны ў в. Насілава (Маладзечанскі р-н).

1994 У Мінск з афіцыйным візітам прыехаў прэзідэнт ЗША **Біл Клінтан**. Гэта быў першы прыезд кіраўніка ЗША ў незалежную Беларусь.

16 студзеня

1826 Нарадзіўся **Рамуальд Траўгут** (в. Шастакова, цяпер Камянецкі р-н), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1829 Нарадзіўся **Уладзімір Спасовіч** (г. Рэчыца), беларуска-расійска-польскі юрыст, публіцыст, літаратуразнавец.

1916 Нямецкі фельдмаршал Гіндэнбург выдаў загад аб наданні беларускай мове раўназначных правоў з іншымі краёвымі мовамі на акупаваных кайзераўскімі войскамі тэрыторыях.

1919 У Гродне арганізаваны беларускі клуб “Наша хатка”.

1919 ЦК РКП (б) прыняў пастанову пра ўваход Віцебскай, Магілёўскай і Смаленскай губерняў у склад РСФСР і рэкамендаваў стварыць Літоўска-Беларускую ССР.

1966 У Таронта створаны Каардынацыйны Камітэт Беларусаў Канады: увайшлі Згуртаванне Беларусаў Канады, Беларускае Нацыянальнае Аб’яднанне, Беларуская Самапомач.

1998 У Мінску выйшаў першы нумар газеты “Навіны” (працяг газеты “Свабода” пасля яе закрыцця). Рэдактар **Ігар Гермянчук**.

2000 У Гродне адбылася агульнабеларуская сустрэча ветэранаў нацыянальна-вызваленчага руху — вязеняў сталінскіх канцлагераў.

17 студзеня

1732 Нарадзіўся **Станіслаў Аўгуст Панятоўскі** (маёнт. Воўчын, цяпер Камянецкі р-н), апошні кароль Рэчы Паспалітай і вялікі князь літоўскі (1764–1795).

1904 Нарадзіўся **Алесь Якімовіч** (в. Чурылава, цяпер Уздзенскі р-н), дзіцячы пісьменнік, паэт.

1921 У Сянно памёр **Андрэй Зязюля** (сапр. **Аляксандр Астрамовіч**), каталіцкі святар, паэт.

1926 У Мінску адбыўся Першы з'езд даследчыкаў беларускай археалогіі і археаграфіі (доўжыўся два дні).

1979 У СССР прайшоў перапіс насельніцтва, паводле якога на Беларусі — 9 560 000 чалавек.

1999 У в. Бездзеж (Драгічынскі р-н) адкрыўся музей народнай творчасці "Бездзежскі фартушок".

2004 Памёр **Віталь Кажан**, грамадскі і вайсковы дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны ў Стэмфардзе (Канектыкут, ЗША)

18 студзеня

1401 У Вільні падпісаны дакумент аб заключэнні дзяржаўна-палітычнай уніі паміж Вялікім княствам Літоўскім і Каралеўствам Польскім (Віленска-Радамская унія).

1884 Нарадзіўся **Адам Лісоўскі** (в. Каранды, цяпер Смаргонскі р-н), рэлігійны дзеяч, каталіцкі святар.

1895 Нарадзіўся **Лявон Більдзюкевіч** (мяст. Івянец, цяпер Валожынскі р-н), педагог, матэматык, грамадскі дзеяч.

1912 Нарадзіўся **Пётр Сыч** (в. Батурына, цяпер Вілейскі р-н), пісьменнік, аўтар аповесці "Смерць і салаўі" пра бітву пад Монтэ-Касіна, публіцыст, вязень савецкіх канцлагераў, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і Нямеччыне.

1947 У Лондане пачаўся (доўжыўся два дні) Першы з'езд Згуртавання Беларусаў Вялікай Брытаніі (ЗБВБ).

2003 Памёр **Уладзімір Сіўко**, дзеяч нацыянальнага руху, вязень канцлагераў, паэт.

19 студзеня

1862 Памёр **Міхаіл Без-Карніловіч**, гісторык, краязнавец, этнограф.

1865 У Екацерынбургу, па дарозе на катаргу ў Сібір, памёр **Отан Грабніцкі**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1926 Нарадзіўся **Віктар Сянкевіч** (в. Гірстуны, цяпер Глыбоцкі р-н), грамадскі дзеяч, гісторык, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Іспаніі, Вялікабрытаніі і ЗША.

1944 Каля Беластока польскімі падпольшчыкамі жорстка закатаваны **Мікола Чарнецкі**, публіцыст, педагог, грамадскі дзеяч.

20 студзена

1886 Нарадзіўся **Фабіян Акінчыц** (в. Акінчыцы, цяпер у межах Стоўбцаў), грамадска-палітычны дзеяч, юрыст, журналіст.

1891 Нарадзіўся **Фабіян Ярэміч** (в. Дуляўцы, цяпер Ваўкавыскі р-н), грамадска-культурны дзеяч.

1892 Нарадзіўся **Браніслаў Тарашкевіч** (засц. Мацюлішкі, Віленскі пав., цяпер Літва), грамадска-палітычны і асветны дзеяч, мовазнавец, публіцыст, перакладчык, літаратуразнавец.

1892 Нарадзіўся **Рыгор Шырма** (в. Шакуны, цяпер Пружанскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, харавы дырыжор, фалькларыст, публіцыст.

1905 (ці 25 студзеня) Нарадзіўся **Ян Пятроўскі** (г. Слуцк), рэлігійны дзеяч, літаратар, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Аўстрыі і ЗША. Памёр (2002) у Гейнсвіле (Фларыда, ЗША).

1955 У Гданьску памёр **Лукаш Дзекуць-Малей**, грамадскі і рэлігійны дзеяч.

1994 У Вільні ўстаноўлена памятная дошка **Рыгору Шырму**.

2005 Памёр **Ян Новак-Езяранскі** (паходзіў з Гарадзеншчыны), польскі грамадска-палітычны дзеяч, публіцыст, журналіст, які спрыяў беларускаму нацыянальнаму руху.

21 студзена

1818 Нарадзіўся **Адам Кіркор** (в. Слівіна, цяпер Манастыршчынскі р-н Смаленскай вобл., Расія), гісторык, этнограф, археолаг, публіцыст, грамадскі дзеяч.

1840 Нарадзіўся **Станіслаў Ляскоўскі** (Меншчына), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Пасля паражэння паўстання жыў у Бельгіі.

1871 Памёр **Аляксандр Герцэн**, расійскі грамадскі дзеяч, пісьменнік, публіцыст, філосаф. Выступаў за нацыянальнае самавызначэнне беларусаў, падтрымоўваў вызваленчае паўстанне 1863–1864 гг.

1938 У савецкім канцлагеры памёр (ці быў расстраляны) **Янка Туміловіч**, настаўнік, паэт.

1978 Памёр **Алесь Салавей** (сапр. **Альфрэд Радзюк**, на эміграцыі **Альберт Кадняк**), паэт, дзеяч эміграцыі ў Аўстрыі і Аўстраліі. Пахаваны на беларускай частцы могілак Фолкнер ў Мельбурне (Аўстралія).

22 студзена

1863 Пачалося нацыянальна-вызваленчае паўстанне.

1890 Нарадзіўся **Ільдэфонс Бобіч** (в. Дзедзіна, цяпер Міёрскі р-н), рымска-каталіцкі святар, выдавец.

1894 Нарадзіўся **Зянон Якуць** (в. Скурацішкі Новааляксандраўскага пав., цяпер Браслаўскі р-н), каталіцкі святар.

1906 Нарадзіўся **Андрэй Александровіч** (Мінск), пісьменнік, вязень савецкіх канцлагераў.

1975 Памёр **Тадэвуш Грабоўскі**, польскі даследчык-славіст, які ў сваіх навуковых працах прызнаваў самабытнасць беларускага народа.

23 студзеня

1884 Нарадзіўся **Францішак Будзька** (в. Вознаўшчына, цяпер Вілейскі пав.), каталіцкі святар.

1889 У Чылі памёр **Ігнат Дамейка**, удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху, філамат, геолаг, мінеролаг, нацыянальны герой Чылі.

1938 У Саратаве расстраляны **Вацлаў Ластоўскі**, грамадска-палітычны дзеяч, гісторык, мовазнавец, літаратуразнавец, публіцыст, этнограф.

1960 Нарадзіўся **Віктар Янушэўскі** (Мінск), футбаліст, чэмпіён СССР (1982).

1981 Памерла **Вера Маслоўская**, грамадска-палітычны дзеяч, настаўніца.

1994 У Адэляйдзе (Паўднёвая Аўстралія) памёр **Янка Ролсан** (сапр. **Гадзіцкі Янка**), грамадска-культурны дзеяч, паэт, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

24 студзеня

1797 Нарадзіўся **Цімафей Ліпінскі** (мяст. Дзярэчын, цяпер Зэльвенскі р-н), гісторык, географ, філолаг, калекцыянер, краязнавец.

1810 Нарадзіўся **Уладзіслаў Брахоцкі** (в. Гаўя, цяпер Іўеўскі р-н), грамадскі дзеяч, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Памёр у 1896 г.

1827 Нарадзіўся **Аляксандр Далеўскі** (фальв. Кункулка, цяпер Лідскі пав.), адзін са стваральнікаў Братняга саюза літоўскай моладзі, удзельнік вызваленчага руху.

1897 У Кракаве памёр **Альфрэд Ромер**, мастак, скульптар, медальер, мастацтвазнавец, этнограф, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1904 Нарадзіўся **Янка Шутовіч** (в. Шутавічы, цяпер Смаргонскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, выдавец, літаратуразнавец, вязень савецкіх канцлагераў.

1909 Нарадзіўся **Пятрусь Граніт** (сапр. **Іван Івашэвіч**; в. Зачэпічы, цяпер Дзятлаўскі р-н), паэт, педагог. Памёр 14 ці 24 студзеня 1980 г.

1911 У Відзах Лаўчынскіх (Браслаўскі р-н) памёр **Аляксандр Аскерка**, грамадскі дзеяч, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў Вільні. Нарадзіўся ў маёнт. Рудакова Рэчыцкага пав. (1830).

25 студзеня

1804 Нарадзіўся **Антон Адынец** (в. Гейстуны, цяпер Ашмянскі р-н), польскі паэт, філамат, перакладчык, выдавец.

1869 Нарадзіўся **Адам Гурыновіч** (фальв. Кавалькі, цяпер Мядзельскі р-н), паэт, фальклярыст.

1938 У Празе памёр **Тамаш Грыб**, грамадска-палітычны і культурны дзеяч.

26 студзеня

1564 Войскі гетманаў **Мікалая Радзівіла** і **Рыгора Хадкевіча** разбілі маскоўскія войскі на Чашніцкіх палях ля мястэчка Ула (цяпер Бешанковіцкі р-н).

1874 У Пратуліне (цяпер Люблінскае ваяв., Польшча) расійскія войскі забілі сялянаў-уніятаў. 6 кастрычніка 1996 г. 13 падляшскіх пакутнікаў былі беатыфікаваны папам **Янам Паўлам II**.

1907 Нарадзіўся **Мікалай Лапіцкі** (в. Грэлікі, цяпер Вілейскі р-н), праваслаўны святар, рэлігійна-грамадскі дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1913 Выйшаў першы нумар каталіцкай газеты "Bielarus" (выходзіла да жніўня 1915 г.). Першы рэдактар **Адам Бычкоўскі**.

1918 У Львове памёр **Антон Баранцэвіч**, вайсковец, палявы камандзір паўстання 1863–1864 гг., мемуарыст. Нарадзіўся ў в. Кірклішкі, цяпер Ашмянскі р-н (каля 1837).

1990 Вярхоўны Савет БССР абвясціў беларускую мову адзінай дзяржаўнай у Беларусі.

1994 У Маскве памёр **Алесь Адамовіч**, пісьменнік, грамадскі дзеяч. Пахаваны ў в. Глуша Бабруйскага р-на.

1994 **Станіслаў Шушкевіч** адкліканы з пасады старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

27 студзеня

1527 У бітве ля ракі Альшаніца (пад Кіевам) паміж войскамі Вялікага княства Літоўскага і крымскіх татараў, апошнія былі разбіты.

1927 Памёр **Юры Матулевіч** (**Матулайціс**), рымска-каталіцкі рэлігійны дзеяч Заходняй Беларусі і Літвы, благаслаўлёны.

1927 У Вільні выйшла газета "Наш голас", орган БСРГ (выдавалася да 28 лютага 1927 г. двойчы на тыдзень).

1976 У Мінску створана Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за мяжой "Радзіма" (старшыня **Рыгор Шырма**).

28 студзеня

1577 Мазыр атрымаў самакіраванне паводле магдэбургскага права і герб.

1588 Зацверджаны Трэці Статут Вялікага княства Літоўскага.

1597 Памёр **Мікалай Дарагастайскі**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся каля 1530 г.

1712 Нарадзіўся **Удальрык Крыштаф Радзівіл**, дзяржаўны дзеяч

Вялікага княства Літоўскага, пісьменнік.

1777 Памёр **Антоні Скарульскі**, рэктар Навагрудскага езуіцкага калегіума ў 1760–1764 гг.

1889 Нарадзіўся **Язэп Мамонька** (в. Залессе, цяпер Слуцкі р-н), палітычны дзеяч.

1922 Нарадзіўся **Янка Жамойцін** (в. Клімавічы, цяпер Лідскі р-н), грамадскі дзеяч, публіцыст, беларускі дзеяч у Польшчы.

1948 У Буэнас Айрэсе заснавана Згуртаванне Беларусаў у Аргенціне. Першы старшыня **Кастусь Мярляк**.

1982 Памерла **Алена Лябецкая**, дзеяч Таварыства Беларускай Школы.

1994 Старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь абраны **Мечыслаў Грыб**.

2002 У ЗША ў доме для састарэлых памёр **Пётр Манькоўскі**, публіцыст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Нарадзіўся на Віленшчыне (1916).

29 студзеня

1717 Нарадзіўся **Людвік Грынцэвіч**, архітэктар эпохі позняга барока.

1720 Нарадзіўся **Францішак Багамолец** (Віцебшчына), польскі драматург, публіцыст, выдавец.

1878 Нарадзіўся **Уладзімір Самойла** (Мінск), публіцыст, літаратурны крытык, філосаф. Забіты ў чэрвені 1941 г.

1884 Нарадзіўся **Антон Луцкевіч** (г. Шаўлі, цяпер Шаўляй, Літва), грамадска-палітычны дзеяч, гісторык, публіцыст, старшыня ўрада Беларускай Народнай Рэспублікі.

1946 Памерла **Баляслава Лямант**, манашка, якая працавала ў Беларусі, а пазней была беатыфікавана.

1999 У Мінску адбыўся Першы кангрэс дэмакратычных сіл Беларусі (больш 600 удзельнікаў). Утворана Каардынацыйна-кансультатыўная рада дэмакратычных сілаў.

30 студзеня

1667 Заключана Андрусаўскае перамір'е (ля Мсціслаўля) паміж Рэччу Паспалітай і Расіяй, якім скончылася вайна 1654–1667 гг.

1922 У Мінску заснаваны Інстытут беларускай культуры (Інбелкульт).

1935 У Мінску нарадзіўся **Эрнст Ляўкоў**, геолаг, краязнавец.

1963 У Пінску арыштаваны **Мікалай Лагодзіч** за публічную праваабарончую дзейнасць. 11 красавіка 1963 г. ён быў асуджаны да трох гадоў савецкіх канцлагераў.

1992 Беларусь прынята ў сябры Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе (АБСЕ).

31 студзеня

1833 Нарадзіўся **Станіслаў Сільвестровіч** (в. Гожа, цяпер Гродзенскі р-н), удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Памёр у 1910 г.

1913 Памёр **Баляслаў Русецкі**, мастак, які працаваў у Беларусі.

1913 У Гродне выйшаў альманах вучнёўскай беларускай моладзі "Колас беларускай нівы".

1930 Памёр **Бенедыкт Дыбоўскі**, заолаг, прыродазнавец, лекар, публіцыст, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў Львове (Украіна).

1957 У Мінску быў заснаваны Беларускі дзяржаўны гісторыка-краязнаўчы музей (з 13 лістапада 1964 г. Дзяржаўны музей БССР, з 1992 г. — Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі).

1990 Створана Гомельская праваслаўная епархія.

2005 У Пінску памёр **Кастусь Рамановіч**, удзельнік падпольнага Саюза Вызвалення Беларусі ў Навагрудку, вязень савецкіх канцлагераў.

KAMUNIKAT.ORG

ЛЮТЫ

1 лютага

1411 У г. Торунь (цяпер Польшча) падпісаны мір паміж Каралеўствам Польскім і Вялікім княствам Літоўскім з аднаго боку і Тэўтонскім ордэнам з другога, якім была завершана “Вялікая вайна” 1409–1411 гг.

1563 Пачалася двухтыднёвая аблога Полацка маскоўскім войскам **Івана IV Жахлівага**.

1717 “Нямы сейм” фактычна пагадзіўся на пратэктарат Расіі над Рэччу Паспалітай.

1788 Памёр **Ясон Смагаржэўскі**, уніяцкі царкоўны дзеяч Рэчы Паспалітай. Нарадзіўся каля 1714 г.

1811 Нарадзіўся **Рамуальд Зянькевіч** (Завілейскі павет), беларускі фальклярыст, этнограф, археолаг, педагог.

1863 Літоўскі правінцыйны камітэт (створаны летам 1862 г.) абвясціў сябе Часовым правінцыйным урадам Літвы і Беларусі.

1874 Нарадзіўся **Кастусь Бялецкі** (мяст. Лунна, цяпер Мастоўскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч.

Пячатка
Яна Сымона
Алелькавіча,
князя
слуцкага

1918(?) Заснавана Віленская беларуская гімназія. Дзейнчала да чэрвеня 1944 г.

1927 Нарадзілася **Юзэфа Найдзюк** (дзяв. **Брэчка**; в. Мазуркі, цяпер Ляхавіцкі р-н), удзельніца нацыянальна-вызваленчага руху, сябар СБМ, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Памерла ў 2005 г.

1991 У Мінску памёр **Станіслаў Шушкевіч**, паэт, празаік, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны ў в. Шчытомірычы Мінскага р-на.

2 лютага

Сусветны дзень воднабалотных нетраў

1348 Перамога войск Вялікага княства Літоўскага над крыжакамі на рацэ Стрэва (прыток Нёмана). У бітве загінуў князь **Нарымонт**, другі сын **Гедыміна**. Нарадзіўся каля 1294 г.

1589 Кароль **Жыгімонт III Ваза** пацвердзіў ўсе прывілеі Гродну.

1746 Памёр **Мікалай Фаўстын Радзівіл**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч ВКЛ .

1861 Памёр **Міхаіл Гамаліцкі**, лекар, педагог, гісторык. Пахаваны ў Вільні.

1838 Нарадзіўся **Кастусь Каліноўскі** (в. Мастаўляны, цяпер Беластоцкі пав. Падляскага ваяв., Польшча),

дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1892 У Варшаве памёр **Люцыян Крашэўскі**, мастак, фатограф, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1902 (ці 23 лютага 1901) Нарадзіўся **Станіслаў Грынкевіч** (мяст. Новы Двор, цяпер Сакольскі пав. Падляскае ваяв., Польшча), грамадска-палітычны і культурны дзеяч, літаратар, псіхіятр, адзін з лідэраў Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі.

1919 У Гродне выйшаў першы нумар газеты “Беларускі народ”, выдаванай Міністэрствам беларускіх спраў.

1932 Нарадзілася **Людміла Махнюк** (дзяв. **Каліноўская**; мяст. Скідаль, цяпер Гродзенскі р-н), дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1938 Нарадзілася **Таццяна Самусенка** (дзяв. **Пятрэнка**; в. Астрашыцкі Гарадок, цяпер Мінскі р-н), фехтавальшчыца, трохразовая алімпійская чэмпіёнка (1960, 1968, 1972).

1945 У савецкім зняволенні загінуў Валянцін Рамановіч, мастак.

1968 Адкрыўся літаратурна-этнаграфічны музей у в. Гудзевічы Мастоўскага р-на.

1983 Пры пажары трагічна загінуў Мікола Прашковіч, дысідэнт, літаратуразнавец, перакладчык. Пахаваны на могілках у в. Асмолаўка Бярэзінскага р-на.

1996 У Мінску памёр **Алесь Звонак**, пісьменнік, перакладчык, вязень сталінскіх турмаў.

2006 Памёр **Пётр Марціноўскі**, педагог, краязнавец, літаратуразнавец, кіраўнік Зэльвенскага літаратурнага аб’яднання.

3 лютага

1926 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Беларускае слова”, выданне Часовай беларускай рады, потым Беларускай нацыянальнай рады (выдавалася да 9 лютага 1928 г.).

1964 Памёр **Станіслаў Станкевіч**, паэт, кнігавыдавец. Нарадзіўся ў в. Арляняты, цяпер Смаргонскі р-н (1886).

1995 У Мельбурне (Аўстралія) памёр **Уладзімір Шнэк** (псеўд. **Случанскі**), вайсковы, грамадскі дзеяч, пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі.

4 лютага

1515 Нарадзіўся **Мікалай Радзівіл Чорны** (г. Нясвіж), палітычны, культурны і рэлігійны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1808 Нарадзіўся **Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч** (фальв. Панюшкавічы, цяпер Бабруйскі р-н), паэт, драматург, адзін з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры.

1894 Памёр **Адам Гурыновіч** (фальв. Крыстынопаль, цяпер

Смаргонскі р-н), паэт, фальклярыст.

1929 Нарадзіўся **Лявон Баразна** (в. Новае Сяло, цяпер Талачынскі р-н), мастак, дысідэнт.

1931 У Мінску, пасля допытаў у АДПУ, скончыў жыццё самагубствам **Усевалад Ігнатоўскі**, гісторык, першы прэзідэнт Беларускай Акадэміі навук.

1950 Памёр **Ян Булгак**, фотамастак, этнограф, краязнавец.

1957 Памёр **Браніслаў Ямант**, мастак, педагог.

1978 У Нясвіжы памёр **Аркадзь Куляшоў**, паэт, перакладчык. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1989 У Вільні адбыўся ўстаноўчы з'езд Таварыства Беларускай Культуры.

5 лютага

1637 У Вільні памёр **Язэп Вельямін Руцкі**, царкоўна-палітычны дзеяч, уніяцкі мітрапаліт, пісьменнік-палеміст. Пахаваны ў Святатраецкім манастыры. Нарадзіўся ў в. Рутка Навагрудскага р-на (1573 ці 1574).

1916 Нарадзілася **Валянціна Пашкевіч** (дзяв. **Жукоўская**), дзеяч эміграцыі ў Канадзе, аўтар беларускіх падручнікаў і адна з аўтараў "Ангельска-беларускага слоўніка".

2001 У Глен Коў (Нью-Йорк, ЗША) памёр **Масей Сяднёў**, літаратар, вязень савецкага канцлагеру, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША).

6 лютага

1898 Нарадзіўся **Леў Акіншэвіч** (Санкт-Пецярбург), беларуска-украінскі гісторык, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Памёр у Нью-Йорку (1980).

1906 Нарадзіўся **Тамаш Падзява** (в. Пярхулёва Дзісьненскага пав.), каталіцкі святар-марыянін, філосаф, тэолаг, публіцыст, рэлігійна-культурны дзеяч, вязень савецкіх канцлагераў.

1914 Нарадзіўся **Аркадзь Куляшоў** (в. Саматэвічы, цяпер Касцюковіцкі р-н), паэт, перакладчык.

1920 У Слуцку выйшаў першы нумар газеты "Наша каляіна", органа арганізацыі "Папараць-кветка" (выдавалася да 4 сакавіка 1920 г.). Рэдактар **А. Бараноўскі**.

1995 У Мінску памёр **Валянцін Рабкевіч**, літаратуразнавец, перакладчык, паэт. Пахаваны ў в. Аксаміты Капыльскага р-на.

7 лютага

1546 Нарадзіўся **Фёдар Еўлашоўскі** (мяст. Ляхавічы), грамадскі дзеяч Вялікага княства Літоўскага, пісьменнік. Памёр у першай палове 1619 г.

1881 Нарадзіўся **Рамуальд Зямкевіч** (Варшава), бібліяфіл, бібліёграф, публіцыст, краязнавец,

перакладчык. Загінуў у канцлагеры Асвенцім (1943 ці 1944).

1891 Памёр **Вінцэнт Каратынскі**, беларускі і польскі паэт, публіцыст, перакладчык.

1892 Нарадзіўся **Антон Сокал-Кутылоўскі** (в. Красная Горка, цяпер Лунінецкі пав.), вайсковы і грамадскі дзеяч, адзін з кіраўнікоў антысавецкага Слуцкага паўстання, вязень ГУЛАГу.

1893 Нарадзіўся **Рыгор Рак** (мяст. Дукора, цяпер Пухавіцкі р-н), краязнавец.

1926 У Мінску адбыўся Першы ўсебеларускі краязнаўчы з'езд (доўжыўся да 11 лютага 1926 г.).

1992 Адбыўся Устаноўчы з'езд (доўжыўся два дні) Беларускай асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсій.

8 лютага

1708 Пад час Паўночнай вайны расійскае войска разрабавала і спустошыла Гародню.

1810 Нарадзіўся **Іван Хруцкі** (мяст. Ула, цяпер Бешанковіцкі р-н), мастак.

1826 Нарадзіўся **Аляксандр Валіцкі** (г. Вільня), выдавец, музычны крытык, спявак, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1866 Нарадзіўся **Васіль Дружчыц** (**Друшчыц**; в. Блудзень, цяпер в. Першамайская Бярозаўскага р-на), гісторык.

1887 Нарадзіўся **Уладзіслаў Талочка** (г. Гродна), рэлігійны і культурна-асветны дзеяч, культуролаг, гісторык, літаратуразнавец.

1891 Нарадзіўся **Каспар Валадкевіч** (в. Слабада, цяпер Віленскі пав.), рымска-каталіцкі святар, грамадскі дзеяч. Памёр у 1970 г.

1893 Нарадзіўся **Антон Неманцэвіч** (Санкт-Пецярбург), уніяцкі святар, царкоўны дзеяч, вязень савецкіх і фашысцкіх турмаў.

1914 Нарадзіўся **Валянцін Таўлай** (г. Баранавічы), паэт, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху.

1921 Нарадзіўся **Іван Мележ** (в. Глінішча, цяпер Хойніцкі р-н), пісьменнік, грамадскі дзеяч.

1938 Расстраляны **Мікалай Гуткоўскі**, грамадскі дзеяч, юрыст.

2004 Перамога тэніснай дружыны Беларусі над Расіяй у 1/8 фінале Кубка Дэвіса (матчы ішлі ў Мінску 6–8 лютага).

9 лютага

1913 У Вільні адбылася першая пастаноўка п'есы Янкі Купалы "Паўлінка".

1990 У Вільні адбылося адкрыццё беларускай нядзельнай школкі.

1999 У в. Валеўка Навагрудскага р-на памёр **Уладзімір Урбановіч**, краязнавец, педагог, культуролаг.

10 лютага

1452 Памёр **Свідрыгайла**, вялікі князь літоўскі (1430–1432). Нарадзіўся каля 1370 г.

1868 Нарадзіўся **Карусь Каганец** (сапр. **Казімір Кастравіцкі**; г. Табольск, Расія), паэт, пісьменнік, перакладчык, мастак, удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху.

1882 Нарадзіўся **Францішак Умястоўскі** (г. Вільня), пісьменнік, публіцыст-“нашанівец”. Загінуў у траўні 1940 г., верагодна ў Катыні.

1883 Нарадзіўся **Станіслаў Булак-Балаховіч** (маёнт. Мейшты, цяпер Браслаўскі р-н), вайскова-палітычны дзеяч, кіраўнік паўстання супраць савецкай улады. Загінуў у верасні 1939 г. пры абароне Варшавы.

1909 Памёр **Эдвард Паўловіч**, мастак, асветнік, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., мемуарыст.

1927 У Мінску пачаўся Другі ўсебеларускі краязнаўчы з’езд (доўжыўся да 13 лютага).

1938 У Вязьме (Смаленская вобл., Расія) расстраляны **Максім Гарэцкі**, пісьменнік, літаратуразнавец, фалькларыст, лексікограф, мысляр.

1980 Памёр **Браніслаў Ржэўскі**, літаратуразнавец, педагог, дысідэнт, палітычны вязень. Пахаваны ў Гродне.

1990 У Мінску з ініцыятывы Беларускага Народнага Фронту адбыўся Усебеларускі Дэмакратычны Форум, на якім утвораны перадвыбарчы Беларускі дэмакратычны блок.

1994 У Гродне, пасля збіцця невядомымі, памёр **Антон Сцяпура**, дзеяч нацыянальнага руху, сябар Беларускага Народнага Фронту. Пахаваны на могілках на прасп. Касманаўтаў у Гродне.

11 лютага

1661 (ці 1 лютага) Жыхары Магілёва здзейснілі вызваленчае паўстанне супраць расійскай адміністрацыі. Маскоўскі гарнізон быў знішчаны, а Магілёву нададзены новы герб.

1807 Нарадзіўся **Напалеон Орда** (в. Варацэвічы, цяпер Іванаўскі р-н), піяніст, кампазітар, мастак, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1877 Нарадзіўся **Антон Неканда-Трэпка** (Мінск), грамадска-палітычны дзеяч, педагог.

1883 Нарадзіўся **Язэп Белагаловы** (Санкт-Пецярбург), грэка-каталіцкі святар. Памёр у 1928 г.

1952 (або 13 ці 21 лютага) У савецкім канцлагеры памёр **Андрэй Цікота**, рэлігійны і грамадска-культурны дзеяч, генерал ордэна марыянаў.

1989 У Беластоку створаны Беларускі клуб (старшыня **Юры Туронак**), які даў пачатак беларускаму палітычнаму руху ў Польшчы.

12 лютага

1746 У Косаўскім касцёле ахрышчаны **Тадэвуш Касцюшка**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч, кіраўнік паўстання 1794 г.

1798 Памёр **Станіслаў Аўгуст Панятоўскі**, апошні кароль Рэчы Паспалітай і вялікі князь літоўскі (1764–1795). Пахаваны ў касцёле Св. Кацярыны на Неўскім праспекце (Санкт-Пецярбург). Перапахаваны ў Воўчынскім касцёле (цяпер Камянецкі р-н, красавік 1938 г.), а потым у кафедральным касцёле (Варшава).

1799 У Навагрудку ў Фарным касцёле ахрышчаны **Адам Міцкевіч**.

1882 Нарадзіўся **Леў Дашкевіч** (Мінск), фотамастак, навуковец, педагог. Памёр 9(?) снежня 1957 г. у Мінску.

1910 У Вільні адбылася першая беларуская тэатральная пастаноўка.

1942 Па дарозе з сібірскага лагера ў 2-гі Польскі корпус (Армію Андэрса) памёр **Антон Неканда-Трэпка**, грамадска-палітычны дзеяч, педагог.

1863 Беларускія паўстанцы захапілі Пружаны.

1903 Нарадзіўся **Серафім Татарын** (в. Вострава, цяпер Зэльвенскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады і Таварыства Беларускай Школы.

1919 (ці 13 сакавіка) Памёр **Аляксандр Грыкоўскі**, грамадскі дзеяч, педагог. Нарадзіўся ў в. Корнін, цяпер Гайнаўскі пав. Падляскага ваяв., Польшча (1893).

1974 У Будславе (Мядзельскі р-н) памерла **Паўліна Мядзёлка**, актрыса, дзеяч культуры. Пахавана ў Будславе.

1984 У Інаўроцлаве (Куяўска-Паморскае ваяв., Польшча) памёр **Язэп Найдзюк**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, выдавец, гісторык.

1994 У Лілехамеры (Нарвегія) Беларусь дэбютавала на зімовых Алімпійскіх гульнях як суверэнная дзяржава. У выніку, па колькасці медалёў (два срэбных) заняла 12-е месца з 67 краінаў-удзельніц.

13 лютага

1705 Нарадзілася **Францішка Уршуля Радзівіл** (г. Чартарыйск, цяпер Валынская вобл., Украіна), пісьменніца, драматург.

1806 Нарадзіўся **Юльян Корсак** (г. Слонім), паэт, перакладчык.

14 лютага

1800 (ці 1799) Нарадзіўся **Валенці Ванькові̌ч** (в. Калюжыца, цяпер Бярэзінскі р-н), мастак.

1906 Нарадзіўся **Мікола Улашчык** (в. Віцкаўшчына, цяпер Дзяржынскі р-н), гісторык, археограф, археолаг, этнограф, краязнавец, літаратар.

1907 Нарадзіўся **Алесь Звонак** (Мінск), пісьменнік, перакладчык, вязень сталінскіх турмаў.

1914 Нарадзіўся **Павел Масленікаў** (в. Нізкая Вуліца, цяпер Магілёўскі р-н), жывапісец, тэатральны мастак, педагог.

1924 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Голас Беларуса" (выходзіла да 16 красавіка 1924 г.). Рэдактар-выдавец **Мікола Шыла**.

1937 У в. Вялікая Лябёдка (цяпер Шчучынскі р-н) памёр **Напалеон Чарноцкі**, публіцыст, перакладчык.

1937 У в. Сычын (цяпер Слаўгарадскі р-н) нарадзіўся **Міхась Стральцоў**, пісьменнік, крытык, перакладчык.

1948 У Рыдзе (Аўстрыя) на сходзе беларусаў лагера для перамешчаных асобаў (ДП) было створана Згуртаванне Беларусаў у Аўстрыі. Першы старшыня **Аляксандр Яцэвіч** (**Змагар**).

1989 У Канадзе памёр **Вінцэнт Жук-Грышкевіч**, педагог, гісторык, літаратуразнавец, дзеяч эміграцыі ў Італіі, Вялікабрытаніі, Нямеччыне і Канадзе, старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі (1970–1982). Пахаваны на беларускіх могілках у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША).

15 лютага

1563 Маскоўскае войска штурмам узяло Полацк, дзе ўчыніла масавыя забойствы і палон гараджанаў.

1824 Нарадзіўся **Антон Залескі** (Варшава), мастак, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1863 У бітве каля в. Рэчыца (Пружанскі пав.) загінуў **Станіслаў Сангін**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся каля 1818 г.

1915 Памёр **Раман Рагінскі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1926 Нарадзіўся **Мікола Ягаўдзік** (Слонімшчына), вайсковец, дзеяч эміграцыі ў Бельгіі і ЗША.

1937 Нарадзіўся **Валянцін Рабкевіч** (в. Аксаміты, цяпер Капыльскі р-н), літаратуразнавец, перакладчык, паэт.

1958 Памёр **Язэп Рэшаць**, рэлігійны і культурны дзеяч, тэолаг, публіцыст. Нарадзіўся ў 1890 г.

1998 У Мінску адбыўся ўстаноўчы з'езд партыі Беларуская Сацыял-Дэмакратычная Грамада.

16 лютага

1758 Нарадзіўся **Юльян Нямцэвіч** (в. Скокі, цяпер Берасцейскі р-н), пісьменнік, палітычны дзеяч, гісторык, удзельнік паўстання 1794 г.

1895 Нарадзіўся **Франц Кушаль** (в. Пяршаі, цяпер Валожынскі р-н), вайсковец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1895 Памёр **Тамаш Булгак**, удзельнік паўстанняў 1830–1831 гг. і 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў фальв. Міцкевічы Навагрудскага пав. (1801).

1905 Памёр **Павел Баброўскі**, гісторык, этнограф.

1956 (ці 16 студзеня) Арыштаваны і пазней асуджаны на 7 гадоў зняволення, паводле абвінавачвання ў беларускім нацыяналізме, выкладчык Гродзенскага педінстытута **Браніслаў Ржэўскі**.

17 лютага

1806 Нарадзіўся **Канстанцін Тышкевіч** (г. Лагойск), гісторык, краязнавец, адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі.

1837 Нарадзіўся **Канстанцін Ельскі** (в. Ляды, цяпер Чэрвеньскі р-н), падарожнік, заолаг, географ, геолаг.

1888 Нарадзіўся **Янка Вярсоцкі** (мяст. Гальшаны, цяпер Ашмянскі р-н), рымска-каталіцкі святар, грамадскі дзеяч.

1916 Памерла **Цётка** (сапр. **Алаіза Пашкевіч**, па мужу **Кайрыс**), грамадска-палітычны дзеяч, паэтэса, асветніца, выдавец. Пахавана ў Старым Двары (Шчучынскі р-н).

1943 У Росіцы (цяпер Верхнядзвінскі р-н) фашысты спалілі каля 30 чалавек. Сярод іншых загінулі **Антон Ляшчэвіч** і **Юры Кашыра**, святарымарыяне, якія засталіся з вернікамі і самі пайшлі на смерць. Пазней блаславёныя.

18 лютага

1845 Памёр **Ігнат Анацэвіч**, гісторык, археограф, педагог.

1893 Нарадзіўся **Максім Гарэцкі** (в. Малая Багацькаўка, цяпер Мсціслаўскі р-н), пісьменнік, літаратуразнавец, фалькларыст, лексікограф, мысляр.

1918 Выканаўчы камітэт Рады Усебеларускага з'езда ўзяў у свае рукі ўладу ў Мінску.

1956 Памёр **Янка Быліна** (сапр. **Ян Семашкевіч**), каталіцкі святар, пісьменнік, паэт. Пахаваны ў в. Бомбля (Сакольскі пав., Падляскае ваяв., Польшча).

1966 У Рабэрціне (Пясэчынскі пав., Мазавецкае ваяв., Польшча) памёр **Вячаслаў Аношка**, грэка-каталіцкі святар, сябар Рады Беларускага Экзархату Грэка-каталіцкай Царквы. Пахаваны на могілках ля Рабэрціна. Нарадзіўся на Магілёўшчыне ў 1899 г.

1979 Памёр **Юрка Гаўрук**, перакладчык, паэт, вязень ГУЛАГу.

19 лютага

1767 Нарадзіўся **Юзаф Пешка** (г. Кракаў), жывапісец, творчасць якога звязана з Беларуссю.

1861 На тэрыторыі Расійскай імперыі адменена прыгоннае права.

1864 Нарадзіўся **Вячаслаў Адамовіч** (Віленская губерня), дзеяч нацыянальнага руху.

1890 Нарадзіўся **Казімір Сваяк** (сапр. **Канстанцін Стаповіч**; в. Барані, цяпер Астравецкі р-н), каталіцкі святар, паэт.

1901 Нарадзіўся **Сяргей Бусел** (в. Сухоўчыцы, цяпер Капыльскі р-н), нацыянальны дзеяч, адзін з кіраўнікоў Слуцкага паўстання. Загінуў у савецкіх канцлагерах пасля 1940 г.

1905 У Вене памёр **Якуб Наркевіч-Ёдка**, прыродазнавец, вынаходнік, медык. Пахаваны ў сваім маёнт. Над-Нёман на Уздзеншчыне.

1908 Нарадзіўся **Станіслаў Шушкевіч** (в. Бакінава, цяпер Дзяржынскі р-н), паэт, празаік, вязень савецкіх канцлагераў.

1910 Нарадзіўся **Палікарп Манькоў** (г. Рэчыца), грамадскі дзеяч, кіраўнік СБМ на Слуцкую акругу, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Памёр 16 кастрычніка 1998 г.

1910(?) У Гродне адбылася першая беларуская вечарына.

1915 Нарадзіўся **Анатоль Бярозка** (сапр. **Мітрафан Рэпкаў-Смаршчок**; в. Падлессе, цяпер Ляхавіцкі р-н), лекар, паэт, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1979 Памёр **Янка Геніюш**, грамадскі дзеяч, бібліяфіл, доктар, вязень ГУЛАГу. Пахаваны ў Зэльве.

1989 У Мінску на стадыёне “Дынама” адбыўся 45-тысячны мітынг апазіцыі ў падтрымку Беларускага Народнага Фронту.

20 лютага

1387 Вялікі князь **Ягайла** выдаў у Вільні прывілей, які зацвярджаў феадальныя правы баяраў, што прымалі каталіцтва.

1810 Памёр **Марцін Пачобут Адляніцкі**, асветнік, астраном, педагог.

1940 У Гродне адкрыўся настаўніцкі інстытут — першая ў Заходняй Беларусі вышэйшая навучальная ўстанова.

1988 Памёр **Павел Каруза**, грамадска-палітычны дзеяч, кампазітар, этнамузыказнавец, вязень савецкіх канцлагераў.

2002 На зімовай Алімпіядзе ў Солт-Лэйк-Сіці (ЗША) хакейная зборная Беларусі ў чвэрці фінала перамагла Швецыю (4:3) і ўпершыню ў сваёй гісторыі выйшла ў паўфінал алімпійскіх спаборніцтваў. У выніку заняла 4-е месца.

21 лютага

Міжнародны дзень роднай мовы

1881 Памёр **Іосіф Ходзька**, навуковец-геадэзіст, падарожнік, тапограф.

1918 Абвешчана Першая ўстаўная грамата Беларускай Народнай Рэспублікі і створаны першы беларускі ўрад — Беларускі Народны Сакратарыят.

1939 У Вільні памёр **Вячаслаў Адамовіч**, дзеяч нацыянальнага руху,

адзін з заснавальнікаў сялянскай партыі “Зялёны дуб”.

1974 Памёр **Лявон Савёнак**, пісьменнік, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускай частцы могілак у Іст Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША).

22 лютага

1862 Памёр **Вікенці Дмахоўскі**, жывапісец, майстар гістарычнага жанру, удзельнік паўстання 1830–1831 гг. Нарадзіўся ў в. Нагародавічы, цяпер Дзятлаўскі р-н (1805 ці 1807).

1889 Нарадзіўся **Мікола Байкоў** (г. Бежацк Цвярской губ., Расія), мовазнавец, літаратуразнавец.

1918 Памерла **Соф’я Кавалеўская**, фалькларыстка, этнограф, пісьменніца. Нарадзілася ў в. Малыя Бакшты, цяпер Маладзечанскі р-н (1853).

1989 У Беластоку заснаваны першы гурток Беларускага Аб’яднання Студэнтаў (БАС). Першы старшыня **Юрка Каліна**.

23 лютага

1766 У Люнэвілі (Францыя) памёр **Станіслаў Ляшчынскі**, кароль Рэчы Паспалітай і вялікі князь літоўскі (1704–1709, 1733).

1891 Нарадзіўся **Міхаіл Піятуховіч** (в. Алексінічы, цяпер Сеннецкі р-н), літаратуразнавец, педагог.

1903 Нарадзіўся **Вінцэнт Жук-Грышкевіч** (мяст. Будслаў, цяпер Мядзельскі р-н), педагог, гісторык, літаратуразнавец, дзеяч эміграцыі ў Італіі, Вялікабрытаніі, Нямеччыне і Канадзе, старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі ў 1970–1982 гг.

1907 Нарадзіўся **Станіслаў Станкевіч** (в. Арляняты, цяпер Смаргонскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, літаратуразнавец, публіцыст, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1919 У Маскве Беларускі нацыянальны камісарыят і Маскоўская беларуская секцыя РКП(б) стварылі асветны клуб “Беларус”.

1928 У Вільні пачаўся так званы “працэс 56-ці” — суд, арганізаваны польскай уладай над дзеячамі БСРГ (доўжыўся да 22 траўня 1928 г.).

1944 Генеральны камісар акупаванай немцамі Беларусі даў дазвол на арганізацыю Беларускай Краёвай Абароны (БКА).

1975 У Касцюковічах адкрыўся краязнаўчы музей.

1991 У Мінску адбыўся ўстаноўчы сход Беларускай Сялянскай Партыі.

24 лютага

1579 Мястэчка Мір атрымала магдэбурскае права.

1595 Нарадзіўся **Мацей Сарбеўскі** (фальв. Сарбева каля г. Плоньска,

цяпер Польшча), беларускі і польскі лацінамоўны паэт, літаратуразнавец, тэолаг.

1760 Памёр **Мацей Догель**, гісторык-археограф, правазнавец.

1839 Адбыўся Полацкі царкоўны сабор, які ліквідаваў уніяцкую царкву на Беларусі.

1902 Нарадзіўся **Янка Геніюш**, грамадскі дзеяч, бібліяфіл, доктар, вязень ГУЛАГу.

1922 Памёр **Ядвігін Ш** (сапр. **Антон Лявіцкі**), пісьменнік, літаратуразнавец, грамадскі дзеяч. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

1972 Памёр **Алесь Вініцкі**, грамадска-культурны дзеяч, гісторык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1975 Памёр **Віктар Казлоўскі**, паэт. Пахаваны ў в. Мрочкі Уздзенскага р-на.

25 лютага

1879 У Мінску нарадзіўся **Гасан Канапацкі**, дзеяч вайсковага і нацыянальнага руху.

1906 Нарадзіўся **Павел Каруза** (в. Ваўкалата, цяпер Докшыцкі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, кампазітар, этнамузыказнавец, вязень савецкіх канцлагераў.

1909 Нарадзіўся **Сяргей Дарожны** (сапр. **Серада**; г. Слонім), пісьменнік, перакладчык.

1959 У Вільні памёр **Клаўдзій Дуж-Душэўскі**, палітычны дзеяч. Пахаваны ў Коўне.

1984 Памёр **Язэп Пітушка**, вайсковец, дзеяч эміграцыі ў Канадзе. Пахаваны на могілках Парк-Лон ў Таронта (Канада). Нарадзіўся на Браслаўшчыне ў 1913 г.

1986 Памёр **Ізыдар Гуткоўскі** (сапр. **Плашчынскі**), грамадскі дзеяч, літаратуразнавец, перакладчык, публіцыст. Нарадзіўся ў в. Каралішчавічы, цяпер Мінскі р-н (1908).

1990 У Мінску на плошчы Леніна адбыўся выбарчы мітынг Беларускага Народнага Фронту, на якім прысутнічалі да 100 тыс. чалавек. Мітынг скончыўся паходам да будынка рэспубліканскага тэлебачання, кіраўніцтва якога па патрабаванні народа было вымушана прадаставіць прамы эфір лідэрам Фронту.

26 лютага

1625 Нарадзіўся **Багуслаў Казімір Маскевіч** (в. Сэрвач, цяпер Карэліцкі р-н), вайсковы і грамадскі дзеяч Вялікага княства Літоўскага, пісьменнік-мемуарыст.

1821 Нарадзіўся **Аляксандр Гінтаўт-Дзевалтоўскі** (мяст. Вайшканы Ковенскай губ.), рэлігійны дзеяч, удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху на Гарадзеншчыне.

1891 Нарадзіўся **Язэп Лагіновіч** (в. Заўшыцы, цяпер Салігорскі р-н), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, удзельнік Слуцкага паўстання.

1928 У Мінску створаны Камітэт абароны Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады на чале з **Янкам Купалам**.

1932 Выйшаў першы нумар газеты "Літаратура і мастацтва".

1976 У Паставах адкрыўся краязнаўчы музей.

27 лютага

1667 Нарадзілася **Людвіка Караліна Радзівіл**, асветніца, мецэнатка.

1864 Пасля няўдалага нападу паўстанцаў на г. Апатаў (цяпер Польшча) быў схоплены і павешаны **Людвік Звяждоўскі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў Вільні (снежань 1829 г.).

1888 Нарадзіўся **Яфім Бялевіч** (Мінск), дзеяч нацыянальнага руху. Верагодна, загінуў у савецкіх канцлагерах пасля 1937 г.

1919 Створаны ўрад Літоўска-Беларускай ССР са сталіцай у Вільні.

1923 У Празе створаны клуб "Беларускі сакол" — патрыятычна-спартыўная арганізацыя беларускіх студэнтаў (дзейнічала да канца 1924 г.).

28 лютага

1616 Памёр **Мікалай Крыштаф Радзівіл Сіротка**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, падарожнік-мемуарыст.

1913 Нарадзіўся **Аляксей Шудзейка** (г. Мітава, цяпер Елгава, Латвія), дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1916(?) У Вільні выйшаў першы нумар беларускай грамадска-палітычнай і літаратурнай газеты "Гоман" ("Homan"), выдавалася лацінкай і кірыліцай да канца 1918 г.

1942 У Ленінградзе ад голаду памёр **Канстанцін Пушкарэвіч** беларускі і расійскі славіст, літаратуразнавец, педагог.

29 лютага

1468 Вялікі князь **Казімір Ягелончык** на сейме выдаў Судзебнік — першы кодэкс крымінальнага і крымінальна-працэсуальнага права Вялікага княства Літоўскага.

1768 Шляхта Рэчы Паспалітай стварыла Барскую канфедэрацыю (г. Бар, цяпер Вінніцкая вобл., Украіна), скіраваную супраць караля **Станіслава Аўгуста Панятоўскага** і Расіі і яе ўмяшання ва ўнутраныя справы дзяржавы, за аднаўленне рэальнай незалежнасці.

1840 Нарадзіўся **Раман Рагінскі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1872 Нарадзіўся **Вітольд Бялыніцкі-Біруля** (маёнт. Крынкі, цяпер Бялыніцкі р-н), мастак.

САКАВІК

1 сакавіка

1566 Набыў законную сілу Другі Статут Вялікага княства Літоўскага.

1581 Створаны Галоўны літоўскі трыбунал — вышэйшая судовая і апеляцыйная ўстанова ў Вялікім княстве Літоўскім.

1903 Нарадзіўся **Алесь Змагар** (сапр. **Аляксандр Яцэвіч**; в. Цароўка, цяпер у межах Слуцка), удзельнік Слуцкага паўстання, літаратар, настаўнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Аўстрыі, Францыя і ЗША. Памёр у Фларыдзе, ЗША (1995).

1918 У Маскве выйшаў першы нумар газеты “Дзянніца”, органа Беларускага нацыянальнага камісарыята (выдавалася да 24 лютага 1919 г.).

1933 У ссылцы памёр **Уладзімір Жылка**, паэт, перакладчык, публіцыст. Пахаваны ў г. Уржум (цяпер Ніжагародская вобл., Расія).

1960 Памёр **Віктар Шутовіч**, каталіцкі святар, культурны дзеяч, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны на каталіцкіх могілках у Барысаве.

2 сакавіка

1562 Нарадзіўся **Крыштаф Мікалай Дарагастайскі**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, заснавальнік друкарні мяст. Ашмяна Мураваная (цяпер Муравана-Ашмянка, Ашмянскі р-н).

1896 Нарадзіўся **Станіслаў Глякоўскі** (мяст. Поразава, цяпер Свіслацкі р-н), каталіцкі духоўнік, грамадска-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст. Загінуў у Бухенвальдзе.

1978 У Нью-Йорку памёр **Уладзіслаў Рыжы-Рыскі**, грамадскі і рэлігійны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Бельгіі, Італіі, Іспаніі і ЗША. Нарадзіўся ў в. Латыгаль, цяпер Глыбоцкі р-н (1923).

1994 Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прагаласаваў за прэзідэнцкую форму кіравання краінай. Парламенцкая апазіцыя байкатавала галасаванне.

2003 Памерла сястра супольнасці Сясцёр ад Анёлаў **Ванда Банішэўская**, носьбітка стыгматаў, вязень ГУЛАГу.

3 сакавіка

1067 На рацэ Няміга адбылася бітва паміж войскамі паўднёва-рускіх князёў і полацкага князя **Усяслава Брачыслававіча (Чарадзея)**.

Пячатка земскага наваградскага суддзі Ізідора Галаўні. *XVI ст.*

1767 Памёр **Ёган Глаўбіц**, архітэктар, які працаваў на Беларусі. Нарадзіўся ў 1700 г.

1913 Памёр **Зыгмунт Пуслоўскі**, мецэнат, калекцыянер.

1918 У Брэсце падпісана мірная дамова паміж Савецкай Расіяй і Нямеччынай, паводле якой Беларусь страціла значную частку сваёй тэрыторыі.

1923 У Вільні выйшла газета "Новае жыццё" (выдавалася да 21 траўня 1923 г., закрытая польскімі ўладамі пасля 13-га нумара). Рэдактар **Язэп Лагіновіч**.

1944 Забіты **Францішак Аляхновіч**, нацыянальны дзеяч, драматург. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

4 сакавіка

1484 У Гродне памёр князь **Казімір**, сын вялікага князя літоўскага **Казіміра IV Ягелончыка**, патрон Гродзенскага біскупства. Пахаваны ў кафедральным саборы (капліца Св. Казіміра) у Вільні. Кананізаваны ў 1521 г. Дзень Святога Казіміра.

1503 Падпісаны мір на 6 гадоў паміж Вялікім княствам Літоўскім і Масковіяй, паводле якога да Масквы адышло 29 гарадоў і 70 валасцяў, у тым ліку Чарнігаў, Бранск, Старадуб, Гомель.

1609 Двухтысячнае войска на чале з гетманам **Янам Хадкевічам** штурмам узяло горад Пярну (цяпер Эстонія), які абараняў шведскі гарнізон.

1685 Памёр **Якуб Суша**, рэлігійны і грамадскі дзеяч Вялікага княства Літоўскага, пісьменнік. Нарадзіўся ў 1610 г.

1812 Памёр **Яўхім Храптовіч**, грамадскі і палітычны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, публіцыст, паэт, перакладчык.

1890 Нарадзіўся **Вінцук Адважны** (сапр. **Язэп Германовіч**; мяст. Гальшаны, цяпер Ашмянскі р-н), каталіцкі святар, пісьменнік, паэт, дзеяч эміграцыі ў Італіі і Вялікабрытаніі.

1911 Нарадзіўся **Васіль Стома** (маёнт. Лужкі, цяпер Шаркоўшчынскі р-н), пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1927 Нарадзіўся **Міхась Дубянецкі** (в. Востраў, цяпер Пінскі р-н), грамадскі дзеяч, кнігавыдавец, публіцыст, перакладчык.

1942 Каля в. Беразвечча (цяпер у межах г. Глыбокае) расстраляны гестапаўцамі 20 парафіянаў, а таксама **Мечыслаў Багаткевіч**, **Уладзіслаў Мацьковяк** і **Станіслаў Пыртак**, каталіцкія рэлігійныя дзеячы. Беатыфікаваныя 13 чэрвеня 1999 г.

1956 У Беластоку выйшаў першы нумар газеты "Ніва", тыднёвіка беларусаў у Польшчы.

2004 У Вільпенце пад Парыжам памёр **Міхась Наўмовіч**, мастак, дзеяч эміграцыі ў Францыі.

2005 Памёр **Карлас Шэрман**, пісьменнік, перакладчык, грамадскі дзеяч.

5 сакавіка

1863 У выніку смяротнай раны, атрыманай у бітве, загінуў **Андрэй Патабня**, удзельнік паўстання. Пахаваны ў г. Пясковая Скала (цяпер Кракаўскі пав., Малапольскае ваяв., Польшча).

1895 Нарадзіўся **Аляксандр Каваленя** (в. Кашанцы, цяпер Бераставіцкі р-н), археолаг.

1896 Нарадзіўся **Кандрат Крапіва** (сапр. **Атраховіч Кандрат**; в. Нізок, цяпер Уздзенскі р-н), драматург, паэт, мовазнавец.

1912 Нарадзіўся **Яўген Калубовіч** (на эміграцыі **Каханоўскі**; в. Ціхінічы, цяпер Рагачоўскі р-н), гісторык, грамадска-палітычны дзеяч, літаратуразнавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1940 У Ленінградзе памёр **Аляксандр Сержпутоўскі**, этнограф і фальклярыст.

1985 У Гданьску памёр **Тодар Куніцкі**, лекар, адзін з заснавальнікаў Беларускага Студэнцкага Саюза ў Вільні і Беларускага Сялянскага Саюза.

2000 У Мінску трапіў пад машыну і загінуў **Мікола Ермаловіч**, гісторык, літаратуразнавец.

2000 У Рыме беатыфікаваныя 11 сёстраў-назарэцянак, расстраляных гітлераўцамі ў 1943 г. каля Навагрудка.

6 сакавіка

1833 Нарадзіўся **Іван Бялькевіч** (в. Варонічы, цяпер Слонімскі р-н), мовазнавец, педагог, аўтар слоўнікаў.

1944 Выдадзены загад аб стварэнні Беларускай Краёвай Абароны (БКА).

1961 У Брусэлі памёр **Барыс Вількіцкі**, даследчык Арктыкі, гідрограф-геадэзіст беларускага паходжання.

1972 У Мінску заснавана выдавецтва “Мастацкая літаратура”.

1999 Памёр **Міхаіл Петрыкевіч**, краязнавец, музеязнавец, педагог. Пахаваны ў Вільні.

7 сакавіка

1886 (ці 8 сакавіка 1887) Нарадзіўся **Усевалад Фальскі** (в. Лошыца, цяпер у межах Мінска), акцёр, тэатральны і грамадскі дзеяч. Рэпрэсіраваны, дата і месца смерці невядомыя.

1931 Памёр **Павел Дземідовіч**, этнограф, фальклярыст, краязнавец, педагог.

1943 У Мінску савецкімі партызанамі забіты **Фабіян Акінчыц**, грамадска-палітычны дзеяч, журналіст.

1967 У Сопаце (Польшча) памёр **Караль Румель**, коннік-спартсмен,

першы алімпіец з Беларусі (на Алімпійскіх гульнях 1912 г. у Стакгольме).

1983 У Шчэціне (Польшча) памёр **Антон Сокал-Кутылоўскі**, вайсковы і грамадскі дзеяч, адзін з кіраўнікоў антысавецкага Слуцкага паўстання, вязень ГУЛАГу.

1985 Віцебскі абласны суд асудзіў **Міхася Кукабаку** паводле артыкула "антысавецкая прапаганда і агітацыя" да пазбаўлення волі тэрмінам на 6 гадоў.

8 сакавіка

1901 Нарадзіўся **Аляксандр Карповіч** (в. Трашчычы, цяпер Карэліцкі р-н), выдавец, актывіст Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі.

1910 Нарадзіўся **Пётр Конюх** (в. Турэц, цяпер Карэліцкі р-н), спявак, дзеяч эміграцыі ў Італіі, Бельгіі, ЗША і Канадзе.

1928 Памёр **Пётр Крачэўскі**, грамадска-палітычны дзеяч, літаратар, гісторык, старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі. Пахаваны на Альшанскіх могілках у Празе.

1929 Нарадзіўся **Факунда Несцяровіч** (в. Юшкавічы, цяпер Мядзельскі р-н), удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху на Мядзельшчыне, вязень савецкіх канцлагераў.

1930 Нарадзіўся **Яраслаў Пархута** (в. Мілейкі, цяпер Івацэвіцкі р-н), празаік, паэт, краязнавец.

1946 У Паставах створана падпольная антысавецкая арганізацыя "За Беларусь".

1978 Памёр **Герман Бокун**, адзін з заснавальнікаў беларускай фехтавальнай школы.

1989 Памёр **Мікола Ягаўдзік**, вайсковец, дзеяч эміграцыі ў Бельгіі і ЗША.

1992 Памёр **Міхась Ракевіч**, удзельнік патрыятычнага падполля 1946–1947 гг. у Заходняй Беларусі, вязень савецкіх турмаў і канцлагераў. Пахаваны ў в. Клепачы Слонімскага р-на. Нарадзіўся ў в. Ваўчкі, цяпер Слонімскі р-н (1927).

9 сакавіка

1659 Маскоўскі гарнізон у Гродне разам з ваяводам здаўся войску гетмана **Паўла Стафана Сапегі**.

1814 Нарадзіўся **Тарас Шаўчэнка** (в. Морынцы, цяпер Звянігародскі р-н Чаркаскай вобл., Украіна), украінскі пісьменнік, мастак, заснавальнік новай украінскай літаратуры. У 1829–1831 гг. жыў у Вільні. Падтрымоўваў беларускі рух.

1838 Памёр **Язафат Булгак**, уніяцкі мітрапаліт, базыльянін. Пахаваны на праваслаўных могілках Сергіевай Пустыні паблізу Пецяргофа (цяпер Ленінградская вобл., Расія).

1883 Нарадзіўся **Францішак Аляхновіч** (г. Вільня), нацыянальны дзеяч, драматург.

1918 Абвяшчэнне Другой Устаўной граматы Беларускай Народнай Рэспублікі Выканаўчым камітэтам Рады Усебеларускага з'езду.

1953 У Лювене (Бельгія) памёр **Мікола Равенскі**, кампазітар, фальклярыст, аўтар музыкі беларускага гімна "Магутны Божа", дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Бельгіі.

10 сакавіка

1711 (ці 12 сакавіка) Нарадзіўся **Міхал Антоні Сапега**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, перакладчык, літаратар.

1781 У Мінску памёр **Міхаіл Карыцкі**, паэт, грамадскі дзеяч, педагог.

1861 Памёр **Тарас Шаўчэнка**, украінскі пісьменнік, мастак, заснавальнік новай украінскай літаратуры. У 1829–1831 гг. жыў у Вільні. Падтрымоўваў беларускі рух.

1889 Нарадзіўся **Уладзімір Пігулеўскі** (г. Гродна), грамадскі дзеяч, пісьменнік.

1942 Нарадзіўся **Міхась Ткачоў** (г. Мсціслаў), грамадска-палітычны дзеяч, гісторык, археолаг, педагог.

2005 Памёр **Апанас Цыхун**, краязнавец, педагог, пісьменнік. Пахаваны на могілках на прасп. Касманаўтаў у Гродне.

11 сакавіка

1839 У Вільні расстраляны **Шыман Канарскі**, удзельнік паўстання 1830–1831 гг., дзеяч вызваленчага руху.

1887 Нарадзіўся **Алесь Гарун** (сапр. **Прушынскі**; фальв. Новы Двор, цяпер Мінскі р-н), дзеяч нацыянальнага руху, паэт.

1903 Нарадзіўся **Тодар Кляшторны** (в. Парэчча, цяпер Лепельскі р-н), паэт.

1911 Нарадзіўся **Леў Гарошка** (в. Трашчыцы, цяпер Карэліцкі р-н), уніяцкі рэлігійны дзеяч, асветнік, гісторык, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Францыі і Вялікабрытаніі.

1913 У Пецярбургу памёр **Андрэй Вількіцкі**, падарожнік, гідрограф-геадэзіст.

1941 У савецкім зняволенні (ст. Марыінск Кемераўскай вобл., РСФСР) загінуў **Аляксандр Уласаў**, грамадска-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст.

1954 Нарадзілася **Тамара Лазаковіч** (пас. Сяўское Калінінградскай вобл., Расія), гімнастка, чэмпіёнка Алімпійскіх гульняў (1972).

1990 У Мінску адслужана першая ў навейшай гісторыі грэка-каталіцкая літургія па беларуску.

12 сакавіка

1569 Падляскае ваяводства Вялікага княства Літоўскага інкарпаравана ў межы Каралеўства Польскага.

1722 Нарадзіўся **Бенедыкт Дабшэвіч** (ваколіцы Навагрудка), тэолаг-езуіт, філосаф. Памёр у 1799 г.

1829 Нарадзіўся **Отан Грабніцкі** (маёнт. Арэхаўна Лепельскага пав.), удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1851 Памёр **Ян Баршчэўскі**, пісьменнік, выдавец, адзін з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры. Пахаваны ў г. Чуднаў на Валыні.

1914 Нарадзіўся **Уладзімір Клішэвіч** (в. Краснадворцы, цяпер Салігорскі р-н), паэт, публіцыст, вязень савецкіх турмаў, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1963 У Гайнаўцы (Падляскае ваяв., Польшча) адкрыўся Беларускі музей (27 кастрычніка 1990 г. у новым будынку адкрыўся як Беларускі этнаграфічны музей).

1986 У Гродне створаны гісторыка-культурны клуб "Паходня".

13 сакавіка

1797 Памёр **Юзаф Пац**, вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага, удзельнік паўстання 1794 г. Нарадзіўся ў 1736 г.

1890 Нарадзіўся **Аляксандр Савіч** (в. Лапеніца, цяпер Ваўкавыскі р-н), гісторык, апалагет Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы.

1917 У Петраградзе загінуў **Уладзімір Хлябцэвіч**, удзельнік нацыянальнага грамадска-літаратурнага руху пачатку XX ст. Пахаваны ў Сызрані (Самарская вобл., Расія).

1989 У Чыкага памёр **Іван Касяк**, грамадскі дзеяч, публіцыст, гісторык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША).

14 сакавіка

1863 На Гродзенскім чыгуначным вакзале адбыўся бой паўстанцаў з расійскім войскам.

1943 Памёр **Васіль Захарка**, грамадска-палітычны дзеяч, старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі (1928–1943). Пахаваны на Альшанскіх могілках у Празе.

1954 Памёр **Людамір Рагоўскі**, польскі і беларускі кампазітар і дырыжор.

1995 У Нью-Йорку памёр **Уладзімір Сядура (Глыбінны)**, пісьменнік, літаратуразнавец, вязень савецкага канцлагера, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на могілках манастыра Святой Тройцы ў Джорданвіле (Нью-Йорк, ЗША)

15 сакавіка

1410 Адбыўся напад крыжацкіх палкоў на Ваўкавыск з мэтай забойства князя **Вітаўта**.

1850 (ці 1849) Нарадзіўся **Вайніслаў Савіч-Заблоцкі** (маёнт. Панчаны, цяпер Міёрскі р-н), паэт, празаік, публіцыст. Памёр пасля 1893 г.

1881 Нарадзіўся **Аляксей Назарэўскі** (в. Сіняўка, цяпер Клецкі р-н), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, вязень ГУЛАГу. Памёр ці быў расстраляны пасля верасня 1941 г.

1992 Памёр **Уладзімір Цвірка** (да эміграцыі **Вадзім Сурко**), журналіст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Вялікабрытаніі і Бельгіі. Пахаваны на могілках Вэстфрайдгоф у Мюнхене (Нямеччына).

1994 У Мінску на сесіі Вярхоўнага Савета 12-га склікання прынята Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь.

1997 У Мінску адбыліся дэманстрацыя і мітынг у абарону Канстытуцыі 1994 года.

16 сакавіка

1853 У Паставах памёр **Канстанцін Тызенгаўз**, асветнік, прыродазнавец.

1908 Нарадзіўся **Васіль Кендыш** (в. Чарапы Нясвіжскага пав.), грамадскі дзеяч, настаўнік, праваслаўны святар, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1919 У Гродне выйшаў першы нумар газеты “Бацькаўшчына” (выдавалася да 28 сакавіка).

2003 У Мінску адбыўся Першы Усебеларускі сход інтэлігенцыі (больш 600 чалавек). Створана Рада беларускай інтэлігенцыі.

17 сакавіка

1569 У Заблудаве (цяпер Беластоцкі пав., Падляскае ваяв., Польшча) скончаны друк “Вучыцельнага Эвангелля”.

1597 Віцебск атрымаў магдэбургскае права.

1808 Нарадзіўся **Шыман Канарскі** (в. Дабкішкі, цяпер Аўгустоўскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), удзельнік паўстання 1830–1831 гг., дзеяч вызваленчага руху.

1910 Нарадзіўся **Хведар Ільяшэвіч** (г. Вільня), пісьменнік, гісторык, журналіст, педагог, грамадска-культурны дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне. Загінуў у аўтакатастрофе ў 1948 г., пахаваны на могілках у Галендорфе (Ніжняя Саксонія, Нямеччына).

1922 Нарадзіўся **Лявон Луцкевіч** (г. Вільня), грамадска-палітычны і культурны дзеяч, вязень савецкіх канцлагераў.

1951 Памёр **Альберт Паўловіч**, паэт-гумарыст, драматург. Пахаваны на Маскоўскіх могілках у Курску (Расія).

18 сакавіка

1758 Памёр **Тамаш Жаброўскі**, асветнік, архітэктар, астраном, матэматык.

1791 Прыняты закон "Аб вольных гарадах у Рэчы Паспалітай".

1894 Нарадзіўся **Альбін Стаповіч** (в. Барані, цяпер Астравецкі р-н), грамадска-культурны дзеяч, кампазітар, музычны педагог, публіцыст.

1921 Паміж РСФСР і Польшчай падпісана Рыжская дамова, якая тэрытарыяльна падзяліла Беларусь.

1967 Памёр **Аляксандр Ільінскі**, артыст тэатра.

1969 У Мядзелі адкрыўся музей народнай славы (заснаваны ў 1967 г.).

1992 Вярхоўны Савет Беларусі загадаў ураду пачаць фарміраванне нацыянальных Узброеных сіл.

19 сакавіка

1612 Памерла **Соф'я Алелька-Радзівіл**, асветніца, прылічана да ліку Святых.

1768 Нарадзіўся **Адам Храптовіч** (Шчорсы, цяпер Навагрудскі р-н), асветнік, мецэнат, удзельнік паўстання 1794 г.; заснавальнік буйной пачатковай школы ў Шчорсах.

1862 У Парыжы памёр **Аляксандр Валадковіч**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1830–1831 гг.

1887 У Жэневе (Швейцарыя) памёр **Юзаф Ігнацы Крашэўскі**, пісьменнік, гісторык, грамадскі дзеяч.

1895 Нарадзіўся **Тамаш Грыб** (в. Паляны, цяпер Смаргонскі р-н), палітычны і культурны дзеяч.

1917 У Мінску адбылася маніфестацыя ў гонар перамогі Лютаўскай рэвалюцыі ў Расіі.

1918 У Мінску створана выдавецкае кааператыўнае таварыства "Заранка" (дзейнічала да чэрвеня 1920 г.).

1921 Нарадзіўся **Язэп Юхо** (Мінск), юрыст, гісторык права, сябар Кансерватыўна-Хрысціянскай Партыі Беларускі Народны Фронт.

1932 У Асташыне (цяпер Навагрудскі р-н) адбыўся бунт сялян супраць падатковага прыгнёту польскіх уладаў.

1974 Памёр **Эдуард Сташкевіч**, удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смаргонях у 1949–1950 гг. Пахаваны ў Солах Смаргонскага р-на.

1990 Памёр **Аляксандр Смаль**, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі. Нарадзіўся ў 1903 г.

2006 У Беларусі адбыліся прэзідэнцкія "выбары", пачаліся масавыя акцыі пратэсту ў Мінску і іншых гарадах краіны.

20 сакавіка

1440 У выніку змовы забіты **Жыгімонт Кейстутавіч**, вялікі князь

літоўскі (1432–1440). Нарадзіўся каля 1365 г.

1875 На Украіне памёр **Януар Сухадольскі**, жывапісец-баталіст, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1922 Памёр **Алесь Бурбіс**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху.

1952 Нарадзіўся **Алесь Емельянаў** (в. Забалоцце Чавускага р-на), паэт, адзін з заснавальнікаў Беларускага Народнага Фронту “Адраджэнне”.

1976 У Маскве памёр **Уладзімір Дубоўка**, паэт, перакладчык.

1988 У Мінску адбыўся мітынг у абарону гістарычнага Верхняга горада, супраць будаўніцтва станцыі метро “Няміга” на месцы мінскага замчышча.

1988 У Польшчы памёр **Зыгмунт Абрамовіч**, акцёр.

1992 У Мінску памерла **Тамара Чабан**, літаратуразнавец. Пахавана ў Ракаве Валожынскага р-на.

1995 У Полацку выйшаў першы нумар грэка-каталіцкай газеты “Царква”. (Першыя 10 нумароў выйшлі ў Полацку, з 1996 г. выдаецца ў Брэсце).

1996 Памёр **Яраслаў Пархута**, празаік, паэт, краязнавец.

1999 У Маладзечне памёр **Мікола Трухан**, тэатральны рэжысёр, акцёр. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

21 сакавіка

1608 Памёр **Канстанцін Астрожскі**, палітычны, вайсковы і культурны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў маёнт. Дубна на Валыні (цяпер Ровенская вобл., Украіна) у 1527 г.

1840 Нарадзіўся **Францішак Багушэвіч** (фальв. Свіраны, цяпер Вільнюскі пав., Літва), паэт, празаік, публіцыст, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1849 У турме памёр **Аляксандр Незабытоўскі**, засуджаны да 20 гадоў катаргі за перавоз нелегальнай літаратуры, беларускі і польскі пісьменнік, філосаф, гісторык.

1913 Нарадзіўся **Станіслаў Пыртак** (мяст. Быстра Падгалянска, цяпер Сускі пав. Малапольскага ваяв., Польшча), рымска-каталіцкі святар, блаславёны.

1987 У Мінску памёр **Адам Русак**, паэт-песеннік. Пахаваны ў в. Пясочнае Капыльскага р-на.

22 сакавіка

1786 Нарадзіўся **Яўхім Лялевель** (Варшава), гісторык, вучоны, грамадскі дзеяч, ідэолаг паўстання 1830–1831 гг.

1864 У Вільні на Лукішскім пляцы павешаны **Кастусь Каліноўскі**, кіраўнік нацыянальна-вызваленчага паўстання. Магіла знаходзілася паблізу сённяшняй вежы Гедыміна.

1882 Нарадзіўся **Эдзюк (Эдвард) Будзька** (мяст. Будслаў, цяпер Мядзельскі р-н), паэт, публіцыст, грамадскі дзеяч, заснавальнік каапэратыўнага руху. Памёр у ЗША (1956).

1921 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Беларускі звон” (выходзіла да 24 лютага 1923 г.). Рэдактар-выдавец **Францішак Аляхновіч**.

1943 Разам з жыхарамі спалена вёска Хатынь (142 чалавекі).

23 сакавіка

Сусветны метэаралагічны дзень

1695 Памерла **Людвіка Караліна Радзівіл**, асветніца, мецэнатка.

1716 Створана Віленская канфэдэрацыя літоўскай і беларускай шляхты, якая выступіла супраць караля Аўгуста II Моцнага. У выніку былі пашыраны правы шляхты.

1865 Нарадзіўся **Стары Улас** (сапр. **Уладзіслаў Сівы-Сівіцкі**; г. Валожын), паэт.

1895 Нарадзіўся **Васіль Сташэўскі** (в. Свінка, цяпер в. Лугавая Капыльскага р-на), пісьменнік, грамадскі дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстання.

1918 Рада Беларускай Народнай Рэспублікі абвясціла Гарадзеншчыну беларускай тэрыторыяй.

1927 Нарадзіўся **Уладзімір Шнэк** (Мінск), вайсковы і грамадскі дзеяч, пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі.

1933 Памёр **Уладзімір Пянткевіч**, кіраўнік Усходняй місіі, супэрыёр законнага дому айцоў езуітаў у Альбярціне каля Слоніма.

1942(?) У савецкім канцлагеры на лесапавале загінуў (паводле іншай версіі быў расстраляны) **Сяргей Ракіта** (сапр. **Законнікаў Сяргей**), паэт. Пахаваны на ст. Сухабязводнае (Горкаўская вобл., Расія).

1978 Памёр **Рыгор Шырма**, грамадска-культурны дзеяч, харавы дырыжор, фальклярыст, публіцыст. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1990 У Мінску створаны Музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі.

1991 У Мінску пачаўся (доўжыўся два дні) II з’езд Беларускага Народнага Фронту “Адраджэнне”.

24 сакавіка

1794 Пачалосявызваленчаепаўстанне на чале з **Тадэвушам Касцюшкам**.

1896 Нарадзілася **Вера Маслоўская** (в. Агароднічкі, цяпер Беластоцкі пав. Падляскага ваяв., Польшча), грамадска-палітычны дзеяч, настаўніца.

1919 У Гомелі пачалося антыбальшавіцкае паўстанне (доўжылася да 29 сакавіка 1919 г.).

1990 З ініцыятывы Беларускага Народнага Фронту скліканы ІІ Усебеларускі дэмакратычны форум, на якім створана “Дэмакратычная плынь” у Вярхоўным Савеце БССР.

1994 У Вільні ўстаноўлена памятная дошка **Кастусю Каліноўскаму**.

1996 У Мінску адбылося шэсце апазіцыі і мітынг супраць аб’яднання Беларусі з Расіяй (удзельнічалі каля 30 тысяч чалавек).

25 сакавіка

Дзень Волі

1717 Нарадзіўся **Альбрыхт Радзівіл** (мяст. Дзятлава), дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Памёр пасля 1790 г.

1905 Нарадзіўся **Алесь Вечар** (в. Машчыцы, цяпер Слуцкі р-н), біяхімік, паэт.

1905 Нарадзіўся **Браніслаў Ржэўскі** (в. Добрыцкае, цяпер Барысаўскі р-н), літаратуразнавец, педагог, дысідэнт, палітычны вязень.

1917 У Мінску пачаўся з’езд беларускіх нацыянальна-дэмакратычных арганізацыяў (доўжыўся да 27 сакавіка), заснаваны Беларускі нацыянальны камітэт (БНК).

1918 У Мінску абвешчана Трэцяя ўстаўная грамата Беларускай Народнай Рэспублікі.

1928 Нарадзіўся **Аляксандр Дзікі** (в. Кузьмічы, цяпер Мядзельскі р-н), удзельнік паўстанцкай маладзёжнай арганізацыі Саюз Беларускіх Патрыётаў, вязень савецкіх канлагераў.

1937 У Вільні памёр **Зыгмунт Нагродскі**, культурны дзеяч, паэт. Нарадзіўся ў в. Зулова Свянцянскага пав., цяпер Літва.

1946 У в. Рамелькі (Пастаўскі р-н) створаны Саюз Беларускіх Патрыётаў — падпольная антысавецкая арганізацыя.

1950 У Сіднеі адбыўся І з’езд сяброў Беларускага Аб’яднання ў Аўстраліі.

1958 У г. Кан (Францыя) у шпіталі памёр **Аляксей Кабычкін**, нацыянальны дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстання. Нарадзіўся ў 1891 г.

1959 У кангрэсе ЗША ўніяцкі святар **Уладзімір Тарасевіч** адчытаў малітву за беларускі народ.

1992 У Гродне выйшаў першы нумар газеты “Пагоня”. Выдавалася да 2001 г.

1997 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Рунь”.

1999 У аўтакатастрофе загінуў **Вячаслаў Чарнавіл**, украінскі палітычны дзеяч, дысідэнт, змагар за незалежнасць Украіны. Актыўна падтрымоўваў незалежнасць Беларусі.

2000 У Мінску з удзелам 30 тысяч чалавек адбыўся “Марш свабоды”.

2004 Памерла **Валянціна Пашкевіч**, дзеяч эміграцыі ў Канадзе, аўтар беларускіх падручнікаў і “Ангельска-беларускага слоўніка”.

2006 У Мінску з удзелам каля 50 тысяч чалавек адбыліся акцыі пратэсту супраць вынікаў прэзідэнцкіх выбараў.

26 сакавіка

1896 Нарадзіўся **Казімір Кулак** (в. Кудзераўшчына, цяпер Сакольскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), доктар тэалогіі, каталіцкі святар, грамадска-рэлігійны дзеяч. Памёр у 1989 г.

1932 Памёр **Зыгмунт Лазінскі**, каталіцкі святар. Пахаваны ў крыпце кафедральнага касцёла ў Пінску.

1988 У Беластоку падчас тайнага святкавання ўгодкаў Беларускай Народнай Рэспублікі сфарміраваны заснавальніцкі камітэт Беларускага Аб'яднання Студэнтаў (БАС).

2004 Памёр **Янка Баран**, дзеяч эміграцыі ў Канадзе.

27 сакавіка

Міжнародны дзень тэатра

1851 Нарадзіўся **Аляксей Сапуноў** (мяст. Усвяты, цяпер Пскоўская вобл., Расія), гісторык, археограф, краязнавец.

1891 (ці 26 красавіка) Нарадзіўся **Клаўдзій Дуж-Душэўскі** (г. Глыбокае), палітычны дзеяч.

1899 Нарадзіўся **Аляксей Васіленя** (в. Малая Бераставіца, цяпер Бераставіцкі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі.

1909 Нарадзіўся **Валерый Маракоў** (в. Акалонія, цяпер у межах Мінска), паэт.

1979 У Вашынгтоне памёр **Рыгор Крушына** (**Казак**), пісьменнік, паэт, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1993 У Вільні на могілках Росы адкрыты помнік **Івану** і **Антону Луцкевічам**.

28 сакавіка

1886 У Любяшове (цяпер Валынская вобл., Украіна) памёр **Уладзіслаў Борзабагаты**, лекар, мемуарыст, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1928 Нарадзіўся **Эдуард Сташкевіч** (в. Дэгісі, цяпер Смаргонскі р-н), удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смаргонях у 1949–1950 гг.

1953 Каля в. Запруды (Кобрынскі р-н) адбылася ўзброеная сутычка беларускага партызанскага атрада з аддзелам МГБ. У час яе загінуў **Сымон Міхальчук**, камандзір атрада, надлейтэнант, сябар Згуртавання Беларускіх Патрыётаў і Беларускага Вызваленчага Руху.

1995 Памёр **Часлаў Найдзюк**, грамадскі дзеяч, юрыст, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

29 сакавіка

1611 Задушэнне войскамі Гансеўскага паўстання гараджанаў супраць польска-беларускага гарнізона ў Маскве.

1989 Памёр **Аляксандр Пракапенка**, футбаліст, чэмпіён СССР (1982), адзіны прадстаўнік Беларусі — бронзавы прызёр Алімпійскіх гульняў (1980). Пахаваны ў Бабруйскім р-не.

1996 У Беларусі прайшла серыя акцый супраць інтэграцыі Беларусі і Расіі, у Мінску адбылося пікетаванне расійскай амбасады.

30 сакавіка

1739 Нарадзіўся **Павел Брастоўскі** (**Бжастоўскі**) грамадскі і дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1927 У Вільні выйшла газета "Наша праўда" (выдавалася да 24 верасня 1927 г.).

1953 Нарадзіўся **Валерый Маслюк** (в. Копцева Полацкага р-на), тэатральны рэжысёр.

1968 У Перце (Аўстралія) адбылося ўрачыстае адкрыццё Беларускага Народнага Дома.

1983 Памерла **Аўгіння Каранеўская** (дзяв. **Воўк-Леановіч**), настаўніца, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі. Пахавана на могілках Роквуд у Сіднеі (Аўстралія).

31 сакавіка

1785 Памёр граф **Антоні Тызенгаўз**, дзяржаўна-грамадскі дзеяч Вялікага княства Літоўскага, мецэнат, рэфарматар. Пахаваны ў Жалудку (Шчучынскі р-н). Нарадзіўся ў Наваельні, цяпер Дзятлаўскі р-н (1733).

1903 Нарадзіўся **Міхась Маскалік** (мяст. Гарадзея, цяпер Нясвіжскі р-н), грэка-каталіцкі святар, навуковец.

1938 У Сібіры ў савецкім канцлагеры расстраляны **Фелікс Купцэвіч**, пісьменнік, крытык.

1969 У Чыкага памёр **Мікола Шчаглоў** (на эміграцыі **Куліковіч**), кампазітар, музычны і тэатральны дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

КРАСАВІК

1 красавіка

1548 Памёр **Жыгімонт І Стары**, вялікі князь літоўскі і кароль польскі (1506–1548).

1557 У Вялікім княстве Літоўскім прынята “Устава на валокі” — асноўны дакумент Вялікай аграрнай рэформы.

1773 Нарадзіўся **Юстын Нарбут**, гісторык, удзельнік паўстання 1794 г., стрыечны брат **Тодара Нарбута**.

1862 (ці 6 красавіка) Нарадзіўся **Адам Багдановіч** (мяст. Халопенічы, цяпер Крупскі р-н), этнограф, гісторык культуры, мемуарыст, удзельнік рэвалюцыйна-народніцкага руху, бацька Максіма Багдановіча.

1877 Нарадзіўся **Васіль Захарка** (в. Дабрасельцы, цяпер Зэльвенскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі (1928–1943).

1914 Нарадзіўся **Васіль Струмень** (сапр. **Аляксандр Лебедзеў**; в. Лявонцева, цяпер Мантураўскі р-н Кастрамской вобл., Расія), беларускі і ўкраінскі пісьменнік.

1927 Нарадзіўся **Лявон Белы**, дысідэнт, вязень ГУЛАГу.

1940 У саратаўскай турме памёр **Язэп Лёсік**, грамадска-палітычны дзеяч, мовазнавец, пісьменнік, педагог.

1943 Расстраляны (ці памёр у Берлінскай турме) **Антон Неманцэвіч**, уніяцкі святар, царкоўны дзеяч, вязень савецкіх і фашысцкіх турмаў.

1971 У Бельску (Польшча) памёр **Яраслаў Кастыцэвіч**, педагог, грамадскі і царкоўны дзеяч.

1976 Памёр **Іван Тарасюк**, удзельнік патрыятычнага падполля на Слонімшчыне ў 1946–1947 гг. Пахаваны ў Слоніме.

1989 У Гданьску (Польшча) заснаваны гурток Беларускага Аб’яднання Студэнтаў.

2 красавіка

1640 У Варшаве памёр **Мацей Сарбеўскі**, беларускі і польскі лацінамоўны паэт, літаратуразнавец, тэолаг.

1832 Нарадзіўся **Павел Баброўскі** (маёнт. Вака каля Вільні), гісторык, этнограф, краязнавец.

1933 Нарадзіўся **Віктар Шымук** (в. Змяёўцы, цяпер Дзятлаўскі р-н), пісьменнік, перакладчык.

Пячатка Тэадора Скуміна Тышкевіча, ваяводы наваградскага і старасты гарадзенскага

1968 У Бразіліі ў аўтакатастрофе загінулі атаман **Якуб Харэўскі** і яго ад'ютант **Кастусь Гук**, удзельнікі беларускага нацыянальнага партызанскага руху 1942–1948 гг. (**Якуб Харэўскі** нарадзіўся ў в. Харэва Пружанскага пав. у 1900 г., **Кастусь Гук** — у 1913 г.)

1995 Памёр **Пімен Панчанка**, народны паэт Беларусі. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1996 У Маскве падпісана дамова аб саюзе Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі. У Мінску адбыліся масавыя акцыі пратэсту і іх жорсткі разгон.

2006 У Кліўлендзе (ЗША) **Сяргей Ляховіч**, баксёр, выхаванец віцебскай школы стаў чэмпіёнам свету ў суперцяжкай вагавай катэгорыі, паводле версіі WBO.

3 красавіка

1885 Нарадзіўся **Барыс Вількіцкі** (г. Пулкава пад Пецярбургам), даследчык Арктыкі, гідрограф-геадэзіст беларускага паходжання.

1973 Памёр **Анатоль Марцінкевіч**, адзін з пачынальнікаў беларускага баскетбола.

1980 У Стэмфардзе (Канектыкут) памёр **Леанід Галяк**, юрыст, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1991 У Мінску пачалася забастоўка рабочых з эканамічнымі і палітычнымі патрабаваннямі (доўжылася два дні). Забастоўка адбывалася цягам красавіка ў розных гарадах (Мінску, Оршы, Салігорску).

2003 Памёр **Алег Табола**, удзельнік маладзёжнага антысавецкага падполля ў Глыбокім, вязень ГУЛАГу.

4 красавіка

1557 Нарадзіўся **Леў Сапега** (маёнт. Астроўна, цяпер Бешанковіцкі р-н), дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1682 Памёр **Міхаіл Казімір Пац**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў 1624 г.

1683 Памёр **Багуслаў Казімір Маскевіч**, вайсковы і грамадскі дзеяч Вялікага княства Літоўскага, пісьменнік-мемуарыст. Пахаваны ў дамініканскім касцёле ў Навагрудку.

1794 Каля в. Рацлавіцы (пад Кракавам, цяпер Польшча) адбылася першая буйная бітва ў часе паўстання **Тадэвуша Касцюшкі**. Паўстанцкае войска перамагло.

1863 У баі загінуў **Юльян Бакшанскі**, удзельнік вызваленчага руху, камандзір паўстанцкага атрада, публіцыст. Пахаваны ў в. Плябань, цяпер Маладзечанскі р-н.

1887 Нарадзіўся **Фабіян Шантыр** (г. Слуцк), грамадска-палітычны дзеяч, публіцыст, пісьменнік, перакладчык.

1893 (ці 1896 або 1897) Нарадзіўся **Мікола Шчаглоў** (на эміграцыі **Куліковіч**; Смаленшчына, ці Масква), кампазітар, музычны і тэа-

тральны дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1896 Нарадзіўся **Васіль Русак** (в. Ячава, цяпер Слуцкі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, адзін з кіраўнікоў Слуцкага Збройнага Чыну. Загінуў у савецкім канцлагеры (1946).

1899 Нарадзіўся **Віталь Хамёнак** (в. Баяршчына, цяпер Лепельскі р-н), дзеяч хрысціянскага руху. Памёр у Скурцы Седлецкага пав. Мазавецкага ваяв., Польшча (1971).

1904 Нарадзіўся **Юры Кашыра** (в. Аляксандрава, каля Дзісны), каталіцкі святар, блаславёны.

5 красавіка

1940 Памёр **Мікалай Шчакаціхін**, мастацтвазнавец, педагог.

1990 Вярхоўны Савет Беларусі абвясціў 26 красавіка Днём Чарнобыльскай трагедыі.

1996 За верш “Забі прэзідэнта” органамі КДБ арыштаваны паэт **Славамір Адамовіч**. Пазней засуджаны да турэмнага зняволення.

6 красавіка

1656 Памёр **Шыман Старавольскі**, гісторык і пісьменнік Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў 1588 г.

1812 Нарадзіўся **Аляксандр Герцэн** (Масква), расійскі грамадскі дзеяч, публіцыст, філосаф. Выступаў за нацыянальнае самавызначэнне беларусаў, падтрымоўваў вызваленчае паўстанне 1863–1864 гг.

1893 Нарадзіўся **Язэп Гаўрылік** (в. Калодчына, цяпер Вілейскі р-н), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, настаўнік.

1904 Нарадзіўся **Мікола Хведаровіч** (г. Капыль), паэт, празаік, перакладчык, вязень ГУЛАГу.

1948 Памёр **Мікола Шыла**, грамадскі дзеяч, нашанівец, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне. Нарадзіўся ў Смаргонях (1888).

1999 У Мінску пры загадкавых абставінах памёр **Генадзь Карпенка**, грамадска-палітычны дзеяч, вучоны.

7 красавіка

Сусветны дзень здароўя

1410 У Кежмарку (цяпер Славаччына) крыжакі здзейснілі спробу забойства князя **Вітаўта**.

1860 Памёр **Караль Падчашынскі**, асветнік, архітэктар, даследчык, педагог.

1973 У Саратаве (Расія) памёр **Язэп Дыла**, грамадскі дзеяч, пісьменнік.

1983 Памерла **Ларыса Геніюш**, паэтэса, вязень ГУЛАГу. Пахавана ў Зэльве.

2006 Памёр **Кастусь Мыслівец**, грамадска-палітычны дзеяч, сябар Драгічынскага Беларускага Народнага Фронту.

8 красавіка

1904 Памёр **Вацлаў Валодзька**, грамадска-палітычны дзеяч, гісторык, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся на Меншчыне (1831).

1956 У Мінску адкрыўся Беларускі дзяржаўны тэатр юнага гледача.

9 красавіка

1917 У Мінску прайшоў З'езд Беларускіх нацыянальных арганізацый (7–9 красавіка).

1917 Нарадзіўся **Мікола Вярба** (сапр. **Сільвановіч**; в. Верадова, цяпер Маладзечанскі р-н), пісьменнік, грамадскі дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Канадзе. Памёр у 1975 г. у Вініпэгу (Канада).

1946 У Міхельсдорфе (Нямеччына) з ініцыятывы **Наталлі Арсенневай** і **Юркі Віцьбіча** створана Беларускае літаратурнае згуртаванне "Шыпшына".

1970 У Мінску адбыўся стыхійны маладзёжны мітынг, які быў разагнаны міліцыяй і ўнутранымі войскамі.

10 красавіка

Міжнародны дзень вызвалення вязеняў фашысцкіх канцлагераў

1635 Памёр **Ян Станіслаў Сапега**, сын **Льва Сапегі**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1900 Нарадзіўся **Гаўрыла Гарэцкі** (в. Багацькаўка, цяпер Мсціслаўскі р-н), геолаг, географ, эканаміст, дэмограф, дзеяч нацыянальна-культурнага руху.

1905 Нарадзіўся **Сцяпан Баркоўскі** (г. Слуцк), удзельнік Слуцкага паўстання, літаратуразнавец, этнограф, вязень ГУЛАГу.

1982 У Памоне (Нью-Джэрсі) памерла **Апалонія Савёнак** (дзяв. **Раткевіч**), настаўніца, пісьменніца, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Маці **Зоры Кіпель**.

11 красавіка

1863 Каля вёскі Новы Двор (цяпер Шчучынскі р-н) адбылася бітва паміж паўстанцкім атрадам Людвіка Нарбута і расійскім войскам.

1864 У Мінску расстраляны **Антон Алендскі**, палявы камандзір паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся у Люблінскай губ. (каля 1843).

1923 У Вільні пачаўся першы з'езд педагогаў беларускіх сярэдніх школ Заходняй Беларусі, скліканы Таварыствам Беларускай Школы (доўжыўся чатыры дні).

1937 У Магілёве расстраляны (паводле іншых версій скончыў самагубствам ці памёр пасля катаванняў) **Цішка Гартны** (сапр. **Зміцер Жылуновіч**), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, дзяржаўны дзеяч БССР, гісторык, пісьменнік, публіцыст. Пахаваны на ўскрайку Пячэрскага парка ў Магілёве.

12 красавіка

1541 Нарадзіўся **Іпацій Пацей** (фальв. Ружанка Камянецкага пав., цяпер у Польшчы), царкоўны і дзяржаўны дзеяч, пісьменнік-палеміст.

1890 Нарадзіўся **Янка Нёманскі** (сапр. **Іван Пятровіч**; в. Шчорсы, цяпер Навагрудскі р-н), пісьменнік, эканаміст.

1926 У Вільні пачаўся так званы "працэс 94-х" — суд, арганізаваны польскімі ўладамі над дзеячамі заходнебеларускага нацыянальнага руху (доўжыўся да 22 красавіка 1926 г.).

1969 У г. Пэнлей (Вялікабрытанія) памёр **Сяргей Малафееў**, медык, адзін з заснавальнікаў Беларускага студэнцкага саюза ў Вільні, вязень савецкіх канцлагераў.

1995 У ноч на 12 красавіка па загаду выканаўчай улады ў беларускім парламенце жорстка збіты дэпутаты Вярхоўнага Савета ад апазіцыі, якія напярэдадні абвясцілі галадоўку супраць незаконных загадаў прэзідэнта. Пачаўся антыканстытуцыйны пераварот.

13 красавіка

1871 Нарадзіўся **Юры Матулевіч** (мяст. Лугіна Марыямпальскага пав., цяпер Літва), рымска-каталіцкі рэлігійны дзеяч Заходняй Беларусі і Літвы, блаславёны.

1881 У Пецярбургу рэвалюцыянер-нарадаволец **Ігнат Грынявіцкі** бомбай забіў цара **Аляксандра II** і загінуў пры тым сам.

1924 У Мінску выйшаў першы нумар літаратурна-мастацкага часопіса "Радавая рунь" (выдаваўся да 19 чэрвеня 1924 г.).

14 красавіка

1101 Памёр полацкі князь **Усяслаў Брачыслававіч** (**Чарадзей**). Нарадзіўся каля 1029 г.

1347 Павешаны **Антоній**, адзін з трох віленскіх пакутнікаў.

1707 Памёр **Тодар Абуховіч**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага, мемуарыст. Нарадзіўся ў 1642 г.

1835 Нарадзіўся **Валяр'ян Вільчэўскі** (в. Сянно, цяпер Навагрудскі р-н), лекар, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. у атрадзе **Францішка Юндзіла** (Слонімскі пав.).

1880 У Слуцку нарадзіўся **Язэп Дыла**, грамадскі дзеяч, пісьменнік.

1885 Нарадзіўся **Сымон Рак-Міхайлоўскі** (в. Максімаўка, цяпер Маладзечанскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, сябар Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, публіцыст, заснавальнік і дырэктар настаўніцкай семінарыі ў Барунах (1920–1922).

1920 Нарадзіўся **Аляксей Карпюк** (в. Страшава Беластоцкага пав. Падляскага ваяв., Польшча), пісьменнік, грамадскі дзеяч.

1931 Памёр **Віктар Вальтар**, пісьменнік. Пахаваны на каталіцкіх могілках у Даўгаўпілсе (Латвія).

2003 Памерла **Зора Кіпель** (дзяв. **Савёнак**), бібліёграф, літаратуразнавец, публіцыстка, грамадска-культурны дзеяч эміграцыі ў ЗША. Пахавана на беларускіх могілках у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША)

15 красавіка

1852 Памёр **Тадэвуш Тышкевіч**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага, удзельнік паўстанняў 1794 і 1830–1831 гг. Быў пахаваны на могілках Пэр-Лашэз у Парыжы, перапахаваны ў Варшаве (1939).

1900 Нарадзіўся **Уладзімір Тамашчык** (у манастве **Васіль**; в. Вялікія Азяранкі, цяпер Ваўкавыскі р-н), праваслаўны святар, архіепіскап Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы на эміграцыі.

1919 У Мінску пры педагагічным інстытуце ўтворана Мінскае навуковае педагагічнае таварыства (дзейнічала да 1923 г.).

1940 У Мінску ў турме памёр **Язэп Лагіновіч**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, удзельнік Слуцкага паўстання.

16 красавіка

1794 **Якуб Ясінскі** ўзначаліў вызваленчае паўстанне ў Вялікім княстве Літоўскім.

1832 Нарадзіўся **Альфрэд Ромер** (г. Вільня), мастак, скульптар, медальер, мастацтвазнавец, этнограф, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1888 (ці 19 красавіка) У Кракаве памёр **Зыгмунт Урублеўскі**, навуковец-фізік, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1911 Нарадзілася **Зоя Коўш**, нацыянальны дзеяч ў Вільні, вязень ГУЛАГу.

1940 Памёр **Адам Багдановіч**, этнограф, гісторык культуры, мемуарыст, удзельнік рэвалюцыйна-народніцкага руху, бацька **Максіма Багдановіча**. Пахаваны ў Яраслаўлі.

1959 Памерла **Зінаіда Бандарына**, пісьменніца, паэтэса. Пахавана на Усходніх магілках у Мінску.

17 красавіка

1863 У Коўне ў шпіталі ад ран памёр **Лявон Кульчыцкі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. на Гарадзеншчыне. Нарадзіўся каля 1823 г.

1880 Нарадзіўся **Кастусь Гадыцкі-Цвірка** (Мінск), педагог, грамадскі дзеяч. Забіты ў 1930-х гг.

1891 Нарадзіўся **Язэп Варонка** (Сакольшчына, цяпер Падляскае ваяв., Польшча), палітычны дзеяч, журналіст, публіцыст, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1911 Нарадзіўся **Сымон Шаўцоў** (Случчына), дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі, пісьменнік.

1973 Памёр **Пётр Юргялевіч**, мовазнавец, педагог, вязень савецкіх канцлагераў.

18 красавіка

Міжнародны дзень помнікаў і гістарычных мясцін

1814 Нарадзіўся **Яўстах Тышкевіч** (г. Лагойск), гісторык, краязнавец, адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі.

1827 Нарадзіўся **Якуб Гейштар** (маёнт. Мядэкшы, цяпер Кедайенскі пав., Літва), публіцыст, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1838 Нарадзіўся **Уладзіслаў Дыбоўскі** (маёнт. Адамарын, цяпер Маладзечанскі р-н), удзельнік паўстання 1863–1864 гг., заолаг, батанік, палеантолаг, мінералог, фальклaрыст.

1847 Памёр **Станіслаў Юндзіл**, прыродазнавец, даследчык расліннага і жывёльнага свету Беларусі. Пахаваны ў в. Нача (цяпер Воранаўскі р-н).

1887 Нарадзіўся **Анатоль Дзяркач** (сапр. **Анатоль Зіміёнка**; мяст. Турэц, цяпер Карэліцкі р-н), паэт, сатырык.

1891 Нарадзіўся **Лявон Гмырак** (сапр. **Мечыслаў Бабровіч**; фальв. Пархвенава, цяпер Параф'янава Докшыцкага р-на), крытык, публіцыст, празаік.

1898 Нарадзіўся **Антук Крыніца** (сапр. **Антон Ждановіч**; Мінск), акцёр.

1903 Нарадзіўся **Платон Галавач** (в. Пабокавічы, цяпер Бабруйскі р-н), пісьменнік, грамадскі дзеяч.

1909 Нарадзіўся **Лазар Ран** (г. Дзвінск, цяпер г. Даўгаўпілс, Латвія), мастак.

1952 За адну ноч з Заходняй Беларусі на ўсход СССР вывезлі 1683 сям'і, што былі абвінавачаны ў "варожай дзейнасці супраць калгасаў".

1981 Памёр **Баляслаў Слосканс**, рэлігійна-грамадскі дзеяч, Апостальскі візітатар для беларусаў-каталікоў, вязень савецкіх канцлагераў.

1987 Памёр **Якуб Ермаловіч**, пісьменнік. Пахаваны ў в. Вяшэўка Бярэзінскага р-на.

1990 Заснавана Гродзенская абласная краязнаўчая асацыяцыя.

19 красавіка

1881 Нарадзіўся **Усевалад Ігнатоўскі** (в. Такары, цяпер Камянецкі р-н), гісторык, першы прэзідэнт Беларускай Акадэміі навук.

1907 Нарадзіўся **Рыгор Акулевіч** (в. Вялікая Кракотка, цяпер Слонімскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады і Таварыства

Беларускай Школы, дзеяч эміграцыі ў Канадзе (Федэрацыя рускіх канадцаў).

20 красавіка

1758 Нарадзіўся **Язафат Булгак** (Слонімскі пав.), уніяцкі мітрапаліт, базыльянін.

1834 Нарадзіўся **Іосіф Жылінскі** (Віленшчына), даследчык Палесся, геадэзіст. Памёр у 1916 г.

1910 Памёр **Сяргей Палуян**, публіцыст, празаік, літаратуразнавец, крытык. Пахаваны на Байкаўскіх могілках у Кіеве.

1986 У Мінску на Траецкім прадмесці святкавалася Гуканне Вясны. На моладзь напалі ўдзельнікі аўганскай вайны, накіраваныя камсамолам і КДБ.

21 красавіка

1833 Нарадзіўся **Віктар Каліноўскі** (в. Мастаўляны, цяпер Беластоцкі пав. Падляскага ваяв., Польшча), гісторык, археограф, адзін з ідэолагаў паўстання 1863–1864 гг.

1835 Нарадзіўся **Ялегі Пранціш Вуль** (сапр. **Элегі Карафа-Корбут**; г. Віцебск), паэт, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Памёр у Варшаве (1880-я).

1919 Польскія войскі занялі Вільню.

22 красавіка

1787 Памёр **Станіслаў Радзівіл**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1863 Каля мяст. Азёры (цяпер Гродзенскі р-н) адбыўся бой паміж паўстанцкім атрадам **Аляксандра Лянкевіча** і расійскім войскам.

1954 У Рызе памёр **Сяргей Сахараў**, культурны дзеяч, фалькларыст, этнограф, педагог.

1994 У Мінску пачалася першая сустрэча беларускай моладзі свету (доўжылася два дні, 200 дэлегатаў з краін былога СССР і Польшчы).

2005 У Лондане (Антарыё, Канада) памёр **Барыс Рагуля**, палітычны і вайсковы дзеяч, сябар ЦК Беларускай Незалежніцкай Партыі, дзеяч беларускай эміграцыі ў Нямеччыне, Бельгіі і Канадзе.

23 красавіка

1657 Памёр **Сільвестар Косаў**, праваслаўны царкоўна-грамадскі дзеяч, пісьменнік, публіцыст. Нарадзіўся ў маёнт. Жаробычы, цяпер Шумілінскі р-н (канец XVI ст.).

1794 Паўстанцы **Якуба Ясінскага** перамаглі ў Вільні (утрымоўвалі горад да 12 жніўня).

1886 Нарадзіўся **Змітрок Бядуля** (сапр. **Самуіл Плаўнік**; мяст. Пасадзец, цяпер Лагойскі р-н), пісьменнік, удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху.

1923 Памёр **Ігнат Канчэўскі** (псеўд. **Ігнат Абдзіраловіч**), паэт, філосаф, публіцыст. Пахаваны ў Вільні. Нарадзіўся ў Вільні (травень 1896).

1923 Нарадзіўся **Мікалай Рулінскі**, афіцэр Беларускай Краёвай Абароны, грамадскі дзеяч у Вільні.

1991 У Штутгарце (Нямеччына) памёр **Дзмітрый Касмовіч**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху і эміграцыі ў Бельгіі і Нямеччыне.

24 красавіка

Міжнародны дзень салідарнасці моладзі

1347 Павешаны **Іаан**, адзін з трох віленскіх пакутнікаў.

1784 Памёр **Францішак Багамолец**, польскі драматург, публіцыст, выдавец, ураджэнец Віцебшчыны.

1794 Вільня вызвалена ад расійцаў, абвешчана Найвышэйшая літоўская рада — часовы ўрад Вялікага княства Літоўскага.

1889 Нарадзіўся **Юры Сабалеўскі** (г. Стоўбцы), палітычны дзеяч, пасол польскага сейма, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1924 У Вільні памёр **Міхаіл Пліс**, грамадскі дзеяч, праваслаўны святар.

1959 У Лідзе адкрыўся краязнаўчы музей.

1995 Памёр **Міхась Зуй**, грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі, прэзідэнт Беларускай Цэнтральнай Рады (1987–1995). Пахаваны на беларуска-ўкраінскай секцыі могілак Роквуд у Сіднеі (Аўстралія).

2006 У Нью-Йорку памерла **Вера Бартуль** (дзяв. **Касцюкевіч**), дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і ЗША. Пахавана на беларускіх могілках у Іст-Брансвік (Нью-Джэрсі, ЗША).

25 красавіка

1904 У Варшаве памёр **Францішак Далеўскі**, адзін са стваральнікаў Братняга саюза літоўскай моладзі, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў фальв. Руднікі Лідскага пав. (1825).

1946 У Рэгенсбургу (Баварыя, Нямеччына) адбыліся асвячэнне і першая багаслужба ў беларускай праваслаўнай царкве.

1999 У Гродне прайшло шэсце патрыётаў з паходнямі, якое скончылася жорсткай сутычкай з міліцыянерамі на вуліцы Ажэшкі.

2003 Па дарозе ў Беларусь памёр **Янка Жамойцін**, грамадскі дзеяч, публіцыст, дзеяч эміграцыі ў Польшчы. Пахаваны ў Варшаве.

2004 Адбыўся Другі Усебеларускі сход інтэлігенцыі, які выказаўся за актыўны ўдзел у парламенцкіх выбарах.

26 красавіка

Дзень памяці ахвяраў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС (1986)

1589 У Магілёве створана праваслаўнае брацтва — адно з першых у Беларусі.

1835 Памёр **Анёл Доўгірд**, філосаф, логік, педагог.

1862 У Вільні пасля сібірскай катаргі памёр **Аляксандр Далеўскі**, адзін са стваральнікаў Братняга саюза літоўскай моладзі, удзельнік вызваленчага руху.

1883 У Варшаве памёр **Напалеон Орда**, піяніст, кампазітар, мастак, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1964 У Маладзечне адкрыўся Мінскі абласны краязнаўчы музей (заснаваны 8 ліпеня 1959 г.).

1996 Прайшоў 50-тысячны "Чарнобыльскі шлях", падчас якога адбыліся жорсткія сутычкі дэманстрантаў з АМОНам.

27 красавіка

1613 У Жыровічах заснаваны уніяцкі кляштар.

1878 Нарадзіўся **Станіслаў Любіч-Маеўскі**, грамадска-культурны дзеяч, педагог. Расстраляны фашыстамі ў снежні 1941 г.

1917 У Варшаве памёр **Лазар Заменгоф**, лекар, вынаходнік мовы эсперанта, які нарадзіўся ў Беластоку і пэўны час жыў у Гродне.

1919 Польскія войскі занялі Гродна, дзе знаходзіўся Урад Беларускай Народнай Рэспублікі і беларускае войска.

1922 Нарадзілася **Яўгенія Шастак**, грамадскі дзеяч, лекар, вязень ГУЛАГу.

1945 Беларусь прынята ў склад сяброў-заснавальнікаў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ААН).

1947 Памёр **Валянцін Таўлай**, паэт, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху. Пахаваны на Вайсковых могілках у Мінску.

2006 У Нямеччыне памёр **Міхаіл Вітушка**, генерал, адзін з лідэраў Беларускай Незалежніцкай Партыі, кіраўнік беларускага супраціўлення ў другой палове 1940–1950-х гг.

28 красавіка

1794 Жыхары Гародні далучыліся да паўстання **Тадэвуша Касцюшкі**.

1883 У Маскве скончыў жыццё самагубствам **Уладзімір Кавалеўскі**, прыродазнавец, заснавальнік эвалюцыйнай палеанталогіі, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1900 У Кушлянах (цяпер Смаргонскі р-н) памёр **Францішак Багушэвіч**, паэт, празаік, публіцыст, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў Жупранах (цяпер Ашмянскі р-н).

1911 Нарадзіўся **Васіль Каляда**, актывіст Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі, настаўнік, у 1959–1969 гг — дырэктар Дома-музея **Адама Міцкевіча** ў Навагрудку.

1918 Народны Сакратарыят Беларусі зацвердзіў беларускую мову ў якасці дзяржаўнай і абавязковай у Беларускай Народнай Рэспубліцы і прыняў пастанову аб адкрыцці ў Мінску універсітэта.

1919 У Вільні пачала выдавацца газета "Беларуская думка" (выходзіла да 27 ліпеня 1919 г.). Рэдактары **І. Вайцяховіч**, **У. Знамяроўскі**, **Э. Падгайскі**.

1944 У Іўі памёр **Ільдэфонс Бобіч**, рымска-каталіцкі святар, выдавец. Пахаваны каля івейскага касцёла.

1945 На фронце пад час штурму г. Гдыня (Польшча) загінуў **Сяргей Крывец**, паэт. Нарадзіўся ў в. Сухінічы, цяпер Мастоўскі р-н (1909).

29 красавіка

1386 Адбылася Мсціслаўская бітва паміж войскамі Вялікага княства Літоўскага і вялікага князя смаленскага **Святаслава Іванавіча**. Князь Святаслаў быў забіты, а ягоныя войскі пацярпелі паражэнне.

1921 Нарадзіўся **Мікола Ермаловіч** (в. Малыя Навасёлкі, цяпер Дзяржынскі р-н), гісторык, літаратуразнавец.

1931 Памёр **Яўхім Карскі**, філолаг-славіст, мовазнавец, літаратуразнавец, фальклярыст, этнограф, палеограф, археограф, бібліёграф, педагог, заснавальнік навуковага беларусазнаўства. Пахаваны ў Ленінградзе (Расія).

1987 Пачалося беларуска-латышскае экалагічнае воднае ралі пратэсту супраць будавання Дзвінскай ГЭС "Дзвіна-Daugava-87" (доўжылася да 3 траўня).

1990 У Ляймэне (Бадэн-Вюртэнберг, Нямеччына) памёр **Юры Попка**, грамадскі дзеяч, выдавец, пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне.

2002 Памёр **Ігар Гермянчук**, грамадска-палітычны дзеяч, галоўны рэдактар газетаў "Свабода" (1991–1997), "Навіны" (1998–1999), часопіса "Кур'ер" (2000–2002).

30 красавіка

Сусветны дзень пароднёных гарадоў

1632 Памёр **Жыгімонт III Ваза**, вялікі князь літоўскі і кароль польскі (1587–1632).

1994 Набыла сілу Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, прынятая 15 сакавіка 1994 г.

1998 (ці 29 красавіка) У Нью-Йорку памёр **Вітаўт Тумаш**, медык, грамадскі дзеяч, скарыназнаўвец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускай частцы могілак ў Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША)

2001 У Мінску ў сваёй кватэры бандытамі-маладзёнамі забіты **Алесь Каралёў**, актывіст нацыянальнага руху. Пахаваны ў в. Старыя Цярэшкавічы Гомельскага р-на.

ТРАВЕНЬ

1 траўня

1710 Салдаты расійскага цара **Пятра I** узарвалі Полацкі Сафійскі сабор.

1881 Нарадзіўся **Янка Журба** (сапр. **Івашын**; в. Купніна, цяпер Чашніцкі р-н), паэт, перакладчык.

1906 Нарадзілася **Аляксандра Бергман** (дзяв. **Кучкоўская**; г. Гродна), дзеяч Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі, даследчыца гісторыі, вязень савецкіх канцлагераў.

1915 Нарадзіўся **Іван Любачка** (Полаччына), настаўнік, гісторык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1922 Нарадзіўся **Алесь Салавей** (сапр. **Альфрэд Радзюк**, на эміграцыі **Альберт Кадняк**; в. Крысава, цяпер Дзяржынскі р-н), паэт, дзеяч эміграцыі ў Аўстрыі і Аўстраліі.

1929 Нарадзіўся **Міхаіл Крыванасаў** (г. Крычаў), кідальнік молата, срэбны прызёр Алімпійскіх гульняў (1956), шматразовы рэкардсмен свету.

1969 У Гомелі заснаваны ўніверсітэт (ад 1988 г. — Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя **Францыска Скарыны**).

1986 Памёр **Сцяпан Александровіч**, літаратуразнавец, краязнавец. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

2 траўня

1447 У Вільні вялікі князь літоўскі **Казімір IV Ягелончык** выдаў прывілей, які замацоўваў шырокія правы баяраў.

1752 У Віцебску ўспыхнуў моцны пажар — згарэлі замак, Дабравешчанская царква, комплекс езуіцкіх будынкаў, гарадская забудова.

1897 Нарадзіўся **Андрэй Капуцкі** (г. Маладзечна), пісьменнік, публіцыст, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху. Расстраляны верагодна ў 1935 г.

1920 У Мінску выйшаў першы нумар часопіса "Рунь" (выдаваўся да 4 ліпеня 1920 г.). Рэдактар **Янка Купала**, выдавец **Вацлаў Іваноўскі**.

1931 Нарадзіўся **Міхась Белы**, дысідэнт, вязень ГУЛАГу.

1997 У Мінску, трапіўшы пад аўтамабіль, загінуў **Валерый Шаблюк**, гісторык.

Пячатка шляхціча Яна Галаўні з Астрожца

3 траўня

Сусветны дзень свабоды друку

1722 Нарадзіўся **Станіслаў Радзівіл** (мяст. Дзятлава), дзяржаўны і

вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1791 Вялікі сейм Рэчы Паспалітай у Варшаве прыняў новую Канстытуцыю.

1863 У баі каля в. Азярцы (цяпер Слуцкі р-н) загінуў **Уладзіслаў Машэўскі**, палявы паўстанцкі камандзір.

1877 Нарадзіўся **Антон Грыневіч** (фальв. Іваноўшчына, цяпер Полацкі р-н), збіральнік музычнага фальклору, выдавец, педагог, кампазітар.

1892 Нарадзіўся **Аляксандр Валькові́ч** (Мінск?), дзеяч нацыянальнага руху.

4 траўня

1785 Нарадзіўся **Міхаіл Палінскі-Пэлка** (Мінская губ.), педагог, матэматык.

1799 Нарадзіўся **Фларыян Бохвіц** (мяст. Мір), асветнік, філосаф, пісьменнік.

1819 Нарадзіўся **Фларыян Міладоўскі** (Мінск), кампазітар, піяніст, педагог.

1838 Нарадзіўся **Уладзімір Корсак** (Магілёўшчына), удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1863 У баі пад Дубічамі (цяпер Літва) загінуў **Людвік Нарбут**, адзін з кіраўнікоў вызваленчага паўстання 1863–1864 гг.

1932 Нарадзіўся **Мікола Прашковіч** (в. Гарадзішча, цяпер Бярэзінскі р-н), дысідэнт, літаратуразнавец, перакладчык.

1975 Заснаваны Мінскі інстытут культуры (адкрыўся 1 верасня 1975 г., ад 1993 г. — Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў).

1985 (ці 4 красавіка) Памёр **Алесь Вечар**, біяхімік, паэт. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1991 У Вільні на могілках Росы пастаўлены помнік **Францішку Аляхновічу**.

5 траўня

1819 Нарадзіўся **Станіслаў Манюшка** (фальв. Убель, цяпер Чэрвеньскі р-н), кампазітар, дырыжор, педагог, класік польскай і беларускай оперы, вакальнай лірыкі.

1831 Нарадзіўся **Уладзіслаў Борзабагаты** (маёнт. Рутка, цяпер Навагрудскі р-н), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг., лекар, мемуарыст.

1900 Нарадзіўся **Адольф Клімовіч** (в. Клюшчаны, цяпер Астравецкі р-н), грамадскі дзеяч, журналіст, выдавец, вязень савецкіх канцлагераў.

1910 Нарадзіўся **Апанас Цыхун** (в. Кунцаўшчына, цяпер Гродзенскі р-н), краязнавец, педагог, пісьменнік.

1968 У Дзятлаве адкрыўся музей народнай славы.

1978 Адкрыўся Гродзенскі дзяржаўны універсітэт імя **Янкі Купалы**.

6 траўня

1434 Вялікі князь літоўскі **Жыгімонт Кейстутавіч** у Троках выдаў прывілей, які быў скіраваны на з'яднанне вакол яго феадалаў.

1761 Нарадзіўся **Станіслаў Юндзіл** (в. Ясенцы, цяпер Воранаўскі р-н), прыродазнавец, даследчык раслiннага і жывёльнага свету Беларусі.

1863 Паўстанцкі атрад **Людвіка Звяждоўскага** захапіў горад Горкі.

1904 Нарадзіўся **Паўлюк Трус** (в. Нізок, цяпер Уздзенскі р-н), паэт.

1905 Нарадзіўся **Юрка Гаўрук** (г. Слуцк), перакладчык і паэт, вязень ГУЛАГу.

1926 Памёр **Казімір Сваяк** (сапр. **Канстанцін Стаповіч**), каталіцкі святар, паэт. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

1934 У Празе памёр **Мікалай Вяршынін** (сапр. **Верамей**), грамадска-палітычны дзеяч, консул Беларускай Народнай Рэспублікі ў Чэхаславакіі. Нарадзіўся ў мяст. Налібакі, цяпер Стаўбцоўскі р-н (1878).

1938 На піярскім касцёле ў Лідзе ўстаноўлена дошка ў гонар **Людвіка Нарбута**.

7 траўня

Свята абраза Маці Божай Жыровіцкай

1794 Выдадзены Паланецкі універсал **Тадэвуша Касцюшкі** — спроба рэфармавання становішча сялян у Рэчы Паспалітай.

1794 Пад Палянамі (цяпер Ашмянскі р-н) адбылася бітва паміж паўстанцамі і расійскім войскам.

1868 Нарадзіўся **Раман Скірмунт** (в. Парэчча, цяпер Пінскі р-н), палітычны, грамадскі дзеяч.

8 траўня

Сусветны дзень Чырвонага крыжа і Чырвонага паўмесяца

1551 Памерла **Барбара Радзівіл**, вялікая княгіня літоўская, каралева польская.

1674 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Ян Сабескі** (быў ім да 1696 г.).

1883 Нарадзіўся **Сцяпан Некрашэвіч** (в. Данілаўка, цяпер Светлагорскі р-н), мовазнавец, грамадскі дзеяч.

1896 Нарадзіўся **Антон Дамброўскі**, грэка-каталіцкі дзеяч, філосаф, тэолаг. Памёр у 1947 г.

1945 У Берліне падпісаны Акт аб капітуляцыі Нямеччыны — скончылася Другая сусветная вайна ў Еўропе.

1999 У Сіднеі памёр **Сымон Шаўцоў**, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі, пісьменнік.

2005 У Мінску памёр **Пятро Драчоў**, мастак-графік.

9 траўня

1866 Нарадзіўся **Леў Бакст** (сапр. **Розенберг Леў**; г. Гродна), парыжскі жывапісец і графік, тэатральны мастак, заканадаўца моды.

1892 Нарадзіўся **Міхаіл Мялешка** (в. Скары, цяпер Мядзельскі р-н), гісторык, этнограф, пісьменнік, публіцыст. Памёр ссыльным (красавік 1931 ці 1941 г.) у Бірску над Волгай (Расія).

1953 У Мінску выйшаў першы нумар літаратурнага часопіса "Маладосць".

1955 Нарадзіўся **Уладзімір Емяльянчык** (в. Вялікія Лукі Баранавіцкага р-на), гісторык, выкладчык, паэт.

1995 У Мсціслаўлі адкрыўся гісторыка-археалагічны музей (заснаваны ў 1988 г.).

10 траўня

1299 Памёр князь **Даўмонт**.

1706 Шведскае войска на чале з **Карлам XII** заняло Нясвіж.

1864 У Магілёве расстраляны **Міхаіл Аскерка**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся у Мінску (1836).

1883 Нарадзіўся **Янка Маўр** (сапр. **Фёдараў Іван**; Лібава, цяпер Ліепая, Латвія), пісьменнік, перакладчык, адзін з пачынальнікаў беларускай дзіцячай літаратуры.

1905 У Галіцыі памёр **Баляслаў Длускі**, дзеяч вызваленчага руху, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1918 (ці 20 траўня) У в. Прымагілле (цяпер Дзяржынскі р-н) памёр **Карусь Каганец** (сапр. **Казімір Кастравіцкі**), паэт, пісьменнік, перакладчык, мастак, удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху. Пахаваны ў в. Навасёлкі (цяпер Дзяржынскі р-н).

1986 Памёр **Аляксандр Карповіч**, выдавец, актывіст Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі.

1998 У Гродне памёр **Уладзімір Шурпа**, паэт, журналіст, педагог.

11 траўня

1586 Нарадзілася **Соф'я Алелька-Радзівіл**, асветніца, прылічана да беларускіх праваслаўных святых.

1953 У Быдгашчы (Польшча) памёр **Гасан Канапацкі**, дзеяч вайсковага і нацыянальнага руху.

1855 Заснаваны Віленскі музей старажытнасцяў.

1989 Памёр **Сяргей Гайка**, журналіст, вязень ГУЛАГу. Нарадзіўся ў 1912 г.

1994 У Тураве ўстаноўлены помнік **Кірылу Тураўскаму**.

12 траўня

1775 У Гродне заснавана Вышэйшая медыцынская акадэмія.

1833 Нарадзіўся **Бенедыкт Дыбоўскі** (маёнт. Адамарын, цяпер Маладзечанскі р-н), заолаг, прыродазнавец, лекар, публіцыст, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1842 Памёр **Валенці Ваньковіч**, мастак. Пахаваны на могілках Манмартр у Парыжы.

1863 Каб пазбегнуць палону, застрэліўся **Баляслаў Кульчыцкі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863г.

1954 Беларуская ССР прынята ў ЮНЕСКА — Арганізацыю Аб'яднаных Нацый па пытаннях асветы, навукі і культуры.

13 траўня

Свята Гродзенскай грэка-каталіцкай парафіі З'яўлення Маці Божай у Фаціме

1622 Памёр **Іван Мялешка**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся каля 1522 г.

1840 Нарадзіўся **Цітус Далеўскі** (фальв. Кункулка, цяпер Лідскі пав.), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1870 Нарадзіўся **Аляксандр Турчыновіч** (маёнт. Ізабелін, цяпер Навагрудскі р-н), гісторык, краязнавец, педагог. Прапаў без вестак пасля 1917 г.

1879 Нарадзіўся **Янка Серада** (в. Задзвеі, цяпер Баранавіцкі р-н), дзеяч нацыянальнага руху, старшыня прэзідыума Рады Беларускай Народнай Рэспублікі. Прапаў без вестак пасля 19 лістапада 1943 г.

1875 Нарадзіўся **Станіслаў Жукоўскі** (маёнт. Ендрыхаўцы, цяпер Ваўкавыскі р-н), беларускі і польскі мастак. Загінуў у гітлераўскім канцлагеры Прушкаў (жнівень 1944 г.).

1895 Нарадзіўся **Уладзіслаў Паўлюкоўскі** (в. Ініца, цяпер Стаўбцоўскі р-н), паэт, празаік, этнограф, мастак, вязень савецкіх канцлагераў.

1905 Нарадзілася **Стэфанія Станюта** (Мінск), актрыса.

1921 Нарадзіўся **Аркадзь Качан** (в. Барсукі, цяпер Докшыцкі р-н), дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1922 Нарадзіўся **Леанід Кароль**, грамадскі дзеяч у Вільні.

2000 Малады Фронт правёў у гарадах Беларусі грамадскую акцыю “Горад наш!”.

14 траўня

1613 Мястэчка Жыровічы атрымала магдэбургскае права.

1899 Нарадзіўся **Тодар Куніцкі** (Повязынь, цяпер Маладзечанскі р-н), лекар, адзін з заснавальнікаў Беларускага Студэнцкага Саюза ў Вільні і Беларускага Сялянскага Саюза.

1939 У савецкім канцлагеры ў пасёлку Княж-Пагост (Комі АССР, цяпер Рэспубліка Комі, Расія) памёр **Па-**

вел Жаўрыд, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, адзін з кіраўнікоў Слуцкага паўстання.

1995 У Беларусі адбыўся антыканстытуцыйны рэферэндум, які змяніў дзяржаўную сімволіку, надаў расійскай мове статус дзяржаўнай, зрабіў змены ў Канстытуцыі, надаўшы права прэзідэнту распускаць парламент, адобрыў пра эканамічную інтэграцыю з Расіяй.

1996 У Мінску адбылася 5-тысячная дэманстрацыя супраць трымання пад арыштам удзельнікаў "Чарнобыльскага шляху".

15 траўня

1845 Нарадзіўся **Іван Чэрскі** (фальв. Свольна, цяпер Верхнядзвінскі р-н), удзельнік паўстання 1863–1864 гг., геолаг, географ, даследчык Сібіры.

1882 Нарадзіўся **Уладзіслаў Галубок** (станцыя Лясная, цяпер Баранавіцкі р-н), пісьменнік, рэжысёр, акцёр, тэатральны дзеяч, мастак.

1909 Нарадзіўся **Язэп Найдзюк** (в. Бойдаты, цяпер Ваўкавыскі р-н), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, выдавец, гісторык. Аўтар кнігі "Беларусь учора і сёння".

1912 Нарадзіўся **Анатоль Іверс** (сапр. **Іван Міско**; в. Чамяры, цяпер Слонімскі р-н), паэт.

1936 Нарадзіўся **Барыс Сачанка** (в. Вялікі Бор Хойніцкага р-на), пісьменнік, публіцыст.

1944 Нарадзіўся **Антон Сцяпура** (в. Занюкі Шчучынскага р-на), дзеяч нацыянальнага руху ў Гродне, сябар Беларускага Народнага Фронту.

1950 У Тураве адкрыўся краязнаўчы музей (заснаваны 2 снежня 1949 г.).

1971 У Лондане адкрылася Беларуская бібліятэка і музей імя **Францыска Скарыны**.

1979 У Мінску адкрыўся Музей старажытнабеларускай культуры (заснаваны 7 ліпеня 1977 г.).

1993 У Гомелі створаны Музей-лабараторыя **Францыска Скарыны**.

16 траўня

1657 У Янаве Палескім (цяпер Іванава, Берасцейскай вобл.) казакамі забіты **Андрэй Баболя**, рымска-каталіцкі дзеяч, місіянер, пазней прызнаны святым і кананізаваны. Пахаваны ў Пінску.

1686 Паміж Рэччу Паспалітай і Расіяй заключаны "вечны мір".

1739 Памёр **Антоні Казімір Сапега**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1762 Нарадзіўся **Юзаф Копаць**, адзін з камандзіраў паўстання 1794 г., мемуарыст. Памёр у 1827 г.

1911 Нарадзіўся **Васіль Вітка** (сапр. **Цімох Крысько**; в. Еўлічы, цяпер Слуцкі р-н), літаратар, дзіцячы пісьменнік.

1916 Памёр **Валяр'ян Вільчэўскі**, лекар, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. у атрадзе **Францішка Юндзіла** (Слонімскі пав.).

1921 Нарадзіўся **Міхась Мельнікаў** (г. Крычаў), краязнавец, вязень ГУЛАГу.

1986 У Гродне адкрыўся Дом-музей **Максіма Багдановіча**.

1996 У Вільні ўстаноўлена памятная дошка **Пётру Сергіевічу**.

1999 У Таронта памёр **Міхась Ганько**, палітычны і грамадска-культурны дзеяч эміграцыі ў Аўстрыі і Канадзе.

17 траўня

1845 Нарадзіўся **Мікалай Нікіфароўскі** (в. Вымна, цяпер Віцебскі р-н), этнограф і фалькларыст.

1931 У Маскоўскай турме памёр мітрапаліт **Мелхіседэк** (**Міхаіл Паеўскі**), праваслаўны царкоўны дзеяч. Нарадзіўся ў в. Вітулін, цяпер Бельскі пав. Люблінскага ваяв., Польшча (верасень 1878 г.).

1934 Расстраляны **Алесь Салагуб**, паэт, публіцыст.

1960 У Мінску ў новым будынку пачаў працаваць музей **Янкі Купалы**.

18 траўня

Міжнародны дзень музеяў

1910 Памерла **Эліза Ажэшка**, польска-беларуская пісьменніца, удзельніца паўстання 1863–1864 гг. Ад 1869 г. жыла ў Гродне, дзе і пахавана.

1924 У Вільні выйшла газета "Сын беларуса" (выдавалася да 19 верасня 1924 г.), рэдактар **Мікола Шыла**.

1906 У Пецярбургу заснавана беларуская выдавецкая суполка "Загляне сонца і ў наша аконца".

1929 Нарадзіўся **Алег Табола** (в. Завазёрцы, цяпер Шаркоўшчынскі р-н), удзельнік маладзёжнага антысавецкага падполля ў Глыбокім, вязень ГУЛАГу.

19 траўня

Свята Слонімскай грэка-каталіцкай парафіі Святой Тройцы

1780 Нарадзіўся **Людвік Міхаіл Пац**, вайсковы дзеяч, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1792 Каля Міра адбылася бітва беларуска-літоўскіх харугваў з расійскімі войскамі.

1896 Памёр **Ян Козел**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў маёнт. Сэрвач, цяпер Вілейскі р-н (1837).

1934 Расстраляны **Міхаіл Кахановіч**, грамадска-палітычны дзеяч, педагог. Нарадзіўся ў Вялікіх Луках каля Баранавічаў (верасень 1882 г.).

20 траўня

1299 Памёр **Даўмонт**, князь нальшчанскі і пскоўскі.

1902 Нарадзіўся **Язэп Пушча** (сапр. **Плашчынскі Язэп**; в. Каралішчавічы, цяпер Мінскі р-н), паэт.

1907 Нарадзілася сястра супольнасці Сясцёр ад Анёлаў **Ванда Банішэўская** (в. Новая Каменка, цяпер Навагрудскі р-н), носьбітка стыгматаў, вязень ГУЛАГу.

1936 Нарадзіўся **Алег Караваеў** (Мінск), барэц грэка-рымскага стылю, алімпійскі чэмпіён (1960).

1961 У Варшаве памёр **Язэп Гапановіч**, нацыянальны дзеяч, прадпрымальнік.

1965 Памёр **Антон Жэбрак**, генетык, селекцыянер, грамадскі дзеяч.

1994 У Жыровічах адсвяткаваны 500-я ўгодкі з часу з'яўлення Жыровіцкай Божай Маці і 520-я ўгодкі з часу заснавання манастыра.

2006 Памёр **Уладзімір Плешчанка**, грамадскі дзеяч, старшыня Віцебскай абласной рады Кансерватыўна-Хрысціянскай Партыі Беларускі Народны Фронт. Пахаваны ў в. Вароны Віцебскага р-на.

21 траўня

1688 Нарадзіўся **Мікалай Фаўстын Радзівіл**, дзяржаўны і вайскоўы дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1797 Нарадзіўся **Дамінік Стафановіч**, музыкант, педагог, дырыжор. Памёр каля 1870 г.

1841 Памёр **Юльян Нямцэвіч**, польскі пісьменнік, палітычны дзеяч, гісторык, удзельнік паўстання 1794 г.

1898 Нарадзіўся **Кастусь Кіслы** (Леньцы, цяпер Беластоцкі пав. Падляскга ваяв., Польшча), музыкант, кампазітар, дырыжор, дзеяч эміграцыі ў Бельгіі і ЗША.

1921 Нарадзіўся **Андрэй Сахараў** (Масква), вучоны, дысідэнт, змагар за правы чалавека ў СССР.

1923 Нарадзіўся **Міхась Капцiловіч** (в. Равяцічы, цяпер Навагрудскі р-н), удзельнік Саюза Вызвалення Беларусі, вязень савецкіх канцлагераў.

1983 Памёр мітрапаліт **Андрэй** (**Аляксандр Крыт**), рэлігійны і грамадскі дзеяч, педагог, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Вялікабрытаніі і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Гайленд-Парку (Нью-Йорк, ЗША).

22 траўня

1762 Памёр **Міхал Казімір Радзівіл Рыбанька**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, мецэнат.

1792 Ашмяны атрымалі герб.

1863 У Вільні за падтрымку паўстанцаў расстраляны ксёндз **Станіслаў Ішора**.

1863 Адбыўся пераможны бой паўстанцкіх атрадаў з расійскімі карнікамі ля вёскі Кадыш (цяпер Гродзенскі р-н).

1899 Нарадзіўся **Мікола Чарнецкі** (в. Малыя Азяранкі, цяпер Ваўкавыскі р-н), публіцыст, педагог, грамадскі дзеяч.

1900 Нарадзіўся **Мікалай Каспяровіч** (в. Ізабалёва, цяпер Пухавіцкі р-н), краязнавец, мастацтвазнавец, літаратуразнавец.

2004 У Вільні ўстаноўлена памятная дошка **Наталлі Арсенневай**.

23 траўня

1173 (ці 25 траўня) У Ерусаліме памерла **Ефрасіння Полацкая**, полацкая князёўна, беларуская святая. У 1187 г. яе мошчы былі перанесены ў Кіева-Пячорскую лаўру, а ў пачатку XX ст. — у Полацк. Нарадзілася ў Полацку каля 1100 г.

1753 Памерла **Францішка Уршуля Радзівіл**, пісьменніца, драматург.

1888 Нарадзіўся **Караль Румель** (г. Гродна), коннік-спартсмен, першы алімпіец з Беларусі (на Алімпійскіх гульнях 1912 г. у Стакгольме).

1923 Нарадзіўся **Міхась Ганько** (в. Калядзіна Маладзечанскага пав.), палітычны і грамадска-культурны дзеяч эміграцыі ў Аўстрыі і Канадзе.

1946 У мінскай турме НКУС памёр **Кастусь Езавітаў**, дзеяч нацыянальна-дзяржаўнага адраджэння, публіцыст, перакладчык, педагог, гісторык.

1967 У Чыкага (ЗША) памёр **Мікола Дзямідаў**, вайсковы і грамадска-палітычны дзеяч.

1973 Памёр **Мікалай Каранеўскі**, інжынер, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі. Пахаваны на беларуска-ўкраінскай частцы могілак Роквуд у Сіднеі (Аўстралія).

1980 У Гродне памёр **Мікалай Марцінчык**, грамадска-культурны дзеяч, лекар, вязень савецкіх канцлагераў.

1992 У Гданьску (Польшча) адбыўся ўстаноўчы сход Беларускага культурнага таварыства "Хатка".

24 траўня

Дзень славянскай пісьменнасці

1377 Памёр вялікі князь літоўскі **Альгерд**.

1863 У Вільні, за чытанне ў Ваверскім касцёле (цяпер Лідскі р-н) маніфеста паўстання, расстраляны ксёндз **Раймунд Зямацкі**.

1904 Нарадзіўся **Адам Русак** (в. Пясочнае, цяпер Капыльскі р-н), паэт-песеннік.

1930 Нарадзілася **Галіна Русак** (дзяўоч. **Родзька**; г. Навагрудак), мастачка. Дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1963 Нарадзіўся **Зміцер Кісель** (г. Гродна), грамадскі дзеяч на Гродзеншчыне, журналіст.

1996 У Гродне пачаўся Першы фестываль нацыянальных культур (доўжыўся тры дні).

25 траўня

1792 Геранёны (цяпер Іўеўскі р-н) атрымалі герб.

1868 Нарадзіўся **Давід Яноўскі** (г. Ваўкавыск), адзін з мацнейшых шахматыстаў свету канца XIX – пачатку XX ст., які з 23 гадоў жыў у Францыі.

1905 Нарадзіўся **Сяргей Хмара** (сапр. **Сіняк**; мяст. Казлоўшчына, цяпер Дзятлаўскі р-н), грамадскі дзеяч, пісьменнік, паэт, журналіст, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Канадзе.

1907 У Вільні адбыўся з'езд настаўнікаў, на якім створаны Беларускі настаўніцкі саюз.

1917 Памёр **Максім Багдановіч**, паэт, перакладчык, крытык. Пахаваны на старых гарадскіх могілках у Ялце (цяпер Украіна).

1937 Нарадзіўся **Сяргей Сідар** (в. Янаўшчына, цяпер Зэльвенскі р-н), географ, педагог.

1942 У турэмным шпіталі ў Горкім (цяпер Ніжні Ноўгарад, Расія) пасля зняволення ў канцлагеры ў Комі АССР памёр **Іван Замоцін**, беларускі і расійскі літаратуразнавец, паэт.

1968 Памёр генерал **Франц[ішак] Кушаль**, вайсковец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1987 У Кліўлендзе (ЗША) памёр **Яўген Калубовіч** (на эміграцыі **Каханоўскі**), гісторык, грамадска-палітычны дзеяч, літаратуразнавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

26 траўня

1863 У баі ля в. Парэчча (цяпер Талачынскі р-н) загінуў **Генрык Дмахоўскі**, скульптар, удзельнік паўстанняў 1830–1831 і 1863–1864 гг.

1909 Нарадзіўся **Чеслаў Ханяўка** (г. Рыга), грамадскі дзеяч, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1926 Заснавана Беларускае літаратурна-мастацкае згуртаванне "Узвышша" (дзейнічала да снежня 1931 г.).

1976 У Мінску ўстаноўлены мемарыяльны знак у гонар **Тараса Шаўчэнкі**.

1977 Памёр **Янка Пачопка**, паэт, фальклярыст. Пахаваны ў в. Маліваўка Глыбоцкага р-на.

1999 Памерла **Лідзія Ялоўчык** (у замужжы **Лісок**), пісьменніца, паэтэса, педагог.

27 траўня

1835 Нарадзіўся **Антон Трусаў** (г. Барысаў), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Памёр каля 1886 г.

1871 У Францыі версальцамі расстраляны **Канстанцін Далеўскі**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў фальв. Кункулка Лідскага пав. (1837).

1900 Нарадзіўся **Уладзімір Жылка** (в. Макашы, цяпер Нясвіжскі р-н), паэт, перакладчык, публіцыст.

1991 У Мінску створана Міжнародная асацыяцыя беларусістаў (25–27 траўня адбыўся кангрэс беларусістаў).

1992 Створана Беларускае інфармацыйнае агенцтва (БЕЛІНФАРМ) — дзяржаўны інфармацыйны орган.

28 траўня

1836 Нарадзіўся **Ян Карловіч** (в. Субартоніс, цяпер Варэнскі пав., Літва), лінгвіст, этнограф, фальклрыст, музыказнавец.

1863 У баі каля в. Уладыкі (цяпер Вілейскі р-н) забіты **Вікенці Козел**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў брацкай магіле (каля 70 чалавек), паводле некаторых звестак, пазней перапахаваны на радзіме ў Сэрвачы (цяпер Вілейскі р-н). Нарадзіўся ў 1838 г.

1905 Першая публікацыя **Янкі Купалы** (верш “Мужык” у газеце “Северо-Западный край”).

1918 Нарадзіўся **Канстанцін Маскалік** (мяст. Гарадзея, цяпер Нясвіжскі р-н), грэка-каталіцкі святар, супрацоўнік Беларускай секцыі Ватыканскага радыё.

29 траўня

1565 Памёр **Мікалай Радзівіл Чорны**, палітычны, культурны і рэлігійны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1861 Памёр **Яўхім Лялевель**, гісторык, вучоны, грамадскі дзеяч, ідэолаг паўстання 1830–1831 гг.

1920 Савецкімі ўладамі расстраляны **Фабіян Шантыр**, грамадска-дзяржаўны дзеяч, публіцыст, пісьменнік, перакладчык.

1933 Нарадзіўся **Мікола Гайдук** (в. Кабылянка, цяпер Беластоцкі пав. Падляскга ваяв., Польшча), пісьменнік, публіцыст.

1970 У Парыжы памёр **Мікола Абрамчык**, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Францыі, прэзідэнт Беларускай Народнай Рэспублікі (1947–1970).

1986 У Мінску заснаваны клуб перакладчыкаў “Бабілён” — незалежны інтэлектуальны асяродак (дзейнічаў да 1989 г.).

1993 У Мінску пачаўся III з’езд Беларускага Народнага Фронту (доўжыўся тры дні), створана партыя Беларускі Народны Фронт “Адраджэнне”.

30 траўня

1826 Нарадзіўся **Зыгмунт Серакоўскі** (в. Лісавое, цяпер Маневіцкі р-н Валынскай вобл., Украіна), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1829 Памёр **Францішак Сапега**, удзельнік паўстання 1794 г.

1999 Трагедыя на "Нямізе", у выніку якой у падземным пераходзе станцыі мінскага метрапалітэна "Няміга" загінулі 53 чалавекі, пераважна дзяўчаты і юнакі.

31 траўня

1800 У Варшаве памёр **Міхал Казімір Агінскі**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў 1728 або 1730 г.

1924 У Познані памёр **Канстанцін Горскі**, кампазітар, музыкант-скрыпач.

1952 Нарадзілася **Тамара Чабан** (в. Чабаны Глыбоцкага р-на), літаратуразнавец.

1992 У Нью-Джэрсі памёр **Васіль Стома**, пісьменнік, грамадскі дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1979 У Амстэрдаме (Нью-Йорк) памёр **Францішак Чарняўскі**, каталіцкі святар, рэлігійна-асветны публіцыст, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Францыі, Бельгіі і ЗША.

1996 У Іркуцку (Расія) створана Таварыства беларускай культуры імя **Івана Чэрскага**.

ЧЭРВЕНЬ

1 чэрвеня

Міжнародны дзень абароны дзяцей

1434 Памёр вялікі князь і кароль **Ягайла** (нарадзіўся каля 1348 г.).

1836 Закладзены першы камень Берасцейскай крэпасці.

1893 У Варшаве памёр **Аляксандр Валіцкі**, выдавец, музычны крытык, спявак, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1911 Нарадзіўся **Якуб Міско** (в. Чамяры, цяпер Слонімскі р-н), пісьменнік, журналіст.

1911 Нарадзіўся **Анатоль Марцінкевіч** (г. Гродна), адзін з пачынальнікаў беларускага баскетбола.

1916 Нарадзіўся **Мікола Гваздоў** (г. Полацк), паэт. Загінуў у савецкім канцлагеры пад Варкутой каля 1937 г.

1916 У Вільні створаны Беларускі клуб.

1954 Нарадзіўся **Алесь Асташонак** (Мінск), пісьменнік, перакладчык.

1970 Памёр **Тадэвуш Іваноўскі** (**Тадас Іванаускас**), беларускі і літоўскі заолаг, педагог.

Пячатка графа Юрыя Іллініча, уладальніка Міра і Мірскага замка

2 чэрвеня

1806 Нарадзіўся **Аляксандр Валадковіч** (каля мяст. Радашковічы, цяпер Маладзечанскі р-н), адзін з кіраўнікоў паўстання 1830–1831 гг.

1863 У Мінску расстраляны **Міхаіл Цюндзявіцкі**, вайсковец, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў Барысаўскім пав. (1836).

1869 Нарадзіўся **Канстанцін Валасовіч** (в. Старчыцы, цяпер в. Акцябар, Салігорскага р-на), падарожнік, натураліст, геолаг, географ, хімік.

1875 У Нясвіжы заснавана настаўніцкая семінарыя.

1917 Нарадзіўся **Міхаіл Мацукевіч** (у манастве **Мікалай**; хутар Суяцін, Самарская губ., Расія), рэлігійны дзеяч, архіепіскап Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы.

3 чэрвеня

1786 Нарадзіўся **Канстанцін Тызенгаўз** (мяст. Жалудок, цяпер Шчучынскі р-н), асветнік, прыродазнавец.

1841 Нарадзіўся **Фелікс Клюкоўскі** (маёнт. Шчарбінава, цяпер Ляхавіцкі р-н), удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Памёр ад ран паміж 21 і 25 красавіка 1863 г. у Слуцку.

1862 Нарадзілася **Баляслава Лямант**, манашка, якая працавала ў Беларусі, а пазней была беатыфікавана.

1863 Ля вёскі Расолішкі (цяпер Іўеўскі р-н) адбыўся бой паміж паўстанцкім атрадам **Зыгмунта Мінейкі** і расійскім войскам.

1863 Адбылася бітва пад Мілавідамі (цяпер Баранавіцкі р-н), у якой перамаглі паўстанцы.

1924 Нарадзіўся **Іван Тарасюк** (в. Глоўсевічы, цяпер Слонімскі р-н), удзельнік патрыятычнага падполля на Слонімшчыне ў 1946–1947 гг.

1988 У газеце "ЛіМ" надрукаваны артыкул **Зянона Пазняка** і **Яўгена Шмыгалёва** "Курапаты — дарога смерці", які выклікаў шырокі грамадска-палітычны рэзананс.

4 чэрвеня

1847 Памёр **Стафан Грабоўскі**, вайсковы дзеяч, адзін з кіраўнікоў паўстання 1794 г.

1872 Памёр **Станіслаў Манюшка**, кампазітар, дырыжор, педагог, класік польскай і беларускай оперы, вакальнай лірыкі.

1948 У Канстанцы (Бадэн-Вюртэнберг, Нямеччына) пачаўся (доўжыўся два дні) Першы сабор Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы на эміграцыі, на якім гэтая царква была адноўлена.

1952 У Чыкага (ЗША) памёр **Язэп Варонка**, палітычны дзеяч, журналіст, публіцыст, дзеяч эміграцыі ў ЗША, першы прэм'ер-міністр Беларускай Народнай Рэспублікі (1918).

1984 У Асунсьёне (Парагвай) памёр **Язэп Пігулеўскі**, удзельнік беларускага нацыянальнага партызанскага руху на Палессі падчас Другой сусветнай вайны, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Бразіліі і Парагваі. Нарадзіўся на Століншчыне ў 1912 г.

1984 Памёр **Іван Хомчык**, удзельнік патрыятычнага падполля на Слонімшчыне ў 1946–1947 гг. Пахаваны ў в. Глоўсевічы Слонімскага р-на.

1986 У Маскве памерла **Канстанцыя Буйло** (у замужжы **Калечыц**), паэтэса.

5 чэрвеня

Міжнародны дзень аховы навакольнага асяроддзя

1792 Мястэчка Цырын атрымала герб.

1863 За ўдзел у паўстанні расстраляны **Альберт Ласковіч**, уладальнік маёнт. Кір'янаўцы (цяпер Лідскі р-н).

1870 Нарадзіўся **Зыгмунт Лазінскі** (в. Барацін, цяпер Карэліцкі р-н), каталіцкі святар, біскуп.

1911 Нарадзіўся **Адам Дасюкевіч** (в. Копцевічы, цяпер Смаргонскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, журналіст.

1919 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Беларускае жыццё". Рэдактар **Францішак Аляхновіч**.

1923 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Вольны Сцяг", орган Беларускай Рэвалюцыйнай Арганізацыі (выдавалася да 14 кастрычніка 1923 г.), была забаронена польскімі ўладамі.

1938 У Сібіры ў савецкім канцлагеры расстраляны **Юрка Лістапад**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, адзін з кіраўнікоў Слуцкага паўстання. Нарадзіўся ў в. Варкавічы (цяпер Слуцкі р-н) у красавіку 1897 г.

1997 У Мінску ўстаноўлена мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў пісьменнік **Барыс Сачанка**.

2003 Памёр **Уладзімір Емяльянчык**, гісторык, выкладчык, паэт.

6 чэрвеня

1633 Мястэчка Ліпнішкі (цяпер Іўеўскі р-н) атрымала герб.

1819 У Свіслачы адкрылася гімназія.

1841 Нарадзілася **Эліза Ажэшка** (дзяв. **Паўлоўская**; маёнт. Мількаўшчына, цяпер Гродзенскі р-н), польскя пісьменніца, удзельніца паўстання 1863–1864 гг.

1863 (ці 18 чэрвеня) У Магілёве расстраляны **Ільдэфонс Анцыпа**, удзельнік паўстанняў 1830–1831 і 1863–1864 гг., палявы камандзір. Нарадзіўся ў 1815(?) г.

1917 У Мінску пачаўся з'езд Беларускага каталіцкага духавенства (доўжыўся два дні).

1934 У Ленінградзе памёр **Браніслаў Эпімах-Шыпіла**, дзеяч беларускай культуры, выдавец, мовазнавец, літаратуразнавец.

1962 Заснавана Беларускае таварыства аховы прыроды.

1982 Памёр **Язэп Малецкі**, грамадскі дзеяч, публіцыст, медык, педагог, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі. Пахаваны на беларуска-украінскай частцы могілак Роквуд у Сіднеі (Аўстралія).

1989 У Беларусі ўпершыню ўрачыста адсвяткавана Купалле, якое ў гады савецкай улады не святкавалася.

7 чэрвеня

1492 У Гродне памёр **Казімір Ягелончык**, вялікі князь літоўскі (1440–1492).

1563 **Жыгімонт II Аўгуст** выдаў Віленскі прывілей, які параўняў у правах праваслаўных і каталікоў у Вялікім княстве Літоўскім.

1825 Нарадзіўся **Эдвард Паўловіч** (мяст. Тургелі, цяпер Літва), мемуарыст, мастак, асветнік, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1880 Нарадзіўся **Вацлаў Іваноўскі** (маёнт. Лябёдка, цяпер Шчучынскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, адзін са стваральнікаў Беларускай сацыялістычнай Грамады, асветнік, выдавец, міністр асветы

ў Радзе Беларускай Народнай Рэспублікі, бурмістр Мінска (1941–1943).

1976 Памёр **Міхась Машара**, пісьменнік, удзельнік заходнебеларускага нацыянальнага руху. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

1995 У Мінску пад бела-чырвона-белымі сцягамі ў прысутнасці 37 тысяч гледачоў нацыянальная футбольная зборная Беларусі ў афіцыйным матчы з лікам 1:0 перамагла Нідэрланды.

1998 У Бельчыцы (цяпер у межах Полацка) адбылося асвячэнне Памятнага крыжа ахвярам савецкага сталінскага рэжыму.

8 чэрвеня

1881 Нарадзіўся **Віктар Зелязей** (Мінск), удзельнік нацыянальнага руху пачатку XX ст. Памёр пасля 1951 г. у Ратамцы Мінскага р-на.

1895 Нарадзіўся **Ігнат Дварчанін** (в. Погіры, цяпер Дзятлаўскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, літаратуразнавец, паэт, педагог.

1920 У Вільні выйшла газета “Незалежная думка” (выдавалася да 11 ліпеня 1920 г.). Рэдактар **Г. Багдановіч**.

1956 У Лодзі (Польшча) памёр **Юзюк Фарботка**, паэт, грамадска-культурны дзеяч, заолаг.

1958 У Беластоку заснавана беларускае літаратурнае аб’яднанне “Белавежа”.

1967 У Мікалаеўшчыне (Стаўбцоўскі р-н) адкрыўся філіял літаратурнага музея **Якуба Коласа**.

9 чэрвеня

1728 Нарадзіўся **Казімір Рагоўскі**, езуіцкі тэолаг, філосаф, педагог.

1863 У Вільні на Лукіскім пляцы павешаны **Баляслаў Калышка**, адзін з кіраўнікоў паўстання.

1881 Нарадзіўся **Іван Луцкевіч** (г. Шаўлі, цяпер Шаўляй, Літва), грамадска-палітычны дзеяч, археолаг, этнограф, публіцыст.

1919 На з’ездзе ўтворана Цэнтральная беларуская рада Віленшчыны і Гарадзеншчыны.

1929 У Гродне пачаўся так званы працэс 75-ці — суд, арганізаваны польскімі ўладамі над дзеячамі заходнебеларускага нацыянальнага руху (доўжыўся да 21 чэрвеня 1929 г.).

1970 У Нью-Йорку ў сваёй кватэры невядомымі забіты **Уладзімір Тамашчык** (у манастве **Васіль**), праваслаўны святар, архіепіскап Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

10 чэрвеня

1812 У Полацку адкрыта езуіцкая акадэмія — першая вышэйшая навучальная ўстанова на тэрыторыі сучаснай Беларусі (дзейнічала да 1820 г.).

1883 Нарадзіўся **Язэп Гапановіч** (мяст. Будслаў, цяпер Мядзельскі р-н), нацыянальны дзеяч, прадпрымальнік.

1910 У Віцебску памёр **Мікалай Нікіфароўскі**, этнограф і фальклярыст.

1923 Памёр **Міхал Федароўскі**, фальклярыст, этнограф, археолаг, калекцыянер. Пахаваны на Павонзкаўскіх могілках у Варшаве.

1982 У Кінгстане (Антарыё, Канада) памёр **Ян Садоўскі**, навуковец, скарыназнавец, грамадскі дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і Канадзе.

11 чэрвеня

1836 Памёр **Казімір Кантрым**, віленскі публіцыст, рэдактар, бібліятэкар, удзельнік паўстанняў 1794 і 1830–1831 гг. Нарадзіўся ў 1776 г.

1926 Нарадзіўся **Дзмітрый Сямёнаў** (Мінск), літаратар, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1966 Памёр **Сцяпан Баркоўскі**, удзельнік Слуцкага паўстання, літаратуразнавец, этнограф, вязень ГУЛАГу. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1978 У Лайле (Ілінойс, ЗША) памёр **Янка Тарасевіч**, грэка-каталіцкі святар, тэолаг, рэлігійны і грамадскі дзеяч эміграцыі ў Канадзе і ЗША.

1982 Памёр **Рыгор Семашкевіч**, паэт, празаік, літаратуразнавец, крытык. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

12 чэрвеня

1877 Памёр **Мікалай Агароў**, расійскі грамадскі дзеяч, паэт, публіцыст. Падтрымоўваў вызваленчае паўстанне 1863–1864 гг.

1895 Нарадзіўся **Леапольд Родзевіч** (фальв. Кур'янаўшчына, цяпер Лагойскі р-н), палітычны і грамадскі дзеяч, драматург, публіцыст, паэт. Загінуў пасля 1938 г. у савецкім канцлагеры.

1911 Нарадзіўся **Мікола Панькоў** (г. Дзвінск, цяпер Даўгаўпілс, Латвія), журналіст, бібліяфіл, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

2000 У Вільні, з удзелам беларускіх грамадскіх дзеячаў і гісторыкаў пачаўся (доўжыўся да 14 чэрвеня) міжнародны кангрэс на тэму "Ацэнка злачынстваў камунізму".

13 чэрвеня

1702 Нарадзіўся **Міхал Казімір Радзівіл Рыбанька**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, мецэнат.

1726 Нарадзіўся **Антон Барташэвіч**, асветнік, філосаф, педагог.

1834 Нарадзіўся **Канстанцін Вераніцын** (в. Астраўляны Віцебскага пав.), літаратар, верагодны аўтар паэмы "Тарас на Парнасе". Памёр у Пецярбургу (1904?).

1859 Нарадзіўся **Канстанцін Горскі** (г. Ліда), кампазітар, музыкант-скрыпач.

1889 Нарадзіўся **Павел Жаўрыд** (в. Цецяроўка, цяпер Слуцкі пав.), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, адзін з кіраўнікоў Слуцкага паўстання.

1889 Нарадзіўся **Павел Трамповіч** (г. Пскоў, Расія), грамадскі дзеяч, лекар, вязень савецкіх турмаў.

1943 У в. Васілішкі (цяпер Шчучынскі р-н) польскімі падпольшчыкамі забіты **Юліян Саковіч**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, актывіст Таварыства Беларускай Школы і Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі, Беларускай народнай самапомачы, сябар ЦК Беларускай Незалежніцкай Партыі.

1999 У Варшаве Папа **Ян Павел ІІ** абвясціў пра 108 новых благаславёных, мучанікаў ІІ сусветнай вайны. Сярод іх 12 асобаў з Беларусі.

2006 У Баранавічах памёр **Іван Дутка**, дзеяч нацыянальнага руху, вязень ГУЛАГу.

14 чэрвеня

1634 Падпісана Палянаўская мірная дамова паміж Рэччу Паспалітай і Расійскай дзяржавай.

1867 Нарадзіўся **Мітрафан Доўнар-Запольскі** (г. Рэчыца), гісторык, эканаміст, этнограф, адзін з заснавальнікаў нацыянальнай гістарыяграфіі.

1877 Нарадзіўся **Мікалай Багародскі** (сяло Барыса-Глеб Бежацкага пав. Цвярской губ., Расія), гісторык, краязнавец.

1896 Нарадзіўся **Пётр Татарыновіч** (в. Гайнін, цяпер Ляхавіцкі р-н), святар, грамадска-культурны дзеяч, літаратар, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Італіі і Ватыкане.

1900 Нарадзіўся **Міхась Забэйда-Суміцкі** (в. Несцяровічы, цяпер Свіслацкі р-н), спявак, педагог, дзеяч эміграцыі ў Чэхіі.

1903 Памёр **Ян Карловіч**, лінгвіст, этнограф, фальклярыст, музыказнавец.

1912(?) Нарадзіўся **Анатоль Сумны** (сапр. **Кунцэвіч**; Беласточчына), паэт, святар, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1997 У Карэлічах прайшлі міжнародныя чытанні, прысвечаныя **Ігнату Дамейку**. У Медзьвядцы заснаваны музей Дамейкі.

15 чэрвеня

1896 Нарадзіўся **Павел Каравайчык** (мяст. Любча, цяпер Навагрудскі р-н), культурны дзеяч, пісьменнік.

1902 Нарадзіўся **Янка Бабровіч** (в. Параф'янава, цяпер Докшыцкі р-н), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, публіцыст.

1905 Нарадзіўся **Юрка Віцьбіч** (г. Веліж, цяпер Смаленская вобл., Расія), пісьменнік, грамадска-культурны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

2001 У Таронта памёр **Валерый Навіцкі** (да 1945 г. **Валянцін Новік**), грамадска-культурны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Канадзе.

16 чэрвеня

1664 Войска гетмана **Міхала Казіміра Паца** перамагло маскоўскае войска пад Віцебскам.

1834 Нарадзіўся **Аляксандр Ельскі** (в. Дудзічы, цяпер Пухавіцкі р-н), гісторык, этнограф, краязнавец, пісьменнік, перакладчык, публіцыст.

1897 Нарадзіўся **Аляксандр Шлюбскі** (в. Межава, цяпер Расонскі р-н), літаратуразнавец, этнограф, фальклярыст, бібліёграф. Верагодна, загінуў у 1941 г. у савецкім канцлагеры.

1928 У Быдгашчы (Польшча) памёр **Эдвард Вайніловіч**, гаспадарчы і палітычны дзеяч, мемуарыст.

1931 У Вільні з-за пераследу польскімі ўладамі застрэліўся **Францішак Рамейка**, беларускі каталіцкі святар.

1955 У Нью-Йорку памёр **Васіль Рагуля**, грамадска-культурны дзеяч, пасол польскага сейма, педагог, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Бельгіі і ЗША.

1993 Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прыняў Закон “Аб праве ўласнасці на зямлю”.

1999 Памёр **Мікола Нікан**, настаўнік, вайсковец, дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і Аўстраліі. Пахаваны на беларускай частцы могілак Фолкнер у Мельбурне (Аўстралія).

17 чэрвеня

1649 Разгром войскамі гетмана **Януша Радзівіла** 7-тысячнага атрада ўкраінскіх казакоў і паўстанцкіх сялян каля Загалля на Прыпяці (цяпер Хойніцкі р-н).

1696 Памёр кароль Рэчы Паспалітай і вялікі князь літоўскі **Ян III Сабескі**.

1793 У Гродне пачаўся апошні сейм Рэчы Паспалітай, які зацвердзіў другі падзел Рэчы Паспалітай і прыняў новую Канстытуцыю.

1848 Памёр **Максіміліян Рыла**, філосаф, археолаг, каталіцкі місіянер на Блізкім Усходзе і ў Афрыцы.

1934 Адбыўся нелегальны з’езд Таварыства Беларускай Школы.

1938 У Омску расстраляны **Аркадзь Смоліч**, дзеяч Беларускай Народнай Рэспублікі, вучоны ў галіне эканомікі і сельскай гаспадаркі, географ, картограф.

1954 У ссылцы ў Сібіры (сяло Машукоўка Матыгінскага р-на Краснаярскага краю, Расія) памёр **Барыс Мікуліч**, пісьменнік, вязень ГУЛАГу.

1958 У Рызе памёр **Уладзімір Пігулеўскі**, грамадскі дзеяч, пісьменнік.

18 чэрвеня

1806 Нарадзіўся **Міхаіл Валовіч** (маёнт. Парэчча, цяпер Слонімскі р-н), арганізатар нацыяналь-

на-вызваленчага руху, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1863 У Магілёве расстраляны **Уладзімір Корсак**, **Міхаіл** і **Ян Манцэвічы**, удзельнікі паўстання 1863–1864 гг.

1889 Нарадзіўся **Уладзімір Каліноўскі** (г. Ваўкавыск), грамадска-палітычны дзеяч, публіцыст. Расстраляны ў савецкім зняволенні ў 1940(?) г.

1911 Нарадзіўся **Аляксандр Шыдлоўскі** (в. Мінкі, цяпер Смаргонскі р-н), культурны дзеяч, кампазітар.

1937 У Ленінградзе памёр **Аляксей Бялыніцкі-Біруля**, заолаг і заагеограф, падарожнік.

1941 У Беларусі дэсантаваўся Першы Штурмовы Саюз, баявы аддзел беларускага вызваленчага войска.

1957 Памёр **Вітольд Бялыніцкі-Біруля**, мастак.

19 чэрвеня

1669 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Міхаіл Вішнявецкі** (1669–1673).

1826 Нарадзіўся **Баляслаў Длускі** (Віленскі ці Вількамірскі пав.), удзельнік вызваленчага руху, паўстання 1863–1864 гг.

1831 Адбылася Панарская бітва (пад Вільняй) паміж паўстанцкімі атрадамі і расійскім войскам, якое панесла значныя страты.

1912 Нарадзіўся **Пятро Бітэль** (мяст. Радунь, цяпер Воранаўскі р-н), пісьменнік, паэт, перакладчык, педагог, праваслаўны святар.

1924 Нарадзіўся **Васіль Быкаў** (в. Бычкі, цяпер Ушацкі р-н), народны пісьменнік Беларусі.

1926 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Народная справа” (выдавалася да 27 лістапада 1926 г., выйшла 38 нумароў).

1941 У Берліне беларускімі дзеячамі створаны Беларускі Нацыянальны Цэнтр — праўобраз беларускага ўрада. Кіраўнік **Мікола Шчорс**.

1941 Нарадзіўся **Іван Ласкоў** (г. Гомель), пісьменнік, перакладчык, крытык.

1964 У Пастаўскім раёне супрацоўнікамі КДБ забіты **Вітольд Дзіско**, мастак, дысідэнт.

1988 Пад Мінскам у Курапатах прайшоў мітынг (каля 10 тысяч чалавек) памяці ахвяраў сталінскага генацыду з патрабаваннем стварэння следчай камісіі.

1992 У Мінску памёр **Валерый Слюнчанка**, гісторык архітэктуры. Пахаваны на могілках каля в. Слабада Мінскага р-на.

1993 Памёр **Аляксандр Дзікі**, удзельнік пастаўскай маладзёжнай арганізацыі — Саюза Беларускіх Патрыётаў, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны ў Полацку.

2002 Памёр **Мікола Ганько**, кіраўнік Саюза Беларускай Моладзі (1943–1944), сябар Галоўнага штабу беларускага антысавецкага партызанскага руху ў канцы 1940–1950-х гг.

20 чэрвеня

1566 Нарадзіўся **Жыгімонт III Ваза** (г. Грыпсхольм, Швецыя), вялікі князь літоўскі і кароль польскі (1587–1632).

1606 Пачалося паўстанне гараджанаў Магілёва супраць магістрата. Было задушана толькі ў 1610 г.

1794 Каля Міра адбыўся бой паміж паўстанцамі **Тадэвуша Касцюшкі** і расійскім войскам.

1948 У Вязынцы Маладзечанскага р-на адкрыўся філіял Літаратурнага дома-музея **Янкі Купалы**.

1964 У Мюнхене памёр **Пётр Сыч**, пісьменнік, публіцыст, вязень савецкіх канцлагераў, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і Нямеччыне.

2002 У Таронта памёр **Міхаіл Мацукевіч** (у манастве **Мікалай**), рэлігійны дзеяч, архіепіскап Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы.

2005 Памерла **Аляксандра Бергман**, дзеяч Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі, даследчык гісторыі, вязень савецкіх канцлагераў.

21 чэрвеня

1741 Нарадзіўся **Жан Эмануіл Жылібер** (г. Ліон, Францыя), французскі прыродазнавец, вучоны, які працаваў у Гродне і Вільні.

1820 Нарадзіўся **Браніслаў Залескі** (мяст. Вызна, цяпер Салігорскі р-н; ці ў в. Рачкавічы, цяпер Слуцкі р-н), мастак, пісьменнік, удзельнік вызваленчага руху.

1864 Нарадзіўся **Аляксандр Сержпутоўскі** (в. Бялевічы, цяпер Слуцкі р-н), этнограф і фалькларыст.

1920 Нарадзіўся **Усевалад Родзька** (хутар Паддубнае Лунінецкага пав., цяпер Лунінецкі р-н), палітычны і вайсковы дзеяч, правадыр Беларускай Незалежніцкай Партыі, вязень ГУЛАГу.

1948 Нарадзіўся **Ян Матусевіч** (Мінск), уніяцкі святар, дэкан Беларускай грэка-каталіцкай царквы.

1967 У Вільні памёр **Фелікс Стацкевіч**, грамадска-культурны дзеяч, выдавец, педагог, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады і Таварыства Беларускай Школы.

1961 У Бярозе заснаваны гісторыка-краязнаўчы музей.

22 чэрвеня

1883 Нарадзіўся **Аляксандр Цвікевіч** (г. Брэст), палітычны дзеяч, гісторык, філосаф, публіцыст.

1896 Нарадзіўся **Браніслаў Туронак** (фальв. Пестуны, цяпер Міёрскі раён), культурна-грамадскі дзеяч, публіцыст.

1919 У Гродне выйшла газета "Родны край" (выдавалася да 19 ліпеня 1919 г. і была забаронена на 6-ым нумары).

1941 Пачатак Вялікай Айчыннай вайны і нямецкай акупацыі.

1943 Заснавана маладзёжная патрыятычная арганізацыя — Саюз Беларускай Моладзі (СБМ, дзейнічала у Беларусі да ліпеня 1944 г.).

1950 У Маладзечне адбыўся суд над удзельнікамі мядзельска-смаргонскага вучнёўскага антысавецкага падполля. Большасць удзельнікаў асуджана да 25 гадоў савецкіх канцлагераў, а кіраўнік групы **Расціслаў Лапіцкі** — да расстрэлу.

1957 У Брэсце адкрыўся абласны краязнаўчы музей.

2003 У шпіталі ў Бараўлянах Мінскага р-на памёр **Васіль Быкаў**, народны пісьменнік Беларусі. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

23 чэрвеня

1792 Мястэчка Радунь (цяпер Воранаўскі р-н) атрымала герб.

1794 Расія ўвяла “мяжу жыдоўскай аседласці”, у якую ўваходзілі Полацкая, Магілёўская і Мінская губерніі.

1946 У Рэгенсбургу (Баварыя, Нямеччына) заснавана Крывіцкае Навуковае Таварыства імя **Францыска Скарыны** (старшыня **Янка Станкевіч**).

1947 Памёр **Уладзімір Пічэта**, гісторык-славіст, першы рэктар Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

1992 Памёр **Віктар Янушэўскі**, футбаліст, чэмпіён СССР (1982).

1994 Адбыўся першы тур выбараў першага прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

24 чэрвеня

1767 Нарадзіўся **Стафан Грабоўскі** (в. Асташына, цяпер Навагрудскі р-н), вайсковы дзеяч, адзін з кіраўнікоў паўстання 1794 г.

1777 Нарадзіўся **Ян Ходзька** (мяст. Крывічы, цяпер Мядзельскі р-н), пісьменнік, грамадскі дзеяч, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1812 У Беларусь увайшлі войскі Напалеона, пачалася вайна.

1863 У Лідзе за чытанне маніфеста паўстання ў в. Ішчална (цяпер Шчучынскі р-н), расстраляны ксёндз **Адам Фалькоўскі**.

1880 Нарадзіўся **Іван Краскоўскі** (в. Дубічы Царкоўныя, цяпер Гайнаўскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), грамадска-культурны дзеяч, педагог.

1890 Нарадзіўся **Часлаў Родзевіч** (фальв. Кур’янаўшчына, цяпер Лагойскі р-н), грамадска-культурны дзеяч. Прапаў без вестак у 1930-х гг. пасля высылкі ў Саратаў.

1900 Нарадзіўся **Кузьма Чорны** (сапр. **Раманоўскі Мікалай**; маёнт. Боркі, цяпер в. Борка-Бялевічы Капыльскага р-на), пісьменнік, класік беларускай літаратуры, публіцыст, вязень савецкіх турмаў.

1964 У в. Цімкавічы Капыльскага р-на адкрыўся мемарыяльны літаратурны музей **Кузьмы Чорнага**.

1976 Памёр **Аскар Марыкс**, тэатральны мастак, педагог.

1989 У Вільні адбыўся Устаноўчы з’езд Беларускага Народнага Фронту “Адраджэнне” (доўжыўся два дні, 399 дэлегатаў), прыняты Статут і Праграма руху.

1996 У Новай Мышы Баранавіцкага р-на пастаўлены помнік **Яну Чачоту**.

25 чэрвеня

1652 Мястэчка Жыровічы (цяпер Слонімскі р-н) атрымала магдэбургскае права.

1660 Адбыліся бітвы войскаў Рэчы Паспалітай з расійцамі пад Зэльвай, Галынкай, Дзярэчынам.

1685 Мястэчка Астрына (цяпер Шчучынскі р-н) атрымала гарадскія правы.

1794 Адбыўся бой паміж паўстанцамі **Касцюшкі** і расійскім войскам ля мястэчка Солы.

1840 Спынена дзеянне Статута ВКЛ (1588) у Гродзенскай, Віленскай і Мінскай губернях.

1892 Нарадзіўся **Зыгмунт Абрамовіч** (Масква), акцёр.

1974 Памёр **Янка Раманоўскі**, мастак.

2003 Савет Міністраў прыняў пастанову аб ліквідацыі Нацыянальнага гуманітарнага ліцэя імя **Якуба Коласа** — адзінай навучальнай установы такога тыпу ў краіне. Падзея справакавала кампанію пратэсту.

26 чэрвеня

1819 У Вільні памёр **Францішак Нарвойш**, асветнік, багаслоў, філосаф, матэматык.

1897 Нарадзіўся **Лявон Савёнак** (в. Вялец, цяпер Глыбоцкі р-н), пісьменнік, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1900 Нарадзіўся **Мікола Цэлеш** (в. Зазер’е, цяпер Барысаўскі пав.), пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў ЗША. (Памёр пасля 1976 г.)

1909 Нарадзіўся **Антон Адамовіч** (Мінск), гісторык, літаратуразнавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Памёр у Нью-Йорку (1998).

1941 Расстраляны супрацоўнікамі НКУС 5 тысячаў палітвязеняў, прыгнаных з Мінскай і іншых турмаў ва ўрочышчы Цагельня каля сучаснага Чэрвеня.

1992 Створаны Беларускі рэспубліканскі фонд падтрымкі дэмакратычных рэформаў імя **Льва Сапегі** (пасля 1999 — грамадскае аб’яднанне “Фонд імя Льва Сапегі”) — недзяржаўная арганізацыя нацыянальнага маштабу.

27 чэрвеня

1697 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Аўгуст II Моцны** (1696–1733).

1909 Нарадзіўся **Сяргей Знаёмы** (сапр. **Клопаў Сяргей**; в. Звонь, цяпер Ушацкі р-н), пісьменнік, вязень савецкіх канцлагераў. 22 студзеня 1944 г. уцёк з Паўночна-Усходняга лагеру, далейшы лёс невядомы.

1919 У в. Бігосава (цяпер Верхнядзвінскі р-н) бальшавікамі расстраляны **Міхаіл Буклярэвіч**, рымска-каталіцкі святар, грамадскі дзеяч.

1933 У в. Мінявічы (цяпер Мастоўскі р-н) самагубствам скончыў жыццё **Міхась Явар** (сапр. **Карась**), паэт, удзельнік Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады, Таварыства Беларускай Школы. Пахаваны ў Навасёлках (цяпер Мастоўскі р-н).

1941 У Віцебску НКУС распачаў масавыя расстрэлы палітвязняў (усяго за тры дні было забіта каля 2 тысяч чалавек).

1944 У Мінску прайшоў Другі Усебеларускі кангрэс, скліканы Беларускай Цэнтральнай Радай. Удзельнічала 1039 дэлегатаў. Кангрэс аб'явіў Беларускую Цэнтральную Раду адзінай легальнай уладай у Беларусі.

1989 У Мінску прайшоў Устаноўчы з'езд Таварыства Беларускай Мовы імя **Францыска Скарыны**.

28 чэрвеня

1660 Пераможная бітва войскаў Рэчы Паспалітай над расійскім войскам ваяводы Хаванскага ля в. Палонка (цяпер Баранавіцкі р-н).

1931 У Навагрудку адкрыўся курган **Адама Міцкевіча**.

1932 Нарадзіўся **Пётр Марціноўскі** (в. Катчына, цяпер Мастоўскі р-н), педагог, краязнавец, літаратуразнавец, кіраўнік Зэльвенскага літаратурнага аб'яднання.

1941 Гітлераўскія войскі занялі Мінск.

1942 У Маскве ў атэлі загінуў (паводле іншай версіі, быў забіты) **Янка Купала**, народны паэт Беларусі. Пахаваны на Вайсковых могілках у Мінску.

1979 Заснавана Чырвоная кніга Беларусі — збор рэдкіх відаў жывёл і раслін, якія існуюць пад пагрозай вынішчэння (кніга выдадзена ў 1981 г., перавыдадзена ў 1993 г.).

29 чэрвеня

1440 Вялікім князем ВКЛ абраны **Казімір IV Ягелончык**, малодшы сын **Ягайлы** і **Соф'і Гальшанскай**.

1896 Нарадзіўся **Уладзіслаў Казлоўскі** (в. Залессе, цяпер Сакольскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), грамадска-палітычны дзеяч, паэт, публіцыст, выдавец.

1913 Нарадзіўся **Часлаў Будзька** (г. Вільня), грамадскі дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1919 У Мінску пры педагагічным інстытуце ўтворана Мінскае таварыства гісторыі і старажытнасці (дзейнічала да 1925 г.).

1925 Нарадзіўся **Юры Астроўскі** (Мінск), біяхімік, акадэмік, грамадскі дзеяч.

1934 Памёр **Эдуард Пякарскі**, лінгвіст, этнограф, географ, асветнік Якуціі.

1958 У Вільні памёр **Фабіян Ярэміч**, грамадска-культурны дзеяч.

1974 У Карэлічах адкрыўся краязнаўчы музей.

30 чэрвеня

1655 Маскоўскія войскі захапілі Мінск.

1932 У Рызе створана Беларускае навукова-краязнаўчае таварыства (дзейнічала ў 1932–1933, старшыня **Кастусь Езавітаў**).

1969 У г. Хімкі (Маскоўская вобл., Расія) памёр **Міхайла Грамыка**, пісьменнік, вучоны.

1993 У Крычаве памёр **Міхась Мельнікаў**, краязнавец, вязень ГУЛАГу.

1995 Адбылася ўрачыстая каранацыя Брэсцкага абраза Маці Божай.

ЛІПЕНЬ

1 ліпеня

1569 Падпісана Люблінская унія — міжнародна-прававы акт аб'яднання Вялікага княства Літоўскага з Польшчай у федэратыўную дзяржаву — Рэч Паспалітую.

1593 Нарадзіўся **Альбрыхт Станіслаў Радзівіл** (г. Алыцка, цяпер Валынская вобл., Украіна), гісторык, мемуарыст.

1812 **Напалеон** абвясціў узнаўленне Вялікага княства Літоўскага і стварыў часовы ўрад Вялікага княства Літоўскага.

1840 Нарадзіўся **Міхаіл Манцэвіч** (Магілёўшчына), удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1890 Памёр **Апалін Гофмайстар**, дзеяч вызваленчага руху ў 1840–1860-х гг. Нарадзіўся ў Брэсце (1825).

1904 У Брэсце заснавана жаночая гімназія.

1904 Нарадзіўся **Генрык Глябовіч** (г. Гродна), рэлігійны дзеяч, святар, тэолаг.

1914 У Мінску створаны настаўніцкі інстытут.

1927 Нарадзілася **Зора Кіпель** (дзяв. **Савёнак**; Мінск), бібліёграф, літаратуразнавец, публіцыстка, грамадска-культурны дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1938 У Алтайскім краі (Расія) расстраляны **Іван Цвікевіч**, дзеяч навукі і культуры. Нарадзіўся ў Брэсце (лістапад 1891 г.).

1940 У савецкім канцлагеры пад каменнымі глыбамі загінуў **Уладзімір Хадыка**, паэт, перакладчык.

1941 Пасля наступлення немцаў на ваенным фронце прадстаўнікі савецкай улады перад сваім адыходам хацелі ўзарваць Будслаўскі касцёл, але вернікі абаранялі святыню акружыўшы яе, і ўратавалі.

2000 Памёр **Рыгор Клімовіч**, кіраўнік паўстання вязняў савецкага канцлагера ў Нарыльску (1953).

2 ліпеня

1988 Памёр **Часлаў Ханяўка**, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1994 У Якуцку памёр **Іван Ласкоў**, пісьменнік, перакладчык, крытык.

1996 Адраджэнне традыцыйнай пілігрымкі да цудатворнай іконы Маці Божай у Будславе.

Пячатка Юрыя Юр'евіча Алелькавіча, князя слуцкага і капыльскага

3 ліпеня

1660 Войскі Рэчы Паспалітай вызвалілі ад расійцаў горад Мінск і тэрыторыю да ракі Беразіны.

1708 Адбылася бітва расійскага і шведскага войскаў каля Галоўчына (цяпер Бялыніцкі р-н) — першая на тэрыторыі Беларусі у Паўночнай вайне. Скончылася перамогай шведаў.

1792 Адбылася бітва пад Зэльвай, расійскія войскі занялі Зэльвеншчыну.

1896 Нарадзіўся **Яраслаў Кастыцэвіч** (в. Пасынкі, цяпер Бельскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), педагог, грамадска-царкоўны дзеяч.

1918 Нарадзіўся **Рыгор Бярозкін** (г. Магілёў), літаратар, крытык, журналіст.

1925 Памёр **Тадэвуш Урублеўскі**, адвакат, публіцыст, грамадскі дзеяч.

1940 Нарадзіўся **Роберт Тамушанскі** (г. Порт-Чэстар, Нью-Йорк, ЗША), філолаг, публіцыст, рэлігійны і грамадска-культурны дзеяч у Вялікабрытаніі і Ватыкане.

1944 У Мінск пасля цяжкіх баёў увайшлі савецкія войскі.

4 ліпеня

1972 У ЗША адкрыўся беларускі рэлігійна-грамадскі цэнтар “Белэр-Мінск” (Глен-Спэй, Нью-Йорк).

1988 У Вільні створаны беларускі клуб “Сябрына”.

1991 У Гродне адкрыўся абласны лялечны тэатар.

1994 У Міёрах адкрыўся гісторыка-этнаграфічны музей.

5 ліпеня

1818 Нарадзіўся **Антон Яленскі** (маёнт. Капаткевічы, цяпер Петрыкаўскі р-н), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Памёр у Вільні ў 1874 г.

1938 У Магілёве заснаваны Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі (пераведзены ў Мінск у лістападзе 1963 г.).

1995 Памёр **Барыс Сачанка**, пісьменнік, публіцыст. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1996 У Вялікай Бераставіцы адкрыўся раённы гісторыка-краязнаўчы музей.

1997 У Мінску памёр **Васіль Вітка** (сапр. **Цімох Крысько**), літаратар, дзіцячы пісьменнік.

1997 У Вільні пачалася сесія Еўрапейскага сектара Рады Беларускай Народнай Рэспублікі (доўжылася 5–6 ліпеня).

2001 У Мінску пачаўся Трэці з’езд беларусаў свету (доўжыўся 5–6 ліпеня).

6 ліпеня

1253 Вялікі князь літоўскі **Міндоўг** каранаваны ў Навагрудку.

1607 Перамога каралеўскага войска на чале з **Янам Хадкевічам** над шляхецкім войскам ракашанаў на чале з **Янушам Радзівілам**.

1851 Нарадзіўся **Янка Лучына** (сапр. **Неслухоўскі**; Мінск), паэт.

1863 У Барысаве расстраляны **Кастусь Жаброўскі**, палявы камандзір паўстанцкага атрада. Нарадзіўся ў Аўгустоўскай губ. (1838).

1921 Нарадзіўся **Аляксандр Доўбік**, настаўнік, дысідэнт, вязень савецкіх канцлагераў.

1937 Нарадзіўся **Пятро Драчоў** (г. Ленінград), мастак-графік.

1941 Савецкім НКУС перад прыходам немцаў, пад Глыбокім, расстраляны вязні Берозвецкай турмы (пераважна сяляне).

1984 У Оршы памёр **Аляксандр Вернікоўскі**, праваслаўны святар, вязень ГУЛАГу.

1985 Памёр **Пятро Сакол** (сапр. **Масальскі Пётр**), паэт, перакладчык. Пахаваны на могілках Лачупе ў Рызе.

2002 Памёр **Міхась Рагуля**, грамадскі і культурны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША, сын **Васіля Рагулі**. Пахаваны на могілках у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША)

7 ліпеня

1572 Памёр **Жыгімонт ІІ Аўгуст**, вялікі князь літоўскі і кароль польскі (1548–1572)

1633 Памёр **Леў Сапега**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, канцлер. Пахаваны ў крыпце касцёла Св. Міхала (Вільня).

1796 Нарадзіўся **Ян Чачот** (в. Малюшычы, цяпер Карэліцкі р-н), асветнік, паэт, фальклАрыст, філамат.

1864 У Маладзечне адкрылася настаўніцкая семінарыя.

1882 Нарадзіўся **Янка Купала** (фальв. Вязынка, цяпер Маладзечанскі р-н), народны паэт Беларусі.

1892 У экспедыцыі ў раёне ракі Аламон (прыток Калымы, Расія) памёр **Іван Чэрскі**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., геолаг, географ, даследчык Сібіры.

1972 У Мінску ўстаноўлены помнік **Янку Купалу**.

1993 У Мінску на будынку былога Інстытута беларускай культуры (вул. Рэвалюцыйная, 15) устаноўлена памятная дошка **Максіму Гарэцкаму**.

8 ліпеня

1861 Нарадзілася **Магдалена Радзівіл** (Варшава), дзеяч нацыянальнага культурнага руху, мецэнатка.

1889 У Бардо (Францыя) памёр **Фларыян Міладоўскі**, кампазітар, піяніст, педагог.

1940 Нарадзіўся **Алесь Каралёў** (в. Старыя Цярэшкавічы, цяпер Гомельскі р-н), актывіст нацыянальнага руху ў Мінску.

1993 У Мінску пачаўся Першы з'езд беларусаў свету (доўжыўся 8–10 ліпеня).

1998 У Наваполацку, пратэстуючы супраць беззаконня гарадскіх чыноўнікаў, падпаліў сябе праваабаронец **Аляксей Філіпчанка**. Памёр ад апёкаў 31 ліпеня.

9 ліпеня

1863 У Вільні павешаны **Зыгмунт Серакоўскі**, адзін з кіраўнікоў вызваленчага паўстання.

1912 Нарадзіўся **Сяргей Астрэйка** (в. Каласоўшчына, цяпер Капыльскі р-н; ці ў мяст. Усць-Дзвінск каля Рыгі, Латвія), паэт, мовазнавец.

10 ліпеня

1067 На Дняпры каля Оршы адбылася сустрэча князёў Кіеўскай Русі **Яраславічаў** з полацкім князем **Усяславам Брачыслававічам Чарадзеем**, у выніку якой апошні быў схоплены.

1795 У Гродне заснавана Вярхоўнае літоўскае кіраванне.

1830 Памёр **Людвік Сабалеўскі**, філолаг, бібліёграф.

1871 Нарадзіўся **Павел Дземідовіч** (в. Мікалаеўшчына, цяпер Стаўбцоўскі р-н), этнограф, фальклярыст, краязнавец, педагог.

1891 Нарадзіўся **Павел Валошын** (в. Гаркавічы Сакольскага пав., Падляскага ваяв., Польшча), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху.

1900 Нарадзіўся **Пётр Сергіевіч** (в. Стаўрова, цяпер Браслаўскі р-н), мастак.

1922 Абвешчана аўтаномія Беларускай праваслаўнай царквы на чале з мітрапалітам **Мелхіседэкам**.

1972 У в. Вязынка Маладзечанскага р-на адкрыўся Купалаўскі мемарыяльны запаведнік.

1994 Першым прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь абраны **Аляксандр Лукашэнка**.

11 ліпеня

1496 Гародня атрымала поўнае магдэбургскае права.

1609 У Вільні здейсніўся замах на забойства праваслаўнымі ўніяцкага мітрапаліта **Іпацыя Пацея**, у выніку чаго ён быў паранены.

1660 Войска **Міхаіла Казіміра Паца** штурмам узяло Вільню і вызваліла горад ад маскоўскага войска.

1705 У Полацкім Сафійскім саборы расійскі цар **Пётр I** закатаваў 5 манахаў-базыльянаў.

1885 Нарадзіўся **Францішак Рамейка** (в. Нецкі, цяпер Свянцянскі пав., Літва), каталіцкі святар.

1941 Віцебск захоплены гітлераўскімі войскамі.

1995 Выйшаў першы нумар газеты "Народная воля". Рэдактар **Іосіф Сярэдзіч**.

12 ліпеня

1843 У Грэфэнбергу памёр **Ігнат Даніловіч**, даследчык гісторыі права Вялікага княства Літоўскага.

1913 Нарадзіўся **Уладзімір Голасаў** (мяст. Ілья, цяпер Вілейскі р-н), праваслаўны святар, вязень ГУЛАГу. Загінуў пасля 1944 г. у савецкім канцлагеры.

13 ліпеня

1260 Войскі Вялікага княства Літоўскага разграмілі крыжакоў ля возера Дурбе (Латвія).

1704 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Станіслаў Ляшчынскі**.

1858 Нарадзіўся **Андрэй Вількіцкі** (Меншчына), падарожнік, гідрограф-геадэзіст.

1866 Нарадзіўся **Напалеон Чарноцкі** (в. Нача, цяпер Ляхавіцкі р-н), публіцыст, перакладчык.

1868 Памёр **Канстанцін Тышкевіч**, гісторык, краязнавец, адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі.

1915 На фронце паблізу Каўнаса загінуў **Лявон Гмырак** (сапр. **Мечыслаў Бабровіч**), крытык, публіцыст, празаік.

1943 Каля в. Навумавічы (Гродзенскі р-н) гітлераўцамі расстраляна **Марыяна Бярнацкая** (дзяв. **Чакала**), якая ахвяравала жыццём за іншага чалавека. 13 чэрвеня 1999 г. яна была беатыфікавана каталіцкім касцёлам. Нарадзілася ў Ліпску каля Ломжы Падляскага ваяв., Польшча (1888).

1990 Памёр **Янка Багдановіч**, пісьменнік, мемуарыст, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны на могілках Саўлес у Вільні.

1993 У Магілёве прайшоў першы фестываль хрысціянскай музыкі “Магутны Божа”.

14 ліпеня

1500 На рацэ Вядроша (ля г. Дарагабуж, цяпер Смаленская вобл., Расія) адбылася бітва паміж войскамі Вялікага княства Літоўскага і Маскоўскай дзяржавы.

1905 Нарадзіўся **Пятро Сакол** (мяст. Пасінь, цяпер Латвія), паэт, перакладчык.

1912 Нарадзіўся **Пётр Гайдзель** (Браслаўшчына), дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі і ЗША. Памёр у лютым 1988 г. у Вісконсіне (ЗША).

1913 У Вільні заснавана Беларускае выдавецкае таварыства. Надрукавала 15 кніг агульным накладам 50 тысяч асобнікаў.

1918 У Маскве адбылося першае публічнае пасяджэнне Беларускага навукова-культурнага таварыства (дзейнічала да 1919 г.).

1992 Памёр **Аляксей Карпюк**, пісьменнік, грамадскі дзеяч. Пахаваны на могілках па прасп. Касманаўтаў у Гродне.

1993 Пратэстанты Беларусі адзначылі 440-ыя ўгодкі пратэстанцтва ў краіне.

1994 Памёр **Пётр Конюх**, спявак, дзеяч эміграцыі ў Італіі, Бельгіі, ЗША і Канадзе.

1998 Памёр **Леанід Кароль**, грамадскі дзеяч. Пахаваны на праваслаўных могілках у Вільнюсе.

15 ліпеня

1410 Адбылася Грунвальдская бітва, разгром Тэўтонскага ордэна пераважна войскамі Вялікага княства Літоўскага.

1678 Нарадзіўся **Анастас Кярсніцкі** (Гальшаны, цяпер Ашмянскі р-н), каталіцкі тэолаг, правазнавец, педагог, пісьменнік. Памёр у 1733 г.

1876 Нарадзілася **Цётка** (сапр. **Алаіза Пашкевіч**, у замужжы **Кайрыс**; фальв. Пешчын, цяпер Шчучынскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, паэтэса, асветніца, выдавец.

1900 Нарадзіўся **Уладзімір Дубоўка** (в. Агароднікі, цяпер Пастаўскі р-н), пісьменнік, перакладчык.

1903 Нарадзілася **Алена Лябецкая** (хутар Лагуцева, цяпер Дзятлаўскі р-н), дзеяч Таварыства Беларускай Школы.

1926 Нарадзіўся **Ян Садоўскі**, навуковец, скарыназнавец, дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і Канадзе.

16 ліпеня

1874 У Брусэлі памёр **Віктар Гельтман**, публіцыст, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1901 Нарадзіўся **Аляксандр Крыт** (в. Мархачоўшчына, цяпер Стаўбцоўскі раён), рэлігійны і грамадскі дзеяч, педагог, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Вялікабрытаніі і ЗША.

1976 У Нью-Йорку памёр **Янка Станкевіч**, грамадска-культурны дзеяч, мовазнавец, гісторык, перакладчык, выдавец, публіцыст, педагог, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

2005 У Нью-Йорку памерла **Яніна Каханоўская**, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

2005 У Мінску пачаўся Чацвёрты з'езд беларусаў свету (доўжыўся 16–17 ліпеня).

17 ліпеня

1918 У Маскве пачаўся Усерасійскі з'езд бежанцаў з Беларусі (доўжыўся да 21 ліпеня). Удзельнічала 227 дэлегатаў.

1919 Урад Літоўска-Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі спыніў сваю дзейнасць.

1998 Памёр **Сяргей Сідар**, географ, педагог.

18 ліпеня

1946 У савецкім зняволенні памёр **Альбін Ярашэвіч**, каталіцкі тэолаг, грамадскі дзеяч, вязень фашысцкіх і савецкіх турмаў. Нарадзіўся ў Сакольскім пав., цяпер Падляскае ваяв., Польшча (1879).

19 ліпеня

1450 Першае ўпамінанне ў пісьмовых крыніцах мястэчка Узда (цяпер Мінская вобл.).

1635 Памёр **Павел Стафан Сапега**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, падканцлер. Нарадзіўся ў 1565 г.

1855 Памёр **Тамаш Зан**, удзельнік вызваленчага руху, філамат, прыродазнавец, літаратар.

1869 (ці 1867) Нарадзіўся **Лявон Вітан-Дубейкаўскі** (в. Дубейкава, цяпер Мсціслаўскі р-н), дзеяч нацыянальнага руху, паэт, архітэктар, будаўнік.

1919 Памёр **Юзаф Беркман**, жывапісец, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў Варшаве.

1927 Нарадзіўся **Міхась Саўка** (в. Загора, цяпер Карэліцкі р-н), беларускі і бельгійскі мастак-рэстаўратар, мастацтвазнавец, археолаг.

1943 У в. Баравікоўшчына (Валожынскі р-н) фашыстамі закатаваны **Караль Стэмпень** і **Юзаф Пухала**, рэлігійныя дзеячы, рымска-каталіцкія святары. 13 чэрвеня 1999 г. беатыфікаваны. **Караль Стэмпень** нарадзіўся 21 кастрычніка 1910 г. у Лодзі (Польшча), **Юзаф Пухала** нарадзіўся 18 сакавіка 1911 г. у в. Косіна (Польшча).

1943 У савецкім канцлагеры загінуў **Сяргей Дарожны** (сапр. **Серада**), пісьменнік, перакладчык.

1977 У Мураі (Кентукі) памёр **Іван Любачка**, настаўнік, гісторык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1980 У Мінску запалены алімпійскі агонь.

20 ліпеня

Міжнародны дзень шахмат

1617 Заснаваны Базыльянскі закон — уніяцкі царкоўны ордэн.

1856 Нарадзіўся **Часлаў Пяткевіч** (в. Бабчын, цяпер Хойніцкі р-н), этнограф, фалькларыст.

1897 Памёр **Аскар Авейдэ**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., гісторык, мемуарыст. Нарадзіўся ў Марыямпалі, цяпер Літва (1837).

21 ліпеня

1770 Памёр **Удальрык Крыштаф Радзівіл**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, пісьменнік.

1860 Нарадзіўся **Антон Камінскі** (г. Вільня, ці маёнт. Ярылаўка), графік і жывапісец.

1891 Нарадзіўся **Сымон Кандыбовіч** (в. Старыца, цяпер Капыльскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне.

1917 У Мінску пачаўся Другі з'езд беларускіх нацыянальна-дэмакратычных арганізацыяў (доўжыўся да 23 ліпеня), створана Цэнтральная беларуская рада.

1999 У Мінску мастак **Алесь Пушкін** здзейсніў перфоманс "Падарунак прэзідэнту" — прывёз тачку гною да будынку Адміністрацыі прэзідэнта.

22 ліпеня

1698 Войска гетмана Вялікага княства Літоўскага **Казіміра Сапегі**, пад Юрбаркам (цяпер Літва) разбіла войска канфедэратаў-рэспубліканцаў.

1831 У Навагрудак увайшлі паўстанцы супраць расійскай акупацыі.

1906 У в. Мікалаеўшчына (цяпер Стаўбцоўскі р-н) нелегальна адбыўся з'езд беларускіх настаўнікаў Мінскай губерні (працягваўся два дні, прысутнічалі 16 чалавек).

1993 У ЗША адбылася сустрэча старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь **Станіслава Шушкевіча** з прэзідэнтам ЗША **Білам Клінтанам**, дзе падпісана Дэкларацыя пра міждзяржаўныя дачыненні.

23 ліпеня

1895 Нарадзіўся **Міхаіл Сазыка**, вайсковы дзеяч, спявак, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне.

1906 Нарадзіўся **Антон Валынчык** (в. Мяльканавічы, цяпер Слонімскі р-н), хормайстар, кампазітар, педагог.

1966 У Дэнвіле (Ілінойс) памёр **Аляксандр Ружанцоў**, грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1995 У Мінску памёр **Алесь Ставер**, паэт, празаік, драматург. Пахаваны ў Калодзішчах Мінскага р-на.

1996 У Гродне адкрылася аптэка-музей у будынку езуіцкага кляштара — найстарэйшая аптэка ў Беларусі.

24 ліпеня

Дзень з'яўлення гравюры Мацея Цюндта "Старажытная Гародня"

1820 Нарадзіўся **Люцыян Крашэўскі** (г. Пружаны), мастак, фатограф, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1896 Нарадзіўся **Аляксандр Орса** (мяст. Нягневічы, цяпер Навагрудскі р-н), педагог, доктар прыродазнаўства, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1925 Альберцін (каля Слоніма) атрымаў статус першага ў Беларусі прыходу грэка-каталіцкага абрада.

1998 У Вільні пачаўся Другі з'езд беларусаў Балтыі (доўжыўся 24–25 ліпеня).

25 ліпеня

1570 У Яраслаўлі і Кастраме па загаду цара **Івана Жахлівага** забіты 665 палонных з Полацка.

1884 Нарадзіўся **Аляксандр Вернікоўскі** (г. Вільня), праваслаўны святар, вязень ГУЛАГу.

1897 Нарадзіўся **Антось Галіна** (сапр. **Міхась Міцкевіч**; в. Мікалаеўшчына, цяпер Стаўбцоўскі р-н), пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША, брат **Якуба Коласа**.

1916 Нарадзіўся **Мікалай Каранеўскі**, інжынер, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1919 Памёр **Іван Хлябцэвіч**, праваслаўны духоўнік, краязнавец, публіцыст. Нарадзіўся ў в. Сядзельнікі, цяпер Ваўкавыскі р-н (1857).

1939 Памёр **Эдвард фон Роп**, рэлігійны і грамадска-палітычны дзеяч Беларусі і Літвы.

1945 У Магілёве расстраляны **Станіслаў Грынкевіч**, грамадска-палітычны і культурны дзеяч, літаратар, адзін з лідэраў Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі.

1984 Памёр **Уладзімір Караткевіч**, народны пісьменнік Беларусі. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1993 У Лідзе ўстаноўлены помнік **Францыску Скарыне** (скульптар **Валяр'ян Янушкевіч**).

1997 Памерла **Наталля Арсеннева**, паэтэса, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахавана ў Рочэстэры (Нью-Йорк, ЗША)

2006 У Мінску памёр **Янка Брыль**, народны пісьменнік. Пахаваны ў Калодзішчах Мінскага р-на.

26 ліпеня

1511 Навагрудак атрымаў магдэбургскае права.

1592 Памёр **Ян Кішка**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, заснавальнік Івейскай арыянскай школы. Нарадзіўся каля 1540 г.

1720 Пачаўся Замойскі сабор грэка-каталіцкай іерархіі Рэчы Паспалітай (доўжыўся да 17 верасня 1720 г.).

1792 Мястэчка Астрына (цяпер Шчучынскі р-н) атрымала герб.

1909 Нарадзіўся **Янка Макарэвіч** (Берасцейшчына), паэт, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1931 У в. Вінная (цяпер Высокамазавецкі пав. Падляскага ваяв., Польшча) памёр **Міхаіл Пятроўскі**, каталіцкі святар, педагог, грамадска-культурны дзеяч.

1933 У Косаве (цяпер Івацэвіцкі р-н) памёр **Францішак Грынкевіч**, рэлігійны і культурны дзеяч.

1948 Нарадзіўся **Уладзімір Плешчанка** (в. Вароны Віцебскага р-на),

грамадскі дзеяч, старшыня Віцебскай абласной рады Кансерватыўна-Хрысціянскай Партыі Беларускі Народны Фронт.

1952 Нарадзіўся **Генадзь Кулажанка** (г. Нароўля), актывіст беларускамоўнага самвыдату ў 1970-х гг. У ліпені 1981 г. падчас вайсковай службы знік без вестак у ваколіцах г. Герата (Аўганістан).

1978 Памёр **Аляксей Васіленя**, грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч беларускай эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі. Пахаваны на беларуска-украінскай частцы могілак Роквуд у Сіднеі (Аўстралія).

1989 У Мінску прайшоў масавы мітынг з патрабаваннем стварэння следчай камісіі па справе ўтойвання інфармацыі пра Чарнобыль.

1993 Рашэннем Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь у краіне спынена абарачэнне савецкіх грошай і ўведзена нацыянальная валюта — беларускі рубель.

1997 У Мінску пачаўся Другі з'езд беларусаў свету (доўжыўся 26–27 ліпеня).

27 ліпеня

1896 Нарадзіўся **Язэп Горыд** (г. Адэса), графік, жывапісец.

1906 Нарадзіўся **Ежы Гедройц** (Мінск), грамадскі дзеяч, рэдактар польскага часопіса "Культура", які актыўна спрыяў развіццю беларускай навукі і культуры.

1910 Памёр **Уладзіслаў Дыбоўскі**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., заолаг, батанік, палеантолаг, мінералог, фальклярыст.

1941 У Мінску выйшаў першы нумар "Мінскай газеты" (ад 1942 г. — "Беларуская газета", выходзіла да 28 чэрвеня 1944 г.).

1944 Нарадзіўся **Валянцін Шаўцоў**, педагог.

1969 Памёр **Яўхім Кіпель**, грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША).

1988 Памёр **Серафім Татарын**, грамадска-культурны дзеяч, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады і Таварыства Беларускай Школы.

1990 Вярхоўны Савет прыняў Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь.

1993 У Гданьску (Польшча) адкрыўся Генеральны кансулят Рэспублікі Беларусь.

1996 У Мінску адбыўся 20-тысячны мітынг, на якім прынята рэзалюцыя з патрабаваннем адстаўкі прэзідэнта **Лукашэнкі**.

28 ліпеня

1812 Нарадзіўся **Юзаф Ігнацы Крашэўскі** (Варшава), польскі пісьменнік, гісторык, грамадскі дзеяч. Апісваў свае падарожжы на Беларусі, побыт яе жыхароў.

1863 У Рагачове расстраляны **Тамаш Грыневіч**, удзельнік вызваленчага паўстання. Нарадзіўся ў цяперашнім Быхаўскім р-не (1815).

1879 Нарадзіўся **Васіль Рагуля** (в. Ачукевічы, цяпер Навагрудскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, педагог, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Бельгіі і ЗША.

1897 Памёр **Янка Лучына** (сапр. **Неслухоўскі Янка**), паэт. Пахаваны на Кальварыйскіх могілках у Мінску.

1902 Нарадзіўся **Віктар Вальтар** (г. Дзвінск, цяпер Даўгаўпілс, Латвія), пісьменнік.

1920 Памёр **Алесь Гарун** (сапр. **Прушынскі Аляксандр**), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, паэт. Пахаваны на Ракавіцкіх могілках у Кракаве.

1944 Савецкія войскі занялі Брэст.

1972 У Нью-Йорку памёр **Язэп Гладкі**, грамадскі дзеяч, фалькларыст, этнограф, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1997 Памёр **Лявон Луцкевіч**, палітычны, грамадскі і культурны дзеяч, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

29 ліпеня

1908 Нарадзіўся **Юрка Лявонны** (сапр. **Юркевіч Леанід**; Чавусы), паэт. Расстраляны ў Курапатах увосень 1937 г.

1920 У Коўне выйшла газета “Пагоня” (выдавалася штотыдзень да 31 снежня 1920 г.).

1960 Памёр **Тодар (Хведар) Данілюк**, рэлігійны і вайсковы дзеяч, адзін са стваральнікаў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы, ад 1950 г. жыў ў ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША).

2000 У Мінску адбыўся Усебеларускі з’езд за незалежнасць (1376 дэлегатаў).

2004 У Мінску памёр **Язэп Юхо**, юрыст, гісторык права, сябар Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі Беларускі Народны Фронт.

30 ліпеня

1729 Нарадзіўся **Ігнат Масальскі** (в. Алекшыцы, цяпер Бераставіцкі р-н), беларускі і польскі асветнік, тэолаг, каталіцкі духоўнік.

1840 Расійскі цар **Мікалай I** выдаў указ, які забараняў назву “Беларусь”. Загадвалася называць беларускія землі “Северо-Западный край”.

1905 Выдадзены маніфест аб рэлігійнай вольнасці і грамадскіх свабодах у Расійскай імперыі.

1917 Памёр **Ян Курчэўскі**, каталіцкі духоўнік, гісторык, педагог. Нарадзіўся ў мяст. Данюшава, цяпер Смаргонскі р-н (1854).

1941 У в. Малая Кавалеўшчына (Мёрскі р-н) гітлераўцамі расстраляны Фларыян Манцэвіч, грамадскі дзеяч,

педагог. Нарадзіўся ў мяст. Іказнь, цяпер Браслаўскі р-н (1890).

31 ліпеня

1649 Адбылася бітва пад Лоевам, паражэнне 15-тысячнага казацкага войска на чале з **Міхалам Крычаўскім** ад войск Вялікага княства Літоўскага на чале з **Янушам Радзівілам**.

1802 Нарадзіўся **Ігнат Дамейка** (маёнт. Мядведка, цяпер Карэліцкі р-н), удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху, філамат, геолаг, мінералог, нацыянальны герой Чылі.

1913 Нарадзіўся **Міхаіл Петрыкевіч** (в. Падкасоўе, цяпер Навагрудскі р-н), краязнавец, музеязнавец, педагог.

1941 Памёр **Якуб Чэхаўскі**, атлет і барэц.

1942 Каля Навагрудку гітлераўцы расстралялі 60 мірных жыхароў і двух каталіцкіх святароў — **Міхала Далецкага** і **Юзафа Кучынскага**.

1944 НКУС пачаў маштабную аперацыю па знішчэнні ў Беларусі збройнага антысавецкага падполля. За год было арыштавана амаль сто тысяч чалавек. Пры супраціўленні забіта каля 3 200 беларускіх патрыётаў.

1949 Прайшоў першы з’езд Беларуска-амерыканскага задзіночання (БАЗА).

1981 Памёр **Міхась Ларчанка**, літаратуразнавец і крытык, які ў 1956 г. абвінавачваўся ў “нацыяналізме”. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

ЖНІВЕНЬ

1 жніўня

1520 Нарадзіўся **Жыгімонт II Аўгуст** (г. Кракаў), вялікі князь літоўскі і кароль польскі (1548–1572).

1861 Памёр **Ігнат Ходзька**, пісьменнік, мемуарыст.

1912 Нарадзіўся **Янка Ролсан** (сапр. **Гадзіцкі**; в. Вялень, цяпер Пухавіцкі р-н), грамадска-культурны дзеяч, паэт, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1914 Пачалася Першая сусветная вайна.

1920 Чырвоная Армія заняла Брэст.

1921 Нарадзіўся **Уладзімір Урбановіч** (в. Пудзіна, цяпер Навагрудскі р-н), краязнавец, педагог, культуролаг.

1943 Ва ўрочышчы Батароўка каля Навагрудка гітлераўцы расстралялі 11 сясцёр-назарэтанак. 6 сакавіка 2000 г. яны былі беатыфікаваны.

1994 Памёр **Восіп Блізнюк**, удзельнік антысавецкага падпольнага вучнёўскага руху ў Смаргонях, вязень савецкіх канцлягераў. Пахаваны ў Смаргонях.

1794 Пад Слонімам адбылася бітва паміж корпусам **Караля Серакоўскага** і расійскім войскам.

1833 У Гродне павешаны **Міхаіл Валовіч**, арганізатар нацыянальна-вызваленчага руху, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1840 Расійсія ўлады скасавалі дзеянне на тэрыторыі Беларусі Статута Вялікага княства Літоўскага.

1841 Нарадзіўся **Ян Манцэвіч** (Магілёўшчына), вайсковец, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1886 Нарадзіўся **Мікалай Гуткоўскі** (в. Забелы, цяпер Слуцкі р-н), грамадскі дзеяч, юрыст.

1899 У Кракаве(?) памёр **Ян Ваньковіч**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., мастак.

1919 У Вільні Цэнтральная Беларуская Рада Віленшчыны і Гродзеншчыны ўтварыла Беларускую вайсковую камісію — орган па фарміраванні беларускіх частак у польскім войску.

1953 Памёр **Сяргей Скандракоў**, вучоны, краязнавец, публіцыст.

2 жніўня

1549 Нарадзіўся **Мікалай Крыштаф Радзівіл Сіротка** (г. Нясвіж), дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, падарожнік-мемуарыст.

Пячатка Юрыя Збрынскага, суддзі замка Берасцейскага. *1548 г.*

3 чэрвеня

1470 Заснаваны Жыровіцкі манастыр.

1615 Памёр **Крыштаф Мікалай Дарагастайскі**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, заснавальнік друкарні ў Ашмяне Мураванай.

1654 Пад Оршай адбылася бітва аддзелаў польскага гетмана **Гасеўскага** з маскоўскім войскам.

1847 Памёр **Марцін Цяплінскі**, паэт, фалькларыст, удзельнік паўстання 1830–1831 гг. Нарадзіўся ў фальв. Крупава (цяпер Зэльвенскі р-н), ці ў Цяшэйкаве (1810?).

1953 Нарадзіўся **Валерый Шаблюк** (г. Узда), гісторык.

1971 Памёр **Янка Маўр** (сапр. **Фёдараў Іван**), пісьменнік, перакладчык, адзін з пачынальнікаў беларускай дзіцячай літаратуры. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

4 чэрвеня

1651 Войскі Вялікага княства Літоўскага на чале з князем **Янушам Радзівілам** узялі Кіеў.

1676 Нарадзіўся **Дамінік Рудніцкі**, пісьменнік, педагог.

1838 Нарадзіўся **Юзаф Беркман** (г. Валожын), жывапісец, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1917 Нарадзіўся **Янка Брыль** (г. Адэса, цяпер Украіна), народны пісьменнік Беларусі.

1947 Нарадзіўся **Мікола Селяшчук** (в. Вялікарыта Маларыцкага р-на), мастак.

1973 Памёр **Міхаіл Урбановіч**, культурны дзеяч, педагог, каталіцкі святар. Пахаваны на могілках Св. Казіміра ў Чыкага (ЗША).

2001 Памёр **Вячаслаў Адамчык**, пісьменнік.

5 чэрвеня

1392 Падпісана Востраўскае пагадненне паміж князямі **Ягайлам** і **Вітаўтам**, паводле якога ўлада ў Вялікім княстве Літоўскім перадавалася апошняму.

1461 Нарадзіўся **Аляксандр** (г. Кракаў), вялікі князь літоўскі (1492–1506).

1506 Адбылася бітва пад Клецкам, у якой войска Вялікага княства Літоўскага на чале з **Міхалам Глінскім** атрымала перамогу над войскам Крымскага ханства.

1772 Прынята Пецярбургская канвенцыя, паводле якой адбыўся першы тэрытарыяльны падзел Рэчы Паспалітай.

1815 Памёр **Геранім Страйноўскі**, асветнік, правазнавец, рэлігійны дзеяч Рэчы Паспалітай.

1816 У Варшаве памёр **Тамаш Ваўжэцкі**, грамадска-палітычны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоў-

скага, адзін з кіраўнікоў паўстання 1794 г. Пахаваны ў мяст. Відзы, цяпер Браслаўскі р-н. Нарадзіўся паміж 1753 і 1759 гг. у Браслаўскім пав.

1864 У Варшаўскай цытадэлі павешаны **Рамуальд Траўгут**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў Львове.

1886 Нарадзіўся **Браніслаў Ямант** (в. Дакудава, цяпер Лідскі р-н), беларускі і польскі мастак, педагог.

1908 Памёр **Валерый Урублеўскі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны на могілках Пэр-Ляшэз у Парыжы.

1985 У Чыкага памёр **Часлаў Будзька**, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1989 Памёр **Лазар Ран**, мастак.

6 жніўня

1492 У Вільні вялікі князь літоўскі **Аляксандр** выдаў прывілей, які меў характар феадальнай канстытуцыі і замацоўваў асновы дзяржаўна-грамадскага ладу ў Вялікім княстве Літоўскім.

1517 **Францыск Скарына** ў Празе выдаў першую кніжку Бібліі — першую беларускую і ўсходнеславянскую друкаваную кнігу.

1520 Нарадзілася **Барбара Радзівіл**, вялікая княгіня літоўская, каралева польская (1550–1551).

1715 Нарадзіўся **Мацей Догель** (в. Гембулы Лідскага пав.), гісторык-археограф, правазнавец.

1840 Нарадзіўся **Альгерд Абуховіч** (в. Калацічы, цяпер Глускі р-н), пісьменнік, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1877 Памёр **Іван Насовіч**, мовазнавец-лексікограф, фальклярыст, этнограф. Пахаваны на могілках Тупічэўскага манастыра (Мсціслаў).

1884 Нарадзіўся **Яўген Хлябцэвіч** (мяст. Жыровічы, цяпер Слонімскі р-н; ці в. Клейнікі, цяпер Гайнаўскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), бібліятэказнавец, літаратуразнавец, публіцыст, педагог.

1990 У Мінску адбылася прэзентацыя першага нумара часопіса “Унія”.

1914 Нарадзіўся **Міхась Рагуля**, грамадска-культурны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1994 У Вільні пачаўся З’езд беларусаў Балтыі (доўжыўся 6–7 жніўня). Устаноўлена памятная дошка **Янку Купалу**.

7 жніўня

1837 Нарадзіўся **Баляслаў Калышка** (фальв. Карманішкі, цяпер Літва), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1867 Памёр **Людвік Камінскі** (Варшава), удзельнік паўстання 1830–1831 гг., паэт-перакладчык. Нарадзіўся ў Бастыні на Палессі (1786).

1879 Нарадзіўся **Пётр Крачэўскі** (в. Дубна, цяпер Мастоўскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, паэт, гісторык, старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

1880 (ці 20 ліпеня) Нарадзіўся **Гальяш Леўчык** (сапр. **Ільля Ляўковіч**; г. Слонім), паэт, асветнік, калекцыянер. Загінуў у Варшаве (верасень 1944 г.).

1910 Нарадзіўся **Якуб Ермаловіч** (в. Вяшэўка, цяпер Бярэзінскі р-н), пісьменнік.

1915 У Вільні выйшаў апошні нумар "Нашай Нівы".

1995 У Мінску памёр **Максім Танк** (сапр. **Яўген Скурко**), грамадскі дзеяч, паэт. Пахаваны ў в. Пількаўшчына Мядзельскага р-на.

8 чэрвеня

1780 У сваім маёнт. Грушаўка (цяпер Ляхавіцкі р-н) скончыў жыццё самагубствам **Тадэвуш Рэйтан**, палітычны дзеяч Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Нарадзіўся ў 1742 г.

1919 Пачалася акупацыя Мінска польскімі войскамі (доўжылася да 11 ліпеня 1920 г.).

1976 Памёр **Мікалай Лапіцкі**, праваслаўны святар, рэлігійна-грамадскі дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША).

1977 У Парыжы памёр **Леў Гарошка**, асветнік, уніяцкі рэлігійны дзеяч, гісторык, выдавец, пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Францыі, Вялікабрытаніі і Ватыкане. Пахаваны на могілках Сен-Панкрац у Лондане.

9 чэрвеня

1856 Памёр **Фларыян Бохвіц**, асветнік, філосаф, пісьменнік. Пахаваны ў в. Дарава (цяпер Ляхавіцкі р-н).

1890 Нарадзіўся **Максім Бурсевіч** (в. Чамяры, цяпер Слонімскі р-н), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады.

1910 Нарадзілася **Ларыса Геніюш** (дзяв. **Міклашэвіч**; маёнт. Жлобаўцы, цяпер Ваўкавыскі р-н), паэтэса, вязень ГУЛАГу.

1976 Памёр **Іван Мележ**, пісьменнік, грамадскі дзеяч. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

10 чэрвеня

1787 Нарадзіўся **Ігнат Даніловіч** (в. Грынявічы, цяпер Бельскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), даследчык гісторыі права Вялікага княства Літоўскага.

1796 Нарадзіўся **Ігнат Легатовіч** (в. Малая Капліца, цяпер Гродзенскі р-н), беларускі і польскі паэт, педагог.

1912 Нарадзіўся **Гаўрыіл Верасаў** (Мінск), шахматыст, тэарэтык шахмат.

1920 У Мінску пачала дзейнічаць тэатральная група **Уладзіслава Галубка** (ад 1926 г. — Беларускі дзяржаўны вандроўны тэатр, ад 1932 г. — трэці Беларускі дзяржаўны тэатр; дзеінічаў да 1937 г.).

1929 Нарадзіўся **Алесь Ставер** (в. Маргавіца, цяпер Докшыцкі р-н), паэт, празаік, драматург.

11 жніўня

1127 Першае ўпамінанне пра Гародню ў пісьмовых крыніцах (Лаўрэнцеўскі летапіс).

1974 У Полацку ўстаноўлены помнік **Францыску Скарыну**.

12 жніўня

1399 На рацэ Ворскла адбылася бітва паміж войскам Вялікага княства Літоўскага на чале з князем **Вітаўтам** і войскам Залатой Арды, у якой вялікакняжацкае войска пацярпела паражэнне.

1654 Пад Шкловам адбылася бітва корпуса **Януша Радзівіла** з маскоўскім войскам князя **Чаркаскага**.

1877 Нарадзіўся **Тодар (Хведар) Данілюк** (в. Сурынка, цяпер Слонімскі р-н), рэлігійны і вайсковы дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстання, адзін са стваральнікаў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы, які ад 1950 г. жыў ў ЗША.

1893 Нарадзіўся **Аляксандр Ружанцоў** (Вязьма, цяпер Смаленская вобл., Расія), грамадска-палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1936 У савецкім канцлягеры памёр **Пётр Мятла**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху. Нарадзіўся ў в. Кухцінцы, цяпер Міёрскі р-н (1890).

1948 У Чэхаславакіі савецкія карныя органы арыштавалі **Янку** і **Ларысу Геніюшаў**, якія пазней былі засуджаныя.

1992 Памёр **Юрка Луцкевіч**, вайсковец, настаўнік, сябар Беларускай Незалежніцкай Партыі, вязень савецкіх канцлягераў. Пахаваны ў Вільні.

2006 У Гётэборгу (Швецыя) на чэмпіянаце Еўропы па лёгкай атлетыцы беларускія спартсмены заваявалі 5 медалёў за дзень (з іх тры — залатыя).

13 жніўня

1911 Нарадзіўся **Вінцэнт Склубоўскі** (в. Малышкаўшчына, цяпер Ашмянскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, актывіст Таварыства Беларускай Школы, пасля Другой сусветнай вайны працаваў на Беласточчыне.

1913 Нарадзіўся **Анатоль Багатыроў** (г. Віцебск), кампазітар, музычны педагог.

1922 Нарадзіўся **Кастусь Шышэя** (псеўд. **Арол**), дзеяч беларускага вызваленчага руху, сябар Беларускай Незалежніцкай Партыі, вязень савецкіх канцлагераў.

1923 Нарадзіўся **Самсон Пярловіч** (в. Католышы, цяпер Навагрудскі р-н), паэт, сябар падпольнага Саюза Вызвалення Беларусі, вязень ГУЛАГу.

1956 Памёр **Якуб Колас**, народны паэт Беларусі. Пахаваны на Вайсковых могілках у Мінску.

1995 Памёр **Аляксей Мельнікаў**, літаратуразнавец.

2002 У Вільні пачаўся Трэці з'езд беларусаў Балтыі (доўжыўся 13–14 жніўня).

14 жніўня

1385 Падпісана Крэўская ўнія — дамова аб саюзе Вялікага княства Літоўскага і Каралеўства Польскага.

1794 Нарадзіўся **Міхаіл Балінскі** (маёнт. Цярэспаль, цяпер Полацкі р-н.), гісторык, публіцыст.

1842 Нарадзіўся **Уладзімір Кавалеўскі** (в. Шусцянцы Дынабургскага пав.), прыродазнавец, заснавальнік эвалюцыйнай палеанталогіі, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1873 Памёр **Антон Руткоўскі**, педагог, бібліятэкар, удзельнік паўстання 1830–1831 гг. Нарадзіўся ў 1805 г.

1882 Нарадзіўся **Аляксандр Мікульчык** (мяст. Шацк, цяпер Пухавіцкі р-н), беларускі паэт. Памёр пасля 1918 г.

1889 У Дудзергофе (пад Пецярбургам) памёр **Аляксандр Гінтаўт Дзевалтоўскі**, рэлігійны дзеяч, удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху на Гарадзеншчыне.

1941 У Асвенціме загінуў **Максіміліян Кольбэ**, рымска-каталіцкі дзеяч, які ахвяраваў жыццём за іншага чалавека. Пазней кананізаваны.

1941 Заключана савецка-польскае пагадненне, на падставе якога створана армія, дзе было шмат беларусаў (фарміравалася на тэрыторыі СССР у жніўні 1941 – сакавіку 1942 г., а потым была перакінута ў Іран, Ірак, ваявала ў Афрыцы і Італіі).

1958 Памёр **Эдзюк (Эдвард) Будзька**, паэт, публіцыст, грамадскі дзеяч. Пахаваны на могілках Св. Войцаха ў Чыкага (Ілінойс, ЗША).

1975 У ЗША **Янка** і **Станіслаў Станкевічы** заснавалі Вялікалітоўскі фонд імя **Льва Сапегі** — прыватны дабрачынны фонд для развіцця беларускай навукі.

1985 У Крэўскім замку і на Янавай гары пад Крэвам інтэлігенцыя з Мінска, Маладзечна, Гродна адзначыла 600-ыя ўгодкі Крэўскай уніі.

15 жніўня

1068 Адбылося паўстанне кіяўлянаў супраць князя **Ізяслава**, у выніку якога **Усяслаў Брачыслававіч Чарадзей** быў абраны кіеўскім князем.

1780 Нарадзіўся **Ігнат Анацэвіч** (в. Малая Бераставіца, цяпер Бераставіцкі р-н), гісторык, археограф, педагог.

1831 (ці 15 чэрвеня) Нарадзіўся **Вінцэнт Каратынскі** (в. Селішча, цяпер Карэліцкі р-н), беларускі і польскі паэт, публіцыст, перакладчык.

1858 Нарадзіўся **Міхаіл Пліс** (Гродзенская губ.), грамадскі дзеяч, праваслаўны святар.

1910 Памёр **Зыгмунт Глогер**, польскі этнограф, археолаг, які даследаваў Заходнюю Беларусь.

1924 Нарадзіўся **Павел Гуз** (в. Дуброва, цяпер Рэчыцкі р-н), дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1954 (ці 15 верасня) У мяст. Падсвілле памёр **Язэп Драздовіч**, мастак, скульптар, этнограф, археолаг, педагог, адзін з заснавальнікаў нацыянальна-гістарычнага жывапісу. Пахаваны на могілках паміж в. Ліпляны і Малыя Давыдкі Глыбоцкага р-на.

1972 У Мінску забіты **Лявон Баразна**, мастак, дысідэнт. Пахаваны ў Мінску.

1988 У Лембарку (Польшча) памёр **Мікалай Дварэцкі**, грамадскі дзеяч, паэт, эмігрант (жыў у Польшчы).

16 жніўня

1869 Памерла **Габрыэля Альбіна Пузына**, паэтэса, мемуарыстка.

1903 Нарадзіўся **Мікола Абрамчык** (в. Сычавічы, цяпер Маладзечанскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч эміграцыі ў Чэхіі, Францыі і Нямеччыне, прэзідэнт Беларускай Народнай Рэспублікі (1947–1970).

1945 Паміж СССР і Польшчай падпісана дамова аб змене савецка-польскай мяжы: Польшчы былі перададзены 17 раёнаў Беластоцкай вобласці разам з Беластокам і 3 раёны Брэсцкай вобласці.

1990 Памёр **Язэп Семяжон (Семяжонаў)**, перакладчык, літаратар. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

17 жніўня

1629 Нарадзіўся **Ян III Сабескі** (Алескі замак, цяпер мяст. Алеска Львоўскай вобл., Украіна), кароль Рэчы Паспалітай і вялікі князь літоўскі (1674–1696).

1807 У Гродне адбылося ўрачыстае асвячэнне Сафійскага сабора (фарнага касцёла Вітаўта, які пасля пажару 1793 г. быў перабудаваны ў праваслаўны храм).

1863 У Мінску расстраляны **Іван Жмачынскі (Змачынскі)**, удзельнік нацыянальна-вызваленчага паўстання. Нарадзіўся каля 1831 г. у Мінскім пав.

1907 Нарадзіўся **Васіль Каваль** (сапр. **Кавалёў Васіль**; в. Сава, цяпер Горацкі р-н), пісьменнік, журналіст.

2003 Памёр **Павел Гуз**, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі. Пахаваны на беларускай частцы могілак Фолкнер у Мельбурне (Аўстралія).

18 жніўня

1613 Памёр **Іпацій Пацей**, царкоўны ўніяцкі і дзяржаўны дзеяч, пісьменнік-палеміст. Пахаваны ў кафедральным саборы г. Уладзімір Валынскі (Украіна).

1891 Нарадзіўся **Макар Краўцоў** (сапр. **Касцевіч Макар**; в. Баброўня, цяпер Гродзенскі р-н), паэт, пісьменнік, удзельнік Слуцкага паўстання. Загінуў у зняволенні ў снежні 1939 г.

1924 У Мінску арыштаваны лідэр антысавецкага падполля **Барыс Савінкаў**, якога чэкісты падманам прывабілі ў СССР.

1927 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Народ" (выдавалася да ліпеня 1929 г.).

1942 У савецкім канцлагеры на Калыме памёр **Лявон Більдзюкевіч**, педагог, матэматык, грамадскі дзеяч.

1947 Нарадзіўся **Мікола Трухан** (мяст. Плешчаніцы Лагойскага р-на), тэатральны рэжысёр, акцёр.

1962 Адсвяткавана 1100-годдзе Полацка.

1970 Памёр **Міхась Белы**, дысідэнт, вязень ГУЛАГу.

19 жніўня

1831 Нарадзіўся **Зыгмунт Чаховіч** (маёнт. Сурвілішкі, цяпер Пастаўскі р-н), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1848 У Вільні памёр **Міхаіл Палінскі-Пэлка**, педагог, матэматык.

1893 Нарадзіўся **Баляслаў Слосканс**, рэлігійна-грамадскі дзеяч беларускага замежжа, Апостальскі візітатар для беларусаў-каталікоў, вязень савецкіх канцлагераў.

1912 Нарадзіўся **Барыс Мікуліч** (г. Бабруйск), пісьменнік, вязень ГУЛАГу.

1920 Брэст паўторна захапілі польскія войскі.

1925 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Жыццё беларуса" (выдавалася да 12 лістапада 1925 г.). Рэдактар-выдавец **Я. Туркевіч** (ад № 8 — **У. Варава**).

1926 У Навагрудку прайшла дэманстрацыя пратэсту супраць польскай улады.

1943 У савецкім канцлагеры памёр **Іосіф Воўк-Левановіч**, мовазнавец.

1991 У Маскве пачаўся бунт (путч) прасавецкіх сіл, які праваліўся 21 жніўня.

1995 У Мінску адбылася масавая забастоўка работнікаў мінскага метрапалітэна, якая скончылася звальненнямі ўдзельнікаў з работы.

1998 У Гродне памёр **Валянцін Шаўцоў**, педагог. Пахаваны на могілках каля стан. Аўльс пад Гроднам.

20 жніўня

1506 (ці 19 жніўня) Памёр **Аляксандр Ягелончык**, вялікі князь літоўскі (1492–1506). Пахаваны ў Вільні.

1919 У Закапанэ (цяпер Польшча) памёр **Іван Луцкевіч**, грамадска-палітычны дзеяч, археолаг, этнограф, публіцыст. У 1991 г. магіла сімвалічна была перанесена на віленскія могілкі Росы.

1924 На першым з'ездзе беларускіх студэнтаў у Празе створана Аб'яднанне Беларускіх Студэнцкіх Арганізацыяў (АБСА).

1938 Расстраляны **Уладзімір Пракулевіч**, палітычны дзеяч, адзін з кіраўнікоў Слуцкага паўстання. Нарадзіўся ў в. Красналукі, цяпер Чашніцкі р-н (1887).

1981 Памёр **Мікола Хведаровіч**, паэт, празаік, перакладчык, вязень ГУЛАГу. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1991 У Фларыдзе (ЗША) памёр **Баляслаў Грабінскі**, дзеяч нацыянальнага руху, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Нарадзіўся ў в. Урачыншчына на Сакольшчыне (цяпер Падляскае ваяв., Польша).

21 жніўня

1860 Памёр **Канут Русецкі**, мастак, педагог, які працаваў на Беларусі. Нарадзіўся ў в. Сцебякай, цяпер Літва (1801).

2004 У Афінах брэстчанка **Юлія Несцярэнка** (дзяв. **Барцэвіч**) стала алімпійскай чэмпіёнкай па бегу на 100 метраў.

22 жніўня

1861 Нарадзіўся **Ігнат Буйніцкі** (в. Палевачы, цяпер Глыбоцкі р-н), акцёр, рэжысёр, пачынальнік беларускага нацыянальнага тэатра.

1898 Памёр **Альгерд Абуховіч**, пісьменнік, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў Слуцку.

1978 Памёр **Піліп Пестрак**, пісьменнік, актывіст Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1988 Памёр **Віталь Вольскі** (сапр. **Вольскі-Зэйдэль**), пісьменнік, літаратуразнавец. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

23 жніўня

1430 Палякі сарвалі каранацыю вялікага князя літоўскага **Вітаўта**.

1847 У Друскеніках (цяпер Літва) памёр **Ян Чачот**, асветнік, паэт, фальклярыст, філамат. Пахаваны ў Ротніцы паблізу Друскенікаў.

1893 У Налэнчове (цяпер Польшча) памёр **Міхаіл Андрыёлі**, мастак, ілюстратар, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1917 У Таліне (Эстонія) нарадзіўся **Пімен Панчанка**, народны паэт Беларусі.

1955 Памёр **Іван Краскоўскі**, грамадска-культурны дзеяч, педагог.

1978 Памёр **Алег Караваеў**, барэц грэка-рымскага стылю, алімпійскі чэмпіён (1960).

1987 Памёр **Міхась Стральцоў**, пісьменнік, крытык, перакладчык. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

24 жніўня

1898 Нарадзіўся **Сцяпан Журык** (в. Крупка, цяпер Пухавіцкі р-н), дзеяч беларускага студэнцкага руху, вучоны-заолаг.

1906 Нарадзіўся **Юльян Саковіч** (фальв. Баўдыры, цяпер Смаргонскі р-н), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, актывіст Таварыства Беларускай Школы і Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі, Беларускай Народнай Самапомачы, сябар ЦК Беларускай Незалежніцкай Партыі.

1918 У Вільні створана культурна-асветная арганізацыя "Сувязь культурна-нацыянальнага адраджэння беларускага народа" (дзейнічала ў 1918–1919 гг.).

1928 Нарадзіўся **Янка Рամаноўскі** (Мінск), мастак.

1979 У Свіслачы адкрыўся раённы гісторыка-краязнаўчы музей.

1986 У Гродне прайшоў першы Дзень народнага майстра.

25 жніўня

1655 Маскоўскія вайскоўцы разрабавалі віленскі касцёл Святога Міхала, у якім быў пахаваны **Леў Сапега**.

1919 У Мінску выйшаў першы нумар газеты "Звон" (выдавалася да 19 кастрычніка 1919 г., яе пераемніцай стала газета "Беларусь").

1932 Нарадзіўся **Пятрусь Макаль** (в. Крушыняны, цяпер Сакольскі пав. Падляскага ваяв, Польшча), літаратар.

1945 Нарадзіўся **Валерый Слюнчанка** (г. Старадуб, цяпер Бранская вобл., Расія), гісторык архітэктуры.

1948 У Стакгольме на сходзе беларусаў створана Беларуская Грамада ў Скандынавіі.

1991 Вярхоўны Савет БССР надаў "Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР" канстытуцыйны статус і прыпыніў дзейнасць Камуністычнай Партыі Беларусі.

1991 У Чыкага памёр **Вацлаў Пануцэвіч** (да эміграцыі **Папуцэвіч**), грамадскі дзеяч, гісторык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Нарадзіўся ў 1911 г. на Гродзеншчыне.

26 жніўня

1861 У Гродне прайшла рэлігійна-палітычная маніфестацыя на чале з ксяндзом **Юзафам Маеўскім** супраць расійскай акупацыйнай палітыкі.

1880 Нарадзіўся **Гіём Апалінэр** (**Вільгельм Кастравіцкі**), французскі паэт беларускага паходжання.

1933 Выйшла пастанова Савета Народных Камісараў БССР “Аб зменах і спрашчэнні беларускага правапісу”, скіраваная на знішчэнне адметнасці беларускай мовы.

1991 Старшыня Вярхоўнага Савета Беларусі **Мікалай Дзямянцей** падаў у адстаўку. Камуністы рэдакцыі цэнтральнай газеты “Звязда” у поўным складзе выйшлі з Кампартыі. Выдавецтва ЦК КПБ пераўтворана ў “Беларускі Дом друку”.

1994 У Мінску памёр **Сяргей Новік-Пяюн**, паэт і пісьменнік. Пахаваны ў в. Лявонавічы Нясвіжскага р-на.

2001 Памёр **Валерый Маслюк**, тэатральны рэжысёр.

27 жніўня

1906 Нарадзіўся **Сяргей Новік-Пяюн** (в. Лявонавічы, цяпер Нясвіжскі р-н), паэт і празаік.

1922 Нарадзіўся **Герман Бокун** (в. Ясень, цяпер Уздзенскі р-н), адзін з заснавальнікаў беларускай фехтавальнай школы.

1937 Расстраляны беларускія археолагі **Аляксандр Каваленя**, **Аляксандр Ляўданскі**, **Сяргей Дубінскі**, **Антон Рынейскі**.

28 жніўня

1640 Памёр **Рафал (Мікалай) Корсак**, уніяцкі царкоўны дзеяч. Нарадзіўся каля 1595 г.

1744 Памёр **Васіль Вашчыла**, кіраўнік узброенага сялянскага паўстання ў Крычаўскім старостве ў 1740-х гг. Нарадзіўся ў 1690 г.

1772 Нарадзіўся **Францішак Сапега**, удзельнік паўстання 1794 г., уладальнік тэатра ў Дзярэчыне.

1874 Нарадзіўся **Аляксандр Уласаў** (г. Вілейка), грамадска-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст.

1915 Нарадзіўся **Часлаў Найдзюк** (в. Бойдаты, цяпер Ваўкавыскі р-н), грамадскі дзеяч, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1934 Нарадзіўся **Васіль Мельяновіч** (в. Азярніца, цяпер Лунінецкі р-н), палітык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1950 У савецкім канцлагеры Караганды загінуў **Адам Шабоцька** (альбо **Чабоцька**), удзельнік падпольнага Саюза Вызвалення Беларусі. Нарадзіўся ў в. Католышы, цяпер Навагрудскі р-н (1923).

1994 У Беларусі ўпершыню пачалося святкаванне Дня беларускай пісьменнасці і друку. Мерапрыемствы доўжыліся ад 28 жніўня да 4 верасня і завяршыліся ў Полацку.

2004 У Празе пачалася Першая сустрэча беларусаў Еўропы (доўжылася два дні).

29 чэрвеня

1756 Нарадзіўся **Ян Снядэцкі** (мяст. Жнін, цяпер Познаньскае ваяв., Польшча), астраном, матэматык, філосаф, прафесар Віленскага універсітэта.

1898 Нарадзіўся **Аляксандр Немцаў** (г. Гомель), краязнавец, археолаг, этнограф. Расстраляны савецкімі ўладамі (сакавік 1938 г.).

30 чэрвеня

1579 Войска Рэчы Паспалітай на чале з каралём **Стэфанам Баторыем** пасля 18-дзённай аблогі вызваліла Полацк ад маскоўскіх войскаў.

1804 Нарадзіўся **Аляксандр Ходзька** (мяст. Крывічы, цяпер Мядзельскі р-н), паэт, фальклярыст, усходазнавец.

1855 Памёр **Юльян Корсак**, польскі паэт, перакладчык.

1915 Нарадзіўся **Іван Хомчык** (в. Глоўсевічы, цяпер Слонімскі р-н), удзельнік патрыятычнага падполля на Слонімшчыне ў 1946–1947 гг.

1919 Створана Мінская беларуская школьная рада — культурна-асветная ўстанова (дзейнічала ў 1919–1920 гг.).

1929 Памёр ад тыфу **Паўлюк Трус**, паэт. Пахаваны на Вайсковых могілках у Мінску.

31 чэрвеня

1449 Падпісана пагадненне паміж вялікім князем ВКЛ **Казімірам IV** і вялікім князем маскоўскім **Васілём II Цёмным**, вынікам якога стаў працяглы перыяд мірнага развіцця Вялікага княства Літоўскага (да канца XV ст.).

1559 Лівонскі ордэн перайшоў пад пратэктарат Вялікага княства Літоўскага.

1768 Нарадзіўся **Раймонд Корсак** (в. Жукоўшчына, цяпер Дзятлаўскі р-н), паэт, удзельнік паўстання 1794 г.

1835 Памёр **Людвік Міхаіл Пац**, вайсковы дзеяч, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1838(?) Нарадзіўся **Андрэй Патабня** (сяло Перакопаўка, цяпер Сумская вобл., Украіна), удзельнік вызваленчага паўстання 1863–1864 гг.

1931 У Чорным моры загінуў **Арсен Канчэўскі**, дзеяч Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі і Таварыства Беларускай Школы.

1996 Памёр **Пятрусь Макаль**, літаратар.

1997 У Іванаве (Брэсцкая вобл.) устаноўлены помнік **Напалеону Орду**.

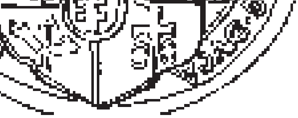

ВЕРАСЕНЬ

1 верасня

Сусветны дзень міру

1431 Падпісана перамір'е Вялікага княства Літоўскага з Каралеўствам Польскім, паводле якога апошняе прызнала **Свідрыгайлу** вялікім князем і уладаром усіх зямель княства.

1432 У Вялікім княстве Літоўскім адбыўся дзяржаўны пераварот, у выніку якога вялікім князем абвешчаны **Жыгімонт Кейстутавіч**.

1743 Нарадзіўся **Караль Жэра** (в. Тварогі Выпыхі, цяпер Семятыцкі пав. Падляскага ваяв., Польшча), беларускі і польскі празаік, педагог. Памёр пасля 1798 г.

1835 Нарадзіўся **Юзаф Каліноўскі** (г. Вільня), каталіцкі дзеяч, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1853 Нарадзіўся **Міхал Федароўскі** (Варшава), фальклярыст, этнограф, археолаг, калекцыянер.

1863 Каля Барунаў (цяпер Ашмянскі р-н) адбыўся бой паміж паўстанцамі і расійскім войскам.

1915 Нарадзіўся **Масей Сяднёў** (в. Мокрае, цяпер Касцюковіцкі р-н), літаратар, вязень савецкага канцлагера, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1928 У Вільні выйшаў першы нумар царкоўна-грамадскага часопіса "Беларуская зарніца" (выходзіў да 1 траўня 1929 г.). Рэдактар-выдавец **Аляксандр Коўш**.

1928 Нарадзіўся **Расціслаў Лапіцкі** (в. Касута, цяпер Вілейскі р-н), арганізатар і кіраўнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху на Мядзельшчыне і Смаргоншчыне ў 1948–1950 гг. Расстраляны саветамі 28 кастрычніка 1950(?) г.

1938 Расстраляны **Андрэй Бараноўскі**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху. Нарадзіўся ў засц. Вялікія Машыцы, цяпер Слуцкі р-н (1895).

1939 Памёр **Язэп Горыд**, графік, жывапісец.

1990 У Мінску адкрылася першая гімназія імя **Францыска Скарыны**.

1991 У Ракуцёўшчыне Маладзечанскага р-на адбылося музычна-паэтычнае святкаванне 100-х угодкаў са дня нараджэння **Максіма Багдановіча**.

2001 У Маладзечне ўстаноўлены помнік **Міхалу Клеафасу Агінскаму**.

Пячатка Льва Сапегі

2 верасня

1814 Памёр **Жан Эмануіл Жылібер**, французскі прыродазнавец, вучоны, які працаваў у Гродне і Вільні.

1934 Памёр **Мікалай Ільяшэвіч**, гісторык, географ, педагог. Нарадзіўся ў Пружанах (1903).

1948 У Лювене (Бельгія) утворана Згуртаванне Беларускіх Ветэранаў. Старшыня **Барыс Рагуля**.

1991 У Маладзечне памёр **Арнольд Чарнушэвіч**, фехтавальшчык-спартсмен і трэнер, бронзавы прызёр алімпійскіх гульняў (1960).

1998 Памёр **Ян Матусевіч**, уніяцкі святар, дэкан Беларускай грэка-каталіцкай царквы. Пахаваны на Кальварыйскіх могілках у Мінску.

1998 Памёр **Мікола Гайдук**, пісьменнік, публіцыст з Беласточчыны.

3 верасня

1731 Нарадзіўся **Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч** (в. Занкі, цяпер Свіслацкі р-н), вучоны, царкоўны дзеяч, літаратар.

1894 Нарадзіўся **Уладзімір Хлябцэвіч** (мяст. Жыровічы, цяпер Слонімскі р-н), удзельнік грамадска-літаратурнага руху пачатку XX ст.

1909 У Гродне заснаваны гурток беларускай моладзі.

1919 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Незалежная Беларусь”, орган Віленскага Белнацкама (выдавалася да 10 лістапада 1919 г.). Рэдактары **А. Карабач**, **К. Мядзёлка**.

1927 Нарадзіўся **Алесь Адамовіч** (в. Канюхі, цяпер Капыльскі р-н), пісьменнік, грамадскі дзеяч.

1960 Памёр **Міхась Васілёк** (сапр. **Касцевіч**), паэт, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады, Таварыства Беларускай Школы. Пахаваны на старых праваслаўных могілках у Гродне.

1978 У Рыме памёр **Пётр Татарыновіч**, святар, грамадска-культурны дзеяч, літаратар, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Італіі і Ватыкане.

1980 Памёр **Мікола Дучыц**, мастак.

1990 Памёр **Міхась Дубянецкі**, грамадскі дзеяч, кнігавыдавец, публіцыст, перакладчык. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

1991 Мінскі гарсавет прыняў пастанову пра неабходнасць вяртання сталіцы краіны яе гістарычнай назвы — Менск.

4 верасня

1794 Каля мястэчка Любань адбыўся бой паміж паўстанцамі **Стафана Грабоўскага** і расійскім войскам

1829 Нарадзіўся **Ігнат Доўнар** (в. Таўкачэвічы, цяпер Уздзенскі р-н), удзельнік вызваленчага руху, музыкант, фатограф. Памёр у 1865 г.

1831 Памёр **Юзаф Пешка**, жывапісец, творчасць якога звязана з Беларуссю.

1884 Нарадзіўся **Хведар Імшэнік**, педагог, літаратуразнавец.

1893 Нарадзіўся **Юзюк Фарботка** (в. Налібокі, цяпер Стаўбцоўскі р-н), паэт, грамадска-культурны дзеяч, заолаг.

1917 У Слуцку пачаліся заняткі ў першай беларускай гімназіі. Заснавальнік і першы дырэктар **Радаслаў Астроўскі**.

1992 У Таронта памёр **Сяргей Хмара** (сапр. **Сіняк**), пісьменнік, паэт, журналіст, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Канадзе.

1997 Памёр **Міхась Раманюк**, мастацтвазнавец, мастак, этнограф.

5 верасня

1840 Нарадзіўся **Зыгмунт Мінейка** (в. Балванішкі, цяпер в. Зялёны Бор Ашмянскага р-на), удзельнік паўстання 1863–1864 гг., беларускі і грэчаскі грамадскі дзеяч, этнограф, калекцыянер, мемуарыст.

1901 Нарадзіўся **Арсен Канчэўскі** (г. Вільня), дзеяч Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі і Таварыства Беларускай Школы.

1901 Нарадзіўся **Віталь Вольскі** (сапр. **Вольскі-Зэйдэль**; Пецярбург), пісьменнік, літаратуразнавец.

1917 Нарадзіўся **Язэп Сажыч** (в. Гарадэчна, цяпер Навагрудскі р-н), дзеяч эміграцыі ў ЗША, старшыня рады Беларускай Народнай Рэспублікі (1982–1997).

1937 Расстраляны **Анатоль Дзяркач** (сапр. **Анатоль Зіміёнка**), паэт, сатырык, гумарыст.

1952 У перастрэлцы ў ноч на 5 верасня каля в. Самалі Маладзечанскага р-на супрацоўнікамі КДБ забіты **Іван Будкевіч** і **Міхась Петрусевіч**, удзельнікі групы **Янкі Філістовіча**.

1996 У Вярхоўным Савеце Беларусі распачалася працэдура імпічменту **Аляксандру Лукашэнку**, якая пазней была сарвана расійскімі “міратворцамі”.

6 верасня

1764 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Станіслаў Аўгуст Панятоўскі**.

1903 Нарадзіўся **Мікалай Дварэцкі** (мяст. Іказнь, цяпер Браслаўскі р-н), грамадскі дзеяч, паэт, які потым жыў у Польшчы.

1905 Нарадзіўся **Віктар Казлоўскі** (в. Мрочкі, цяпер Уздзенскі р-н), паэт.

1995 Памёр **Павел Масленікаў**, жывапісец, тэатральны мастак, педагог.

1997 У Мінску прайшоў устаноўчы сейм моладзевага аб’яднання Малады фронт.

7 верасня

Дзень беларускага пісьменства і друку

1714 Нарадзіўся **Міхаіл Карыцкі** (в. Дзітрыкі, цяпер Лідскі р-н), паэт, грамадскі дзеяч, педагог.

1832 Нарадзіўся **Людвік Нарбут** (маёнт. Шаўры, цяпер Воранаўскі р-н), адзін з кіраўнікоў вызваленчага паўстання 1863–1864 гг.

1856 Памёр **Цімафей Ліпінскі**, гісторык, географ, філолаг, калекцыянер, краязнавец.

1956 У Маскве памёр **Ота Шміт**, палярны даследчык, матэматык, астраном, геафізік, географ, які нарадзіўся ў Магілёве.

1990 У Полацку адкрыўся музей беларускага кнігадруку.

2004 Памёр **Алесь Асташонак**, пісьменнік, перакладчык.

8 верасня

Міжнародны дзень салідарнасці журналістаў

1380 Адбылася Кулікоўская бітва, у якой узялі ўдзел беларускія дружыны.

1514 Адбылася бітва пад Оршай, у якой войскі Вялікага княства Літоўскга на чале з **Канстанцінам Астрожскім** нанеслі паражэнне маскоўскаму войску. Дзень беларускай вайсковай славы.

1708 Па загаду расійскага цара **Пятра I** спалены Магілёў.

1791 Нарадзіўся **Людвік Сабалеўскі** (г. Вільня), філолаг, бібліёграф.

1873 Памёр **Яўстах Тышкевіч**, гісторык, краязнавец, адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі.

1915 Брэст акупаваны нямецкімі кайзераўскімі войскамі.

1955 (ці 8 лістапада) Памёр **Уладзіслаў Паўлюкоўскі**, паэт, празаік, этнограф, мастак, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

1973 Перакрыта рака Вялля, створана самае вялікае ў Беларусі штучнае водасховішча — Вілейскае.

9 верасня

Сусветны дзень прыгажосці

1939 Нарадзіўся **Уладзімір Шурпа** (в. Саволеўка, цяпер Гродзенскі р-н), паэт, журналіст, педагог.

1951 Пад Маладзечнам дэсантаваўся **Янка Філістовіч**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху. Праз год быў схоплены і расстраляны ў 1953 г.

1966 У г. Влацлавэк (Польшча) памёр **Язэп Дашута**, каталіцкі святармарыянін. Пахаваны ў Варшаве.

2001 Адбыліся прэзідэнцкія “выбары”, у выніку якіх **Аляксандр Лукашэнка** застаўся пры ўладзе. Апазіцыя не прызнала вынікаў выбараў справядлівымі і законнымі.

10 верасня

1893 Нарадзіўся **Аляксандр Ляўданскі** (в. Юр’ева, цяпер Смалявіцкі р-н), археолаг.

1916 У в. Замосце памёр **Аляксандр Ельскі**, гісторык, этнограф, краязнавец, пісьменнік, перакладчык, публіцыст. Пахаваны ў в. Дудзічы, цяпер Пухавіцкі р-н.

1937 У Комі АССР расстраляны **Язэп Мамонька**, палітычны дзеяч.

1990 У Мінску прайшла ўстаноўчая канферэнцыя Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына”.

1990 Памёр **Міхась Саўка**, беларускі і бельгійскі мастак-рэстаўратар, мастацтвазнавец, археолаг.

11 верасня

1841 Нарадзіўся **Гіяцынт Альхімовіч** (в. Дэмбрава, цяпер Шчучынскі р-н), мастак, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Памёр пасля 1897 г. у Францыі(?).

1841 У в. Коркіна (цяпер Іркуцкая губ., Расія) на пасяленні пасля катаргі памёр **Міхаіл Рукевіч**, удзельнік вызваленчага руху, філамат.

1865 Нарадзіўся **Яніс Райніс** (сапр. **Пліекшанс**; хут. Варславаны, цяпер Латвія), латышскі грамадскі дзеяч, паэт, драматург, перакладчык. Абараняў інтарэсы беларусаў Латвіі, спрыяў беларускай адукацыі і культуры.

1868 Памёр **Рамуальд Зянькевіч**, фальклярыст, этнограф, археолаг, педагог.

1938 У Навагрудку адкрыўся Дом-музей **Адама Міцкевіча**.

1992 У Навагрудку адкрыўся гісторыка-краязнаўчы музей (заснаваны 29 ліпеня 1987 г.).

12 верасня

1612 Памёр **Пётр Скарга**, царкоўны і палітычны дзеяч Рэчы Паспалітай і Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў Груйцы (цяпер Мазавецкае ваяв., Польшча) у лютым 1536 г.

1683 Пераможная бітва саюзнага войска (баварцы, саксонцы, аўстрыякі, конныя палкі Польшчы і Вялікага княства Літоўскага — разам 65 тысяч) над турэцкім войскам (200 тысяч) пад Венай.

1733 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ другі раз абраны **Станіслаў Ляшчынскі**.

1929 Памёр **Яніс Райніс** (сапр. **Пліекшанс**), латышскі грамадскі дзеяч, паэт, драматург, перакладчык. Абараняў інтарэсы беларусаў Латвіі, спрыяў беларускай адукацыі і культуры.

1933 Памёр **Антон Камінскі**, графік і жывапісец.

1945 Нарадзіўся **Рыгор Семашкевіч** (в. Дамашы Маладзечанскага р-на), паэт, празаік, літаратуразнавец, крытык.

13 верасня

1996 Памёр **Эрнст Ляўкоў**, геолаг, краязнавец.

14 верасня

1408 Паміж вялікім князем ВКЛ **Вітаўтам** і вялікім князем маскоўскім **Васілём I** заключана пагадненне, якое завяршыла вайну 1406–1408 гг.

1884 Нарадзіўся **Фабіян Абрантовіч** (г. Навагрудак ці засц. Вераскоўшчына), уніяцкі духоўнік, грамадска-культурны дзеяч, філосаф, рэлігійны педагог.

1906 У Вільні выйшаў першы нумар першай легальнай беларускай газеты "Наша доля" (выходзіла да 14 снежня 1906 г.).

1923 Нарадзіўся **Янка Баран**, грамадскі дзеяч эміграцыі ў Канадзе.

1937 У г. Ірбіт (цяпер Свярдлоўская вобл., Расія) расстраляны **Сяргей Астрэйка**, паэт, мовазнавец.

1964 У Мінску памёр **Язэп Пушча** (сапр. **Плашчынскі**) паэт. Пахаваны ў в. Каралішчавічы Мінскага р-на.

2000 У г. Сомэрсэт (Нью-Джэрсі) памерла **Галіна Русак** (дзяв. **Родзька**), мастачка, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

2000 У шпіталі пад Парыжам памёр **Ежы Гедройц**, грамадскі дзеяч, рэдактар польскага часопіса "Культура", які актыўна спрыяў развіццю беларускай навукі і культуры.

15 верасня

1648 Ля в. Гершоны (цяпер Берасцейскі р-н) забіты **Афанасій Філіповіч**, палітычна-царкоўны дзеяч, пісьменнік-публіцыст. У жніўні 1649 г. кананізаваны як праваслаўны святы. Нарадзіўся на Берасцейшчыне ў 1597 г.

1830 У Гродне адкрылася публічная бібліятэка (цяпер абласная бібліятэка імя **Яўхіма Карскага**).

1845 У маёнт. Юзэфаў (цяпер Люблінскае ваяв., Польшча) памёр **Францішак Ксаверы Несялоўскі**, удзельнік паўстанняў 1794 і 1830–1831 гг.

1855 Нарадзіўся **Канстанцін Аляксееўскі** (Віленская губ.), дзеяч нацыянальнага руху. Памёр пасля 1918 г.

1862 Памёр **Уладзіслаў Сыракомля** (сапр. **Людвік Кандратовіч**), беларускі і польскі паэт-гуманіст, пісьменнік, публіцыст. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

1913 Нарадзіўся **Рыгор Зыбайла** (в. Ёлка, цяпер Зэльвенскі р-н), вайскова-палітычны дзеяч, старшыня Слонімскай акруговай Беларускай Народнай Самапомачы ў 1941–1942 гг.

1918 Нарадзіўся **Уладзіслаў Салавей**, рэлігійны дзеяч замежжа, душпастыр беларускіх каталікоў і грэка-каталікоў у Нямеччыне. Памёр у 1974 г.

1919 У Мінску на базе 3-й мінскай павятовай вучэльні створана беларуская гімназія.

1965 У в. Скурац (Седлецкі пав. Мазавецкага ваяв., Польшча) памёр **Казімір Смулька**, каталіцкі душпастар ордэна марыянаў, манах.

1997 Памёр **Рудольф Пастухоў**, пісьменнік, грамадскі дзеяч.

2002 У Бяліцы Лідскага р-на ўстаноўлены памятны крыж і мемарыяльная пліта ў гонар бітвы 1659 г., калі шляхта Лідскага пав. дала бой 30-тысячнаму маскоўскаму войску (праз месяц памятныя знакі былі знішчаны ўладай).

16 верасня

1406 Памёр **Кіпрыян**, рэлігійна-царкоўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Пахаваны ва Успенскім саборы ў Маскве. У 1472 г. абвешчаны святым. Нарадзіўся каля 1330 г.

1668 Кароль Рэчы Паспалітай і вялікі князь літоўскі **Ян Казімір** адрокся ад трона.

1825 Памёр **Францішак Карпінскі**, польскі паэт-сентыменталіст, асветнік. Некаторы час жыў у Беларусі.

1859 Нарадзіўся **Браніслаў Эпімах-Шыпіла** (фальв. Судзіловічы, цяпер в. Будзькаўшчына Полацкага р-на), дзеяч культуры, выдавец, мовазнавец, літаратуразнавец.

1870 Нарадзіўся **Язэп Васілевіч** (мяст. Крывічы, цяпер Мядзельскі р-н), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, археолаг, педагог. Рэпрэсіраваны ў 1930 г., забіты ў 1934(?) г.

1920 У Навагрудку заснаваны дом-музей **Адама Міцкевіча**.

1938 Расстраляны **Іосіф Мацюкевіч**, мовазнавец.

1940 Памёр **Сяргей Паўловіч**, грамадска-культурны і рэлігійны дзеяч, педагог.

17 верасня

1590 Права на герб атрымаў г. Ліда.

1774 Нарадзіўся **Тадэвуш Тышкевіч**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага, удзельнік паўстанняў 1794 і 1830–1831 гг.

1794 Ля в. Крупчыцы (цяпер Жабінкаўскі р-н) адбылася бітва паміж паўстанцкімі і расійскімі войскамі.

1860 Нарадзіўся **Кандрат Лейка** (в. Збочна, цяпер Слонімскі р-н), пісьменнік, педагог.

1891 Нарадзіўся **Антон Баліцкі** (в. Балічы, цяпер Гродзенскі р-н), грамадска-культурны дзеяч.

1898 Нарадзіўся **Павел Крынчык** (в. Едначы, цяпер Слонімскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, актывіст Таварыства Беларускай Школы.

1912 Нарадзіўся **Максім Танк** (сапр. **Яўген Скурко**; в. Пількаўшчына, цяпер Мядзельскі р-н), паэт, грамадскі дзеяч, акадэмік.

1922 Нарадзіўся **Уладзімір Калеснік** (в. Сіняўская Слабада, цяпер Карэліцкі р-н), літаратуразнавец, крытык, празаік.

1939 Савецкія войскі перайшлі мяжу з Польшчай і да 25 верасня занялі тэрыторыю Заходняй Беларусі разам з Вільняй і Беластокам. У выніку адбылося далучэнне Заходняй Беларусі да БССР.

1949 Нарадзіўся **Генадзь Карпенка** (Мінск), грамадска-палітычны дзеяч, вучоны.

18 верасня

1807 Памёр **Францішак Смуглевіч**, жывапісец, графік, педагог, які працаваў у Беларусі.

1991 Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларусі абраны **Станіслаў Шушкевіч**.

1992 Памёр **Ян Скрыган**, пісьменнік, перакладчык, вязень ГУЛАГу. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

1993 У Астравецкім раёне ўрачыста адсвяткаваны 100-я ўгодкі са дня нараджэння паэтаў **Казіміра Сваяка** і **Янкі Быліны**.

1995 Загадам уладаў Беларусі збіты мірны замежны паветраны шар — загінулі два чалавекі.

1998 У Мінску памёр **Віктар Шымук**, пісьменнік, перакладчык.

19 верасня

1797 Нарадзіўся **Януар Сухадольскі** (г Гродна), жывапісец-баталіст, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1905 Нарадзіўся **Янка Туміловіч** (в. Сяліба ці в. Жалін, цяпер Бярэзінскі р-н), настаўнік, паэт.

1921 У мяст. Здалбунаў (цяпер Ровенская вобл., Украіна) памёр **Кандрат Лейка**, пісьменнік, педагог.

1938 Памёр **Браніслаў Туронак**, культурна-грамадскі дзеяч, публіцыст.

1967 У Полацку заснаваны гісторыка-культурны музей-запаведнік.

1991 Вярхоўны Савет Беларусі прыняў пастанову аб змене назвы Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі на Рэспубліку Беларусь. Дзяржаўным гербам была зацверджана "Пагоня", а дзяржаўным сцягам — бела-чырвона-белы сцяг.

20 верасня

1752 Нарадзіўся **Геранім Страйноўскі** (в. Хадачкава, цяпер Крамянецкі пав. Цярнопальскай вобл., Украіна), асветнік, правазнавец, рэлігійны дзеяч Рэчы Паспалітай.

1903 Нарадзілася **Наталля Арсеннева** (г. Баку), паэтэса, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1914 Нарадзіўся **Базыль Камароўскі** (Навагрудчына), пісьменнік, грамадскі дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Канадзе.

1929 У Слоніме адкрыўся краязнаўчы музей.

1939 Пасля падпалу дома польскімі правакатарамі загінуў **Аляксандр Бертэль**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, сябар Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі. Нарадзіўся ў в. Вялікія Кавалічы, цяпер Гродзенскі р-н (1902).

1945 У Мінску адкрыўся літаратурны музей **Янкі Купалы**.

1950 У Нью-Йорку выйшаў першы нумар газеты "Беларус", выдавец Беларуска-амерыканскае задзіночанне. Першы рэдактар **Леанід Галяк**.

2001 З нагоды пашырэння мінскай кальцавой шашы ўлада пачала нішчыць урочышча Курапаты. Пасля гэтага пачаўся рух у абарону гэтай мясціны.

21 верасня

1610 Уваход у Маскву войска Рэчы Паспалітай на чале з **Гансеўскім** пасля абвяшчэння баярамі маскоўскім царом каралевіча **Уладзіслава Вазы**.

1909 Нарадзіўся **Дзмітрый Касмовіч** (г. Нясвіж), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху і эміграцыі ў Бельгіі і Нямеччыне.

1918 Нарадзіўся **Фёдар Янкоўскі** (в. Клетнае, цяпер Глускі р-н), мовазнавец.

1975 Памёр **Міхась Лынькоў**, празаік, літаратуразнавец, акадэмік. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

22 верасня

1850 Памёр **Францішак Дзержынскі**, рэлігійны дзеяч, адзін з пачынальнікаў вышэйшай адукацыйнай сістэмы ў ЗША.

1880 Памёр **Уладзіслаў Сымановіч**, лекар, удзельнік паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў Вільні каля 1831 г.

1917 Памёр **Ігнат Буйніцкі**, акцёр, рэжысёр, пачынальнік беларускага нацыянальнага тэатра.

1939 Савецкая армія ўвайшла ў Брэст.

1972 У Стаўбцоўскім раёне заснаваны Коласаўскі заказнік.

1975 Памёр **Павел Крынчык**, грамадска-культурны дзеяч, актывіст Таварыства Беларускай Школы.

23 верасня

1771 Каля в. Сталавічы (цяпер Баранавіцкі р-н) адбылася бітва паміж войскам Вялікага княства Літоўскага на чале з вялікім гетманам **Міхалам Казімірам Агінскім** і расійскім войскам на чале з **Аляксандрам Суворавым**, якая скончылася перамогай апошняга.

1833 Нарадзіўся **Фелікс Віславух** (Рэчыцкі пав.), палявы камандзір паўстання 1863–1864 гг. Памёр пасля 1869 г.

1902 У маёнт. Амнішава (цяпер Лагойскі р-н) памёр **Эдмунд Вярыга**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся на Віленшчыне каля 1840 г.

1904 У Гродне адбылося выступленне навучэнцаў мужчынскай гімназіі супраць адкрыцця расійскай уладай у Вільні помніка **Кацярыне II**.

1910 Нарадзіўся **Юльян Сергіевіч** (в. Юраўшчына, цяпер Маладзечанскі р-н), паэт, мастак.

1935 У савецкай турме ва Уфе (Расія) памёр **Лявон Заяц**, палітычны дзеяч. Нарадзіўся ў в. Даўгінава, цяпер Вілейскі р-н (сакавік 1890 г.).

24 верасня

1534 У маскоўскай турме памёр **Міхаіл Глінскі**, палітычны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся каля 1470 г.

1641 Нарадзіўся **Станіслаў Незабітоўскі** (в. Ятра, цяпер Навагрудскі р-н), палітычны, грамадскі дзеяч, мемуарыст. Памёр у Навагрудку (восень 1717 г.).

1815 Нарадзілася **Габрыэля Альбіна Пузына** (г. Вільня), польская паэтэса, мемуарыстка. Жыла ў Дзевятні (цяпер Смаргонскі р-н).

1824 Пачалося будаўніцтва Аўгустоўскага канала.

1893 Нарадзілася **Паўліна Мядзёлка** (мяст. Будслаў, цяпер Мядзельскі р-н), актрыса, мемуарыстка, дзеяч культуры.

1902 Нарадзіўся **Аляксандр Махноўскі** (г. Дзвінску, цяпер Даўгаўпілс, Латвія), педагог, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1993 Падпісана пагадненне аб вывадзе з Беларусі расійскіх войскаў.

25 верасня

1845 Памёр **Юстын Нарбут**, гісторык, удзельнік паўстання 1794 г., стрыечны брат **Тодара Нарбута**. Пахаваны ў Вільні.

1875 Нарадзіўся **Сяргей Паўловіч** (в. Асаўцы, цяпер Драгічынскі р-н), грамадска-культурны і рэлігійны дзеяч, педагог.

1895 Нарадзілася **Ванда Лёсік** (дзяв. **Лявіцкая**; мяст. Радашковічы, цяпер Маладзечанскі р-н), пісьменніца.

1910 У чыгуначнай катастрофе на станцыі Бяспалаўка (пад Харкавам, цяпер Украіна) загінуў **Канстанцін Валасовіч**, падарожнік, натураліст, геолаг, географ, хімік.

1913 Нарадзіўся **Сяргей Грахоўскі** (мяст. Нобель, цяпер Зарэчненскі р-н Ровенскай вобл., Украіна), пісьменнік.

1914 Нарадзіўся **Яўген Смаршчок** (Зэльва), педагог, перакладчык, прафесар, святар Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы, дзеяч эміграцыі ў Бельгіі.

1921 У Празе пачалася беларуская нацыянальная палітычная нарада (прысутнічала 37 дэлегатаў, доўжылася да 28 верасня).

1951 У савецкім канцлагеры (Комі АССР, цяпер Рэспубліка Комі, Расія) загінуў **Вячаслаў Лаўскі**, грамадска-культурны дзеяч, педагог, адзін з заснавальнікаў беларускага студэнцкага руху.

1965 У г. Гільдэсгайм (Ніжняя Саксонія, Нямеччына) памёр **Міхась Маскалік**, грэка-каталіцкі святар, навуковец.

1996 У Адрыятычным моры каля г. Сабаўдыя (Італія) патануў **Мікола Селяшчук**, мастак.

2004 Памёр **Паўло Андрусішын**, украінска-беларускі дзеяч эміграцыі ў ЗША, бацька **Данчыка**.

26 верасня

1629 Падпісаны мір паміж Рэччу Паспалітай і Швецыяй, якім завяршылася вайна 1600–1629 гг.

1890 Нарадзіўся **Іосіф Мацюкевіч** (в. Гернікі, цяпер Дзятлаўскі р-н), мовазнавец.

1924 У Альберціне пад Слонімам айцы-езуіты заснавалі Усходнюю грэка-каталіцкую місію з навіцыятам.

1976 Памерла **Леаніла Чарняўская** (жонка **Максіма Гарэцкага**), перакладчыца, пісьменніца, настаўніца. Пахавана на Паўднёвых могілках у Ленінградзе.

2002 Памёр **Аляксандр Шыдлоўскі**, культурны дзеяч, кампазітар. Пахаваны на могілках на прасп. Касманаўтаў у Гродне.

27 верасня

Сусветны дзень турызму

1422 Каля возера Мельна (у сутоках рэк Вісла і Аса, Польшча) падпісаны мір паміж Каралеўствам Польскім з Вялікім княствам Літоўскім і Тэўтонскім ордэнам, які канчаткова завяршыў апошнюю вайну паміж імі.

1533 У Румыніі нарадзіўся **Стафан Баторы**, вялікі князь літоўскі і кароль польскі.

1605 Адбылася Кірхгольмская бітва (цяпер г. Саласпілс, Латвія) паміж войскамі Вялікага княства Літоўскага на чале з **Янам Хадкевічам** і Швецыі, у якой перамагло вялікакняжацкае войска.

1892 Нарадзіўся **Сяргей Баран** (в. Віцькі, цяпер Гродзенскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, педагог. Загінуў у савецкім зняволенні (1937?).

1909 Нарадзіўся **Лукаш Калюга** (сапр. **Кастусь Вашына**; в. Скварцы, цяпер Дзяржынскі р-н), пісьменнік.

1920 Войскі **Станіслава Булак-Балаховіча** занялі Пінск.

1921 У Коўне выйшаў першы нумар газеты "Святазар", орган беларусаў-вайскоўцаў у Літве (выдавалася да 18 красавіка 1922 г.).

1924 Нарадзіўся **Паўло Андрусішын**, украінска-беларускі дзеяч эміграцыі ў ЗША, бацька **Данчыка**.

1972 У Мюнхене памёр **Сымон Кандыбовіч**, грамадска-палітычны дзеяч.

1997 У Полацкі Спаса-Ефрасінеўскі манастыр урачыста перанесены вобраз Крыжа Святой **Ефрасінні Полацкай**.

28 верасня

1708 Па загадзе цара **Пятра I** расійскае войска спаліла Віцебскі замак і пасад.

1828 Нарадзіўся **Вацлаў Пшыбыльскі** (г. Вільня), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг., літаратар.

1936 Нарадзіўся **Рудольф Пастухоў**, пісьменнік, грамадскі дзеяч.

1937 У Мінску ці пад Мінскам расстраляны **Уладзіслаў Галубок**, пісьменнік, рэжысёр, акцёр, тэатральны дзеяч, мастак.

1953 У аўтакатастрофе загінуў **Базыль Камароўскі**, пісьменнік, грамадскі дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Канадзе.

1989 У Жыровічах аднавіла дзейнасць Мінская праваслаўная духоўная семінарыя.

1993 Памерла **Галіна Макарава**, актрыса.

29 верасня

1529 Пачаў дзейнічаць І Статут Вялікага княства Літоўскага.

1794 Нарадзіўся **Ігнат Ходзька**, польскі пісьменнік, мемуарыст. Жыў на тэрыторыі цяперашніх Вілейскага, Смаргонскага раёнаў.

1794 У Гародню прыбыў **Тадэвуш Касцюшка**, на наступны дзень узнагароджваў паплечнікаў-паўстанцаў.

1823 Нарадзіўся **Уладзіслаў Сыракомля** (сапр. **Людвік Кандратовіч**; фальв. Смольгава, цяпер Любанькі р-н), беларускі і польскі паэт-гуманіст, пісьменнік, публіцыст.

1880 Нарадзіўся **Сяргей Сахараў** (г. Полацк), культурны дзеяч, фалькларыст, этнограф, педагог.

1891 Нарадзіўся **Аркадзь Смоліч** (в. Бацэвічы, цяпер Клічаўскі р-н), нацыянальна-дзяржаўны дзеяч Беларускай Народнай Рэспублікі, вучоны ў галіне эканомікі, сельскай гаспадаркі, географ, картограф.

1929 Памёр **Ян Тарчэўскі**, грамадскі дзеяч, нашанівец, настаўнік.

1982 У Нью-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША) памёр **Дзмітрый Сямёнаў**, літаратар, грамадскі дзеяч эміграцыі ў ЗША.

30 верасня

1728 (ці 30 кастрычніка) Нарадзіўся **Марцін Пачобут-Адляніцкі** (в. Саламянка, цяпер Гродзенскі р-н), асветнік, астраном, педагог.

1890 Нарадзіўся **Антон Ляшчэвіч** (в. Абрамаўшчына, цяпер Смаргонскі р-н), рымска-каталіцкі святар-марыянін, блаславёны.

1891 Нарадзіўся **Ота Шміт** (г. Магілёў), палярны даследчык, матэматык, астраном, геафізік, географ.

1892 Нарадзілася **Зоська Верас** (сапр. **Людвіка Сівіцкая**, па мужу **Войцікава**; мяст. Мяндзыбаж, цяпер Лятычаўскі р-н Жытомірскай вобл., Украіна), пісьменніца, грамадска-культурны дзеяч.

1934 У Маскве памёр **Мітрафан Доўнар-Запольскі**, гісторык, эканаміст, этнограф, адзін з заснавальнікаў нацыянальнай гістарыяграфіі.

1939 У в. Шашэльгішкі (пад Вільняй, цяпер Літва) памёр **Стары Улас** (сапр. **Уладзіслаў Сівы-Сівіцкі**), паэт. Пахаваны ў в. Сужаны (цяпер Літва).

2005 Памёр **Зміцер Кісель**, грамадскі дзеяч, журналіст. Пахаваны на могілках на праспекце Касманаўтаў у Гродне.

КАСТРЫЧНІК

1 кастрычніка

Міжнародны дзень музыкі

1888 Нарадзіўся **Лукаш Дзекуць-Малей** (г. Слонім), грамадскі і рэлігійны дзеяч.

1918 У Мінску адкрылася каталіцкая духоўная семінарыя.

1921 Па ініцыятыве дзвінскага таварыства “Бацькаўшчына” створаны Беларускі аддзел пры міністэрстве асветы Латвіі — нацыянальна-культурная ўстанова (дзейнічала з перапынкамі да 1934 г.).

1940 У савецкім канцлагеры (Комі АССР, цяпер Рэспубліка Комі, Расія) загінуў **Сямён Жыткевіч**, грамадска-культурны дзеяч, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады і Таварыства Беларускай Школы. Нарадзіўся ў в. Вялікая Кракотка, цяпер Слонімскі р-н (1893).

1965 У Польшчы памёр **Генрык Бэта**, каталіцкі святар, педагог, пісьменнік.

1991 Прынята пастанова Вярхоўнага Савета Беларусі аб прызнанні права прыватнай уласнасці на зямлю.

Святы Дзмітрый на медальёне XII ст. з Ваўкавыска

2003 Памёр **Васіль Кендыш**, грамадскі дзеяч, настаўнік, праваслаўны святар, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Пахаваны на могільніку ў Спрынгфілдзе (Масачусетс, ЗША).

2 кастрычніка

Міжнародны дзень лекара

1413 Заключана Гарадзельская унія Вялікага княства Літоўскага з Каралеўствам Польскім, якая надала беларуска-літоўскай шляхце палітычныя правы.

1800 Памёр **Мацей Радзівіл**, драматург, кампазітар.

1819 (ці 15 верасня 1818) Нарадзіўся **Аляксандр Незабытоўскі** (в. Смалічы, цяпер Нясвіжскі р-н), беларускі і польскі пісьменнік, філосаф, гісторык.

1842 Нарадзіўся **Баляслаў Кульчыцкі** (Аўгустоўская губ., цяпер Польшча), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1896 Нарадзіўся **Мікола Дучыц** (мяст. Любча, цяпер Навагрудскі р-н), мастак.

1920 У Гродне выйшаў першы нумар газеты “Беларуская справа”, орган Цэнтральнага беларускага нацыянальнага камітэта (выдавалася да 7 студзеня 1921 г.).

1924 Памёр **Аляксей Сапуноў**, гісторык, археограф, краязнавец.

1930 У Гродне выйшаў першы нумар часопіса “Беларуская думка” (выходзіў да 1932 г.). Рэдактары **А. Лукашык**, **Л. Лукашык**.

1975 Памёр **Тамаш Падзява**, каталіцкі святар-марыянін, філосаф, тэолаг, публіцыст, рэлігійна-культурны дзеяч, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны на могілках Сен-Панкрац у Лондане.

1990 Выйшаў першы нумар газеты Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь “Народная газета”.

3 кастрычніка

1615 У Мазыры выбухла паўстанне мяшчан.

1848 У мяст. Шарашова (цяпер Пружанскі р-н) памёр **Міхаіл Баброўскі**, вучоны-славіст.

1881 Нарадзіўся **Людамір Рагоўскі** (г. Люблін, цяпер Польшча), польска-беларускі кампазітар і дырыжор.

1889 У в. Празарокі (цяпер Падляскае ваяв., Польшча) памёр **Міхаіл Пятроўскі**, каталіцкі святар, педагог, грамадска-культурны дзеяч.

1914 Нарадзіўся **Лявон Случанін** (сапр. **Шпакоўскі Лявонцій**; в. Лучнікі, цяпер Слуцкі р-н), паэт, вязень ГУЛАГу.

1914 Нарадзіўся **Ян Новак-Езяранскі** (паходзіў з Гродзеншчыны), польскі грамадска-палітычны дзеяч, публіцыст, журналіст, які спрыяў беларускаму нацыянальнаму руху.

1922 Нарадзіўся **Міхась Наўмовіч** (Навагрудчына), мастак, дзеяч эміграцыі ў Францыі.

1924 Нарадзіўся **Рыгор Клімовіч** (в. Шляхецкая Ваколіца, цяпер в. Цярэшкавічы Гомельскага р-на), кіраўнік паўстання вязьняў савецкага канцлагера ў Нарыльску ў 1953 г.

1994 Памёр **Іван Бабіч**, сябар Глыбоцкай групы Саюза Беларускіх патрыётаў, вязень савецкіх турмаў. Пахаваны ў Ваўкавыску. Нарадзіўся ў в. Бабічы, цяпер Глыбоцкі р-н (1930).

4 кастрычніка

1582 У Рэчы Паспалітай уведзены грыгарыянскі каляндар.

1741 Нарадзіўся **Францішак Карпінскі** (в. Галаскоў, цяпер Івана-Франкоўская вобл., Украіна), паэт-сентыменталіст, асветнік.

1885 У Фларэнцыі памёр **Антон Залескі**, мастак, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1890 Нарадзіўся **Язэп Гладкі**, грамадскі дзеяч, фалькларыст, этнограф, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1929 Памёр **Пятро Сяўрук**, пісьменнік, актывіст Таварыства Беларускай Школы і Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады. Пахаваны на радзіме ў Скідалі (цяпер Гродзенскі р-н). Нарадзіўся ў 1905 г.

1976 Памёр **Юльян Сергіевіч**, паэт, мастак. Пахаваны ў в. Ленкаўшчына Маладзечанскага р-на.

1981 Памёр біскуп **Часлаў Сіповіч**, рэлігійны і грамадскі дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі. Пахаваны на могілках Сен-Панкрац у Лондане.

1984 У Бельгіі памёр **Яўген Смаршчок**, педагог, перакладчык, прафесар, святар Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы, дзеяч эміграцыі ў Бельгіі.

5 кастрычніка

1458 Нарадзіўся святы **Казімір**, сын вялікага князя літоўскага **Казіміра IV Ягелончыка**, патрон Гродзенскага біскупства.

1655 Маскоўскія стральцы захапілі і спалілі Пінск.

1763 Памёр **Аўгуст III**, кароль Рэчы Паспалітай, вялікі князь літоўскі (1733–1763).

1872 У в. Малі (цяпер Астравецкі р-н) памёр **Іосіф Гашкевіч**, дыпламат, мовазнавец, даследчык Японіі і Кітая, натураліст. Пахаваны ў Астраўцы, дзе ўстаноўлены яму бюст. У Вільні пахаваны сын яго, **Іосіф Іосіфавіч**.

1884 Нарадзіўся **Францішак Грынкевіч** (мяст. Новы Двор, цяпер Сакольскі пав. Падляскага ваяв., Польшча), рэлігійны і культурны дзеяч.

6 кастрычніка

1517 У Празе **Францыск Скарына** выдаў “Прытчы Саламона”.

1745 Нарадзіўся **Францішак Смуглевіч** (Варшава), жывапісец, графік, педагог, які працаваў у Беларусі.

1762 Мястэчка Мядзель атрымала самакіраванне паводле магдэбургскага права.

1876 Нарадзіўся **Ян Булгак** (в. Асташын, цяпер Карэліцкі р-н), фотамастак, этнограф, краязнавец.

1908 Нарадзіўся **Алесь Мілюць** (в. Скорычы, цяпер Карэліцкі р-н), паэт.

1963 У Нью-Йорку памёр **Віктар Чабатарэвіч**, палітычны і вайсковы дзеяч, настаўнік, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Нарадзіўся ў мяст. Новы Свержань, цяпер Стаўбцоўскі р-н (1906).

2004 У Брансвіку (Агаё, ЗША) памёр **Васіль Мельяновіч**, палітык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Паводле завяшчання пахаваны ў в. Азярніца Лунінецкага р-на.

2005 Памёр **Алесь Емельянаў**, паэт, адзін з заснавальнікаў Беларускага Народнага Фронту “Адраджэнне”.

7 кастрычніка

1765 Нарадзіўся **Міхал Клеафас Агінскі** (мяст. Гузава, цяпер Жырардоўскі пав. Мазавецкага ваяв., Польшча), дзяржаўны дзеяч Рэчы

Паспалітай, кампазітар, удзельнік паўстання 1794 г.

1788 Нарадзіўся **Іван Насовіч** (в. Гразівец, цяпер Чавускі р-н), мовазнавец-лексікограф, фальклярыст, этнограф.

1900 У Жэневе (Швейцарыя) памёр **Уладзіслаў Малахоўскі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Нарадзіўся ў маёнт. Маце, цяпер Кобрынскі р-н (1827 ці каля 1830).

1911 Памерла **Соф'я Трашчкоўская** (**Тшашчкоўская**), паэтэса, фальклярыстка, перакладчыца. Пахавана на могілках в. Бабоўня, цяпер Капыльскі р-н). Нарадзілася ў в. Дарагавіца, цяпер Капыльскі р-н (1847).

1912 Нарадзіўся **Юры Попка** (хутар Высокі Груд, цяпер Пружанскі р-н), грамадскі дзеяч, выдавец, пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне.

1920 У Сувалках падпісана польска-літоўскае пагадненне, паводле якога была ўтворана Сярэдняя Літва — польская марыянеткавая дзяржава.

1937 Расстраляны **Сямён Клінцэвіч**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, актывіст Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі. Нарадзіўся ў мяст. Трабы, цяпер Іўеўскі р-н (красавік 1899 г.).

1939 Расстраляны **Раман Скірмунт**, палітычны і грамадскі дзеяч.

8 кастрычніка

1660 Войскі Рэчы Паспалітай у бітве на рацэ Басі каля Чавусаў адбілі наступленне расійскага войска і прымусілі яго адступаць да Смаленска.

1870 Нарадзіўся **Аляксандр Булатовіч** (г. Арол, Расія) (паходзіў з Гарадзеншчыны), падарожнік, даследчык Усходняй Афрыкі, дыпламат, праваслаўны іераманах.

1901 Нарадзілася **Апалонія Савёнак** (дзяв. **Раткевіч**; Лагойшчына), настаўніца, пісьменніца, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1920 Бунт Першай літоўска-беларускай дывізіі супраць перадачы бальшавікамі Віленскага краю Літве.

1943 У савецкім канцлагеры памёр **Андрэй Мрый** (сапр. **Шашалевіч**), пісьменнік. Нарадзіўся ў в. Палуж, цяпер Краснапольскі р-н (1893).

1991 Памерла **Зоська Верас** (сапр. **Людвіка Сівіцкая**, па мужу **Войцікава**), пісьменніца, грамадска-культурны дзеяч. Пахавана на могілках Панерай у Вільні.

2000 У буйных гарадах Беларусі прайшлі акцыі пратэсту "Байкот-2000", скіраваныя супраць выбараў у парламент.

9 кастрычніка

1916 Нарадзіўся **Віталь Кажан** (в. Балбекі, цяпер Шаркаўшчынскі р-н),

грамадскі і вайсковы дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1920 Генерал **Люцыян Жалігоўскі** заняў Вільню, пасля чаго абвешчана г. зв. Сярэдняя Літва.

1929 У Варшаве памёр **Адам Лісоўскі**, рэлігійны дзеяч, каталіцкі святар. Пахаваны на каталіцкіх могілках у Кляшчэлях (Гайнаўскі пав. Падляскага ваяв., Польшча).

2004 На радзіме ў в. Новы Свержань Стаўбцоўскага р-на памёр **Генадзь Пяткевіч**, сябар СБМ, дзеяч вызваленчага руху, вязень савецкіх канцлагераў. Нарадзіўся ў 1925 г.

10 кастрычніка

1739 У Варшаве памёр **Дамінік Рудніцкі**, пісьменнік, педагог.

1783 Памёр **Людвік Грынцэвіч**, архітэктар эпохі позняга барока.

1794 Пад Мацяёвіцамі (цяпер Польшча) адбылася бітва паміж паўстанцамі і расійскім войскам. Паўстанцы пацярпелі паражэнне, цяжка паранены **Касцюшка** ўзяты ў палон.

1796 Нарадзіўся **Міхаіл Без-Карніловіч** (Магілёўшчына), гісторык, краязнавец, этнограф.

1867 У Мінску памёр **Ігнат Легатовіч**, беларускі і польскі паэт, педагог.

1881 Нарадзіўся **Ян Тарчэўскі** (в. Асінаўка, цяпер Ашмянскі р-н), грамадскі дзеяч, нашанівец, настаўнік.

1930 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Народны звон” (выдавалася да 16.12.1930). Рэдактар-выдавец **К. Крук**.

1936 Памёр **Часлаў Пяткевіч**, этнограф, фалькларыст.

1938 Расстраляны **Адам Бабарэка**, пісьменнік.

1949 Памёр **Аляксандр Данілевіч**, педагог, публіцыст. Нарадзіўся ў мяст. Моўчадзь, цяпер Баранавіцкі р-н (1877).

1967 У Гданьску заснавана Беларускае Грамадска-Культурнае Таварыства.

1975 У в. Празарокі Глыбоцкага р-на ўстаноўлены помнік стваральніку беларускага прафесійнага тэатра **Ігнату Буйніцкаму**.

11 кастрычніка

1760 У Слоніме памёр **Міхал Антоні Сапега**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, перакладчык, літаратар.

1918 Уступіла ў дзеянне часовая канстытуцыя Беларускай Народнай Рэспублікі, якую прыняў Народны Сакратарыят Беларусі.

1909 У Гродне нарадзілася **Зінаіда Бандарына**, пісьменніца, паэтэса.

1978 На базе філіяла Літаратурнага музея **Янкі Купалы** (адкрыўся ў кастрычніку 1977 г.) створаны Купалаўскі мемарыяльны запаведнік “Ляўкі”.

12 кастрычніка

1398 На востраве Салін (на Нёмане) падпісана мірная дамова аб дапамозе паміж Вялікім княствам Літоўскім і Тэўтонскім ордэнам.

1633 У Полацку адбыўся ўзброены мяцеж гараджанаў супраць уніяцкага арцыбіскупа **Сялявы**.

1761 Шчучын атрымаў магдэбургскае права.

1884 Нарадзіўся **Міхаіл Буклярэвіч** (в. Лінгі, цяпер Воранаўскі р-н), рымска-каталіцкі святар, грамадскі дзеяч.

1925 У Берліне пачалася Другая ўсебеларуская канферэнцыя (доўжылася да 16 кастрычніка), на якой была прынята заява аб роспуску Рады і Урада Беларускай Народнай Рэспублікі.

1991 Адбыўся (доўжыўся два дні) устаноўчы з'езд Беларускага згуртавання вайскоўцаў (БЗВ).

13 кастрычніка

1806 (ці 13 лістапада) Нарадзілася **Эмілія Плятар** (г. Вільня), удзельніца нацыянальна-вызваленчага паўстання 1830–1831 гг., фальклярыстка.

1847 Нарадзіўся **Эдвард Вайніловіч** (в. Сляпянка, цяпер у межах Мінска), гаспадарчы і палітычны дзеяч.

1884 Нарадзіўся **Баляслаў Пачопка** (Віцебшчына), культурна-асветны і рэлігійны дзеяч.

1888 Нарадзіўся **Язэп Драздовіч** (засц. Пунькі, цяпер Глыбоцкі р-н), мастак, скульптар, пісьменнік, этнограф, археолаг, педагог, адзін з заснавальнікаў нацыянальна-гістарычнага жывапісу.

1896 Нарадзіўся **Мікалай Шчакаціхін** (Масква), мастацтвазнавец, педагог.

1996 У Кастамлотах (цяпер Бяльскі пав. Люблінскага ваяв., Польшча) адбыліся ўрачыстасці, прысвечаныя 400-м угодкам Брэсцкай Уніі.

1999 Утворана Віцебская рымска-каталіцкая епархія.

14 кастрычніка

1899 Нарадзіўся **Адам Бабарэка** (в. Слабада-Кучынка, цяпер Капыльскі р-н), пісьменнік.

1903 Нарадзіўся **Лявон Рыдлеўскі** (маёнт. Ульянавічы, цяпер Талачынскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстання, дзеяч эміграцыі ў Францыі.

15 кастрычніка

1432 У Гродне выдадзены прывілей караля **Ягайлы**, які ўраўняў у правах праваслаўных князёў і баяраў з феадаламі-каталікамі.

1817 У Салюры (Швейцарыя) памёр **Тадэвуш Касцюшка**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч, кіраўнік паўстання 1794 г. У 1818 г. перапахаваны ў Вавельскім замку ў Кракаве.

1833 У Фларэнцыі памёр **Міхал Клеафас Агінскі**, дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай, кампазітар, удзельнік паўстання 1794 г.

1909 Нарадзіўся **Сяргей Ракіта** (сапр. **Законнікаў**; в. Ліцьвінава, цяпер Дубровенскі р-н), паэт.

1916 У Свіслачы адкрылася Беларуская настаўніцкая семінарыя.

1961 У Крычаве адкрыўся раённы краязнаўчы музей.

16 кастрычніка

1325 Заключаны шлюб дачкі **Гедыміна Ганны Альдоны** з польскім каралевічам **Казімірам**.

1896 Памерла **Марыя Багдановіч** (дзяв. **Мякота**,) маці **Максіма Багдановіча**. Пахавана на старых праваслаўных могілках у Гродне. Нарадзілася ў г. Ігумен, цяпер Чэрвень (1869).

1947 За выступ супраць "лысенкаўшчыны" і прапаганду "буржуазнай навукі" генетыкі з пасады прэзідэнта Акадэміі навук БССР звольнены **Антон Жэбрак**.

1955 У Ашмянах адкрыўся краязнаўчы музей імя **Францішка Багушэвіча**.

2006 Памёр **Яўген Лугін**, грамадска-палітычны дзеяч, стваральнік Сялянскай партыі. Пахаваны ў Глускім р-не.

17 кастрычніка

1696 Нарадзіўся **Аўгуст III**, кароль Рэчы Паспалітай і вялікі князь літоўскі (1733–1764).

1976 У Бэнтан-Харбар (Мічыган, ЗША) памёр **Радаслаў Астроўскі**, грамадска-палітычны дзеяч, педагог, Прэзідэнт Беларускай Цэнтральнай Рады, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Вялікабрытаніі і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША)

1994 Памерла **Зоя Коўш**, нацыянальны дзеяч у Вільні, вязень ГУЛАГу.

1999 У Мінску адбыўся масавы "Марш свабоды" (больш за 30 тысяч чалавек). Адбыліся сутыкненні дэманстрантаў з міліцыяй і вайскоўцамі.

2004 У Беларусі адбыўся рэферэндум, у выніку якога ў Канстытуцыю краіны былі ўнесены змены, што дазволілі **Аляксандру Лукашэнку** балатавацца на чарговы прэзідэнцкі тэрмін.

18 кастрычніка

1529 У Вільні меч і шапка вялікага князя літоўскага насуперак традыцыі ўручаны 9-гадоваму **Жыгімонту Аўгусту**.

1596 У Брэсце падпісана царкоўная унія, абвешчаная ў царкве Св. Мікалая.

1905 У Мінску на вакзальнай плошчы адбыўся Курлоўскі расстрэл — сілавы разгон расійскімі войскамі і паліцыяй мітынгу гараджанаў. Каля 100 чалавек былі забіты, каля 300 — паранены.

1906 Нарадзіўся **Алесь Салагуб** (в. Зарудзічы, цяпер Смаргонскі р-н), паэт, публіцыст.

1960 У Марыупалі (Украіна) памёр **Іван Бялькевіч**, мовазнавец, педагог, аўтар слоўнікаў.

1991 Памёр **Пятро Бітэль**, пісьменнік, паэт, перакладчык, педагог, праваслаўны святар. Пахаваны ў в. Вішнева Валожынскага р-на.

1991 Вярхоўны Савет прыняў Закон "Аб грамадзянстве Рэспублікі Беларусь".

1995 Памёр **Янка Макарэвіч**, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі, паэт. Пахаваны на беларуска-ўкраінскай частцы могілак Роквуд у Сіднеі (Аўстралія).

1996 Прайшлі юбілейныя набажэнствы ў сувязі з 400-мі ўгодкамі Брэсцкай уніі.

19 кастрычніка

1890 У Брагіне нарадзіўся **Сяргей Палуян**, публіцыст, празаік, літаратуразнавец, крытык.

1933 Нарадзілася **Вольга Бурнос** (дзяв. **Пашкевіч**; в. Вядо, цяпер Івацэвіцкі р-н), дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1967 Памёр **Аляксандр Махноўскі**, педагог, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Пахаваны на беларускай частцы могілак у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША).

1988 У Мінску ўтвораны рэспубліканскае грамадскае гісторыка-асветнае таварыства памяці ахвяр сталінізму "Мартыралог Беларусі" і аргкамітэт Беларускага Народнага Фронту "Адраджэнне".

1990 Украінскі грэка-каталіцкі мітрапаліт **Уладзімір Стэрнюк** выдаў грамату на арганізацыю ў Мінску першай уніяцкай парафіі ў Беларусі.

20 кастрычніка

1506 На княжанне ў Вялікім княстве Літоўскім абраны **Жыгімонт I Стары**.

1655 Падпісана Кейданская дамова — **Януш Радзівіл** з вялікай групай шляхты заключылі ўнію Вялікага княства Літоўскага са Швецыяй.

1677 Нарадзіўся **Станіслаў Ляшчынскі** (г. Львоў, цяпер Украіна), кароль Рэчы Паспалітай, вялікі князь літоўскі ў 1704–1709 і 1733 гг.

1768 Памёр **Антон Барташэвіч**, асветнік, філосаф, педагог.

1812 Пад час французка-расійскай вайны ў Слоніме адбыўся вялікі бой.

1885 У Вільні нарадзіўся **Алесь Бурбіс**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху.

1892 Нарадзіўся **Янка Тарасевіч** (в. Клешнякі, цяпер Шчучынскі р-н), рэлігійны і грамадскі дзеяч эміграцыі ў Канадзе, Швейцарыі і ЗША, тэолаг.

1911 Нарадзіўся **Валянцін Рамановіч** (г. п. Карэлічы), мастак.

1920 У Рызе адбылася Нацыянальна-палітычная нарада — сход сяброў Народнай рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

1953 (ці 1955) У Маскве памёр **Яўген Хлябцэвіч**, бібліятэказнавец, літаратуразнавец, публіцыст, педагог.

21 кастрычніка

1876 Нарадзіўся **Сяргей Скандракоў** (г. Мглін, цяпер Бранская вобл., Расія), вучоны, краязнавец, публіцыст.

1878 У Варшаве памёр **Восіп Кавалеўскі**, гісторык, філамат, адзін з заснавальнікаў манголазнаўства.

1878 Нарадзіўся **Уладзімір Пічэта** (г. Палтава, цяпер Украіна), гісторык-славіст, першы рэктар Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

1900 Нарадзіўся **Фелікс Купцэвіч**, пісьменнік, крытык.

1917 У Петраградзе выйшаў першы нумар газеты "Беларуская крыніца" ("Bielaruskaja krynica"), № 3 выйшаў у Мінску, ад 7 верасня 1919 г. да 12 ліпеня 1940 г. выдавалася ў Вільні.

1935 Нарадзіўся **Юрка Геніюш** (г. п. Зэльва), пісьменнік і публіцыст.

22 кастрычніка

1613 У выніку пажару згарэла большая частка старажытнага Навагрудка.

1856 У высылцы (Архангельская губ., Расія) памёр **Рамуальд Друцкі-Падбярэскі**, беларускі і польскі выдавец, публіцыст, фалькларыст. Нарадзіўся ў Вільні ў 1812 ці 1813 г.

1909 Нарадзіўся **Раман Лецка** (в. Вярбіцы, цяпер Навагрудскі р-н), краязнавец, калекцыянер, вязень савецкіх канцлагераў.

1919 Выйшаў дэкрэт **Юзафа Пілсудскага** аб дазволе фарміравання беларускіх вайсковых частак і зацверджанні кіраўніцтва Беларускай вайсковай камісіі.

1920 У Вільні нарадзіўся **Юрка Луцкевіч**, вайсковец, настаўнік, сябар Беларускай Незалежніцкай Партыі, вязень савецкіх канцлагераў.

1937 Нарадзілася **Надзея Груша** (дзяв. **Сасноўская**; г. Горкі), дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1937 У Мінску расстраляны **Фларыян Ждановіч**, акцёр, рэжысёр, тэатральны дзеяч.

1937 У г. Ірбіт (Свярдлоўская вобл., РСФСР) расстраляны **Лукаш Калюга** (сапр. **Кастусь Вашына**), пісьменнік.

1957 Памёр **Аляксандр Савіч**, гісторык, апалагет Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы.

2003 Памёр **Міхась Раецкі**, журналіст, дзеяч эміграцыі ў Аўстралія. Пахаваны на беларускай частцы могілак Караката ў Перце (Аўстралія).

23 кастрычніка

1501 Падпісаны Мельніцкі акт дзяржаўнай уніі паміж Каралеўствам Польскім і Вялікім княствам Літоўскім, які аднак у выніку шырокай апазіцыі ў княстве сілы не набыў.

1823 Нарадзіўся **Адам Плуг** (сапр. **Антон Пяткевіч**; в. Замосце, цяпер Слуцкі р-н), беларускі і польскі пісьменнік, журналіст.

1834 Нарадзіўся **Ян Ванькові**ч (маёнт. Сляпянка, цяпер у межах Мінска), удзельнік паўстання 1863–1864 гг., мастак.

1909 Нарадзіўся **Міхась Зуй** (в. Вялікае Сяло, цяпер Шаркаўшчынскі р-н), вайсковы і палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Аўстраліі, прэзідэнт Беларускай Цэнтральнай Рады (1987–1995).

1928 Нарадзіўся **Лаўрэн Клыбік** (в. Хадзявічы, цяпер Слонімскі р-н), медык, навуковец-фармацэўт дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і Бельгіі.

1941 У савецкім канцлагеры на лесапавале ў Сібіры забіты **Васіль Шашалевіч**, драматург.

1981 Памёр **Якуб Міско**, пісьменнік, журналіст. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

24 кастрычніка

Міжнародны дзень ААН

1656 Падпісана Віленскае перамір’е паміж Расійскай дзяржавай і Рэччу Паспалітай аб спыненні вайны, якая пачалася ў 1654 г.

1795 Адбыўся трэці падзел Рэчы Паспалітай.

1864 Нарадзіўся **Аляксей Бялыніцкі-Біруля** (маёнт. Бабкоў, цяпер Аршанскі р-н), заолаг і заагеограф, падарожнік.

1904 Нарадзіўся **Марыян Пецюкевіч** (в. Цяцеркі, цяпер Браслаўскі р-н), дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, этнограф.

1953 У лонданскім шпіталі памёр **Лявон Рыдлеўскі**, грамадска-палітычны дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстання, дзеяч эміграцыі ў Францыі. Пахаваны ў Лондане.

1999 У Якушоўцы Свіслацкага р-на пад час Дня памяці паўстанцаў 1863 г. адбылося ўрачыстае адкрыццё памятнага крыжа.

25 кастрычніка

1589 Нарадзіўся **Ян Станіслаў Сапега**, сын **Льва Сапегі**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1858 Нарадзіўся **Эдуард Пякарскі** (в. Пятровічы, цяпер Смалявіцкі р-н), лінгвіст, этнограф, географ.

1884 Нарадзіўся **Сяргей Дубінскі** (в. Наройкі, цяпер Семятыцкі пав. Падляскага ваяв., Польшча), археолаг.

1934 Нарадзіўся **Карлас Шэрман** (г. Мантэвідэо, Уругвай), пісьменнік, перакладчык, грамадскі дзеяч.

1983 Памёр **Марыян Пецюкевіч**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, этнограф.

1946 У Парыжы заснавана Беларуская Грэка-Каталіцкая Місія на чале з рэктарам айцом **Львом Гарошкам**.

1991 У Нью-Йорку памёр **Антось Галіна** (сапр. **Міхась Міцкевіч**), пісьменнік, грамадскі дзеяч эміграцыі ў ЗША, брат **Якуба Коласа**. Пахаваны на беларускай частцы могілак у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША).

1992 У г. Сарны (Ровенская вобл., Украіна) памёр **Васіль Струмень** (сапр. **Аляксандр Лебедзеў**), беларускі і ўкраінскі пісьменнік. Пахаваны ў Сарнах.

1995 У Салігорску памёр **Лявон Случанін** (сапр. **Шпакоўскі Лявонцій**), паэт, вязень ГУЛАГу.

1999 Памерла **Надзея Груша** (дзяв. **Сасноўская**), дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі. Пахавана на беларускай дзялянцы могілак Фолкнер у Мельбурне (Аўстралія).

26 кастрычніка

1810 Нарадзіўся **Генрык Дмахоўскі** (Вільня ці в. Забалацце, цяпер Мiёрскі р-н), скульптар, удзельнік паўстанняў 1830–1831 і 1863–1864 гг.

1885 У Харкаве памёр **Міхаіл Урончанка**, геадэзіст-тапограф, географ, перакладчык. Нарадзіўся ў г. Копысь, цяпер Аршанскі р-н (1801).

1906 Памёр **Уладзімір Спасовіч**, беларускі і расійскі юрыст, публіцыст, літаратуразнавец.

1944 На фронце, на тэрыторыі Усходняй Прусіі, загінуў **Алесь Мілюць**, паэт. Пахаваны ў брацкай магіле ў пасёлку Ватуціна, (цяпер Несцераўскі р-н Калінінградскай вобл., Расія).

1959 Нарадзіўся **Анатоль Сыс** (в. Гарошкаў Рэчыцкага р-на), паэт. Памёр у траўні 2005 г.

1987 У в. Палачанка Мінскага р-на адбыўся Першы Вальны сейм беларускіх суполак (доўжыўся два дні, прысутнічала больш за 560 чалавек).

1999 У Слоніме памёр **Анатоль Іверс** (сапр. **Іван Міско**), паэт.

27 кастрычніка

1430 Памёр вялікі князь **Вітаўт**. Нарадзіўся ў 1350 г.

1658 Адбылася бітва пад Чавусамі 14-тысячнага войска казацкага палкоўніка **Нячая**, які перайшоў на

бок караля Рэчы Паспалітай з маскоўскім войскам.

1890 Нарадзіўся **Віктар Шутовіч** (в. Шутавічы, цяпер Смаргонскі р-н), культурны дзеяч, каталіцкі святар, вязень савецкіх канцлагераў.

1907 У маёнт. Бясяды(?) (цяпер Лагойскі р-н) памёр **Зыгмунт Чаховіч**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1917 У Мінску адбыўся III з'езд Беларускай сацыялістычнай грамады.

1947 У Лондане заснавана Беларуская каталіцкая місія візантыйска-славянскага абраду ў Англіі.

1990 У Гайнаўцы (Падляскае ваяв., Польшча) у новым будынку адкрыўся Беларускі этнаграфічны музей.

28 кастрычніка

1845 Нарадзіўся **Зыгмунт Урублеўскі** (г. Гродна), навуковец-фізік, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1884 Нарадзіўся **Фларыян Ждановіч** (г. Мінск), акцёр, рэжысёр, тэатральны дзеяч.

1923 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Змаганне” (выдавалася да снежня 1924 г.).

1974 Памёр **Рыгор Акулевіч**, грамадска-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады і Таварыства Беларускай Школы, дзеяч эміграцыі ў Канадзе.

1920 У Вільні выдадзена газета “Наша ніва” — спроба аднаўлення аднайменнай ранейшай газеты (выходзіла да 20 снежня 1920 г.). Рэдактар **У. Знамяроўскі**.

1992 У Мінску футбольная зборная Беларусі згуляла першы матч у суверэннай гісторыі (1:1 у таварыскай гульні з Украінай).

2002 Памёр **Мікалай Рулінскі**, афіцэр Беларускай Краёвай Абароны, грамадскі дзеяч у Вільнюсе.

29 кастрычніка

1937 У Мінску у будынку НКУС цягам ночы расстраляны 22 беларускія і яўрэйскіхя пісьменнікі, шэраг навукоўцаў і грамадскіх дзеячаў. Сярод забітых былі **Платон Галавач**, пісьменнік, грамадскі дзеяч; **Хацкель Дунец**, пісьменнік; **Алесь Дудар** (сапр. **Дайлідовіч Аляксандр**), паэт, крытык; **Міхась Зарэцкі** (сапр. **Касянкоў**), пісьменнік; **Васіль Каваль** (сапр. **Кавалёў**), пісьменнік, журналіст; **Валерый Маракоў**, паэт; **Васіль Сташэўскі**, пісьменнік, грамадскі дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстання; **Міхась Чарот** (сапр. **Кудзелька**), паэт, грамадска-культурны дзеяч.

1989 У Курапатах прайшоў шматтысячны мітынг памяці ахвяраў сталінскага генацыду.

1993 У Кліўлендзе памёр **Сяргей Карніловіч**, грамадскі і рэлігійны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1996 У Празе на Градчанах устаноўлены помнік **Францыску Скарыну** (скульптар **Астаф'еў**), а на будынку нацыянальнай чэшскай бібліятэкі Клеменцінум — памятная дошка ў гонар беларускага першадрукара (скульптар **Алесь Дранец**).

2006 У Жлобіне памёр **Мікола Канаш**, беларускі дзеяч, вязень ГУЛАГу, адзін з бліжэйшых сяброў **Ларысы Геніюш**. Нарадзіўся на Браслаўшчыне ў 1926 г.

30 кастрычніка

1883 Нарадзіўся **Янка Быліна** (сапр. **Ян Семашкевіч**; в. Лакцяны, цяпер Астравецкі р-н), каталіцкі святар, пісьменнік, паэт.

1890 Нарадзіўся **Міхаіл Урбановіч** (мяст. Астрына, цяпер Шчучынскі р-н), культурны дзеяч, педагог, каталіцкі святар у ЗША.

1921 У Мінску заснаваны Беларускі дзяржаўны універсітэт.

1936 Памёр **Фердынанд Рушчыц**, польскі і беларускі мастак, педагог, тэатральны дэкаратар.

1937 У Мінску ў НКУС расстраляны 32 чалавекі, сярод якіх былі **Янка Нёманскі** (сапр. **Іван Пятровіч**), пісьменнік, эканаміст; **Тодар Кляшторны**, паэт.

1988 У Мінску і Курапатах прайшоў мітынг-рэквіем "Дзяды", які быў жорстка разагнаны. Дзень памяці ўсіх ахвяраў генацыду.

1994 Рымскі папа **Ян Павел ІІ** пасвяціў у кардыналы **Казіміра Свёнтака**.

31 кастрычніка

1905 У Віцебску казацкі патруль абстраляў мітынг гараджанаў — 7 чалавек забіты, 4 паранены. На пахаванні загінулых прысутнічалі каля 40 тысяч чалавек.

1910 У Вільні нарадзіўся **Леанід Галяк**, юрыст, журналіст, грамадскі дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1917 Створаны часовы выканаўчы камітэт Цэнтральнай Беларускай Вайсковай Рады.

1932 Памёр **Кіпрыян Кандратовіч**, генерал, міністр Беларускай Народнай Рэспублікі. Пахаваны ў Пагародні (цяпер Воранаўскі р-н), пазней перапахаваны каля праваслаўнай царквы ў Воранаве. Нарадзіўся ў 1859 г.

1937 Расстраляны **Антон Баліцкі**, грамадска-культурны дзеяч.

1937 Нарадзіўся **Яўген Кулік** (Мінск), грамадскі дзеяч, мастак, графік.

1947 Выйшаў першы нумар газеты "Бацькаўшчына" (выдавалася ў Мюнхене да снежня 1966 г.).

1992 Памёр **Міхась Ткачоў**, грамадска-палітычны дзеяч, гісторык, археолаг, педагог. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

ЛІСТАПАД

1 лістапада

У лацінскім абрадзе
свята Усіх Святых

1868 Нарадзіўся **Дзмітрый Даўгяла** (в. Казьяны, цяпер Шумілінскі р-н), гісторык, архівіст, крыніцазнавец. Памёр у казахстанскай ссылцы (1942?).

1873 Нарадзіўся **Іван Замоцін** (в. Крывуліна, цяпер Бежацкі р-н Цвярской вобл., Расія), беларускі і расійскі літаратуразнавец, вязень ГУЛАГу.

1909 Нарадзіўся **Іван Касяк** (в. Горы, цяпер Вілейскі р-н), грамадскі дзеяч, публіцыст, гісторык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1912 Нарадзіўся **Янка Золак** (сапр. **Антон Даніловіч**; в. Лучнікі, цяпер Слуцкі р-н), паэт, грамадскі дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1915 Нарадзіўся **Міхась Кавыль** (сапр. **Язэп Лешчанка**; в. Пакрашава, цяпер Слуцкі р-н), паэт, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1933 Нарадзіўся **Вячаслаў Адамчык** (в. Варакомшчына, цяпер Дзятлаўскі р-н), пісьменнік.

1943 У Паставах нацыстамі забіты **Адам Дасюкевіч**, грамадска-культурны дзеяч, журналіст.

1984 Памёр **Пётр Сергіевіч**, мастак.

1986 Адкрыўся Уздзенскі гісторыка-краязнаўчы музей (заснаваны 6 лютага 1981 г.).

1987 У Купалаўскім парку ў Мінску адзначаны Дзяды. Упершыню шырока заяўлена пра савецкі генацыд.

1992 Памерла **Тамара Лазаковіч**, гімнастка, чэмпіёнка Алімпійскіх гульняў (1972).

1992 У Мінску адбыўся Устаноўчы сейм Згуртавання беларускай шляхты (ЗБШ).

2 лістапада

Дзяды,
дзень памінання памерлых

1869 Нарадзіўся **Язэп Стаброўскі** (маёнт. Крупляны, цяпер Навагрудскі р-н), археолаг, краязнавец.

1903 Памёр **Адам Плуг** (сапр. **Антон Пяткевіч**), польскі і беларускі пісьменнік, журналіст. Пахаваны на Павонзкаўскіх могілках у Варшаве.

1927 Нарадзіўся **Міхась Раецкі** (Мінск), журналіст, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

Пячатка канцлера
Вялікага Княства
Літоўскага Мікалая
Радзівіла (Рудога).
1574 г.

1959 Памёр **Аляксандр Орса**, педагог, доктар прыродазнаўства, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускай частцы могілак у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрсі, ЗША).

3 лістапада

667 Нарадзіўся **Святы Губэрт**, патрон Гародні.

1661 Перамога войск Рэчы Паспалітай над расійскімі войскамі ваяводы **Хаванскага** і **Ордына-Нашчокіна** ў бітве пад Кушлікамі паблізу Дзісны на Полаччыне.

1845 У Каменцы Падляскай (Сакольскі пав. Падляскага ваяв., Польшча) нарадзіўся **Зыгмунт Глогер**, польскі этнограф, археолаг, які даследаваў Заходнюю Беларусь.

1863 Памёр **Міхаіл Кулеша**, графік і жывапісец. Нарадзіўся ў Вільні (1795 ці 1800).

1882 Нарадзіўся **Якуб Колас** (засц. Акінчыцы, цяпер у межах Стоўбцаў), народны пісьменнік Беларусі.

1890 Нарадзіўся **Канстанцін Пушкарэвіч** (г. Слонім), беларускі і расійскі славіст, літаратуразнавец, педагог.

1937 На Салавецкіх астравах расстраляны **Павел Валошын** і **Флягонт Валынец**, дзеячы заходнебеларускага нацыянальнага руху.

1941 Каля г. Уральска (Казахстан) памёр **Змітрок Бядуля**, пісьменнік, удзельнік нацыянальна-вызваленчага руху. Пахаваны ў Уральску.

1972 У Мінску ўстаноўлены помнік **Якубу Коласу**.

1983 Памёр **Антон Мартас** (у манастве **Апанас**), архіепіскап, рэлігійны дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Аргенціне, Аўстраліі і ЗША, гісторык праваслаўнай царквы. Нарадзіўся ў в. Завітая, цяпер Нясвіжскі р-н (1904).

4 лістапада

1501 Паражэнне войска Вялікага княства Літоўскага ў бітве з маскоўскім войскам пад Мсціславам.

1794 Пры абароне Прагі (прадмесце Варшавы) загінулі **Якуб Ясінскі**, вайсковы і палітычны дзеяч, інжынер, паэт, адзін з кіраўнікоў паўстання 1794 г. і **Тадэвуш Корсак**, дзяржаўна-вайсковы дзеяч. Пахаваны пры касцёле “На Камёнку” ў Варшаве.

1816 Нарадзіўся **Арцём Вярыга-Дарэўскі**, пісьменнік, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. на Віцебшчыне. Памёр у Сібіры ў 1884 г.

1887 Нарадзіўся **Цішка Гартны** (сапр. **Зміцер Жылуновіч**; г. Капыль), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, дзяржаўны дзеяч БССР, гісторык, пісьменнік, публіцыст.

1929 Нарадзіўся **Сяргей Карніловіч** (в. Таргуны, цяпер Докшыцкі р-н),

грамадскі і рэлігійны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1937 Расстраляны **Аляксандр Валькові**, дзеяч нацыянальнага руху.

1992 У Мінску памёр **Васіль Хомчанка**, пісьменнік.

1993 Памёр **Раман Лецка**, краязнавец, калекцыянер, вязень савецкіх канцлагераў.

2000 У Парэччы Слонімскага р-на устноўлены памятны крыж у гонар паўстанца **Міхаіла Валовіча** і яго паплечнікаў.

5 лістапада

1250 Памёр **Елісей Лаўрышаўскі**, праваслаўны святы.

1576 Кароль **Стафан Баторы** падцвердзіў Гродну ўсе прывілеі.

1907 Нарадзіўся **Міхаіл Вітушка** (г. Нясвіж), генерал, адзін з лідэраў Беларускай Незалежніцкай Партыі, кіраўнік беларускага супраціву ў другой палове 1940–1950-х гг.

1922 Адбыліся першыя выбары ў польскі сейм, у які беларусы правялі 14 сваіх прадстаўнікоў.

1954 У Рэчыцы адкрыўся краязнаўчы музей.

1955 У Століне адкрыўся краязнаўчы музей (заснаваны ў 1954 г.).

1997 Памёр **Святаслаў Коўш**, рэлігійны дзеяч, пісьменнік, святар Беларускай праваслаўнай царквы пад юрысдыкцыяй канстантынопальскага патрыярхата, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША).

6 лістапада

1661 Войскі Рэчы Паспалітай на чале з **С. Чарноцкім** разбілі ля Глыбокага маскоўскія войскі.

1689 Нарадзіўся **Антоні Казімір Сапега** (мяст. Дзярэчын, цяпер Зэльвенскі р-н), дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1862 У фальв. Якушоўка (цяпер Свіслацкі р-н) памёр **Віктар Каліноўскі**, гісторык, археограф, адзін з ідэолагаў паўстання 1863–1864 гг. Пахаваны ў Свіслачы.

1887 Нарадзіўся **Радаслаў Астроўскі** (хут. Заполле, цяпер Слуцкі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, педагог, прэзідэнт Беларускай Цэнтральнай Рады (1944–1945, 1947–1976), дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Вялікабрытаніі і ЗША.

1891 Нарадзіўся **Іосіф Воўк-Левановіч** (хут. Лявонаўка, цяпер Асіповіцкі р-н), мовазнавец.

1920 Войска **Булак-Балаховіча** пачало наступленне з Турава на ўсход.

1940 Памёр **Лявон Вітан-Дубейкаўскі**, дзеяч нацыянальнага руху, паэт, архітэктар, будаўнік. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

1949 Нарадзіўся **Аляксей Філіпчанка** (Расія), беларускі следчы, праваабаронца.

1980 У Нью-Йорку памёр **Станіслаў Станкевіч**, грамадска-культурны дзеяч, літаратуразнавец, публіцыст, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

2000 У Мінску памерла **Стэфанія Станюта**, актрыса.

7 лістапада

1790 Нарадзіўся **Карл Падчашынскі** (в. Жырмуны, цяпер Воранаўскі р-н), асветнік, архітэктар, даследчык, педагог.

1886 Нарадзіўся **Генрык Бэта**, каталіцкі святар, педагог, пісьменнік.

1890 Нарадзіўся **Ігнат Жаўняровіч**, грамадска-культурны дзеяч, каталіцкі святар, вязень ГУЛАГу. Памёр у ссылцы ў Казахстане (жнівень 1937 г.).

1896 Нарадзіўся **Міхась Чарот** (сапр. **Кудзелька**; мяст. Рудзенск, цяпер Пухавіцкі р-н), паэт грамадска-культурны дзеяч.

1898 Нарадзіўся **Клімент Якаўчык** (в. Дольная Свіслач, цяпер Гродзенскі р-н), беларускі і расійскі пісьменнік. Загінуў на фронце ў 1941 г.

1919 У Гомелі адкрыўся абласны краязнаўчы музей.

1942 Гітлераўцамі расстраляны **Алесь Дубровіч** (сапр. **Аляксей Рэдзька**), паэт, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху. Нарадзіўся ў в. Галубічы, цяпер Каралевічы Глыбоцкага р-на (1910).

1948 У Ватэнштэце (Ніжняя Саксонія, Нямеччына) у аўтакатастрофе загінуў **Хведар Ільяшэвіч**, паэт, празаік, гісторык, грамадска-культурны дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне. Пахаваны ў г. Галендорф (Ніжняя Саксонія, Нямеччына).

1949 У Мазыры адкрыўся краязнаўчы музей.

8 лістапада

1632 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Уладзіслаў Ваза** (1632–1648).

1784 Нарадзіўся **Тодар Нарбут** (маёнт. Шаўры, цяпер Воранаўскі р-н), гісторык, археолаг, краязнавец.

1858 Нарадзіўся **Тадэвуш Урублеўскі**, адвакат, публіцыст, грамадскі дзеяч.

1883 Нарадзіўся **Вацлаў Ластоўскі** (маёнт. Калеснікі, цяпер Глыбоцкі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, гісторык, мовазнавец, літаратуразнавец, публіцыст, этнограф.

1890 Нарадзіўся **Янка Пачопка** (в. Летнікі, цяпер Глыбоцкі р-н), паэт, фалькларыст.

1903 Нарадзіўся **Міхась Явар** (сапр. **Карась**; в. Мінявічы, цяпер Мастоўскі р-н), паэт, удзельнік Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады, Таварыства Беларускай Школы.

1946 У Ватыкане беларуская дэлегацыя (айцец **Леў Гарошка**, айцец **Францішак Чарняўскі** і **Лявон**

Рыдлеўскі) сустрэлася з Папам **Піем XII**.

1973 Памёр **Аляксандр Жукоўскі**, удзельнік слонімскай падпольнай патрыятычнай арганізацыі “Чайка”, вязень савецкіх турмаў і канцлагера. Пахаваны на радзіме ў в. Залессе Слонімскага р-на. Нарадзіўся ў 1926 г.

2003 Памерла **Вольга Бурнос**, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі. Пахавана на праваслаўнай частцы могілкаў Centennial Park у Адэлайдзе (Аўстралія).

9 лістапада

1817 Памёр **Раймонд Корсак**, паэт, удзельнік паўстання 1794 г.

1942 Каля Барысава гестапаўцамі расстраляны **Генрык Глябовіч**, рэлігійны дзеяч, святар, тэолаг, ураджэнец Гродна. Пазней беатыфікаваны.

1962 Нарадзіўся **Аляксей Мельнікаў** (г. Гомель), літаратуразнавец.

1994 У Вільні ўстаноўлена памятная дошка **Браніславу Тарашкевічу**.

10 лістапада

Сусветны дзень моладзі

1444 Удзел палкоў Вялікага княства Літоўскага ў бітве з туркамі пад Варнай.

1749 Нарадзіўся **Мацей Радзівіл**, драматург, кампазітар.

1851 Памёр **Ян Ходзька** (**Барэйка**), пісьменнік, грамадскі дзеяч, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1920 Войскі **Станіслава Булак-Балаховіча** занялі Мазыр.

1924 У Вільні памёр **Міхаіл Галянкевіч**, грамадскі дзеяч, праваслаўны святар. Нарадзіўся ў Бельскім пав. Гродзенскай губ. (1852).

1938 У Мінску расстраляны **Рыгор Рак**, краязнавец.

1938 У Мінску расстраляны **Уладзімір Тэраўскі**, кампазітар, харавы дырыжор, фалькларыст.

11 лістапада

1673 Адбылася пераможная бітва 40-тысячнага войска Рэчы Паспалітай на чале з **Янам Сабескім** пад Хоцінам над 80-тысячным турэцкім войскам. У выніку была спынена турэцкая экспансія на Украіну.

1875 Нарадзіўся **Альберт Паўловіч** (Мінск), паэт-гумарыст, драматург.

1903 Нарадзіўся **Аляксандр Ільінскі** (мяст. Мір, цяпер Карэліцкі р-н), артыст тэатра.

1937 (ці 3 лістапада) На Салавецкіх астравах расстраляны **Максім Бурсевіч**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады.

1988 Аргкамітэт Беларускага Народнага Фронту прыняў адозву

"Да грамадзян Беларусі", у якой акрэсліў палітычную пазіцыю руху.

1994 Памёр **Міхаіл Крываносаў**, кідальнік молата, сярэбраны прызёр алімпійскіх гульняў (1956), шматразовы рэкардсмен свету.

1999 Памерла **Ангеліна Бароўка**, сяброўка Саюза Беларускіх Патрыётаў, вязень савецкіх канцлагераў. Нарадзілася ў 1931(?) г.

12 лістапада

Дзень памяці Св. мучаніка **Язафата Кунцэвіча**. Нарадзіўся ў Уладзіміры-Валынскім (Украіна) у 1580 г., забіты ў Віцебску 12 лістапада 1623 г.

1572 Памёр **Рыгор Хадкевіч**, дзяржаўны і вайсковы дзеяч Вялікага княства Літоўскага, асветнік.

1656 Памёр **Альбрыхт Станіслаў Радзівіл**, гісторык, мемуарыст.

1794 (ці 1796) Нарадзіўся **Міхаіл Рукевіч** (в. Гожна, цяпер Беластоцкі пав. Падляскага ваяв., Польшча), удзельнік вызваленчага руху, філамат.

1885 Нарадзіўся **Міхайла Грамыка** (в. Чорнае, цяпер Рэчыцкі р-н), пісьменнік, вучоны.

1918 У Віцебску заснаваны музей (цяпер Віцебскі абласны краязнаўчы музей).

1920 Нарадзіўся **Валерый Навіцкі** (да 1945 г. — **Валянцін Новік**; в. Дубейкі, цяпер Капыльскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Канадзе.

1920 Нарадзіўся **Андрэй Макаёнак** (в. Борхаў, цяпер Рагачоўскі р-н), драматург.

1930 Нарадзіўся **Восіп Блізнюк** (в. Шаматова, цяпер Смаргонскі р-н), удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смаргонях, вязень савецкіх канцлагераў.

2000 У Мінску і яшчэ 25 гарадах Беларусі адбыліся маштабныя акцыі пратэсту моладзі пад лозунгам "Пераменаў!".

13 лістапада

1655 Войска Вялікага княства Літоўскага пад кіраваннем гетмана **Паўла Стафана Сапегі** перамагло маскоўскае войска на рацэ Лясной паблізу Берасця.

1625 Памёр **Саламон Рысінскі**, паэт, філосаф, этнограф, педагог. Верагодна, пахаваны ў в. Далятычы, цяпер Навагрудскі р-н. Нарадзіўся ў в. Рысін, цяпер Себежскі р-н Пскоўскай вобл., Расія (1560?).

1836 Нарадзіўся **Яраслаў Дамброўскі** (г. Жытомір, цяпер Украіна), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху.

1892 Нарадзіўся **Язэп Троська** (сапр. **Дудзюк**; в. Лаша, цяпер Гродзенскі р-н), гісторык, краязнавец, педагог. Загінуў пасля 1930 у савецкіх турмах.

1942 Памёр **Уладзіслаў Талочка**, рэлігійны і культурна-асветны дзеяч, кульуролаг, гісторык, літаратуразнавец. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

1943 Савецкімі партызанамі ў рэдакцыі "Беларускай газеты" забіты **Уладзіслаў Казлоўшчык** (сапр. **Казлоўскі**), грамадска-палітычны дзеяч, паэт, публіцыст, выдавец. Пахаваны на Кальварыйскіх могілках у Мінску.

1985 Памёр **Антон Валынчык**, хормайстар, кампазітар, педагог. Пахаваны на могілках на прасп. Касманаўтаў у Гродне.

1989 Памёр **Фёдар Янкоўскі**, мовазнавец. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

1993 Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прыняў Закон "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" (на ўлік узяты 16, 3 тысячы помнікаў гісторыі і культуры).

14 лістапада

1812 Нарадзіўся **Паўлюк Багрым** (в. Крошын, цяпер Баранавіцкі р-н), паэт. Памёр каля 1891 г., пахаваны на радзіме.

1905 Нарадзіўся **Міхась Васілёк** (сапр. **Касцевіч Міхаіл**; в. Баброўня, цяпер Гродзенскі р-н), паэт, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады, Таварыства Беларускай Школы.

1907 Нарадзіўся **Міхась Ларчанка** (в. Хварасцяны, цяпер Слаўгарадскі р-н), літаратуразнавец і крытык, які ў 1956 г. быў абвінавачаны ў "нацыяналізме".

1916 У Пецярбургу выйшаў першы нумар грамадска-літаратурнай газеты "Дзянніца" (выдавалася да 13 студзеня 1917 г.). Рэдактар-выдавец **Цішка Гартны**.

1916 У Пецярбургу выйшаў першы нумар грамадска-палітычнай газеты "Светач" (выдавалася лацінкай да 13 студзеня 1917 г.). Рэдактар-выдавец **Эдзюк Будзька**.

1920 Пачаўся Беларускі з'езд Случчыны (доўжыўся 14–15 лістапада).

1933 Нарадзіўся **Леанід Пракопчык** (Мінск), краязнавец, пісьменнік.

1939 Заходняя Беларусь афіцыйна ўключана ў склад БССР.

1978 У Лос-Анджэласе памёр **Уладзімір Клішэвіч**, паэт, публіцыст, вязень савецкіх турмаў, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1986 У Маскве памёр **Мікола Улашчык**, гісторык, археограф, археолаг, этнограф, краязнавец, літаратар. Пахаваны на Чыжоўскіх могілках у Мінску.

1987 Памёр **Факунда Несцяровіч**, удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху на Мядзельшчыне, вязень савецкіх канцлагераў.

1990 У Парыжы, у будынку ЮНЕСКА, адбылася святочная цырымонія ў гонар 500-х угодкаў са дня нараджэння **Францыска Скарыны**.

15 лістапада

1812 Каля Ваўкавыска адбылася бітва паміж французскім і расійскім войскамі (доўжылася два дні).

1893 Нарадзіўся **Францішак Чарняўскі** (в. Чухны, цяпер Смаргонскі р-н), каталіцкі святар, рэлігійна-асветны публіцыст, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Францыі, Бельгіі і ЗША.

1897 У Варшаве(?) памёр **Якуб Гейштар**, публіцыст, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1907 У Галіцыі памёр **Юзаф Каліноўскі**, каталіцкі рэлігійны дзеяч, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., пазней кананізаваны.

1985 Памёр **Аляксандр Калодка**, грамадскі дзеяч, правазнавец, публіцыст, вязень фашысцкіх канцлагераў, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі. Пахаваны на беларускіх могілках Фолкнер у Мельбурне (Аўстралія).

1987 Памёр **Рыгор Зыбайла**, палітычны і вайсковы дзеяч, сябар ЦК Беларускай Незалежніцкай Партыі, афіцэр Беларускай Краёвай Абароны, вязень ГУЛАГу.

16 лістапада

Дзень Маці Божай Вострабрамскай – апякункі Беларусі

1888 (ці 16 снежня) Нарадзіўся **Вінцэнт Гадлеўскі** (в. Шурычы, цяпер Свіслацкі р-н), рымска-каталіцкі святар, адзін з кіраўнікоў беларускага нацыянальнага супраціўлення ў гады Другой сусветнай вайны, ідэолаг беларускага нацыянальнага руху.

1893 Нарадзілася **Леаніла Чарняўская** (жонка **Максіма Гарэцкага**; в. Таргуны, цяпер Докшыцкі р-н), перакладчыца, пісьменніца, настаўніца.

1905 Нарадзіўся **Ян Скрыган** (в. Труханавічы, цяпер Капыльскі р-н), пісьменнік, перакладчык, вязень ГУЛАГу.

1914 Нарадзіўся **Язэп Семяжон** (**Семяжонаў**; в. Пятровічы, цяпер Смалявіцкі р-н), перакладчык, літаратар.

1920 У Слуцкім павеце створана антысавецкая Беларуская рада Случчыны — орган мясцовай улады, дзейнічала да канца студзеня 1921 г.

1953 У Бабруйску нарадзіўся **Аляксандр Пракапенка**, футбаліст, чэмпіён СССР (1982), адзіны прадстаўнік Беларусі — бронзавы прызёр Алімпійскіх гульняў (1980).

1982 Памёр **Андрэй Макаёнак**, драматург. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

17 лістапада

Міжнародны дзень студэнтаў

1640 Памёр **Стафан Пац**, дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў 1587 г.

1825 У Цвярской губ. памёр **Зарыян Далэнга-Хадакоўскі**, вучоны-славяназнавец.

1827 Памёр **Павел Брастоўскі** (**Бжастоўскі**), грамадскі і дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага.

1893 Нарадзіўся **Кастусь Езавітаў** (г. Дзвінск, цяпер Даўгаўпілс, Латвія), дзеяч нацыянальна-дзяржаўнага адраджэння, публіцыст, перакладчык, педагог, гісторык.

1906 Нарадзіўся **Янка Багдановіч** (в. Гібінята, цяпер Валожынскі р-н), пісьменнік, мемуарыст, вязень савецкіх канцлагераў.

1990 У Вільні ўстаноўлена памятная дошка **Францыску Скарыну**.

1991 Кананізаваны **Юзаф Каліноўскі**, каталіцкі рэлігійны дзеяч, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

2005 Памерла **Клаўдзія Шышыгіна-Патоцкая**, настаўніца, краязнавец, даследчык гісторыі Нясвіжа. Нарадзілася ў 1935(?) г.

18 лістапада

1700 Пачалася бітва пад Алькенікамі, у якой войска **Сапегаў** пацярпела паражэнне ад "рэспубліканцаў" на чале з **Вішнявецкім** і **Агінскім** (доўжылася 18–19 лістапада).

1883 Нарадзіўся **Язэп Лёсік** (в. Мікалаеўшчына, цяпер Стаўбцоўскі р-н), грамадска-палітычны дзеяч, мовазнавец, пісьменнік, педагог.

1902 Нарадзіўся **Міхась Машара** (хутар Падсосна, цяпер Шаркоўшчынскі р-н), пісьменнік, удзельнік заходнебеларускага нацыянальнага руху.

1937 Расстраляны **Адам Бычкоўскі**, грамадска-культурны дзеяч. Нарадзіўся на Сакольшчыне ў 1889 г.

1979 Памёр **Гаўрыіл Верасаў**, шахматыст, тэарэтык шахмат.

19 лістапада

1784 (ці 1785) Нарадзіўся **Міхаіл Баброўскі** (в. Вулька, цяпер Беластоцкі пав. Падляскага ваяв., Польшча), вучоны-славіст.

1991 Створана Беларускае прыватнае агенцтва навінаў (БелаПАН).

1996 Са станцыі Яцукі (Дзятлаўскі р-н) адпраўлены эшэлон з апошняй ракетай "Тополь". Беларусь стала бяз'ядзернай дзяржавай.

2004 Памерла **Юзэфа Найдзюк** (дзяв. **Брэчка**), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахавана ў Пасадэне (Каліфорнія, ЗША).

20 лістапада

1648 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Ян Казімір** (1648–1668).

1901 Нарадзіўся **Міхась Зарэцкі** (сапр. **Касянкоў Міхась**; в. Высокі Гарадзец, цяпер Талачынскі р-н), пісьменнік.

1922 Нарадзіўся **Уладзімір Кісель** (г. Клецк), удзельнік падпольнай

арганізацыі Саюз Змагання за Незалежнасць Беларусі, вязень савецкіх канцлагераў і турмаў. Памёр 24 жніўня 1999 г. у Гродне. Пахаваны на могілках каля стан. Аўльс пад Гроднам.

1948 Нарадзілася **Яўгенія Янішчыц** (в. Рудка Пінскага р-на), паэтэса.

1985 У Беластоку памёр **Юрка Геніюш**, пісьменнік і публіцыст.

1988 Памёр **Гаўрыла Гарэцкі**, геолаг, географ, эканаміст, дэмограф, дзеяч нацыянальна-культурнага руху.

1998 Памерла **Яўгенія Шастак**, грамадскі дзеяч, лекар, вязень ГУЛАГу.

1995 У Оршы пастаўлены помнік **Уладзіміру Караткевічу**.

21 лістапада

1368 У бітве на рацэ Тросна войска Вялікага княства Літоўскага на чале з вялікім князем **Альгердам** пад час паходу на Маскву перамагло войска Маскоўскага княства.

1830 Памёр **Ян Снядэцкі**, астраном, матэматык, філосаф, асветнік, прафесар Віленскага універсітэта. Пахаваны ў Яшунах (цяпер Шальчынінкайскі пав., Літва).

1921 (ці 3 лістапада) Нарадзіўся **Янка Юхнавец** (в. Забродак, цяпер Докшыцкі р-н), пісьменнік, дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1937 У Чабаксарах (Чувашская АССР, цяпер Рэспубліка Чувашыя, Расія) расстраляны **Павел Каравайчык**, культурны дзеяч, пісьменнік.

1926 У Віцебску адкрыўся Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатар імя **Якуба Коласа**.

1990 Мінскі касцёл Св. Сымона і Алены пасля 46-гадовага перапынку вернуты католікам. Біскуп **Тадэвуш Кандрусевіч** адслужыў урачыстую імшу.

22 лістапада

1654 Расійскае войска пасля трохмесяцовай аблогі захапіла Віцебск. Акупацыя горада доўжылася 13 гадоў.

1715 Нарадзіўся **Антоні Скарульскі**, рэктар Навагрудскага езуіцкага калегіюма (1760–1764).

1773 Створана Беларуская рымска-каталіцкая епархія з цэнтрам у Магілёве.

1836 Памёр **Якуб Фалькоўскі**, педагог, тэолаг, літаратуразнавец.

1930 Нарадзілася **Вера Бартуль** (дзяв. **Касцюкевіч**), дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і ЗША.

1944 Памёр **Кузьма Чорны** (сапр. **Раманоўскі Мікалай**), пісьменнік, класік беларускай літаратуры, публіцыст, вязень савецкіх турмаў. Пахаваны на Вайсковых могілках у Мінску.

23 лістапада

1824 Нарадзіўся **Баляслаў Русецкі** (г. Рым), мастак, які працаваў у Беларусі.

1866 У Кракаве памёр **Адам Кіркор**, беларускі і польскі гісторык, этнограф, археолаг, публіцыст, грамадскі дзеяч.

1871 Нарадзіўся **Уладзімір Тэраўскі** (мяст. Раманава, цяпер Слуцкі р-н), кампазітар, харавы дырыжор, фальклараст.

1906 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Наша ніва" (выдавалася да 20 жніўня 1915 г.).

1938 Расстраляны **Мікола Красінскі**, культурны і рэлігійны дзеяч. Нарадзіўся ў Вілейцы (1886).

24 лістапада

1970 У Клюшчанах Астравецкага р-на памёр **Адольф Клімовіч**, грамадскі дзеяч, журналіст, выдавец, вязень савецкіх канцлагераў.

1905 Цар **Мікалай ІІ** падпісаў указ, у якім здымаліся ранейшыя забароны на выкарыстанне мясцовых моваў у дзевяці заходніх губернях Расійскай імперыі.

1996 У Беларусі адбыўся рэферэндум, які скасаваў дзеянне Канстытуцыі 1994 г. У выніку рэферэндума Вярхоўны Савет 13-га склікання быў распушчаны, Дзень незалежнасці перанесены на 3 ліпеня, забаронены купля і продаж зямлі, у заканадаўстве пакінута смяротнае пакаранне.

25 лістапада

1714 Нарадзіўся **Тамаш Жаброўскі** (маёнт. Дзятлава, цяпер Дзятлаўскі р-н), асветнік, архітэктар, астраном, матэматык.

1795 Кароль Рэчы Паспалітай **Станіслаў Аўгуст Панятоўскі** ў гродзенскім Новым замку адрокся ад трона.

1910 Нарадзіўся **Змітрок Астапенка** (в. Калеснікі, цяпер Хіславіцкі р-н Смаленскай вобл., Расія), паэт, перакладчык, вязень савецкага канцлагера. У пачатку Другой сусветнай вайны ўцёк з лагера на фронт, загінуў у баі ў Карпатах (кастрычнік 1944 г.).

1925 У Мінску пачаўся (доўжыўся да 29 лістапада) першы з'езд паэтаў і пісьменнікаў аб'яднання "Маладняк".

1988 Скончыла жыццё самагубствам **Яўгенія Янішчыц**, паэтэса. Пахавана на Усходніх могілках у Мінску.

2002 У Гродне выйшаў першы нумар інфармацыйна-аналітычнага бюлетэню "Свой Лад" (выходзіў да траўня 2004 г., усяго выйшла 14 нумароў, рэдакцыя была разгромлена).

2003 Памерла **Людміла Махнюк** (дзяв. **Каліноўская**), дзеяч культурнага руху ў эміграцыі ў ЗША. Пахавана на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (Нью-Джэрсі, ЗША).

26 лістапада

1805 Нарадзіўся **Яўстах Янушкевіч** (в. Прусы, цяпер Салігорскі р-н),

кнігавыдавец, публіцыст, удзельнік паўстання 1830–1831 гг., мемуарыст. Памёр у 1874 г.

1837 (ці 2 лістапада) Нарадзіўся **Міхаіл Эльвіра Андрыёлі** (г. Вільня), мастак, ілюстратар, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1864 Памёр **Тодар Нарбут**, гісторык, археолаг, краязнавец. Пахаваны ў в. Нача, цяпер Воранаўскі р-н.

1885 У Канстантынопалі памёр **Адам Міцкевіч**, польскі паэт, цесна звязаны з Беларуссю, асветнік, філамат. Першапачаткова пахаваны ў Парыжы. 4 ліпеня 1890 г. перапахаваны ў Вавельскім замку (Кракаў).

1891 Нарадзіўся **Янка Станкевіч** (в. Арляняты, цяпер Смаргонскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, мовазнавец, гісторык, перакладчык, выдавец, публіцыст, педагог, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1896 Памёр **Канстанцін Ельскі**, падарожнік, заолаг, географ, геолаг.

1909 Нарадзілася **Яніна Каханоўская** (Мінск), дзеяч эміграцыі ў ЗША.

1920 У бітве за Капыль смяротна паранены **Піліп Валодзька**, актыўны ўдзельнік Слуцкага збройнага чыну. Памёр на наступны дзень, пахаваны на могілках каля Семежаўскай царквы.

1930 Нарадзіўся **Уладзімір Караткевіч** (г. Орша), пісьменнік.

27 лістапада

1900 Нарадзіўся **Вячаслаў Лаўскі** (в. Слачва, цяпер Навагрудскі р-н), грамадска-культурны дзеяч, педагог, адзін з заснавальнікаў беларускага студэнцкага руху.

1903 Нарадзіўся **Піліп Пестрак** (в. Сакаўцы, цяпер Івацэвіцкі р-н), пісьменнік, дзеяч Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі.

1920 Пачалося антысавецкае Слуцкае паўстанне (доўжылася да 28 снежня 1920 г.). Нацыянальны Дзень Герояў.

1921 Нарадзіўся **Уладзімір Тарасевіч** (в. Клешнякі, цяпер Шчучынскі р-н), рэлігійны і грамадскі дзеяч беларускай эміграцыі ў ЗША.

1938 Расстраляны **Сымон Рак-Міхайлоўскі**, грамадска-палітычны дзеяч, сябар Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, публіцыст, заснавальнік і дырэктар настаўніцкай семінарыі ў Барунах (1920–1922).

1948 У Таронта створана Згуртаванне Беларусаў Канады.

1976 На беларускай дзялянцы могілак Фолкнер у Мельбурне (Аўстралія) адбылося урачыстае асвячэнне помніка “На вечны ўспамін спачылых усіх ведамых і няведамых Беларусаў”.

1996 З удзелам расійскіх вышэйшых дзяржаўных асобаў спынены імпічмент прэзідэнту **Аляксандру Лукашэнку**.

28 лістапада

1923 Створана літаратурнае аб'яднанне "Маладняк" (дзейнічала да 1932 г.).

29 лістапада

1587 Памёр **Філон Кміта-Чарнабыльскі**, вайсковы і палітычны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, пісьменнік. Нарадзіўся каля 1530 г.

1830 Пачатак нацыянальна-вызваленчага паўстання.

1924 У Мінску адбылася першая ўсебеларуская краязнаўчая канферэнцыя.

1938 У Мінску (ці ў Маскве) расстраляны **Браніслаў Тарашкевіч**, грамадска-палітычны і асветны дзеяч, мовазнавец, публіцыст, перакладчык, літаратуразнавец.

1938 У Мінску расстраляна **Палута Бадунова**, дзеяч нацыянальнага руху. Нарадзілася ў Новабеліцы, цяпер Гомельскі р-н (1885).

1949 (ці 4 снежня) У савецкім канцлагеры пад Тайшэтам (Іркуцкая вобл., Расія) забіты **Адам Станкевіч**, рымска-каталіцкі святар, грамадска-культурны дзеяч, асветнік, культуролаг, выдавец, публіцыст. Пахаваны на могілках Азярлага каля в. Шаўчэнкі Іркуцкай вобл., Расія.

1990 У Вільні ўрачыста адсвяткаваны 500-гадовы юбілей беларускага першадрукара **Францыска Скарыны**, устаноўлена памятная дошка асветніку на доме, у якім была надрукавана першая ў Вільні кніга.

30 лістапада

1409 У Брэсце пачалася вайскова-палітычная нарада караля **Ягайлы**, вялікага князя **Вітаўта** і падканцлера **Мікалая Тронбы** аб плане супольнай вайны супраць Тэўтонскага ордэна (нарада доўжылася да 8 снежня).

1427 У Кракаве нарадзіўся **Казімір IV Ягелончык**, вялікі князь літоўскі.

1591 Нарадзіўся **Андрэй Баболя** (в. Страхоцін, цяпер Падкарпацкае ваяв., Польшча), рымска-каталіцкі дзеяч, місіянер, святы.

1745 (ці 4 лютага 1746) Нарадзіўся **Тадэвуш Касцюшка** (маёнт. Сяхновічы, цяпер Жабінкаўскі р-н), дзяржаўны і вайсковы дзеяч, кіраўнік паўстання 1794 г.

1895 Нарадзіўся **Андрэй Вангін-Блажэвіч**, акцёр, тэатральны дзеяч, які жыў у Гданьску. Памёр у 1977 г.

1899 Нарадзіўся **Міхась Лынькоў** (в. Зазыбы, цяпер Лёзненскі р-н), дзіцячы пісьменнік, літаратуразнавец.

1926 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Наша справа" (выдавалася да 22 студзеня 1927 г.). Рэдактар **П. Мятла**.

1996 У Брэсце прайшлі ўрачыстасці з нагоды 400-ых угодкаў Царкоўнай Уніі.

Снежань

1 снежня

1618 Паміж Рэччу Паспалітай і Расійскай дзяржавай заключана Дэвулінскае (цяпер Сергіеў Пасад пад Масквой) перамір’е.

1856 У будынку бібліятэкі Віленскага універсітэта **Яўстах Тышкевіч** адкрыў музей старажытнасцяў.

1919 Памёр **Вандалін Шукевіч**, археолаг, этнограф, калекцыянер. Пахаваны ў в. Нача, цяпер Воранаўскі р-н.

1920 У Вільні заснаваны Беларускі студэнцкі саюз (дзейнічаў да верасня 1939 г.).

1981 Памёр **Рыгор Бярозкін**, літаратар, крытык, журналіст. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

2 снежня

1776 Нарадзіўся **Анёл Доўгірд** (маёнт. Юркаўшчына, цяпер Мсціслаўскі пав.), філосаф, логік, педагог.

1879 Нарадзіўся **Фелікс Стацкевіч** (г. Шчучын), грамадска-культурны дзеяч, выдавец, педагог, актывіст Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады і Таварыства Беларускай Школы.

Пячатка рыжскага біскупа Альберта, які стварыў агрэсіўны вайскова-манаскі ордэн мечаносцаў. *Пачатак XII ст.*

3 снежня

Міжнародны дзень інвалідаў

1791 Нарадзіўся **Міхаіл Гамаліцкі** (в. Бялавічы, цяпер Івацэвіцкі р-н), лекар, педагог, гісторык.

1814 Нарадзіўся **Іосіф Гашкевіч** (Міншчына), дыпламат, мовазнавец, даследчык Японіі і Кітая, натураліст.

1907 (ці 1908) Нарадзіўся **Рыгор Крушына** (сапр. **Казак**; в. Бязверхавічы, цяпер Слуцкі р-н), пісьменнік, грамадскі дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

4 снежня

1659 Маскоўскае войска штурмам узяло Стары Быхаў, адбылася жорсткая расправа з пераможанымі.

1803 Памёр **Давыд Пільхоўскі**, асветнік, пісьменнік, перакладчык, выдавец.

1937 У віцебскай турме расстраляны **Іпаліт Поляк**, грамадскі дзеяч, педагог.

1959 У Мінску адкрыўся літаратурны музей **Якуба Коласа**.

1972 Памёр **Мікалай Аладаў**, кампазітар.

1982 Памёр **Аркадзь Качан**, грамадскі дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі. Пахаваны на могілках Роквуд у Сіднеі (Аўстралія).

5 снежня

1793 На Гродзенскім сейме прынята Канстытуцыя Рэчы Паспалітай.

1994 На нарадзе лідэраў АБСЕ ў Будапешце ЗША, Вялікабрытанія і Расія гарантавалі Беларусі, Украіне і Казахстану бяспеку і тэрытарыяльную цэласць.

2005 Памёр **Францішак Бартуль**, дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі і ЗША, мецэнат, сябар Рады Беларускай Народнай Рэспублікі. Нарадзіўся ў 1918 г.

6 снежня

1705 У Гродне ў гонар Святога **Францыска Ксаверыя** асвечаны езуіцкі кляштар.

1800 Нарадзіўся **Іосіф Ходзька** (мяст. Крывічы, цяпер Мядзельскі р-н), навуковец-геадэзіст, падарожнік, тапограф.

1813 У Пецярбургу нарадзіўся **Мікалай Агароў**, расійскі грамадскі дзеяч, паэт, публіцыст, які падтрымоўваў паўстанне 1863–1864 гг.

1919 У сваім маёнт. пад Харкавам бандытамі забіты **Аляксандр Булатовіч**, падарожнік, даследчык Усходняй Афрыкі, дыпламат, праваслаўны ераманах, які паходзіў з Гарадзеншчыны.

1925 У Вільні выйшла газета “Сялянская ніва” (выдавалася да 7 ліпеня 1930 г.). Выдавец **Фабіян Ярэміч**.

1926 РСФСР перадала ў склад БССР Гомельскі і Рэчыцкі паветы расфарміраванай Гомельскай губерні (астатнія 3 паветы далучаны да Бранскай губерні).

1928 Нарадзіўся **Мікалай Лагодзіч**, дысідэнт, палітычны вязень.

7 снежня

1506 У Гродне вялікі князь літоўскі **Жыгімонт I Стары** выдаў прывілей, які замацоўваў юрыдычныя нормы, запісаныя ў прывілеях асобным землям, валасцям і гарадам Вялікага княства Літоўскага.

1824 Нарадзіўся **Юльян Бакшанскі** (маёнт. Тупальшчына, цяпер Смаргонскі р-н), удзельнік вызваленчага руху, камандзір паўстанцкага атрада ў 1863 г., публіцыст.

1863 Памёр **Ануфры Петрашкевіч**, філамат, паэт, архівіст, удзельнік паўстання 1830–1831 гг. Нарадзіўся ў Шчучыне (1793).

1878 Нарадзіўся **Андрэй Зязюля** (сапр. **Аляксандр Астрамовіч**; в. Навасады, цяпер Ашмянскі р-н), каталіцкі святар, паэт.

1921 У Заходняй Беларусі ў Радашковічах заснавана Таварыства

Беларускай Школы (дзейнічала да 1937 г.).

1926 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Narodny zwon” (выдавалася да 30 сакавіка 1927 г.).

1943 У Мінску невядомымі забіты **Вацлаў Іваноўскі**, грамадска-палітычны дзеяч, адзін са стваральнікаў Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады, асветнік, выдавец, міністр асветы ў Радзе Беларускай Народнай Рэспублікі. Бургамістр Мінска ў акупацыю. Пахаваны на Кальварыйскіх могілках у Мінску.

1998 У Мінску памёр **Леанід Пракопчык**, краязнавец, пісьменнік.

8 снежня

1432 Пад Ашмянамі адбылася бітва паміж вялікімі князямі **Свідрыгайлам** і **Жыгімонтам**. Загінула больш за 10 тысяч чалавек.

1914 Нарадзіўся **Часлаў Сіповіч** (в. Дзедзінка, цяпер Міёрскі р-н), рэлігійны і грамадскі дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі.

1922 У Вільні выйшаў першы нумар газеты “Наша будучыня” (выдавалася да 14 лютага 1923 г.). Рэдактар **Леапольд Родзевіч**.

1926 Памёр **Кастусь Бялецкі**, грамадска-палітычны дзеяч.

1937 Расстраляны **Ігнат Дварчанін**, грамадска-культурны дзеяч, літаратуразнавец, паэт, педагог.

1937 Расстраляны **Язэп Гаўрылік**, дзеяч заходнебеларускага нацыянальнага руху, настаўнік.

1937 Расстраляны **Антон Грыневіч**, збіральнік музычнага фальклору, выдавец, педагог, кампазітар.

1963 У Феадосіі (Украіна) памёр **Даніла Васілеўскі**, краязнавец, гісторык, літаратуразнавец.

1969 У пас. Татарка (Стаўрапольскі край, Расія) памерла **Ванда Лявіцкая** (па мужу **Лёсік**), пісьменніца. Пахавана ў Татарцы.

1991 У Віскулях (Белавежская пушча) падпісаны пагадненні аб дэнансацыі дамовы аб утварэнні СССР і спыненні існавання такой дзяржавы.

9 снежня

1891 Нарадзіўся **Максім Багдановіч** (Мінск), паэт, перакладчык, крытык, класік беларускай літаратуры.

1918 Рада і Урад Беларускай Народнай Рэспублікі напярэдадні эміграцыі ў Вільню выдалі 5-ю Устаўную грамату, у якой заклікалі беларускі народ да супраціўлення ўладзе бальшавікоў і да стварэння “беларускіх Саветаў”, падначаленых Радзе Беларускай Народнай Рэспублікі.

1922 У Гродне адкрыўся гісторыка-археалагічны музей.

1973 У Вільні памёр **Янка Шутовіч**, грамадска-культурны дзеяч, выдавец, літаратуразнавец, вязень

савецкіх канцлагераў. Пахаваны ў Павільнісе.

1974 Памерла **Юлія Бібіла**, бібліёграф, майстрыха мастацкага ткацтва.

1976 Заснаваны Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту.

1981 У Мінску (каля Опернага тэатра) ўстаноўлены помнік **Максіму Багдановічу** (скульптар **Сяргей Вакар**).

1991 У Траецкім прадмесці ў Мінску адкрыўся Літаратурны музей **Максіма Багдановіча**.

1991 Галоўнай плошчы Мінска (ля Дома ўрада) нададзеная назва плошчы Незалежнасці.

10 снежня

Сусветны дзень
Дэкларацыі правоў чалавека

1574 Нарадзіўся **Мікалай Ланчыцкі**, дзеяч культуры, тэолаг, педагог. Памёр у 1653 г.

1831 У Парыжы ўтворана Таварыства літоўскіх і рускіх земель — грамадска-палітычная арганізацыя, куды ўваходзілі ўраджэнцы Беларусі, Літвы і Украіны.

1852 Нарадзіўся **Вандалін Шукевіч** (в. Нача, цяпер Воранаўскі р-н), археолаг, этнограф, калекцыянер.

1865 Расійскі царскі ўрад забараніў асобам каталіцкага веравызнання і "польскага паходжання" купляць і арандаваць зямлю на Беларусі.

1870 Нарадзіўся **Фердынанд Рушчыц** (маёнт. Багданава, цяпер Валожынскі р-н), польскі і беларускі мастак, педагог, тэатральны дэкаратар.

1888 Нарадзіўся **Мікола Дзямідаў** (Беласточчына), вайсковы і грамадска-палітычны дзеяч; арганізатар батальёна беларускай самаахновы ў Лідзе.

1918 Бальшавіцкія войскі ўвайшлі ў пакінуты немцамі Мінск.

1945 У Рэгенсбургу (Нямеччына) адкрылася беларуская гімназія імя **Янкі Купалы** (дырэктар **Аляксандр Орса**).

1954 У Лепелі адкрыўся краязнаўчы музей.

1996 Памёр **Роберт Тамушанскі**, рэлігійны і грамадска-культурны дзеяч ў Вялікабрытаніі і Ватыкане, філолаг, публіцыст.

11 снежня

1932 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Шлях" (выдавалася да 12 тудзеня 1933 г.). Рэдактар **К. Чартовіч**.

1991 Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь зацвердзіў Палажэнне "Аб Дзяржаўным бела-чырвона-белым сцягу Рэспублікі Беларусь".

2002 Памёр **Сяргей Грахоўскі**, пісьменнік.

2004 Памёр **Кастусь Шышэя** (псеўд. **Арол**), дзеяч вызваленчага руху, сябар Беларускай Незалежніцкай

Партыі, вязень савецкіх канцлагераў. Пахаваны на Спаса-Ефрасінеўскіх могілках у Вільні.

12 снежня

1586 У Гродне памёр **Стафан Баторы**, вялікі князь літоўскі і кароль Рэчы Паспалітай. Новым каралём абраны **Жыгімонт III Ваза**.

1814 Нарадзіўся **Адам Завадскі**, друкар і выдавец у Вільні.

1929 У Вільні выйшла газета "Наперад" (выдавалася да 3 кастрычніка 1930 г.). Рэдактар-выдавец **М. Сіняўскі**.

1979 У Раўбічах Мінскага р-на адкрыўся Музей беларускага народнага мастацтва.

13 снежня

1347 Павешаны **Яўстафій**, адзін з трох віленскіх пакутнікаў.

1595 Казакі **Севярына Налівайкі** захапілі Магілёў, разрабавалі і спалілі горад.

1826 Памёр **Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч**, вучоны, царкоўны дзеяч, літаратар.

1894 Як указана ў выдавецкіх звестках, у Познані (цяпер Польшча) выйшаў паэтычны зборнік "Смык беларускі" **Францішка Багушэвіча**.

1919 У Мінску адбыўся сход Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, у выніку яе расколу былі ўтвораны Найвышэйшая рада Беларускай Народнай Рэспублікі (старшыня **Язэп Лёсік**) і Народная рада Беларускай Народнай Рэспублікі (старшыня **Пётр Крачэўскі**).

14 снежня

1851 Нарадзіўся **Эдвард фон Роп** (маёнт. Ліксна Дынабургскага пав., цяпер Латвія), рэлігійны і грамадска-палітычны дзеяч Беларусі і Літвы.

1906 У Мінску ўтворана кніжная суполка "Мінчук".

1911 Нарадзіўся **Аляксандр Калодка** (в. Церабостынь, цяпер Карэліцкі р-н), грамадскі дзеяч, правазнавец, публіцыст, вязень фашысцкіх канцлагераў, дзеяч эміграцыі ў Аўстраліі.

1957 У газеце "Літаратура і мастацтва" з'явіўся артыкул **Барыса Сачанкі** "Шанаваць родную мову" — першае выступленне ў прэсе супраць русіфікацыі.

1989 Памёр **Андрэй Сахараў**, вучоны, дысідэнт, змагар за правы чалавека ў СССР.

2001 Памёр **Самсон Пярловіч**, паэт, сябар падпольнага Саюза Вызвалення Беларусі, вязень ГУЛАГу. Пахаваны ў Навагрудку.

15 снежня

1575 Каралём Рэчы Паспалітай і вялікім князем ВКЛ абраны **Стафан Баторы** (1576–1586).

1735 Нарадзіўся **Давыд Пільхоўскі** (маёнт. Руткішкі, цяпер Падляскае ваяв., Польшча), асветнік, пісьменнік, перакладчык, выдавец.

1921 Нарадзіўся **Сцяпан Александровіч** (г. Капыль), літаратуразнавец, празаік, краязнавец.

1945 Нарадзіўся **Кастусь Мыслівец**, грамадска-палітычны дзеяч, сябар Драгічынскага Беларускага Народнага Фронту.

1983(2) У Магілёве адкрыўся музей Вітольда Бялыніцкага-Бірулі — філіял Дзяржаўнага мастацкага музея Беларусі.

1986 28 аўтарытэтных прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі (**В. Адамчык**, **Р. Барадулін**, **Я. Брыль**, **В. Быкаў**, **П. Панчанка**, **Л. Шчамялёў**, **С. Станюта** і іншыя), накіравалі на імя генеральнага сакратара ЦК КПСС М. Гарбачова адкрыты ліст, у якім пратэставалі супраць дыскрымінацыі беларускай мовы на яе гістарычных абшарах. Прапанаваны ў лісце захады дзеля паляпшэння стану беларускай мовы ў Беларусі. Ліст быў праігнараваны.

1990 Рымскі Папа **Ян Павел II** надаў гродзенскаму фарнаму касцёлу тытул Малой базілікі.

1994 У Брэсце памёр **Уладзімір Калеснік**, літаратуразнавец, крытык, празаік.

16 снежня

1799 Нарадзіўся **Ян Баршчэўскі** (в. Мурагі, цяпер Расонскі р-н), пісьменнік, выдавец, адзін з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры.

1901 Нарадзіўся **Мікалай Марцінчык** (в. Кубельнікі, цяпер Бераставіцкі р-н), грамадска-культурны дзеяч, лекар, вязень савецкіх канцлагераў.

1951 У Нью-Йорку створаны Беларускі Інстытут Навукі і Мастацтва.

17 снежня

1849 Нарадзіўся **Зыгмунт Пуслоўскі** (маёнт. Альберцін, сёння ў межах г. Слоніма), мецэнат, калекцыянер.

1886 Нарадзіўся **Мікола Равенскі** (в. Капланцы, цяпер Бярэзінскі р-н), кампазітар, фальклярыст, аўтар беларускага гімна “Магутны Божа”, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне, Бельгіі.

1889 Нарадзіўся **Даніла Васілеўскі** (в. Новае Сяло, цяпер Бешанковіцкі р-н), краязнавец, гісторык, літаратуразнавец.

1891 Нарадзіўся **Андрэй Цікота** (хут. Плавушка, цяпер Смаргонскі р-н), рэлігійны і грамадска-культурны дзеяч, генерал ордэна марыянаў.

1926 У СССР прайшоў перапіс насельніцтва, у Беларусі — 4 мільёны 983 тыс. чалавек.

1994 У Вільні на могілках Росы пастаўлены помнік **Альбіну Стаповічу**.

18 снежня

1771 Нарадзіўся **Францішак Ксаверы Несялоўскі** (мяст. Ляхавічы), удзельнік паўстанняў 1794 і 1830–1831 гг.

1917 У Мінску пачаўся Першы Усебеларускі кангрэс. Пасля яго разгону бальшавікамі на нелегальным пасяджэнні была абрана Рада Усебеларускага з'езда (доўжыўся да 31 снежня).

1934 Памёр **Альбін Стаповіч**, грамадска-культурны дзеяч, кампазітар, музычны педагог, публіцыст. Пахаваны на могілках Росы ў Вільні.

1973 **Пётр Клімук** стаў першым беларусам, што паляцеў у космас (потым здзейсніў яшчэ два палёты).

19 снежня

1728 Памёр **Леў Кішка**, уніяцкі царкоўны дзеяч, рэлігійны пісьменнік. Нарадзіўся ў 1668 г.

1942 У Слоніме гестапаўцамі расстраляны каталіцкія манашкі **Багуміла Найшэўская**, **Марта Валоўская** і ксёндз **Адам Старк**.

1964 У в. Лаша Гродзенскага р-на адкрыўся мемарыяльны музей **Яўхіма Карскага**.

1992 У Мінску пачаўся Першы сход беларусаў блізкага замежжа (доўжыўся два дні).

20 снежня

1840 Нарадзіўся **Казімір Альхімовіч** (в. Дэмбрава, цяпер Шчучынскі р-н), мастак, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1890 Нарадзіўся **Аскар Марыкс** (г. Львоў, Украіна), тэатральны мастак, педагог.

1890 Нарадзіўся **Язэп Дашута** (Саколка, цяпер Падляскае ваяв., Польшча), каталіцкі святар-марыянін.

1910 Нарадзіўся **Вітаўт Тумаш** (в. Сцягліца, цяпер Вілейскі р-н), грамадскі дзеяч, медык, скарыназнавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1924 У Латвіі заснавана культурна-асветнае таварыства беларускай інтэлігенцыі "Беларуская хата" (дзейнічала да 29 кастрычніка 1936 г.).

1937 У Мінску расстраляны **Васіль Дружчыц** (**Друшчыц**), гісторык; **Сцяпан Некрашэвіч**, мовазнавец, грамадскі дзеяч; **Міхаіл Піятуховіч**, літаратуразнавец, педагог.

2000 Памёр **Янка Золак** (сапр. **Антон Даніловіч**), паэт, грамадскі дзеяч эміграцыі ў ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Саўт-Рыверы (штат Нью-Джэрсі, ЗША).

2004 У Полацку памёр **Васіль Мядзелец**, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху, адзін з кіраўнікоў

“Саюза Беларускіх Патрыётаў”, вязень савецкіх канцлагераў. Нарадзіўся ў в. Ружанполле, цяпер Міёрскі р-н (1928).

21 снежня

1796 Нарадзіўся **Тамаш Зан** (в. Мясота, цяпер Маладзечанскі р-н), удзельнік вызваленчага руху, філамат, прыродазнавец, польскі літаратар.

1890 Нарадзіўся **Мікалай Аладаў** (Пецярбург), кампазітар.

1969 Памёр **Аляксей Шудзейка**, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1981 Памёр **Міхась Забэйда-Суміцкі**, спявак, педагог, дзеяч на эміграцыі. Пахаваны на Альшанскіх могілках у Празе.

22 снежня

1264 Падпісаны мірная і гандлёвая дамовы Полацка з горадам Рыга і Лівонскім ордэнам.

1798 У Вільні памёр **Джузэпе Сака**, італьянскі архітэктар, які працаваў на Віленшчыне і Гарадзеншчыне. Пахаваны ў Гродне (паводле інш. звестак у сваім маёнт. Дубасня пад Беластокам). Нарадзіўся ў Вероне (1735).

1864 Памёр **Міхаіл Балінскі**, гісторык, публіцыст.

1932 У Вільні зарэгістравана Таварыства беларускай асветы (ТБА) — культурна-асветная арганізацыя, якая дзейнічала ў Заходняй Беларусі ў 1932–1937 гг.

1937 У турме НКУС г. Алматы (Казахстан) расстраляны **Янка Вярсоцкі**, рымска-каталіцкі святар, грамадскі дзеяч.

2001 Памёр **Уладзіслаў Чарняўскі**, каталіцкі святар, перакладчык Бібліі і літургічных тэкстаў на беларускую мову.

23 снежня

1796 Нарадзіўся **Віктар Гельтман** (в. Вярховічы, цяпер Камянецкі р-н), публіцыст, удзельнік паўстання 1830–1831 гг.

1831 Пры адыходзе паўстанцаў у Прусію памерла **Эмілія Плятар**, удзельніца нацыянальна-вызваленчага чыну, фальклярыстка.

24 снежня

1761 Нарадзіўся **Якуб Ясінскі** (Пазнаньскае ваяв., Польшча), вайсковы і палітычны дзеяч, інжынер, паэт, адзін з кіраўнікоў паўстання 1794 г.

1784 Нарадзіўся **Зарыян Далэнга-Хадакоўскі** (в. Гайна, цяпер Лагойскі р-н), вучоны-славяназнавец.

1798 Нарадзіўся **Адам Міцкевіч** (фальв. Завоссе, цяпер Баранавіцкі ці Навагрудскі р-н), польскі паэт, цесна звязаны з Беларуссю, асветнік, філамат.

1904 Нарадзіўся **Алесь Дудар** (сапр. **Дайлідовіч Аляксандр**; в. Навасёлкі, цяпер Петрыкаўскі р-н), паэт, крытык.

1910 У Мінску нарадзіўся **Уладзімір Сядура** (**Глыбінны**), літаратуразнавец, вязень савецкага канцлагера, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1920 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Наша думка" (выдавалася да 8 ліпеня 1921 г.). Рэдактар-выдавец **Максім Гарэцкі**.

1935 У Вільні выйшаў першы нумар газеты "Наша воля" (выдавалася да 23 жніўня 1936 г.), легальнага друкаванага выдання Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.

1942 У Трасцянцы пад Мінскам нацыстамі застрэлены **Вінцэнт Гадлеўскі**, рымска-каталіцкі святар, адзін з кіраўнікоў беларускага нацыянальнага Супраціўлення, ідэолаг нацыянальнага руху.

1937 Нарадзіўся **Вячаслаў Чарнавіл**, украінскі палітычны дзеяч, дысідэнт, змагар за незалежнасць Украіны. Актыўна падтрымоўваў ідэю незалежнасці Беларусі.

1976 У Гарадку адкрыўся раённы краязнаўчы музей.

25 снежня

Каляды (Божае Нараджэнне), паводле грыгарыянскага календара

1844 Памёр **Адам Храптовіч**, асветнік, удзельнік паўстання 1794 г., мецэнат. Заснаваў у Шчорсах (цяпер Навагрудскі р-н) буйную пачатковую школу.

1872 У эміграцыі (верагодна ў Румыніі) памёр **Вацлаў Пшыбыльскі**, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг., літаратар.

1919 Нарадзіўся **Кастусь Мярляк** (в. Дзетамля, цяпер Навагрудскі р-н), грамадска-культурны-рэлігійны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Аргенціне і ЗША.

1945 У Парыжы выйшаў першы нумар газеты "Беларускія навіны" (выдавалася да 28 чэрвеня 1947 г.). Рэдактар **Лявон Рыдлеўскі**.

1979 У Мінску міліцыя разагнала Калядную працэсію, якую зладзілі студэнты.

1991 **Міхаіл Гарбачоў** пакінуў пост Прэзідэнта СССР, над Крамлём у Маскве апушчаны чырвоны сцяг СССР.

1998 Адбыўся першы перапіс насельніцтва незалежнай Беларусі. Яно складала 10 045 200 чалавек (з іх 8 159 100 — беларусаў). Беларускую мову роднай назвалі 73,7% жыхароў краіны.

26 снежня

1891 Нарадзіўся **Алесь Вініцкі** (в. Малева, цяпер Нясвіжскі р-н), грамадскі дзеяч, гісторык і дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

1937 У Новасібірску расстраляны **Мікалай Каспяровіч**, краязнавец,

мастацтвазнавец, літаратуразнавец.

1937 У Мінску расстраляны **Антук Крыніца** (сапр. **Антон Ждановіч**), акцёр.

1940 Пасля збіцця невядомымі памёр **Баляслаў Пачопка**, культурнаасветны і рэлігійны дзеяч.

1957 На чыгуначнай станцыі Кіргайм (Бадэн-Вюртэнберг, Нямеччына) ад сардэчнага прыступу памёр **Юры Сабалеўскі**, палітычны дзеяч, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША. Пахаваны ў Мюнхене.

1978 Памёр **Вінцук Адважны** (сапр. **Язэп Германовіч**), каталіцкі святар, пісьменнік, паэт, дзеяч беларускай эміграцыі ў Італіі і Вялікабрытаніі. Пахаваны на могілках Сен-Панкрац у Лондане.

1989 На з’ездзе краязнаўцаў (доўжыўся 26–27 снежня) створана Беларускае краязнаўчае таварыства (БКТ).

27 снежня

1633 Памёр **Мялецій Сматрыцкі**, царкоўны, грамадска-палітычны дзеяч, беларускі і украінскі пісьменнік-палеміст. Пахаваны ў сяле Дзермань (цяпер Усценскае Другое Ровенскай вобл., Украіна) Нарадзіўся ў мяст. Смотрыч, цяпер Дунавецкі р-н Хмяльніцкай вобл, Украіна (1577).

1836 Нарадзіўся **Валерый Урублеўскі** (мяст. Жалудок, цяпер Шчучынскі р-н), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг.

1847 Нарадзіўся **Якуб Наркевіч-Ёдка** (маёнт. Магільна, цяпер Над-Нёман на Уздзеншчыне ці маёнт. Турын, цяпер Пухавіцкі р-н), прыродазнавец, вынаходнік, медык.

1859 Нарадзіўся **Лазар Замэнгоф** (г. Беласток), лекар, вынаходнік мовы эсперанта, некаторы час жыў у Гродне.

1891 Памёр **Аляксандр Ходзька**, паэт, фалькларыст, усходазнавец.

1906 Нарадзілася **Іна Рытар** (па мужу **Каханоўская**, псеўд. **Аляксандра Саковіч**; г. Адэса), настаўніца, пісьменніца, дзеяч беларускай эміграцыі ў ЗША. Памерла ў Кліўлендзе, Агаё, ЗША (1997).

1918 Рада Беларускай Народнай Рэспублікі на чале з **Антонам Луцкевічам** пераехала з Вільні ў Гродна, дзе заставалася да верасня 1919 г.

1919 Нарадзілася **Галіна Макарава** (мяст. Старобін, цяпер Салігорскі р-н), актрыса.

1924 Памёр **Леў Бакст** (**Розенберг Леў**), ураджэнец Гродна, парыжскі жывапісец і графік, тэатральны мастак, заканадавец моды.

1925 У Афінах (Грэцыя) памёр **Зыгмунт Мінейка**, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., грэчаскі грамадскі дзеяч, этнограф, калекцыянер, мемуарыст.

28 снежня

1588 Гародня, згодна з пастановай Кракаўскага сейма, стала цэнтрам каралеўскай эканоміі (заставалася ім да 1795 г.).

1882 Нарадзіўся **Тодар Іваноўскі** (**Тадас Іванаўскас**; маёнт. Лябёдка, цяпер Шчучынскі р-н), беларускі і літоўскі заолаг, педагог.

1908 У Вільні заснавана выдавецтва "Наша хата" (дзейнічала да 1911 г.).

1920 Першая Беларуская Слуцкая дывізія, праз месяц пасля пачатку паўстання, вымушана была адступіць за польскую мяжу. Каля в. Сіняўка палякі абяззброілі яе, а потым перавялі ў Беласток. Некалькі соцень (ці каля 3 тысячаў) паўстанцаў потым вярнуліся і стварылі партызанскія атрады.

1921 З прыватных збораў **Івана Луцкевіча** ў Вільні створаны Беларускі музей.

1927 У Вільні пачаўся I з'езд Таварыства Беларускай Школы (доўжыўся два дні).

1944 У савецкім канцлагеры ў Сібіры памёр **Сцяпан Журык**, дзеяч студэнцкага руху, вучоны-заолаг.

1971 Памёр **Дамінік Аніська**, ідэолаг і дзеяч хрысціянскага руху, публіцыст, які апошнія гады жыў у Вялікабрытаніі. Пахаваны на могілках Сен-Панкрац у Лондане.

29 снежня

1884 У фальв. Люцынка (цяпер Малая Люцінка Валожынскага р-на) памёр **Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч**, паэт, драматург, класік беларускай літаратуры. Пахаваны на могілках ва ўрочышчы Тупальшчына каля в. Падневічы, цяпер Валожынскі р-н.

1892 У в. Ухвішча (цяпер Полацкі р-н) памёр **Фелікс Тапчэўскі**, паэт, публіцыст. Пахаваны ў в. Рукшаніцы (цяпер Глыбачка Ушацкага р-н). Нарадзіўся ў фальв. Будзішча (цяпер Лёсава Ушацкага р-на) каля 1838 г.

30 снежня

1648 У Ігумене (цяпер Чэрвень) мясцовыя паўстанцкія аддзелы разграмілі войска харунжага Вялікага княства Літоўскага **Крыштафа Зыгмунта Паца**.

1879 Нарадзіўся **Якуб Чэхаўскі** (г. Гродна), атлет і барэц.

1911 Нарадзілася **Лідзія Ялоўчык** (у замужжы **Лісок**; в. Марцянаўцы, цяпер Ваўкавыскі р-н), пісьменніца, педагог.

1918 Створаны Мінскі беларускі педагагічны інстытут.

1937 У Мінску расстраляны **Аляксандр Цвікевіч**, палітычны дзеяч, гісторык, філосаф, публіцыст.

1951 Заснавана Арганізацыя беларуска-амерыканскай моладзі

ў ЗША (да 1967 г. называлася Згуртаваннем беларускай моладзі ў Амерыцы).

1975 У Жупранах Ашмянскага р-на ўстаноўлены помнік **Францішку Багушэвічу**, у Кушлянах Смаргонскага р-на адкрыўся Дом-музей паэта.

1978 У Капылі адкрыўся гісторыка-краязнаўчы музей.

31 снежня

1579 Памёр **Валяр'ян Пратасевіч-Шушкоўскі**, дзяржаўны і рэлігійны каталіцкі дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Нарадзіўся ў маёнт. Шушкова (цяпер Лагойскі р-н) каля 1509 г.

1802 Нарадзіўся **Максіміліян Рыла** (мяст. Падароск, цяпер Ваўкавыскі р-н), філосаф, археолаг, каталіцкі місіянер на Блізкім Усходзе і ў Афрыцы.

1916 У Варшаве(?) памёр **Казімір Альхімовіч**, мастак, удзельнік паўстання 1863–1864 гг.

1976 У Мельбурне пачалася (доўжылася да 3 студзеня 1977 г.) Першая Сустрэча Беларусаў Аўстраліі. Заснавана Федэральная Рада Беларускіх Арганізацыяў у Аўстраліі.

1991 Памёр **Юры Астроўскі**, біяхімік, акадэмік, грамадскі дзеяч, пахаваны на могілках на прасп. Касманаўтаў у Гродне.

1992 Беларускія вайскоўцы, памежнікі і супрацоўнікі КДБ склалі прысягу на вернасць Беларусі. Гэтым актам завяршылася юрыдычнае афармленне ўласных Узброеных Сіл і органаў дзяржбяспекі.

2000 Памерла **Вера Церлюкевіч**, удзельніца грамадска-палітычнага руху, сябар Кансерватыўна-Хрысціянскай Партыі Беларускі Народны Фронт. Нарадзілася ў 1941 г.

Храналагічны паказальнік

667 130

. . . .

1067 30, 82
1068 96

. . . .

1101 47
1127 95
1173 62

. . . .

1250 131
1253 80
1260 83
1264 149
1299 57, 61

. . . .

1325 122
1347 47, 51, 146
1348 18
1368 138
1377 62
1380 106
1385 96
1386 53
1387 26
1392 92
1398 121
1399 95

. . . .

1401 12
1406 109
1408 108
1409 141
1410 36, 45, 84
1411 18
1413 116
1422 113
1427 141
1430 99, 126
1431 103
1432 103, 121, 144
1434 56, 66
1440 37, 77
1444 133
1447 54
1449 102
1450 85
1452 22
1458 118
1461 92
1467 5
1468 29
1470 92
1484 31
1492 68, 93
1496 82

. . . .

1500 83
1501 125, 130
1503 31
1506 92, 99, 123, 143
1511 87
1514 106
1515 19
1517 93, 118
1520 91, 93
1527 15
1529 114, 122
1533 113
1534 112
1541 47
1546 20
1548 43
1549 91
1551 56
1557 43, 44
1559 102
1562 30
1563 18, 24, 68
1564 15
1565 64
1566 30, 74
1569 35, 36, 79
1570 87
1572 81, 134
1574 145
1575 146
1576 131
1577 15
1579 27, 102, 153
1581 30
1582 10, 117
1586 57, 146
1587 141
1588 15, 152
1589 18, 52, 125
1590 109
1591 141

1592	87
1593	10, 79
1595	27, 146
1596	122
1597	15, 36
	. . . .
1605	113
1606	74
1607	81
1608	38
1609	31, 82
1610	7, 111
1611	42
1612	37, 107
1613	52, 58, 98, 124
1615	92, 117
1616	29
1617	85
1618	142
1622	58
1625	28, 134
1629	97, 113
1632	53, 132
1633	68, 81, 121, 151
1634	71
1635	46, 85
1637	20
1640	43, 101, 136
1641	112
1648	108, 137, 152
1649	72, 90
1651	92
1652	76
1654	10, 92, 95, 138
1655	78, 100, 118, 123, 134
1656	45, 125, 134
1657	50, 59
1658	126
1659	33, 142
1660	10, 76, 77, 80, 82, 119
1661	22, 130, 131
1664	72
1667	16, 29
1668	109
1669	73
1673	133
1674	56
1676	92
1677	123
1678	84
1682	44
1683	44, 107
1685	31, 76
1686	59
1688	61
1689	131
1695	39
1696	72, 122
1697	77
1698	86
	. . . .
1700	137
1702	70
1704	83
1705	23, 82, 143
1706	10, 57
1707	47
1708	21, 80, 106, 114
1710	54
1711	34
1712	15
1714	106, 139
1715	93, 138
1716	39
1717	16, 18, 40
1720	16, 87
1722	35, 54
1726	70
1728	69, 114, 148
1729	6, 89
1731	104
1732	12
1733	107
1735	147
1739	42, 59, 120
1741	74, 117
1742	10
1743	103
1744	101
1745	118, 141
1746	18, 23
1747	8
1749	133
1752	54, 110
1753	62
1756	102
1758	24, 37, 50
1760	28, 120
1761	56, 121, 149
1762	59, 61, 118
1763	118
1764	105
1765	118
1766	27
1767	25, 31, 75
1768	29, 37, 102, 123
1770	85
1771	111, 148
1772	92, 101
1773	43, 138
1774	109
1775	58

1776 142
1777 16, 75
1779 6
1780 60, 94, 97
1781 34
1783 120
1784 51, 132, 137, 149
1785 42, 55
1786 38, 66
1787 50, 94
1788 18, 119
1790 132
1791 37, 55, 106, 142
1792 60, 61, 63, 67, 75, 80, 87
1793 72, 143
1794 39, 44, 48, 50, 51, 52, 56, 74, 75, 76, 91, 96, 104, 109, 114, 120, 130, 134
1795 82, 125, 139
1796 81, 94, 120, 149
1797 14, 35, 61, 110
1798 23, 149
1799 23, 55, 147

. . . .

1800 23, 65, 116, 143
1801 8
1802 90, 153
1803 142
1804 14, 102
1805 139
1806 23, 25, 66, 72, 121
1807 22, 97, 110
1808 19, 36
1810 7, 14, 21, 26, 126
1811 18
1812 31, 45, 69, 75, 79, 88, 123, 135, 136
1813 143
1814 33, 49, 104, 142, 146
1815 92, 112
1816 92, 130
1817 121, 133
1818 13, 80
1819 55, 68, 76, 116
1820 74, 86
1821 28
1823 114, 125
1824 24, 112, 138, 143
1825 68, 109, 137
1826 11, 21, 64, 73, 146
1827 14, 49, 137
1828 114
1829 11, 35, 65, 104
1830 82, 108, 138, 141
1831 5, 55, 73, 86, 97, 98, 104, 145, 149
1832 43, 48, 106
1833 17, 32, 50, 58, 91, 111, 122
1834 50, 70, 72, 125
1835 47, 50, 52, 63, 102, 103
1836 64, 66, 70, 134, 138, 151
1837 25, 93, 140
1838 18, 33, 49, 55, 92, 102
1839 28, 34
1840 13, 29, 38, 58, 76, 79, 89, 91, 93, 105, 148
1841 10, 61, 66, 68, 91, 107
1842 58, 96, 116
1843 83
1844 150
1845 25, 59, 60, 108, 112, 127, 130
1847 49, 67, 92, 99, 121, 151
1848 72, 98, 117
1849 38, 147
1850 36, 111
1851 35, 41, 81, 133, 146
1852 48, 145
1853 36, 103
1855 57, 85, 102, 108
1856 85, 94, 106, 124, 142
1858 83, 97, 126, 132
1859 70, 109, 151
1860 45, 85, 99, 109
1861 5, 18, 25, 34, 64, 81, 91, 99, 100
1862 12, 27, 37, 43, 52, 67, 108, 131
1863 13, 18, 23, 24, 32, 35, 44, 46, 48, 50, 55, 56, 58, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 73, 75, 81, 82, 89, 97, 103, 130, 143
1864 6, 9, 25, 29, 38, 46, 57, 74, 81, 93, 125, 140, 149
1865 12, 39, 107, 145
1866 21, 57, 83, 139
1867 71, 93, 120
1868 22, 56, 63, 83, 107, 129

1869 6, 15, 66, 85, 97, 129
1870 58, 67, 109, 119, 145
1871 13, 47, 64, 82, 139
1872 29, 67, 118, 150
1873 96, 106, 129
1874 15, 18, 84, 101
1875 7, 38, 58, 66, 112, 133
1876 84, 118, 124
1877 22, 43, 55, 70, 71, 93, 95
1878 16, 52, 124, 143
1879 8, 28, 58, 89, 94, 142, 152
1880 6, 47, 48, 68, 75, 94, 101, 111, 114
1881 10, 20, 26, 36, 47, 49, 54, 69, 117, 120
1882 22, 23, 39, 59, 81, 96, 130, 152
1883 22, 34, 52, 56, 57, 70, 74, 128, 132, 137
1884 12, 14, 16, 87, 93, 105, 108, 118, 121, 126, 127, 152
1885 10, 44, 47, 82, 117, 123, 126, 134, 140
1886 13, 32, 41, 50, 91, 93, 132, 147
1887 21, 34, 37, 44, 49, 130, 131
1888 9, 25, 29, 48, 62, 116, 121, 136, 145
1889 14, 16, 27, 34, 51, 71, 73, 81, 96, 117, 147
1890 13, 26, 31, 35, 47, 75, 79, 94, 113, 114, 117, 123, 127, 128, 130, 132, 148, 149
1891 10, 13, 21, 27, 28, 41, 48, 49, 82, 86, 98, 109, 114, 115, 131, 140, 144, 147, 150, 151
1892 7, 13, 19, 21, 55, 57, 76, 81, 113, 115, 124, 134, 152
1893 10, 21, 25, 44, 45, 66, 95, 98, 99, 105, 107, 112, 136, 137
1894 8, 9, 10, 13, 19, 37, 104, 146
1895 12, 24, 25, 32, 37, 39, 58, 69, 70, 86, 112, 141
1896 7, 30, 32, 39, 41, 45, 56, 60, 71, 74, 77, 80, 86, 88, 116, 121, 122, 132, 140
1897 8, 9, 14, 54, 72, 76, 85, 87, 89, 136
1898 20, 49, 61, 99, 100, 102, 109, 132
1899 41, 45, 58, 62, 91, 121, 141

. . . .

1900 46, 48, 52, 55, 62, 64, 71, 75, 76, 82, 84, 119, 124, 140
1901 26, 33, 84, 105, 119, 137, 147
1902 8, 19, 28, 61, 71, 89, 112, 137
1903 23, 27, 30, 34, 42, 49, 71, 84, 97, 105, 110, 121, 129, 132, 133, 140
1904 5, 12, 14, 45, 46, 51, 56, 62, 79, 112, 125, 150
1905 6, 13, 25, 26, 40, 46, 56, 57, 58, 63, 64, 71, 83, 89, 105, 110, 123, 128, 135, 136, 139
1906 9, 14, 20, 23, 28, 54, 60, 86, 88, 100, 101, 108, 123, 126, 137, 139, 146, 151
1907 15, 24, 27, 49, 61, 63, 97, 127, 131, 135, 136, 142
1908 6, 26, 36, 89, 93, 118, 152
1909 14, 22, 28, 41, 49, 59, 63, 76, 77, 87, 104, 111, 113, 120, 122, 124, 125, 129, 140
1910 23, 26, 33, 36, 50, 55, 60, 70, 88, 94, 97, 112, 128, 139, 148, 150
1911 8, 14, 31, 34, 48, 49, 52, 59, 66, 67, 70, 73, 95, 119, 124, 146, 152

1912 12, 32, 59, 71, 73, 82, 83, 91, 94, 98, 109, 119, 129

1913 15, 17, 21, 29, 31, 34, 38, 77, 83, 90, 95, 108, 112

1914 7, 20, 21, 24, 35, 43, 79, 91, 93, 110, 112, 117, 136, 144

1915 24, 26, 54, 83, 94, 101, 102, 103, 106, 129

1916 7, 10, 11, 20, 25, 29, 60, 66, 87, 107, 119, 122, 135, 153

1917 7, 35, 37, 40, 46, 52, 63, 66, 68, 86, 89, 92, 99, 105, 111, 124, 127, 128, 148

1918 6, 15, 18, 25, 26, 27, 30, 31, 34, 37, 39, 40, 53, 57, 64, 80, 83, 84, 100, 108, 111, 116, 120, 134, 144, 145, 151, 152

1919 5, 7, 9, 11, 19, 23, 27, 29, 36, 39, 48, 50, 52, 53, 68, 69, 74, 77, 78, 84, 85, 87, 91, 94, 99, 100, 102, 104, 108, 124, 132, 142, 143, 146, 150, 151

1920 5, 6, 20, 47, 54, 64, 69, 74, 89, 91, 95, 98, 109, 113, 116, 119, 120, 124, 127, 131, 133, 134, 135, 136, 140, 142, 150, 152

1921 7, 8, 12, 21, 37, 39, 53, 58, 60, 61, 81, 91, 110, 112, 113, 116, 128, 138, 140, 143, 147, 152

1922 16, 28, 36, 38, 52, 54, 58, 82, 95, 101, 110, 117, 131, 137, 144

1923 29, 31, 46, 51, 61, 62, 68, 70, 96, 108, 127, 141

1924 6, 9, 24, 47, 51, 60, 65, 67, 73, 97, 98, 99, 113, 116, 117, 133, 141, 148, 151

1925 78, 80, 86, 98, 121, 139, 143, 151

1926 11, 12, 19, 21, 24, 47, 56, 63, 70, 73, 84, 98, 138, 141, 143, 144, 147

1927 5, 9, 10, 11, 15, 18, 22, 31, 39, 42, 43, 79, 85, 98, 104, 129, 152

1928 6, 27, 29, 33, 40, 41, 72, 100, 103, 125, 143

1929 5, 8, 20, 33, 54, 60, 69, 95, 102, 107, 111, 114, 117, 120, 130, 146

1930 17, 33, 62, 117, 120, 134, 138, 140

1931 20, 32, 48, 53, 54, 60, 72, 77, 87, 102

1932 5, 19, 29, 37, 41, 55, 77, 78, 100, 128, 145, 149

1933 5, 11, 30, 39, 43, 64, 77, 87, 101, 107, 123, 129, 135

1934 56, 60, 68, 72, 78, 101, 104, 115, 126, 148

1935 16, 112, 124, 150

1936 8, 59, 61, 95, 114, 120, 128

1937 24, 40, 46, 63, 73, 81, 101, 105, 107, 108, 114, 119, 124, 127, 128, 130, 131, 133, 137, 138, 142, 144, 148, 149, 150, 151, 152

1938 6, 13, 14, 15, 19, 21, 22, 42, 56, 68, 72, 79, 80, 99, 103, 107, 109, 110, 120, 133, 139, 140, 141

1939 26, 58, 87, 103, 106, 110, 111, 115, 119, 135

1940 26, 32, 43, 45, 48, 79, 80, 81, 109, 116, 131, 151

1941 34, 73, 75, 76, 77, 79, 81, 82, 88, 89, 90, 96, 125, 130

1942 23, 29, 31, 34, 39, 63, 77, 90, 98, 132, 133, 134, 148, 150
1943 7, 8, 25, 32, 35, 39, 43, 71, 75, 83, 85, 91, 98, 119, 129, 135, 144
1944 6, 12, 27, 31, 32, 53, 59, 77, 80, 88, 89, 90, 126, 138, 152
1945 7, 19, 52, 53, 56, 87, 97, 100, 107, 111, 145, 147, 150
1946 6, 16, 33, 40, 46, 51, 62, 75, 85, 126, 132
1947 12, 52, 75, 92, 98, 122, 127, 128
1948 16, 24, 45, 67, 74, 87, 95, 100, 104, 132, 138, 140
1949 9, 90, 110, 120, 131, 132, 141
1950 8, 20, 40, 59, 75, 101, 111
1951 36, 106, 113, 147, 152
1952 22, 38, 49, 65, 67, 88, 105
1953 34, 41, 42, 57, 91, 92, 114, 124, 125, 136
1954 34, 35, 50, 58, 66, 72, 97, 131, 145
1955 13, 57, 72, 100, 106, 122, 131
1956 6, 25, 31, 46, 69, 96, 106
1957 17, 20, 73, 75, 125, 146, 151
1958 24, 40, 69, 72, 78, 96
1959 11, 28, 40, 48, 51, 126, 130, 142
1960 14, 30, 60, 89, 104, 123
1961 5, 32, 61, 74, 122
1962 68, 98, 133
1963 7, 16, 35, 62, 118, 144
1964 8, 19, 52, 73, 74, 76, 108, 148
1965 61, 109, 113, 116
1966 11, 25, 70, 86, 106
1967 32, 37, 62, 69, 74, 110, 120, 123
1968 11, 19, 42, 44, 55, 63
1969 37, 42, 47, 54, 78, 88, 144, 149
1970 11, 46, 64, 66, 69, 98, 139
1971 43, 59, 92, 152
1972 28, 32, 80, 81, 82, 89, 97, 111, 114, 130, 143
1973 44, 45, 49, 62, 92, 106, 133, 144, 148
1974 23, 27, 37, 76, 78, 95, 127, 145
1975 6, 14, 27, 28, 55, 96, 111, 117, 120, 153
1976 8, 15, 29, 38, 43, 63, 69, 76, 84, 94, 113, 118, 122, 140, 145, 150, 153
1977 63, 85, 94
1978 13, 20, 30, 33, 39, 56, 70, 88, 99, 100, 104, 120, 135, 151, 153
1979 11, 12, 25, 26, 41, 59, 65, 77, 100, 137, 146, 150
1980 8, 22, 44, 62, 85, 104, 132
1981 6, 14, 49, 90, 99, 118, 125, 142, 145, 149
1982 16, 46, 68, 70, 114, 136, 143
1983 19, 33, 42, 45, 61, 126, 130, 147
1984 23, 28, 67, 81, 87, 118, 129
1985 11, 32, 33, 55, 81, 93, 96, 135, 136, 138
1986 6, 28, 35, 50, 54, 57, 60, 64, 67, 100, 129, 135, 147
1987 38, 49, 53, 63, 100, 126, 129, 135, 136
1988 26, 38, 41, 67, 73, 79, 80, 88, 97, 99, 123, 128, 133, 138, 139
1989 9, 10, 20, 22, 24, 26, 27, 33, 35, 42, 43, 57, 68, 76, 77, 88, 93, 114, 127, 135, 146, 151
1990 15, 17, 21, 22, 28, 34, 37, 39, 40, 45, 49, 53, 83, 88, 93, 97, 103, 104, 106, 107,

117, 123, 127, 135, 137, 138, 141, 147

1991 8, 10, 18, 27, 39, 44, 51, 55, 64, 80, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 110, 116, 119, 121, 123, 126, 137, 144, 145, 150, 153

1992 16, 21, 33, 36, 37, 38, 40, 62, 64, 65, 73, 75, 76, 83, 95, 105, 107, 110, 126, 127, 128, 129, 131, 148, 153

1993 41, 59, 64, 72, 73, 78, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 110, 112, 114, 128, 131, 135

1994 9, 11, 13, 14, 15, 16, 22, 23, 30, 36, 40, 50, 53, 57, 61, 75, 79, 80, 82, 84, 91, 93, 101, 117, 122, 128, 133, 134, 143, 147, 148

1995 8, 9, 10, 19, 20, 35, 38, 41, 44, 47, 51, 57, 59, 69, 78, 80, 82, 86, 94, 96, 98, 105, 110, 123, 126, 138

1996 9, 19, 38, 40, 42, 44, 45, 52, 59, 60, 63, 65, 76, 79, 80, 86, 88, 102, 105, 108, 113, 121, 123, 128, 137, 139, 140, 141, 145

1997 36, 40, 54, 68, 71, 80, 87, 88, 89, 102, 105, 109, 114, 131

1998 11, 24, 53, 57, 69, 82, 84, 87, 98, 104, 110, 138, 144, 150

1999 12, 16, 21, 32, 38, 40, 45, 51, 57, 60, 63, 65, 71, 72, 86, 121, 122, 125, 126, 134

. . . .

2000 6, 11, 32, 40, 58, 70, 79, 89, 108, 119, 131, 132, 134, 148, 153

2001 20, 53, 71, 80, 92, 101, 103, 106, 111, 146, 149

2002 9, 16, 26, 53, 73, 74, 81, 96, 109, 113, 127, 139, 145

2003 12, 30, 36, 44, 48, 51, 68, 75, 76, 98, 116, 125, 133, 139

2004 7, 9, 12, 21, 31, 40, 41, 51, 62, 89, 99, 101, 106, 113, 118, 120, 122, 137, 145, 148

2005 13, 17, 32, 34, 50, 57, 74, 84, 115, 118, 137, 143

2006 19, 37, 41, 44, 45, 51, 52, 61, 71, 87, 95, 122, 128

Іманны паказальнік

Абдзіраловіч Ігнат . . . 51
Абрамовіч Зыгмунт . . . 38, 76
Абрамчык Мікола . . . 64, 97
Абрантовіч Фабіян . . . 6, 108
Абуховіч Альгерд . . . 93, 99
Абуховіч Тодар . . . 47
Авейдэ Аскар . . . 85
Агароў Мікалай . . . 70, 143
Агінскі . . . 137
Агінскі Міхал Казімір . . . 65, 111
Агінскі Міхал Клеафас . . . 103, 118, 122
Адамовіч Алесь . . . 15
Адамовіч Антон . . . 76
Адамовіч Вячаслаў . . . 25, 26
Адамовіч Славамір . . . 45
Адамчык В. . . . 147
Адамчык Вячаслаў . . . 92, 129
Адважны Вінцук . . . 31, 151
Адляніцкі Марцін Пачобут . . . 26
Адынец Антон . . . 10, 14
Ажэшка Эліза . . . 60, 68
Акінчыц Фабіян . . . 13, 32
Акіншэвіч Леў . . . 20
Акулевіч Рыгор . . . 49, 127
Аладаў Мікалай . . . 143, 149
Александровіч Андрэй . . . 7, 14
Александровіч Сцяпан . . . 54, 147
Алелька-Радзівіл Софя . . . 37, 57
Алендскі Антон . . . 46
Алесь Адамовіч . . . 104
Альгерд . . . 62
Альгерд, князь . . . 138
Альхімовіч Гіяцынт . . . 107
Альхімовіч Казімір . . . 148, 153
Аляксандр . . . 92, 93
Аляксандр II . . . 47
Аляксееўскі Канстанцін . . . 108
Аляксей Карпюк . . . 47
Аляхновіч Францішак . . . 31, 34, 39, 55, 68
Анацэвіч Ігнат . . . 25, 97
Андрусішын Паўло . . . 113
Андрыёлі Міхаіл Эльвіра . . . 99, 140
Андрэй . . . 61
Аніська Дамінік . . . 9, 152
Аношка Вячаслаў . . . 25
Антоній . . . 47
Анцыпа Ільдэфонс . . . 68
Апалінэр Гіём . . . 101
Апанас . . . 130
Арол . . . 95, 145
Арсеннева Наталля . . . 46, 62, 87, 110
Аскерка Аляксандр . . . 14
Аскерка Міхаіл . . . 57
Астапенка Змітрок . . . 139
Астафеў . . . 128
Асташонак Алесь . . . 66, 106
Астрамовіч Аляксандр . . . 12, 143
Астрожскі Канстанцін . . . 38, 106
Астроўскі Радаслаў . . . 105, 122, 131
Астроўскі Юры . . . 78, 153
Астрэйка Сяргей . . . 82, 108
Атраховіч . . . 8
Атраховіч Кандрат . . . 32
Аўгуст II Моцны . . . 77
Аўгуст III . . . 118, 122

Б

Бабарэка Адам . . . 120, 121
Бабіч Іван . . . 117
Баболя Андрэй . . . 59, 141
Бабровіч Мечыслаў . . . 49, 83
Бабровіч Янка . . . 8, 71

Баброўскі Міхаіл . . . 117
Баброўскі Павел . . . 25, 43
Багамолец Францішак . . . 16, 51
Багародскі Мікалай . . . 6, 71
Багаткевіч Мечыслаў . . . 5, 31
Багатыроў Анатоль . . . 95
Баградовіч Адам . . . 43, 48
Багдановіч Г. . . . 69
Багдановіч Максім
. . . 48, 60, 63, 103, 122, 144, 145
Багдановіч Марыя . . . 122
Багдановіч Янка . . . 83, 137
Багрым Паўлюк . . . 135
Багушэвіч Францішак
. . . 38, 52, 122, 146, 153
Бадунова Палута . . . 141
Байкоў Мікола . . . 27
Бакст Леў . . . 57, 151
Бакшанскі Юльян . . . 44, 143
Балаховіча Булак . . . 131
Балінскі Міхаіл . . . 96, 149
Баліцкі Антон . . . 109, 128
Бандарына Зінаіда . . . 48, 120
Банішэўская Ванда . . . 30, 61
Барадулін Рыгор . . . 147
Баразна Лявон . . . 20, 97
Баран Сяргей . . . 113
Баран Янка . . . 41, 108
Бараноўскі Андрэй . . . 20, 103
Баранцэвіч Антон . . . 15
Баркоўскі Сцяпан . . . 46, 70
Бароўка Ангеліна . . . 134
Барташэвіч Антон . . . 70, 123
Бартуль Вера . . . 51, 138
Бартуль Францішак . . . 143
Барцэвіч Юлія . . . 99
Баршчэўскі Ян . . . 35, 147
Барэйка Ян . . . 133
Баторы Стафан . . . 113, 131, 146
Баторы Стэфан . . . 102
Без-Карніловіч Міхаіл . . . 12, 120
Белагаловы Язэп . . . 22
Белы Лявон . . . 43
Белы Міхась . . . 54, 98
Бергман Аляксандра . . . 54, 74
Беркман Юзаф . . . 85, 92
Бертэль Аляксандр . . . 111
Бібіла Юлія . . . 9, 145
Більдзюкевіч Лявон . . . 12, 98
Бітэль Пятро . . . 73, 123
Блізнюк Восіп . . . 91, 134
Бобіч Ільдэфонс . . . 13, 53
Богуш-Сестранцэвіч Станіслаў
. . . 104, 146
Бокун Герман . . . 33, 101
Борзабагаты Уладзіслаў . . . 41, 55
Бохвіц Фларыян . . . 55, 94
Брастоўскі Павел . . . 42, 137
Брахоцкі Уладзіслаў . . . 14
Брыль Янка . . . 87, 92, 147
Брэчка Юзэфа . . . 18, 137
Будзька Францішак . . . 6, 14
Будзька Часлаў . . . 77, 93
Будзька Эдзюк (Эдвард) . . . 39, 96, 135
Будкевіч Іван . . . 105
Будны Сымон . . . 10
Буйло Канстанцыя . . . 10, 67
Буйніцкі Ігнат . . . 99, 111, 120
Буклярэвіч Міхаіл . . . 77, 121
Булак-Балаховіч Станіслаў
. . . 22, 113, 133
Булатовіч Аляксандр . . . 119, 143
Булгак Тамаш . . . 25
Булгак Язафат . . . 33, 50
Булгак Ян . . . 20, 118
Бурбіс Алесь . . . 38, 123
Бурнос Вольга . . . 123, 133
Бурсевіч Максім . . . 94, 133
Бусел Сяргей . . . 26
Быкаў Васіль . . . 73, 75, 147
Быліна Янка . . . 25, 110, 128
Бычкоўскі Адам . . . 15, 137
Бэта Генрык . . . 116, 132
Бядуля Змітрок . . . 50, 130
Бялевіч Яфім . . . 29
Бялецкі Кастусь . . . 18, 144

Бялыніцкі-Біруля Аляксей . . . 73, 125
Бялыніцкі-Біруля Вітольд . . . 29, 73
Бялькевіч Іван . . . 32, 123
Бярнацкая Марыяна . . . 83
Бярозка Анатоль . . . 26
Бярозкін Рыгор . . . 80, 142

В

Ваза Уладзіслаў . . . 111, 132
Вайніловіч Эдвард . . . 72, 121
Вайцяховіч І. . . . 53
Вакар Сяргей . . . 145
Валадкевіч Каспар . . . 21
Валадковіч Аляксандр . . . 37, 66
Валасовіч Канстанцін . . . 66, 112
Валіцкі Аляксандр . . . 21, 66
Валовіч Міхаіл . . . 72, 91, 131
Валодзька Вацлаў . . . 46
Валодзька Піліп . . . 140
Валоўская Марта . . . 148
Валошын Павел . . . 82, 130
Валынец Флягонт . . . 8
Валынчык Антон . . . 86, 135
Вальковіч Аляксандр . . . 55, 131
Вальтар Віктар . . . 48, 89
Вангін-Блажэвіч Андрэй . . . 141
Ваньковіч Валенці . . . 23, 58
Ваньковіч Ян . . . 91, 125
Варава У. . . . 98
Варонка Язэп . . . 48, 67
Васілевіч Язэп . . . 109
Васілёк Міхась . . . 104, 135
Васіленя Аляксей . . . 41, 88
Васілеўскі Даніла . . . 144, 147
Васіль . . . 48
Васіль І . . . 108
Васіль ІІ Цёмны . . . 102
Васіль, манах . . . 69
Ваўжэцкі Тамаш . . . 92
Вашчыла Васіль . . . 101
Вашына Кастусь . . . 113, 124
Верамей . . . 56
Вераніцын Канстанцін . . . 70
Верас Зоська . . . 115, 119
Верасаў Гаўрыіл . . . 94, 137
Вернікоўскі Аляксандр . . . 81, 87
Вечар Алесь . . . 40, 55
Вількіцкі Андрэй . . . 34, 83
Вількіцкі Барыс . . . 32, 44
Вільчэўскі Валяран . . . 47, 60
Вініцкі Алесь . . . 28, 150
Віславух Фелікс . . . 111
Вітан-Дубейкаўскі Лявон . . . 85, 131
Вітаўт . . . 36, 45, 92, 95, 99, 108, 126, 141
Вітка Васіль . . . 59, 80
Вітушка Міхаіл . . . 52, 131
Віцьбіч Юрка . . . 6, 46, 71
Вішнявецкі . . . 137
Вішнявецкі Міхаіл . . . 73
Войцікава Людвіка . . . 115
Волан Андрэй . . . 7
Вольскі Віталь . . . 99, 105
Вольскі-Зэйдэль Віталь . . . 99, 105
Воўк-Леановіч Аўгіння . . . 7, 42
Воўк-Левановіч Іосіф . . . 98, 131
Вуль Ялегі Пранціш . . . 50
Вярба Мікола . . . 46
Вярсоцкі Янка . . . 25, 149
Вяршынін Мікалай . . . 56
Вярыга Эдмунд . . . 112
Вярыга-Дарэўскі Арцём . . . 130

Г

Гадзіцкі Янка . . . 14, 91
Гадлеўскі Вінцэнт . . . 136, 150
Гадыцкі-Цвірка Кастусь . . . 48
Гайдзель Пётр . . . 83
Гайдук Мікола . . . 64, 104
Гайка Сяргей . . . 57
Галавач Платон . . . 49, 127
Галіна Антось . . . 87, 126
Галубок Уладзіслаў . . . 59, 95, 114
Гальшанская Софя . . . 77
Галяк Леанід . . . 44, 111, 128
Галянкевіч Міхаіл . . . 133

Гамаліцкі Міхаіл . . . 18, 142
Гансеўскі . . . 111
Ганько Мікола . . . 73
Ганько Міхась . . . 60, 62
Гапановіч Язэп . . . 61, 70
Гарбачоў Міхаіл . . . 150
Гарошка Леў . . . 34, 94, 126, 132
Гартны Цішка . . . 46, 130, 135
Гарун Алесь . . . 34, 89
Гарэцкі Гаўрыла . . . 46, 138
Гарэцкі Максім
. . . 22, 25, 81, 113, 136, 150
Гасеўскі . . . 92
Гаўрук Юрка . . . 25, 56
Гаўрылік Язэп . . . 45, 144
Гашкевіч Іосіф . . . 118, 142
Гваздоў Мікола . . . 66
Гедройц Ежы . . . 88, 108
Гедымін . . . 18
Гедымін Ганна Альдона . . . 122
Гейштар Якуб . . . 49, 136
Гельтман Віктар . . . 84, 149
Геніюш Ларыса . . . 45, 94, 95, 128
Геніюш Юрка . . . 124, 138
Геніюш Янка . . . 26, 28, 95
Германовіч Язэп . . . 31, 151
Гермянчук Ігар . . . 5, 11, 53
Герцэн Аляксандр . . . 13, 45
Гінтаўт Аляксандр-Дзевалтоўскі . . . 28
Гладкі Язэп . . . 89, 117
Глаўбіц Ёган . . . 31
Глінскі Міхаіл . . . 112
Глінскі Міхал . . . 92
Глогер Зыгмунт . . . 97, 130
Глябовіч Генрык . . . 79, 133
Глякоўскі Станіслаў . . . 30
Гмырак Лявон . . . 49, 83
Голасаў Уладзімір . . . 83
Горскі Канстанцін . . . 65, 70
Горыд Язэп . . . 88, 103
Гофмайстар Апалін . . . 79
Грабінскі Баляслаў . . . 99
Грабніцкі Отан . . . 12, 35
Грабоўскі Стафан . . . 67, 75, 104
Грабоўскі Тадэвуш . . . 10, 14
Грамыка Міхайла . . . 78, 134
Граніт Пятрусь . . . 14
Грахоўскі Сяргей . . . 112, 145
Груша Надзея . . . 124, 126
Грыб Мечыслаў . . . 16
Грыб Тамаш . . . 15, 37
Грыкоўскі Аляксандр . . . 23
Грыневіч Антон . . . 55, 144
Грыневіч Тамаш . . . 89
Грынкевіч Станіслаў . . . 19, 87
Грынкевіч Францішак . . . 87, 118
Грынцэвіч Людвік . . . 16, 120
Грынявіцкі Ігнат . . . 47
Губэрт Святы . . . 130
Гуз Павел . . . 97, 98
Гук Кастусь . . . 44
Ґурыновіч Адам . . . 15, 19
Ґуткоўскі Ізыдар . . . 28
Ґуткоўскі Мікалай . . . 21, 91
Ґуцька Уладзімір . . . 8

Д

Дабшэвіч Бенедыкт . . . 35
Дайлідовіч Аляксандр . . . 127, 150
Далеўскі Аляксандр . . . 14, 52
Далеўскі Канстанцін . . . 64
Далеўскі Францішак . . . 51
Далеўскі Цітус . . . 9, 58
Далецкі Міхал . . . 90
Далэнга-Хадакоўскі Зарыян
. . . 137, 149
Дамброўскі Антон . . . 56
Дамброўскі Яраслаў . . . 134
Дамейка Ігнат . . . 14, 71, 90
Данілевіч Аляксандр . . . 120
Даніловіч Антон . . . 129, 148
Даніловіч Ігнат . . . 83, 94
Данілюк Тодар (Хведар) . . . 89, 95
Данчык . . . 113
Дарагастайскі Крыштаф Мікалай
. . . 30, 92

Дарагастайскі Мікалай . . . 15
Дарожны Сяргей . . . 28, 85
Дасюкевіч Адам . . . 67, 129
Даўгяла Дзмітрый . . . 129
Даўмонт . . . 57, 61
Дашкевіч Леў . . . 23
Дашута Язэп . . . 106, 148
Дварчанін Ігнат . . . 69, 144
Дварэцкі Мікалай . . . 97, 105
Дзевалтоўскі Аляксандр Гінтаўт . . . 96
Дзекуць-Малей Лукаш . . . 13, 116
Дземідовіч Павел . . . 32, 82
Дземянцей Мікалай . . . 101
Дзеружынскі Францішак . . . 6, 111
Дзікі Аляксандр . . . 40, 73
Дзіско Вітольд . . . 73
Дзямідаў Мікола . . . 62, 145
Дзяркач Анатоль . . . 49, 105
Длускі Баляслаў . . . 57, 73
Дмахоўскі Вікенці . . . 27
Дмахоўскі Генрык . . . 63, 126
Догель Мацей . . . 28, 93
Доўбік Аляксандр . . . 81
Доўгірд Анёл . . . 52, 142
Доўнар Ігнат . . . 104
Доўнар-Запольскі Мітрафан . . . 71, 115
Драздовіч Язэп . . . 97, 121
Дранец Алесь . . . 128
Драчоў Пятро . . . 57, 81
Дружчыц Васіль . . . 21, 148
Друцкі-Падбярэскі Рамуальд . . . 124
Дубінскі Сяргей . . . 101, 126
Дубоўка Уладзімір . . . 38, 84
Дубровіч Алесь . . . 132
Дубянецкі Міхась . . . 31, 104
Дудар Алесь . . . 127, 150
Дудзіцкі Уладзімір . . . 8
Дудзюк Язэп . . . 134
Дуж-Душэўскі Клаўдзій . . . 28, 41
Дунец Хацкель . . . 127
Дунін-Марцінкевіч Вінцэнт . . . 19, 152
Дутка Іван . . . 71
Дучыц Мікола . . . 104, 116
Дыбоўскі Бенедыкт . . . 17, 58
Дыбоўскі Уладзіслаў . . . 49, 88
Дыла Язэп . . . 45, 47

Е

Езавітаў Кастусь . . . 62, 78, 137
Ельскі Аляксандр . . . 72, 107
Ельскі Канстанцін . . . 25, 140
Емельянаў Алесь . . . 38, 118
Емяльянчык Уладзімір . . . 57, 68
Ермаловіч Мікола . . . 32, 53
Ермаловіч Якуб . . . 49, 94
Еўлашоўскі Фёдар . . . 20

Ж

Жаброўскі Кастусь . . . 81
Жаброўскі Тамаш . . . 37, 139
Жалігоўскі Люцыян . . . 120
Жамойцін Янка . . . 16, 51
Жаўняровіч Ігнат . . . 132
Жаўрыд Павел . . . 59, 71
Ждановіч Антон . . . 49, 151
Ждановіч Фларыян . . . 124, 127
Жмачынскі (Змачынскі) Іван . . . 97
Жук-Грышкевіч Вінцэнт . . . 24, 27
Жукоўская Валянціна . . . 20
Жукоўскі Аляксандр . . . 133
Жукоўскі Станіслаў . . . 58
Журба Янка . . . 8, 54
Журык Сцяпан . . . 100, 152
Жыгімонт Аўгуст . . . 122
Жыгімонт І Стары . . . 43, 123, 143
Жыгімонт ІІ Аўгуст . . . 68, 81, 91
Жыгімонт ІІІ Ваза . . . 18, 53, 74, 146
Жыгімонт Кейстутавіч . . . 56, 103
ЖыгімонтІ Стары . . . 5
Жылібер Жан Эмануіл . . . 74, 104
Жылінскі Іосіф . . . 50
Жылка Уладзімір . . . 30, 64
Жылуновіч Зміцер . . . 46, 130
Жыткевіч Сямён . . . 116

Жэбрак Антон . . . 8, 61, 122
Жэра Караль . . . 103

З

Забэйда-Суміцкі Міхась . . . 71
Завадскі Адам . . . 7, 146
Законнікаў Сяргей . . . 39, 122
Залескі Антон . . . 24, 117
Залескі Браніслаў . . . 6, 74
Заменгоф Лазар . . . 52
Замоцін Іван . . . 63, 129
Замэнгоф Лазар . . . 151
Зан Тамаш . . . 85, 149
Зарэцкі Міхась . . . 127, 137
Захарка Васіль . . . 35, 43
Заяц Лявон . . . 112
Звонак Алесь . . . 19, 24
Звяждоўскі Людвік . . . 29, 56
Здановіч Ігнат . . . 6, 10
Зелязей Віктар . . . 69
Зіміёнка Анатоль . . . 49, 105
Змагар Алесь . . . 24, 30
Знаёмы Сяргей . . . 77
Знамяроўскі У. . . . 53, 127
Золак Янка . . . 129, 148
Зуй Міхась . . . 51, 125
Зыбайла Рыгор . . . 108, 136
Зязюля Андрэй . . . 12, 143
Зямацкі Раймунд . . . 62
Зямкевіч Рамуальд . . . 20
Зянькевіч Рамуальд . . . 18, 107
Іаан . . . 51
Іван IV Жахлівы . . . 18, 87
Іванавіча Святаслава . . . 53
Іванаўскас Тадас . . . 152
Іваноўскі Вацлаў . . . 54, 68, 144
Іваноўскі Тадэвуш . . . 66
Іваноўскі Тодар . . . 152
Івашын Іван . . . 8, 54
Івашэвіч Іван . . . 14
Іверс Анатоль . . . 59, 126
Ігнатоўскі Усевалад . . . 20, 49
Ізяслаў . . . 96
Ільінскі Аляксандр . . . 37, 133
Ільяшэвіч Мікалай . . . 104
Ільяшэвіч Хведар . . . 36, 132
Імшэнік Хведар . . . 105
Іпацій Пацей . . . 82
Ішора Станіслаў . . . 61

К

Кабычкін Аляксей . . . 40
Каваленя Аляксандр . . . 32, 101
Кавалёў Васіль . . . 97, 127
Кавалеўская Софя . . . 27
Кавалеўскі Восіп . . . 8, 124
Кавалеўскі Уладзімір . . . 52, 96
Кавалеўскі Яўген . . . 7
Каваль Васіль . . . 97, 127
Кавыль Міхась . . . 129
Каганец Карусь . . . 22, 57
Кадняк Альберт . . . 13, 54
Кажан Віталь . . . 12, 119
Казак Рыгор . . . 142
Казімір . . . 31, 118, 122
Казімір IV Ягелончык . . . 31, 54, 77, 102, 118, 141
Казімір Кастравіцкі . . . 22
Казлоўскі Віктар . . . 28, 105
Казлоўскі Уладзіслаў . . . 77, 135
Казлоўшчык Уладзіслаў . . . 135
Кайрыс Алаіза . . . 84
Калеснік Уладзімір . . . 110, 147
Калечыц Канстанцыя . . . 10, 67
Каліна Юрка . . . 27
Каліноўская Людміла . . . 139
Каліноўскі Віктар . . . 50, 131
Каліноўскі Кастусь . . . 18, 38, 40
Каліноўскі Уладзімір . . . 73
Каліноўскі Юзаф . . . 103, 136, 137
Калодка Аляксандр . . . 136, 146
Калубовіч Яўген . . . 32, 63
Калышка Баляслаў . . . 69, 93
Калюга Лукаш . . . 113, 124
Каляда Васіль . . . 52
Камароўскі Базыль . . . 110, 114

Камінскі Антон . . . 85, 107
Камінскі Людвік . . . 93
Канапацкі Гасан . . . 28, 57
Канарскі Шыман . . . 34, 36
Канаш Мікола . . . 128
Кандратовіч Кіпрыян . . . 128
Кандратовіч Людвік . . . 108, 114
Кандрусевіч Тадэвуш . . . 138
Кандыбовіч Сымон . . . 86, 114
Кантрым Казімір . . . 70
Канчэўскі Арсен . . . 102, 105
Канчэўскі Ігнат . . . 51
Капуцкі Андрэй . . . 54
Капціловіч Міхась . . . 61
Карабач А. . . . 104
Караваеў Алег . . . 61, 100
Каравайчык Павел . . . 71, 138
Каралёў Алесь . . . 53, 81
Каранеўская Аўгіння . . . 7, 42
Каранеўскі Мікалай . . . 62, 87
Карась Міхась . . . 77, 132
Караткевіч Уладзімір . . . 87, 138, 140
Каратынскі Вінцэнт . . . 21, 97
Карафа-Корбут Элегі . . . 50
Карл XII . . . 57
Карловіч Ян . . . 64, 71
Карніловіч Сяргей . . . 128, 130
Кароль Леанід . . . 58, 84
Карпенка Генадзь . . . 45, 110
Карпінскі Францішак . . . 109, 117
Карповіч Аляксандр . . . 33, 57
Карпюк Аляксей . . . 83
Карскі Яўхім . . . 5, 53, 108, 148
Каруза Павел . . . 26, 28
Карыцкі Міхаіл . . . 34, 106
Касмовіч Дзмітрый . . . 51, 111
Каспяровіч Мікалай . . . 62, 150
Кастравіцкі Вільгельм . . . 101
Кастравіцкі Казімір . . . 57
Кастыцэвіч Яраслаў . . . 43, 80
Касцевіч Макар . . . 98
Касцевіч Міхаіл . . . 104, 135
Касцюкевіч Вера . . . 51, 138
Касцюшка Тадэвуш . . . 23, 39, 44, 52, 56, 74, 76, 114, 120, 121, 141
Касяк Іван . . . 35, 129
Касянкоў Міхась . . . 127, 137
Кахановіч Міхаіл . . . 60
Каханоўская Іна . . . 151
Каханоўская Яніна . . . 84, 140
Каханоўскі Генадзь . . . 8, 11
Каханоўскі Яўген . . . 32, 63
Кацярына II . . . 112
Качан Аркадзь . . . 58, 143
Кашыра Юры . . . 25, 45
Кейстутавіч Жыгімонт . . . 37
Кендыш Васіль . . . 36, 116
Кіпель Зора . . . 46, 48, 79
Кіпель Яўхім . . . 7, 88
Кіпрыян . . . 109
Кіркор Адам . . . 13, 139
Кісель Зміцер . . . 62, 115
Кісель Уладзімір . . . 137
Кіслы Кастусь . . . 8, 61
Кішка Леў . . . 148
Кішка Ян . . . 87
Кішка Януш . . . 10
Клімовіч Адольф . . . 55, 139
Клімовіч Рыгор . . . 79, 117
Клімук Пётр . . . 148
Клінтан Біл . . . 11, 86
Клінцэвіч Сямён . . . 119
Клішэвіч Уладзімір . . . 35, 135
Клопаў Сяргей . . . 77
Клыбік Лаўрэн . . . 125
Клюкоўскі Фелікс . . . 66
Кляшторны Тодар . . . 34, 128
Кміта-Чарнабыльскі Філон . . . 141
Козел Вікенці . . . 64
Козел Ян . . . 60
Колас Якуб . . . 69, 76, 87, 96, 126, 130, 138, 142
Кольбэ Максіміліян . . . 8, 96
Конюх Пётр . . . 33, 84
Копаць Юзаф . . . 59

Корсак Раймонд . . . 102, 133
Корсак Рафал (Мікалай) . . . 101
Корсак Тадэвуш . . . 130
Корсак Уладзімір . . . 55, 73
Корсак Юльян . . . 23, 102
Косаў Сільвестар . . . 50
Коўш Аляксандр . . . 103
Коўш Зоя . . . 48, 122
Коўш Святаслаў . . . 7, 131
Крапіва Кандрат . . . 8, 32
Красінскі Мікола . . . 139
Краскоўскі Іван . . . 75, 100
Краўцоў Макар . . . 98
Крачэўскі Пётр . . . 33, 94, 146
Крашэўскі Люцыян . . . 19, 86
Крашэўскі Юзаф Ігнацы . . . 37, 88
Крук К. . . . 120
Крушына Рыгор . . . 41, 142
Крываносаў Міхаіл . . . 54, 134
Крывец Сяргей . . . 53
Крыніца Антук . . . 49, 151
Крынчык Павел . . . 109, 111
Крысько Цімох . . . 59, 80
Крыт Аляксандр . . . 61, 84
Крычаўскі Міхал . . . 90
Кудзелька Міхась . . . 127, 132
Кукабака Міхась . . . 33
Кулажанка Генадзь . . . 88
Кулак Казімір . . . 41
Кулеша Міхаіл . . . 130
Кулік Яўген . . . 9, 128
Кулікові . . . 44
Куліковіч Мікола . . . 42
Кульчынскі Ігнат . . . 8
Кульчыцкі Баляслаў . . . 58, 116
Кульчыцкі Лявон . . . 48
Куляшоў Аркадзь . . . 20
Куніцкі Тодар . . . 32, 58
Кунцэвіч Анатоль . . . 71
Кунцэвіч Язафат . . . 134
Купала Янка
. . . 29, 54, 56, 60, 64, 74, 77, 81, 93, 111, 120, 145
Купцэвіч Фелікс . . . 42, 124
Курчэўскі Ян . . . 89
Кучкоўская Аляксандра . . . 54
Кучынскі Юзаф . . . 90
Кушаль Франц . . . 24, 63
Кярсніцкі Анастас . . . 84

Л

Лагіновіч Язэп . . . 28, 31, 48
Лагодзіч Мікалай . . . 16, 143
Лазаковіч Тамара . . . 34, 129
Лазінскі Зыгмунт . . . 41, 67
Ланчыцкі Мікалай . . . 145
Лапіцкі Мікалай . . . 15, 94
Лапіцкі Расціслаў . . . 75, 103
Ларчанка Міхась . . . 90, 135
Ласковіч Альберт . . . 67
Ласкоў Іван . . . 73, 79
Ластоўскі Вацлаў . . . 9, 14, 132
Лаўрышаўскі Елісей . . . 131
Лаўскі Вячаслаў . . . 113, 140
Лебедзеў Аляксандр . . . 43, 126
Лебяда Тодар . . . 7
Легатовіч Ігнат . . . 94, 120
Лейка Кандрат . . . 109, 110
Лёсік Ванда . . . 112, 144
Лёсік Язэп . . . 43, 137, 146
Леўчык Гальяш . . . 94
Лецка Раман . . . 124, 131
Лешчанка Язэп . . . 129
Ліпінскі Цімафей . . . 14, 106
Лісок Лідзія . . . 63, 152
Лісоўскі Адам . . . 12, 120
Лістапад Юрка . . . 68
Лугін Яўген . . . 122
Лукашык А. . . . 117
Лукашык Л. . . . 117
Лукашэнка Аляксандр
. . . 82, 88, 105, 106, 122, 140
Луцкевіч Антон . . . 16, 41, 151
Луцкевіч Іван . . . 41, 69, 99, 152
Луцкевіч Лявон . . . 36, 89
Луцкевіч Юрка . . . 95, 124

Лучына Янка . . . 81, 89
Лынькоў Міхась . . . 111, 141
Любачка Іван . . . 54, 85
Любіч-Маеўскі Станіслаў . . . 52
Лябецкая Алена . . . 16, 84
Лявіцкая Ванда . . . 112, 144
Лявіцкі Антон . . . 6, 28
Лявонны Юрка . . . 89
Лялевель Яўхім . . . 38, 64
Лямант Баляслава . . . 16, 67
Лянкевіча Аляксандра . . . 50
Ляскоўскі Станіслаў . . . 13
Ляўданскі Аляксандр . . . 101, 107
Ляўковіч Ілья . . . 94
Ляўкоў Эрнст . . . 16, 108
Ляховіч Сяргей . . . 44
Ляшчынскі Станіслаў
. . . 27, 83, 107, 123
Ляшчэвіч Антон . . . 25, 114

М

Маеўскім Юзафам . . . 100
Макаёнак Андрэй . . . 134, 136
Макаль Пятрусь . . . 100, 102
Макарава Галіна . . . 114, 151
Макарэвіч Янка . . . 87, 123
Малафееў Сяргей . . . 47
Малахоўскі Уладзіслаў . . . 119
Малецкі Язэп . . . 9, 68
Мамонька Язэп . . . 16, 107
Манцэвіч Міхаіл . . . 73, 79
Манцэвіч Ян . . . 73, 91
Манькоў Палікарп . . . 26
Манькоўскі Пётр . . . 16
Манюшка Станіслаў . . . 55, 67
Маракоў Валерый . . . 41, 127
Мартас Антон . . . 130
Марцінкевіч Анатоль . . . 44, 66
Марціноўскі Пётр . . . 19, 77
Марцінчык Мікалай . . . 62, 147
Марыкс Аскар . . . 76, 148
Масальскі Ігнат . . . 89
Масальскі Пётр . . . 81
Маскалік Канстанцін . . . 64
Маскалік Міхась . . . 42, 113
Маскевіч Багуслаў Казімір . . . 44
Маскевіч Казімір Багуслаў . . . 28
Масленікаў Павел . . . 24, 105
Маслоўская Вера . . . 14, 39
Маслюк Валерый . . . 42, 101
Матулевіч Юры . . . 15, 47
Матусевіч Ян . . . 74, 104
Маўр Янка . . . 57, 92
Махноўскі Аляксандр
. . . 112, 123
Махнюк Людміла . . . 19, 139
Мацукевіч Міхаіл . . . 66, 74
Мацьковяк Уладзіслаў . . . 31
Мацюкевіч Іосіф . . . 109, 113
Машара Міхась . . . 69, 137
Машэўскі Уладзіслаў . . . 55
Мележ Іван . . . 21, 94
Мелхіседэк . . . 60, 82
Мельнікаў Аляксей . . . 96, 133
Мельнікаў Міхась . . . 60, 78
Мельяновіч Васіль . . . 101, 118
Мікалай I . . . 89
Мікалай II . . . 139
Мікалай, манах . . . 66, 74
Міклашэвіч Ларыса . . . 94
Мікуліч Барыс . . . 72, 98
Мікульчык Аляксандр . . . 96
Міладоўскі Фларыян . . . 55, 81
Мілюць Алесь . . . 118, 126
Міндоўг . . . 80
Мінейка Зыгмунт . . . 67, 105, 151
Міско Іван . . . 59, 126
Міско Якуб . . . 66, 125
Міхаіл Баброўскі . . . 137
Міхальчук Сымон . . . 41
Міцкевіч Адам
. . . 23, 52, 77, 107, 109, 140, 149
Міцкевіч Міхась . . . 87, 126
Мрый Андрэй . . . 119
Мыслівец Кастусь . . . 45, 147
Мядзелец Васіль . . . 148

Мядзёлка К. . . . 104
Мядзёлка Паўліна . . . 23, 112
Мякота Марыя . . . 122
Мялешка Іван . . . 58
Мялешка Міхаіл . . . 57
Мярляк Кастусь . . . 16, 150
Мятла Пётр . . . 95, 141

Н

Навіцкі Валерый . . . 71, 134
Нагродскі Зыгмунт . . . 40
Назарэўскі Аляксей . . . 36
Найдзюк Часлаў . . . 41, 101
Найдзюк Юзэфа . . . 18, 137
Найдзюк Язэп . . . 23, 59
Найшэўская Багуміла . . . 148
Налівайка Севярын . . . 146
Напалеон . . . 79
Нарбут Людвік . . . 55, 56, 106
Нарбут Тодар . . . 43, 112, 132, 140
Нарбут Юстын . . . 43, 112
Нарвойш Францішак . . . 10, 76
Наркевіч-Ёдка Якуб . . . 26, 151
Нарымонт . . . 18
Насовіч Іван . . . 93, 119
Наўмовіч Міхась . . . 31, 117
Незабітоўскі Станіслаў . . . 112
Незабытоўскі Аляксандр . . . 38, 116
Неканда-Трэпка Антон . . . 22, 23
Некрашэвіч Сцяпан . . . 56, 148
Нёманскі Янка . . . 47, 128
Неманцэвіч Антон . . . 7, 21, 43
Немцаў Аляксандр . . . 102
Неслухоўскі Янка . . . 81, 89
Несцяровіч Факунда . . . 33, 135
Несцярэнка Юлія . . . 99
Несялоўскі Францішак Ксаверы
. . . 108, 148
Нікан Мікола . . . 6, 72
Нікіфароўскі Мікалай . . . 60, 70
Новак-Езяранскі Ян . . . 13, 117
Новік Валянцін . . . 71, 134
Новік-Пяюн Сяргей . . . 101
Нямцэвіч Юльян . . . 24, 61
Нячай . . . 126

О

Орда Напалеон . . . 22, 52, 102
Ордын-Нашчокін . . . 130
Орса Аляксандр . . . 86, 130, 145

П

Падгайскі Э. . . . 53
Падзява Тамаш . . . 20, 117
Падчашынскі Караль . . . 45, 132
Паеўскі Міхаіл . . . 60
Пазняк Зянон . . . 67
Палінскі-Пэлка Міхаіл . . . 55
Палуян Сяргей . . . 50, 123
Пануцэвіч Вацлаў . . . 100
Панчанка Пімен . . . 44, 99, 147
Панькоў Мікола . . . 8, 70
Панятоўскі Станіслаў Аўгуст
. . . 12, 23, 29, 105, 139
Пархута Яраслаў . . . 33, 38
Пастухоў Рудольф . . . 109, 114
Патабня Андрэй . . . 32, 102
Паўловіч Альберт . . . 36, 133
Паўловіч Сяргей . . . 109, 112
Паўловіч Эдвард . . . 22, 68
Паўлоўская Эліза . . . 68
Паўлюкоўскі Уладзіслаў . . . 58, 106
Пац Крыштаф Зыгмунт . . . 152
Пац Людвік Міхаіл . . . 60, 102
Пац Міхаіл Казімір . . . 44, 72, 82
Пац Стафан . . . 136
Пац Юзаф . . . 35
Пацей Іпацій . . . 47, 98
Пачобут-Адляніцкі Марцін . . . 114
Пачопка Баляслаў . . . 121, 151
Пачопка Янка . . . 63, 132
Пашкевіч Алаіза . . . 25, 84
Пашкевіч Валянціна . . . 20, 40
Пашкевіч Вольга . . . 123
Пестрак Піліп . . . 99, 140
Пётр I . . . 54, 82, 106, 114

Петрашкевіч Ануфры . . . 143
Петрусевіч Міхась . . . 105
Петрыкевіч Міхаіл . . . 32, 90
Пецюкевіч Марыян . . . 125, 126
Пешка Юзаф . . . 25, 104
Пігулеўскі Уладзімір . . . 34, 72
Пігулеўскі Язэп . . . 67
Пій XII . . . 133
Пілсудскі Юзаф . . . 124
Пільхоўскі Давыд . . . 142, 147
Пітушка Язэп . . . 28
Пічэта Уладзімір . . . 75, 124
Піятуховіч Міхаіл . . . 27, 148
Плаўнік Самуіл . . . 50
Плашчынскі Ізыдар . . . 28
Плашчынскі Язэп . . . 61, 108
Плешчанка Уладзімір . . . 61, 87
Пліекшанс Яніс . . . 107
Пліс Міхаіл . . . 51, 97
Плуг Адам . . . 125, 129
Плятар Эмілія . . . 121, 149
Полацкая Ефрасіння . . . 62, 114
Поляк Іпаліт . . . 10, 142
Попка Юры . . . 53, 119
Пракапенка Аляксандр . . . 42, 136
Пракапенка Антон . . . 9
Пракопчык Леанід . . . 135, 144
Пракулевіч Уладзімір . . . 99
Пратасевіч-Шушкоўскі Валяран . . . 153
Прашковіч Мікола . . . 55
Прушынскі Аляксандр . . . 34, 89
Пузына Габрыэля Альбіна . . . 97, 112
Пуслоўскі Зыгмунт . . . 31, 147
Пухала Юзаф . . . 85
Пушкарэвіч Канстанцін . . . 29, 130
Пушкін Алесь . . . 86
Пушча Язэп . . . 61, 108
Пшыбыльскі Вацлаў . . . 114, 150
Пыртак Станіслаў . . . 31, 38
Пэлка Міхаіл Палінскі . . . 98
Пякарскі Эдуард . . . 78, 126
Пянткевіч Уладзімір . . . 39
Пярловіч Самсон . . . 96, 146
Пяткевіч Антон . . . 125, 129
Пяткевіч Генадзь . . . 120
Пяткевіч Часлаў . . . 85, 120
Пятровіч Іван . . . 47, 128
Пятроўскі Міхаіл . . . 87, 117
Пятроўскі Ян . . . 13
Пятрэнка Таццяна . . . 19

Р

Рабкевіч Валянцін . . . 20, 24
Равенскі Мікола . . . 34, 147
Рагінскі Раман . . . 24, 29
Рагоўскі Казімір . . . 7, 69
Рагоўскі Людамір . . . 35, 117
Рагуля Барыс . . . 5, 50, 104
Рагуля Васіль . . . 72, 81, 89
Рагуля Міхась . . . 81, 93
Радзівіл Альбрыхт Станіслаў . . . 40, 79, 134
Радзівіл Барбара . . . 56, 93
Радзівіл Людвіка Караліна . . . 29, 39
Радзівіл Магдалена . . . 7, 81
Радзівіл Мацей . . . 116, 133
Радзівіл Мікалай . . . 15
Радзівіл Мікалай Крыштаф Сіротка . . . 29, 91
Радзівіл Мікалай Фаўстын . . . 18
Радзівіл Мікалай Фаўстын . . . 61
Радзівіл Міхал Казімір Рыбанька . . . 61, 70
Радзівіл Станіслаў . . . 50, 54
Радзівіл Удальрык Крыштаф . . . 15, 85
Радзівіл Францішка Уршуля . . . 23, 62
Радзівіл Чорны Мікалай . . . 19, 64
Радзівіл Януш . . . 72, 81, 90, 92, 95, 123
Радзюк Альфрэд . . . 13, 54
Раецкі Міхась . . . 125, 129
Райніс Яніс . . . 107
Рак Рыгор . . . 21, 133
Ракевіч Міхась . . . 33

Ракіта Сяргей . . . 39, 122
Рак-Міхайлоўскі Сымон . . . 47, 140
Рамановіч Валянцін . . . 124
Рамановіч Кастусь . . . 5, 17
Раманоўскі Мікалай . . . 75, 138
Раманоўскі Янка . . . 76, 100
Раманюк Міхась . . . 6, 105
Рамейка Францішак . . . 72, 82
Ран Лазар . . . 49, 93
Раткевіч Апалонія . . . 46, 119
Ржэўскі Браніслаў . . . 22, 25, 40
Родзевіч Леапольд . . . 70, 144
Родзевіч Часлаў . . . 75
Родзька Галіна . . . 62, 108
Родзька Усевалад . . . 74
Розенберг Леў . . . 57, 151
Ролсан Янка . . . 14, 91
Ромер Альфрэд . . . 14, 48
Роп (фон) Эдвард . . . 87, 146
Рудніцкі Дамінік . . . 92, 120
Ружанцоў Аляксандр . . . 86, 95
Рукевіч Міхаіл . . . 107, 134
Рулінскі Мікалай . . . 51, 127
Румель Караль . . . 32, 62
Русак Адам . . . 38, 62
Русак Васіль . . . 45
Русак Галіна . . . 62, 108
Русецкі Баляслаў . . . 17, 138
Русецкі Канут . . . 99
Руткоўскі Антон . . . 96
Руцкі Вельямін Язэп . . . 20
Рушчыц Фердынанд . . . 128, 145
Рыдлеўскі Лявон . . . 121, 125, 133, 150
Рыжы-Рыскі Уладзіслаў . . . 30
Рыла Максіміліян . . . 72, 153
Рынейскі Антон . . . 101
Рысінскі Саламон . . . 134
Рытар Іна . . . 151
Рэдзька Аляксей . . . 132
Рэйтан Тадэвуш . . . 94
Рэпкаў-Смаршчок Мітрафан . . . 26
Рэшаць Язэп . . . 24

С

Сабалеўскі Людвік . . . 82, 106
Сабалеўскі Юры . . . 51, 151
Сабескі Ян . . . 56, 133
Савёнак Апалонія . . . 46, 119
Савёнак Зора . . . 48, 79
Савёнак Лявон . . . 27, 76
Савінкаў Барыс . . . 98
Савіч Аляксандр . . . 35, 125
Савіч-Заблоцкі Вайніслаў . . . 36
Садоўскі Ян . . . 70, 84
Сажыч Язэп . . . 105
Сазыка Міхаіл . . . 9, 86
Сака Джузэпе . . . 149
Саковіч Аляксандра . . . 151
Саковіч Юліян . . . 71, 100
Сакол Пятро . . . 81, 83
Салавей Алесь . . . 13, 54
Салавей Уладзіслаў . . . 108
Салагуб Алесь . . . 60, 123
Самойла Уладзімір . . . 16
Самусенка Таццяна . . . 6, 19
Сангін Станіслаў . . . 24
Сапега Антоні Казімір . . . 59, 131
Сапега Казімір . . . 86
Сапега Леў . . . 44, 46, 76, 81, 96, 100
Сапега Міхал Антоні . . . 34, 120
Сапега Павел Стафан . . . 33, 85, 134
Сапега Францішак . . . 65, 101
Сапега Ян Станіслаў . . . 46, 125
Сапегі . . . 137
Сапуноў Аляксей . . . 41, 116
Сарбеўскі Мацей . . . 27, 43
Сасноўская Надзея . . . 124, 126
Саўка Міхась . . . 85, 107
Сахараў Андрэй . . . 61, 146
Сахараў Сяргей . . . 50, 114
Сачанка Барыс . . . 59, 68, 80, 146
Сваяк Казімір . . . 26, 56, 110
Свёнтак Казімір . . . 128
Свідрыгайла . . . 22, 103
Свідрыгайла, князь . . . 144
Селяшчук Мікола . . . 92, 113

Семашкевіч Рыгор . . . 70, 107
Семашкевіч Ян . . . 25, 128
Семяжон Язэп . . . 97, 136
Серада Сяргей . . . 28, 85
Серада Янка . . . 58
Серакоўскі Зыгмунт . . . 64, 82
Серакоўскі Караль . . . 91
Сергіевіч Пётр . . . 60, 82, 129
Сергіевіч Юльян . . . 112, 118
Сержпутоўскі Аляксандр . . . 32, 74
Сіўцкая Людвіка . . . 115, 119
Сівы-Сіўцкі Уладзіслаў . . . 39, 115
Сідар Сяргей . . . 63, 84
Сільвановіч Мікола . . . 46
Сільвестровіч Станіслаў . . . 17
Сіняк Сяргей . . . 63, 105
Сіняўскі М. . . . 146
Сіповіч Часлаў . . . 118, 144
Сіўко Уладзімір . . . 7, 12
Скандракоў Сяргей . . . 91, 124
Скарга Пётр . . . 107
Скарульскі Антоні . . . 16, 138
Скарына Францыск
. . . 54, 59, 75, 77, 87, 93, 95, 103, 118, 128, 135, 137, 141
Скірмунт Раман . . . 56, 119
Склубоўскі Вінцэнт . . . 95
Скрыган Ян . . . 110, 136
Скурко Яўген . . . 94, 109
Слосканс Баляслаў . . . 49, 98
Случанін Лявон . . . 117, 126
Случанскі . . . 19
Слюнчанка Валерый . . . 73, 100
Смагаржэўскі Ясон . . . 18
Смаль Аляксандр . . . 37
Смаршчок Яўген . . . 112, 118
Сматрыцкі Мялецій . . . 151
Смоліч Аркадзь . . . 72, 114
Смуглевіч Францішак . . . 110, 118
Смулька Казімір . . . 9, 109
Снядэцкі Ян . . . 102, 138
Сокал-Кутылоўскі Антон . . . 21, 33
Спасовіч Уладзімір . . . 11, 126
Стаброўскі Язэп . . . 11, 129
Ставер Алесь . . . 86, 95
Станкевіч Адам . . . 7, 141
Станкевіч Станіслаў . . . 19, 27, 96, 132
Станкевіч Янка . . . 75, 84, 96, 140
Станюта Стэфанія . . . 58, 132, 147
Стаповіч Альбін . . . 37, 148
Стаповіч Канстанцін . . . 26, 56
Старавольскі Шыман . . . 45
Старк Адам . . . 148
Стары Улас . . . 39, 115
Стафановіч Дамінік . . . 61
Стацкевіч Фелікс . . . 74, 142
Сташкевіч Эдуард . . . 37, 41
Сташэўскі Васіль . . . 39, 127
Стома Васіль . . . 31, 65
Страйноўскі Геранім . . . 92, 110
Стральцоў Міхась . . . 24, 100
Струмень Васіль . . . 43, 126
Стукаліч Юры . . . 6
Стэмпень Караль . . . 85
Стэрнюк Уладзімір . . . 123
Суворaў Аляксандр . . . 111
Суміцкі Міхась Забэйда . . . 149
Сумны Анатоль . . . 71
Сурко Вадзім . . . 6, 36
Сухадольскі Януар . . . 38, 110
Суша Якуб . . . 31
Сцяпура Антон . . . 22, 59
Сымановіч Уладзіслаў . . . 111
Сыракомля Уладзіслаў . . . 108, 114
Сыс Анатоль . . . 126
Сыч Пётр . . . 12, 74
Сяднёў Масей . . . 20, 103
Сядура (Глыбінны) Уладзімір
. . . 35, 150
Сялява, арцыбіскуп . . . 121
Сямёнаў Дзмітрый . . . 70, 114
Сянкевіч Віктар . . . 12
Сянько Уладзімір . . . 9
Сярэдзіч Іосіф . . . 82
Сяўрук Пятро . . . 117

Т

Табола Алег . . . 44, 60
Талочка Уладзіслаў . . . 21, 134
Тамашчык Уладзімір . . . 48, 69
Тамушанскі Роберт . . . 80, 145
Танк Максім . . . 94, 109
Тапчэўскі Фелікс . . . 152
Тарасевіч Уладзімір . . . 6, 40, 140
Тарасевіч Янка . . . 70, 124
Тарасюк Іван . . . 43, 67
Тарашкевіч Браніслаў . . . 13, 133, 141
Тарчэўскі Ян . . . 114, 120
Татарын Серафім . . . 23, 88
Татарыновіч Пётр . . . 71, 104
Таўлай Валянцін . . . 21, 52
Ткачоў Міхась . . . 34, 128
Трамповіч Павел . . . 6, 71
Траўгут Рамуальд . . . 11, 93
Трашчкоўская Софя . . . 119
Тронба Мікалая . . . 141
Троська Язэп . . . 134
Трус Паўлюк . . . 56, 102
Трусаў Антон . . . 63
Трухан Мікола . . . 38, 98
Тумаш Вітаўт . . . 53, 148
Туміловіч Янка . . . 13, 110
Тураўскі Кірыла . . . 57
Туркевіч Я. . . . 98
Туронак Браніслаў . . . 74, 110
Туронак Юры . . . 22
Турчыновіч Аляксандр . . . 58
Тызенгаўз Антоні . . . 42
Тызенгаўз Канстанцін . . . 36, 66
Тышкевіч Канстанцін . . . 25, 83
Тышкевіч Тадэвуш . . . 48, 109
Тышкевіч Яўстах
. . . 49, 106, 142
Тэраўскі Уладзімір
. . . 133, 139

У

Уласаў Аляксандр . . . 34, 101
Улашчык Мікола . . . 23, 135
Умястоўскі Францішак . . . 22
Урбановіч Міхаіл . . . 92, 128
Урбановіч Уладзімір . . . 21, 91
Урончанка Міхаіл . . . 126
Урублеўскі Валерый . . . 93, 151
Урублеўскі Зыгмунт . . . 48, 127
Урублеўскі Тадэвуш . . . 80, 132
Усюкевіч Алесь . . . 9
Усяслаў Брачыслававіч (Чарадзей)
. . . 30, 47, 82, 96

Ф

Фалькоўскі Адам . . . 75
Фалькоўскі Якуб . . . 138
Фальскі Усевалад . . . 32
Фарботка Юзюк . . . 69, 105
Фёдараў Іван . . . 57, 92
Федароўскі Міхал . . . 70, 103
Філіповіч Афанасій . . . 108
Філіпчанка Аляксей . . . 82, 131
Філістовіч Янка . . . 10, 105, 106
Францыск Ксаверый . . . 143

Х

Хаванскі, ваявода . . . 130
Хадкевіч Рыгор . . . 15, 134
Хадкевіч Ян . . . 31, 81, 113
Хадыка Уладзімір . . . 6, 79
Хамёнак Віталь . . . 45
Ханяўка Часлаў . . . 63, 79
Харэўскі Якуб . . . 44
Хведаровіч Мікола . . . 45, 99
Хлябцэвіч Іван . . . 87
Хлябцэвіч Уладзімір . . . 35, 104
Хлябцэвіч Яўген . . . 93, 124
Хмара Сяргей . . . 63, 105
Ходзька Аляксандр . . . 102, 151
Ходзька Ігнат . . . 91, 114
Ходзька Іосіф . . . 26, 143
Ходзька Ян . . . 75, 133
Хомчанка Васіль . . . 9, 131
Хомчык Іван . . . 67, 102
Храптовіч Адам . . . 37, 150

Храптовіч Яўхім . . . 6, 31
Хруцкі Іван . . . 10, 21

Ц

Цвікевіч Аляксандр . . . 74, 152
Цвікевіч Іван . . . 79
Цвірка Уладзімір . . . 6, 36
Церлюкевіч Вера . . . 153
Цётка . . . 25, 84
Цікота Андрэй . . . 22, 147
Цыбоўскі Часлаў . . . 5
Цыхун Апанас . . . 34, 55
Цэлеш Мікола . . . 76
Цюндзявіцкі Міхаіл . . . 66
Цяплінскі Марцін . . . 92

Ч

Чабан Тамара . . . 38, 65
Чабатарэвіч Віктар . . . 118
Чабоцька Адам . . . 101
Чайка Павел . . . 8
Чакала Марыяна . . . 83
Чаркаскі . . . 95
Чарнавіл Вячаслаў . . . 40, 150
Чарнецкі Мікола . . . 12, 62
Чарноцкі Напалеон . . . 24, 83
Чарноцкі С. . . . 131
Чарнушэвіч Арнольд . . . 11, 104
Чарняўская Леаніла . . . 113, 136
Чарняўскі Уладзіслаў . . . 10, 149
Чарняўскі Францішак . . . 65, 132, 136
Чарот Міхась . . . 127, 132
Чартовіч К. . . . 145
Чаховіч Зыгмунт . . . 98
Чачот Ян . . . 76, 81, 99
Чорны Кузьма . . . 75, 76, 138
Чэрскі Іван . . . 59, 65, 81
Чэхаўскі Якуб . . . 90, 152

Ш

Шаблюк Валерый . . . 54, 92
Шабоцька Адам . . . 101
Шантыр Фабіян . . . 44, 64
Шарэцкі Сямён . . . 9
Шастак Яўгенія . . . 52, 138
Шаўцоў Валянцін . . . 88, 98
Шаўцоў Сымон . . . 49, 57
Шаўчэнка Тарас . . . 33, 34, 63
Шашалевіч Андрэй . . . 119
Шашалевіч Васіль . . . 8, 125
Шлюбскі Аляксандр . . . 72
Шміт Ота . . . 106, 115
Шмыгалёў Яўген . . . 67
Шнэк Уладзімір . . . 19, 39
Шпакоўскі Лявонцій . . . 117, 126
Шудзейка Аляксей . . . 29, 149
Шукевіч Вандалін . . . 142, 145
Шурпа Уладзімір . . . 57, 106
Шутовіч Віктар . . . 30, 127
Шутовіч Янка . . . 14, 144
Шушкевіч Станіслаў . . . 15, 18, 26, 86, 110
Шчаглоў Мікола . . . 42, 44
Шчакаціхін Мікалай . . . 45, 121
Шчамялёў Л. . . . 147
Шчарбакоў Серафім . . . 6
Шчорс Мікола . . . 73
Шыдлоўскі Аляксандр . . . 73, 113
Шыла Мікола . . . 24, 45, 60
Шымук Віктар . . . 43, 110
Шырма Рыгор . . . 13, 15, 39
Шырокаў Пятро . . . 7
Шышыгіна-Патоцкая Клаўдзія . . . 137
Шышэя Кастусь . . . 95, 145
Шэрман Карлас . . . 32, 126

Э

Эпімах-Шыпіла Браніслаў . . . 68, 109

Ю

Юндзіл Станіслаў . . . 49, 56
Юндзіл Францішак . . . 47, 60
Юргялевіч Пётр . . . 10, 49
Юркевіч Леанід . . . 89
Юхнавец Янка . . . 7, 138
Юхо Язэп . . . 37, 89

Я

Явар Міхась . . . 77, 132
Ягайла . . . 26, 66, 77, 92, 121
Ягайла, князь . . . 141
Ягаўдзік Мікола . . . 24, 33
Ягелончык Аляксандр . . . 99
Ягелончык Казімір . . . 29, 68
Ядвігін Ш . . . 6, 28
Якаўчык Клімент . . . 132
Якімовіч Алесь . . . 11, 12
Якуць Зянон . . . 6, 13
Яленскі Антон . . . 80
Ялоўчык Лідзія . . . 63, 152
Ямант Браніслаў . . . 20, 93
Ян III Сабескі . . . 72, 97
Ян Казімір . . . 109, 137
Ян Павел II . . . 15, 71, 128, 147
Янішчыц Яўгенія . . . 138, 139
Янкоўскі Фёдар . . . 111, 135
Яноўскі Давід . . . 11, 63
Янушкевіч Валяран . . . 87
Янушкевіч Яўстах . . . 139
Янушэўскі Віктар . . . 14, 75
Яраславічы, князі . . . 82
Ярашэвіч Альбін . . . 85
Ярэміч Фабіян . . . 13, 78, 143
Ясінскі Якуб . . . 48, 50, 130, 149
Яўстафій . . . 146
Яцэвіч Аляксандр . . . 24, 30

Літаратура

Антысавецкія рухі ў Беларусі (1944–1956): Даведнік. Мінск, 1999.

Арлоў У., Сагановіч Г. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі. 862–1918. Вільня, 1999.

Археалогія і нумізматыка Беларусі: Энцыклапедыя. Мінск, 1993.

Асветнікі зямлі беларускай: Энцыклапедычны даведнік. Мінск, 2001.

Асіноўскі С. Поле памяці: постаці і падзеі беларускай мінуўшчыны. Мінск, 1999.

Беларуская энцыклапедыя. Тамы 1–18. Мінск, 1996–2004.

Беларускі каляндар 1991. Мінск, 1990.

Беларускі каляндар 1992. Мінск, 1991.

Беларускі каляндар 1993. Мінск, 1992.

Беларускі нацыяналізм: Даведнік. Мінск, 2001.

Беларускія пісьменнікі: Біябібліяграфічны слоўнік. Тамы 1–6. Мінск, 1992–1995.

Весялкоўскі Ю. Нарысы па гісторыі Беларусі. Беласток; Лондан, 2002.

Вяргей В. Археалагічная навука ў Беларускай ССР 1919–1941 гг. Мінск, 1992.

Гайба М. Навагрудак. Гады і падзеі. Навагрудак. 1995.

Гісторыя Беларусі. Т. 1. Старажытная Беларусь. Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. Мінск, 2000.

Гісторыя Беларусі. Т. 3. Беларусь у часы Рэчы Паспалітай. (XVII–XVIII стст.). Мінск, 2004.

Гісторыя Беларусі. Т. 4. Мінск, 2004.

Голубеў В., Кітурка І. Нарысы гісторыі беларускай дзяржаўнасці. Мінск, 2004.

Гостев А., Швед В. Кронон. Летопись города на Нёмане. Гродно, 1993.

Доўнар-Запольскі М. Гісторыя Беларусі. Мінск, 1994.

Дэмакратычная апазіцыя Беларусі (1956–1991): Персанажы і кантэкст. Мінск, 1999.

Ілюстраваная храналогія гісторыі Беларусі. Частка 2. Ад 1919 г. і да нашых дзён. Мінск, 1997.

Иллюстрированная хронология истории Беларуси. Минск, 1998.

kamunikat.org

Каханоўскі Г. Археалогія і гістарычнае краязнаўства Беларусі ў XVI–XIX стст. Мінск, 1984.

Кіпель В. Беларусы ў ЗША. Мінск, 1993.

Кисель В. Открыватели мира. Мінск, 2000.

Котлярчук А. Шведы ў гісторыі і культуры беларусаў. Мінск, 2002.

Крывіцкія руны. Беларускія пісьменнікі Латвіі. Мінск, 2003.

Маракоў Л. Рэпрэсіраваныя літаратары, навукоўцы, работнікі асветы, грамадскія і культурныя дзеячы Беларусі 1794–1991. Мінск, 2002.

Найдзюк Я., Касяк І. Беларусь учора і сёння. Мінск, 1993.

Панькоў М. Хроніка беларускага жыцця на чужыне. Мінск, 2001.

Пяткевіч А. Людзі культуры з Гродзеншчыны: Даведнік. Гродна, 2000.

Рэлігія і царква на Беларусі. Энцыклапедычны даведнік. Мінск, 2001.

Сачанка Б. Беларуская эміграцыя. Мінск, 1991.

Слуцкі збройны чын 1920 г. у дакументах і ўспамінах. Мінск, 2001.

Спортивная энциклопедия Беларуси. Мінск, 2005.

Тарасаў К. Крыж памяці, меч лёсу (кароткі спіс войнаў, стратаў, рэпрэсіяў, якія зведала Беларусь за тысячагоддзе). Мінск, 2001.

Францыск Скарына і яго час: Энцыклапедычны даведнік. Мінск, 1988.

Хурсік В. Трагедыя белай гвардыі. Беларускія дваране ў паўстанні 1863–1864 гг. Мінск, 2002.

Чарнякевіч А. Постаці беларускага нацыянальнага руху ў Гродне 1909–1939 гг.: Біяграфічны даведнік. Мінск, 2003.

Чыгрын С. Пакліканыя на родны парог: Гісторыка-краязнаўчыя артыкулы. Мінск, 2005.

Чэмер А. Навагрудская Беларуская гімназія. Вільнюс, 1997.

Шарэцкі С. Іх лёсы звязаныя з Вільняй. Вільня, 2001.

Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Тамы 1, 2, 3, 5, 6-I, 6-II. Мінск, 1993–2001.

Юрэвіч Л. Літаратурны рух на эміграцыі. Мінск, 2002.

Głogowska H. Białorusini na Wybrzeżu Gdańskim. Toruń, 2003.

Śliwowska W. Zesłańcy polscy w Imperium Rosyjskim w pierwszej połowie XIX wieku. Warszawa, 1998.

Раёны Беларусі

паводле сённяшняга адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу

БРЭСЦКАЯ вобласць

Баранавіцкі
Брэсцкі
Бярозаўскі
Ганцавіцкі
Драгічынскі
Жабінкаўскі
Іванаўскі
Івацэвіцкі
Камянецкі
Кобрынскі
Лунінецкі
Ляхавіцкі
Маларыцкі
Пінскі
Пружанскі
Столінскі

Усяго: 16

ВІЦЕБСКАЯ вобласць

Аршанскі
Бешанковіцкі
Браслаўскі
Верхнядзвінскі
Віцебскі
Гарадоцкі
Глыбоцкі
Докшыцкі
Дубровенскі
Лепельскі
Лёзненскі
Міёрскі
Пастаўскі
Полацкі
Расонскі
Сенненскі
Талачынскі
Ушацкі
Чашніцкі
Шаркоўшчынскі
Шумілінскі

Усяго: 21

ГРОДЗЕНСКАЯ вобласць

Астравецкі
Ашмянскі
Бераставіцкі
Воранаўскі
Ваўкавыскі
Гродзенскі
Дзятлаўскі
Зэльвенскі
Іўеўскі
Карэліцкі
Лідскі
Мастоўскі
Навагрудскі
Свіслацкі
Слонімскі
Смаргонскі
Шчучынскі

Усяго: 17

ГОМЕЛЬСКАЯ вобласць

Акцябрскі
Брагінскі
Буда-Кашалёўскі
Веткаўскі
Гомельскі
Добрушскі
Ельскі
Жлобінскі
Жыткавіцкі
Калінкавіцкі
Кармянскі
Лельчыцкі
Лоеўскі
Мазырскі
Нараўлянскі
Петрыкаўскі
Рагачоўскі
Рэчыцкі
Светлагорскі
Хойніцкі
Чачэрскі

Усяго: 21

МАГІЛЁЎСКАЯ вобласць

Асіповіцкі
Бабруйскі
Быхаўскі
Бялыніцкі
Глускі
Горацкі
Дрыбінскі
Касцюковіцкі
Кіраўскі
Клімавіцкі
Клічаўскі
Краснапольскі
Круглянскі
Крычаўскі
Магілёўскі
Мсціслаўскі
Слаўгарадскі
Хоцімскі

Чавускі
Чэрыкаўскі
Шклоўскі

Усяго: 21

МІНСКАЯ
вобласць

Барысаўскі
Бярэзінскі
Валожынскі
Вілейскі
Дзяржынскі
Капыльскі
Клецкі
Крупскі
Лагойскі
Любанскі
Маладзечанскі
Мінскі
Мядзельскі
Нясвіжскі
Пухавіцкі
Салігорскі
Слуцкі
Смалявіцкі
Старадарожскі
Стаўбцоўскі
Уздзенскі
Чэрвеньскі

Усяго: 22

Скарачэнні:

в. — вёска
ваяв. — ваяводства
вобл. — вобласць
вол. — воласць
г. — год
г. — горад
гг. — гады
губ. — губерня
дзяв. — дзявочае
засц. — засценак
маёнт. — маёнтак
мяст. — мястэчка
пав. — павет
прасп. — праспект
псеўд. — псеўданім
р-н — раён
сапр. — сапраўднае
ст. — стагоддзе
стст. — стагоддзі
стан. — станцыя
фальв. — фальварак
хут. — хутар

Змест

Ад укладальніка 1
Студзень 5
Люты 18
Сакавік 30
Красавік 43
Травень 54
Чэрвень 66
Ліпень 79
Жнівень 91
Верасень 103
Кастрычнік 116
Лістапад 129
Снежань 142
Храналагічны паказальнік 154
Імянны паказальнік 161
Літаратура 177
Раёны Беларусі 179
Скарачэнні 180

KAMUNIKAT.org

Каратка пра аўтара

Уладзімір Хільмановіч

Нарадзіўся 6 красавіка 1967 г. у вёсцы Каменка (Шчучынскі р-н, Гродзенская вобл.). Гісторык, выкладчык сацыяльна-палітычных дысцыплін.

Працаваў у Гродна настаўнікам, навуковым супрацоўнікам Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі. Скончыў аспірантуру пры кафедры тэорыі і гісторыі беларускай культуры Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Янкі Купалы. Працаваў на Гродзенскім абласным тэлебачанні.

Аўтар і распрацоўшчык, кіраўнік шэрагу адукацыйных праектаў, сурэдактар серыі брашураў для настаўнікаў "Праз адукацыю — да грамадзянскай супольнасці" (выйшла 10 кніг, Шчэцін, 2001–2006), адзін з аўтараў і рэдактараў кнігі "Białoruskie wędrowki", аўтар многіх аналітычных публікацый.

Актыўны дзеяч грамадска-палітычнага руху з 1987 г. Адзін з заснавальнікаў першай у Заходняй Беларусі маладзёжнай грамадскай арганізацыі "Заходне-Беларускае Згуртаванне Моладзі" (1989). Стаяў ля

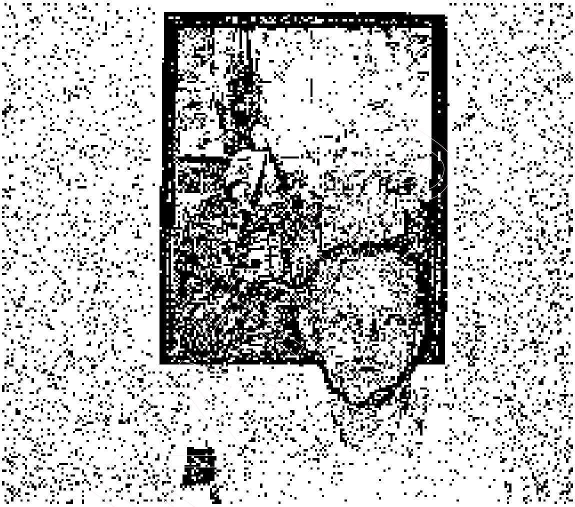

вытокаў стварэння Гродзенскай Асацыяцыі маладых навукоўцаў "Віт" (1995), Гродзенскага рэгіянальнага цэнтра інфармацыйнай падтрымкі грамадскіх ініцыятываў "Трэці сэктар" (1996), адзін з ініцыятараў стварэння Беларускага краязнаўчага таварыства імя Тодара Нарбута і інш. Сябра ГА "Беларуская асацыяцыя журналістаў" і інш.

Друкаваўся ў газетах "Літаратура і мастацтва", "Футбол Беларуси", "Прессбол", "Пагоня" (цягам 9 гадоў), "Биржа информации" і інш. Быў сувыдаўцом інфармацыйна-аналітычнага бюлетэня "Свой Лад" (2002-2004). З 2004 г. стала друкуецца ў беластоцкай газеце "Ніва" і на інтэрнэт-сайтах.

Б 43 **Беларускі каляндар-даведнік на кожны дзень** /
Укл. У. Хільмановіч. – Вільнюс: “Gudas”, 2007. – 184 с.
ISBN 998-6952-02-2

Аўтар падрыхтаваў універсальны агульнабеларускі энцыклапедычны каляндарны даведнік. У ім адлюстраваны найважнейшыя даты айчыннай гісторыі, дні нараджэння і смерці вядомых дзеячаў. Даведнік прыдатны на кожны год і адрасаваны, найперш, настаўнікам, краязнаўцам, навукоўцам, журналістам, работнікам культурных установаў, сябрам грамадскіх арганізацый, а таксама ўсім, хто цікавіцца нашай гісторыяй. Выданне паслужыць дапаможнікам для складання рознага кшталту каляндароў — рэгіянальных, тэматычных, юбілейных і г. д. Выдадзены па замове МГА “Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына”.

УДК [274/278+94] (476)
ББК 63.3 (4 Беи)

KAMUNIKAT.ORG

Даведачнае выданне

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР-ДАВЕДНІК НА КОЖНЫ ДЗЕНЬ

Укладальнік
Уладзімір Хільмановіч

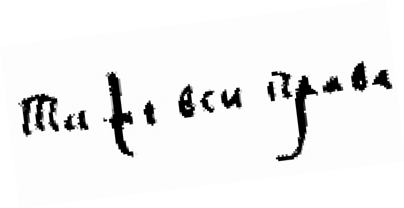

Падпісана да друку 5.09.2007 г.
Фармат 60x84 $^{1}/_{16}$.
Друк афсетны. Папера афсетная.
Гарнітура Georgia.
Друк. арк. 11,5. Ум. друк. арк. 10,7.
Ул.-выд. арк. 10,2.
Наклад 300 паасобнікаў.

Надрукавана з дыяпазытываў
заказчыка ў друкарні «Gudas».
A. Varta, 25. 2646, Vilnius, Lithuania.

KAMUNIKAT.org